

NA KANAWAI

O KA

MOI KALAKAUA I,

KE ALII O KO HAWAII PAEAINA,

I KAU IA E KA

HALE AHAOLELO KAU KANAWAI,

I KE KAU O

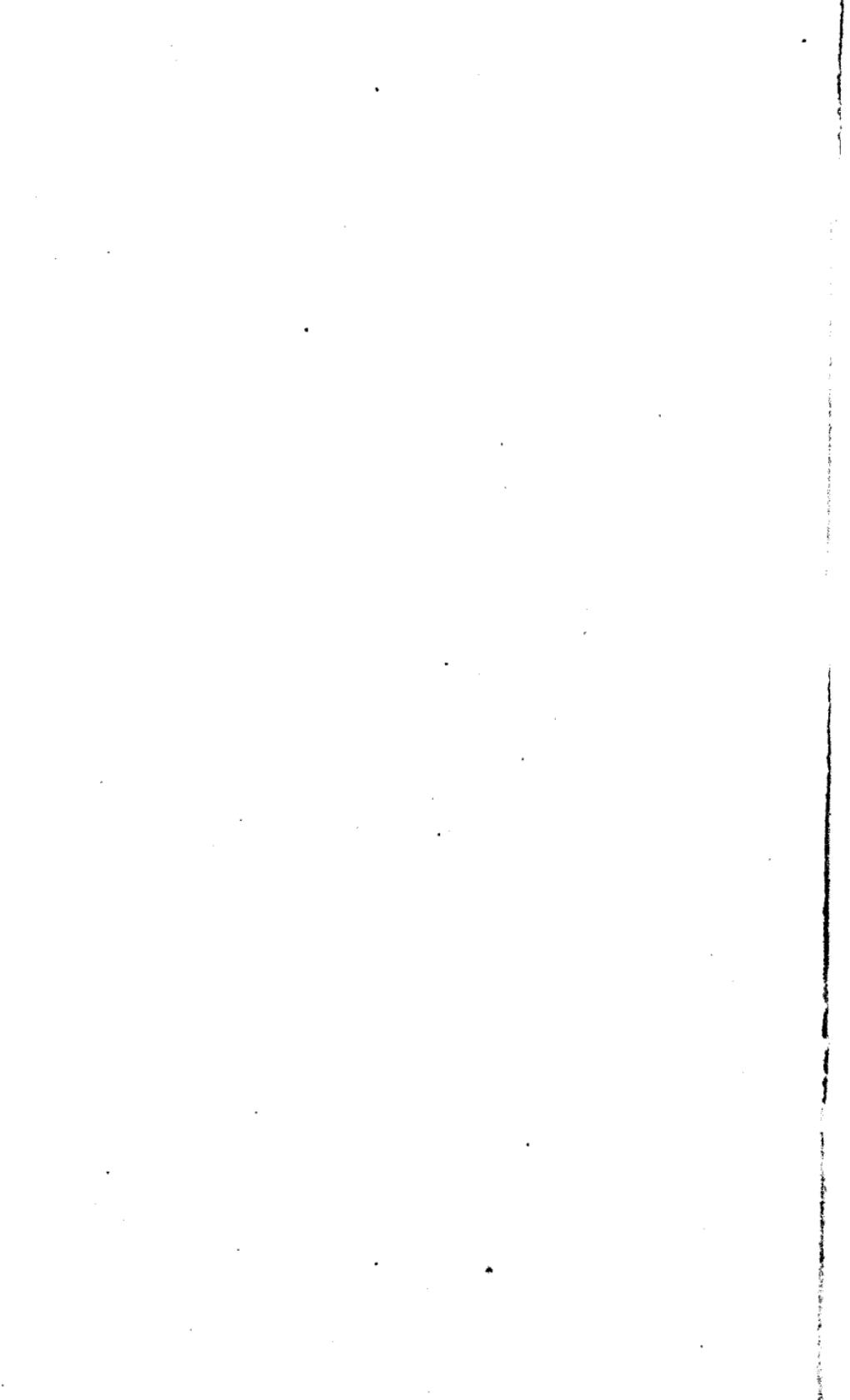
1888.

PAIA MA KE KAUHA O KE AUPUNI,

HONOLULU:

PAIA MA KA HALEPAI MAHU, PRESS PUBLISHING CO.

1888.



NA KANAWAI O KE KAU O 1888.

MOKUNA I.

HE KANAWAI

E HOOKAAWALE AI I PUU DALA NO NA LILO O KE KAU AHAOLELO O KA MAKAHIKI 1888 MAILOKO AE O KA WAIHONA O KA LEHULEHU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. E hookaaawale ia a ma keia ke hookaaawale ia nei na dala he Iwakaluakumamalima Tausani (\$25,000) mai loko mai o ka Waihona o ka lehulehu no ka uku ana i na lilo o ka Ahaolelo o ka makahiki 1888.

Apono ia i keia la Eha o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA II.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I KA MANA I KE KAKAUOLELO MUA' O KA OIHANA KALAINA E KAKAU INOA I NA LAIKINI.

E hooholoia e ka Mai a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

O na laikini a pau e kauoha ia nei i keia manawa a e

kauoha ia aku ana paha ma keia hope aku e ke kanawai e hoopuka ia e ke Kuhina Kalaiaina a i ole e ke Kakauolelo Mua o ka Oihana Kalaiaina.

Apono ia i keia la Eha o Iune, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA III.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI NO KE KOPE ANA I NA KULEANA I NA MEA KAKAU
A I HANA IA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Pacaina.*

PAUKU 1. Mahope iho o ka la e hooholo ia ai o keia Kanawai, o ka mea nana i hana i kekahi palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii, kii papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, a i ole ia kii pohaku, a mea nana i hana i kekahi ana a mea e ae i manao ia e hana a paa pono ma ke ano he hana akamai, a i ole ia na hooilina, hookokauoha a lunahooponopono waiwai o kekahi mea i make nana i hana ia mau mea, e hiki no e loaa i palapala hoike no ke kuleana i ka mea i hana ia ma ke ano i hoakaka ia mahope iho nei.

PAUKU 2. Mamua o ka loaa ana i kekahi mea ka palapala hoike no ke kuleana i ka mea i hana ia e waiho mua ia aku ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina i

palapala noi no ia mea i hoohiki ia e ka mea noi, oia no
 ka mea mua loa nana i hana i ka palapala aina, buke, kii
 kaha ia, mele i haku ia, kii, kii papa pohaku, kii pai ia,
 kii i pena ia, mea i kaha ia, kii pohaku, ana, a mea e ae i
 manao ia e hana a paa pono ma ke ano he hana akamai,
 i noi ia ai e haawi ia i palapala hoike no ke kuleana i ka
 mea i hana ia, a i ole ia ina ua noi ia mai ua noi nei e na
 hope ma ke kanawai o kekahi mea nana i hana i make e
 hoohiki ua hope la ua manao ia oia no ka mea nana i
 hana i make oia no ka mea mua loa nana i hana i ua
 palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii, kii
 papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, a kii
 pohaku, a me ke ana a mea e ae i manao ia e hana a paa
 pono ma ke ano he hana akamai, a e hoakaka ua mea noi
 nei i kona aina i lilo ai ke kupa. E hui pu ia me ua
 palapala noi nei ka olelo hoohiki i olelo ia, a me ke kope
 o ka palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii,
 kii papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, a
 kii pohaku, a me ke ana a mea e ae i manao ia e hana a
 paa pono ma ke ano he hana akamai, ina ua pai ia ua
 mea la, a i ole ia ina aole i pai ia i kope o ke poo
 hoakaka o ia mea. E malama ia na kope a pau o ia ano
 maloko o ke Keena Kalaiaina, a e kope ia na kuleana a
 pau oia ano maloko o kekahi buke e malama ia no ia
 hana ma ke keena i olelo ia. Ina aole i pai ia ka
 palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii, kii
 papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, a kii
 pohaku, a me ke ana a mea e ae i manao ia e hana a paa
 pono ma ke ano he hana akamai i olelo ia, i ka manawa i
 waiho ia aku ai o ka palapala noi i olelo ia, i mea e mana
 ai ka palapala hoike no ke kuleana i ka mea i hana ia i
 hoakaka ia ma ka Pauku 4 o keia Kañawai, e haawi aku
 a kauoha paha e haawi ia aku i ke Kuhina Kalaiaina i

kope oia palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii, kii papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, a kii pohaku, a me ke ana a mea e ae i manao ia e hana a paa pono ma ke ano he hana akamai, iloko o hookahi mahina mahope iho o ka hoolaha ia ana o ia mea maloko o keia Aupuni.

PAUKU 3. I ka manawa e waiho ia aku ai o ia palapala noi i ke Kuhina Kalaiaina e uku aku ka mea noi iaia i uku he elima dala.

PAUKU 4. Ma ka waiho ia ana aku o ke noi i hui pu ia me ka mea i hoakaka ia ae nei, a me ka hookaa ana i ka uku i olelo ia, na ke Kuhina Kalaiaina e haawi aku i ka mea noi i palapala hoike no ke kuleana i ka mea i hana ia malalo o ka Sila o ka Oihana Kalaiaina e haawi aku ana iaia a me kona mau hooilina, hooko kauoha, lunahooponopono waiwai, a waihona i ka pono kaokoa e pai, pai hou, hoolaha, lawelawe a kuai aku i ua palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii, kii papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, kii pohaku, ana a mea e ae i manao ia e hana a paa pono ma ke ano he hana akamai, ma na wahi a pau o ke Aupuni Hawaii no ka manawa he iwakalua makahiki mai ka manawa i hoopuka ia ai ua palapala hoike la.

PAUKU 5. Aole e hiki i kekahī mea e hoopii aku no ke kue ia o kona pono i kope ia ina aole oia i hoolaha aku no ia mea ma ka hookomo ana ma kela a me keia kope o kona palapala aina, buke, kii kaha ia, mele i haku ia, kii, kii papa pohaku, kii pai ia, kii i pena ia, mea i kaha ia, a kii pohaku, a me kona ana a mea e ae i manao ia e hana a paa pono ma ke ano he hana akamai, ma ka aoao mua a i ole ia ma ka aoao mahope koke iho ina he buke, a ina he palapala aina, kii kaha ia, mele i haku ia,

kii, kii pai ia, kii papa pohaku, kii pena ia, a kii pohaku a ana a mea e ae i manao ia e hana a paa pono ma ke ano he hana akamai, ma ke kakau ana iho ma kahi ike ia a maluna paha o ka mea i kau ia iho ai i na huaolelo Kuleana Hawaii i kope ia a me ka inoa o ka mea i haawi ia ai ka palapala hoike. o ke kuleana i ka mea i hana ia a me ka manawa i hoopuka ia ai, e like me keia: "Kuleana Hawaii i kope ia e A. B. Iune 10, 1888."

PAUKU 6. Ma ka hoomaopopo ana i ka manao o keia Kanawai o na huaolelo "kii i pai ia" a me "kii," a me "kii papa pohaku," e pili wale no ia i na kii hoikeike a me na mea e pili ana i na hana akamai, a aole e haawi ia na palapala hoike no na kii a me na pepa kapili e lawelawe ia ana no kekahia mau mea e ae i hana ia malalo o ke Kanawai Kakau Kope i ke kuleana mea hana.

PAUKU 7. O ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e kokua ai i ka naauao iloko o keia Aupuni ma ka hooponopono ana i na kuleana iloko o na kii i kaha ia, na palapala ana honua a me na buke a ka poe nana ia i kakau a me na ona o ia mau mea," i apono ia ma ka la 31 o Dekemaba, 1864, a me na kanawai a me na hapa kanawai e ae a pau e kue ana i keia ua hoopau loa ia ma keia.

PAUKU 8. E mana keia Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 23 o Iune, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA IV.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO ANA I KE KOPE ANA O NA HOAILONA, NA PEPA HOAILONA, A ME NA HOAILONA KALEPA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O'na poe, a i ole o kekahi Hui, a Hui paha malalo o ke Kanawai, e makemake ana e loaa ka pono kaokoa o kekahi Hoailona, a Pepa Hoailona a me na Hoailona Kalepa paha, i makemakeia e hoopili i kekahi mau waiwai, mau mea i hana limaia paha, a i ole i ka omole, pahu, a mau ope paha e paa ana i kekahi mau waiwai, a i ole i kekahi mau mea i hana limaia paha, i mea paha e hoike ai i ka inoa o ka mea nana i hana, a i ole i ke ano paha o na waiwai iloko o na ope; ke kuhi-kuhi ana i ke ano o ka hana ana; e loaa no ka Palapala Hooia o ke Kope o ia Hoailona a Hoailona, a Pepa Hoailona a Kalepa paha, e like me ke ano i hooakaakaia malalo nei:

PAUKU 2. Mamua o ka loaa ana i kekahi mea, o ka Palapala Hooia o ke Kope o ka Hoailona, a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha, e waiho mua ia mea, ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina, i kekahi noi no ke Kope o ia Hoailona, a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha, me kekahi hooia i hoikeia ma ka hooiki a ka mea noi; a ina ke noi e noiia e kekahi Hui, a Hui paha malalo o ke Kanawai, alaila ma ka hooiki a kekahi hoa o ia Hui, a Luna hoi o ka Hui malalo o ke Kanawai oia, a i ole o lakou, ka ona hookahi, a mau ona paha,

hope, a i ole na hope o ia ona, a mau ona paha, o na waiwai, a me na waiwai i hana lima ia, no lakou ka Hoailona a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha e hoohanaia aku a e hoike ana no hoi ia mau waiwai a mau waiwai hana lima ia paha, me ke ano e hoohanaia aku ai ia mau Hoailona a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha. E hoouna pu ia mai me ke noi elua kope like loa o ia Hoailona a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha.

PAUKU 3. I ka waiho ana mai i kee nei, o ka mea e noi ana a mau mea paha e noi ana, e uku aku i ke Kuhina Kalaiaina i na dala elima.

PAUKU 4. I ka loaa ana mai o kee noi, me na mea i hoakakaia e hoouna pu mai, me ka uku ana i ka uku, alaila e hookomo no ke Kuhina Kalaiaina i ka Hoailona a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha iloko o kekahibuke i malamaia no ia mea, a e hoopuka aku malalo o ka sila o ka Oihana Kalaiaina i ka mea i noi mai, a mau mea paha, i ka Palapala Hooia o ke Kope, e hoopaa aku ana, i ka mea, a mau mea noi paha, i ka pono kaokoa o ka Hoailona a Pepa Hoailona a Hoailona Kalepa paha, ma na wahi a pau o ko Hawaii Pae Aina no ka manawa he Iwakalua makahiki mai ka la aku e hoopukaia ai.

PAUKU 5. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA V.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I KA MOKUNA LIII. O NA KANAWAI HOOPAI KARAIMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O ka Mokuna LIII o na Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana a e hoakaka ana no na uku o na Makai Nui, Luna Makai, Makai, a me na Mea Hoopii e ae, ma kekahī mau hihiā, ke hoopau ia nei, a ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 2, E lilo keia i Kanawai mai kona aponoia ana aku.

Aponoia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA VI.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I NA NOTERE O KA LEHULEHU KA MANA E HOOHIKI AKU I NA OLELO HOOHIKI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

Ma keia, ua haawia ka mana i na Notere o ka Leh-

lehu a pau iloko o keia Aupuni e hoohiki aku i na olelo hoohiki ma na hana a pau i kauohaia ai e hoohiki ma ke kanawai, a i aeia e hoohiki, a i kupono paha ka hoohiki ana, a o na hoohiki ana a pau i hoohikiia mamua e na Notere o ka Lehulehu ke hoikeia nei ua mana a ua paa ia mau hoohiki ana.

E auhauia ke uku o Iwakaluakumamalima keneta no ia hoohiki ana aku i ka olelo hoohiki i huiia me ka olelo hoike no ia hoohiki ana.

Aponoia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA VII.

HE KANAWAI

E HOHOLO AI I MAU LUNA NANA HALEPAAHAO A E HOOMAOPAPO
AI I KA LAKOU HANA A ME KO LAKOU MANA.

*E hookoloia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Na ke Kuhina Kalaaina, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, mawaéna o kanaono la mai ka la i hoo-holo ia ai keia kanawai, e hookoho i ékolu mau kanaka-ó o ka mokupuni o Oahu, a e ku ana lakou ma ke ano he Papa o na Luna Nana Halepaahao. E noho no lakou ma ka oihana a hiki i Iulai, 1890, a i ka malama o Iulai o kela a me keia elua makahiki ma keia hope aku, na ke

Kuhina i oleloia e hookohu i mau luna nana e like me ia i kuhikuhia maluna, a e noho lakou ma ka oihana no na makahiki elua. E hiki no ke hookohu hou ia kela a me keia luna nana.

PAUKU 2. Ina e make kekahī luna nana, waiho, a haalele mai paha i kēia Aupuni, a hele aku a noho ma kahi e, a kupono ole ke lawelawe i na hana o ka papa, e kukala aku no ke Kuhina Kalaiaina ua hakahaka ka noho o ia luna nana, a e hookohu hou aku oia ma o ka apono ana la a ka Aha Kuhina e hookohu i kekahī mea okoa aku no ka hoopiha ana ia noho i hakahaka, a e lawelawe oia i ka oihana no ke koena o ka manawa o ka luna nana nona ka noho i hakahaka.

PAUKU 3. O na luna nana a pau i hookohuia malalo o na hooponopono ana a keia Kahawai, e hana no lakou me ka uku ole, aka e hiki no ia lakou ke hana i kekahī mau hoolilo kupono no ka uku kakauolelo, uku kaahele, a mau hoolilo e ae paha o kela a me keia ano, e aponoia ana e ke Kuhina Kalaiaina, o keia mau hoolilo a pau e ukuia no ia mailoko ae o na haawina no na Halepaahao a i ole, ola o na Paahao.

PAUKU 4. I ka wa kupono mahope koke iho no o ka hookohuia ana o kela a me keia Papa o na Luna Nana Halepaahao e hui koke lakou a e koho i kekahī lala o lakou i Lunahoomalu no ka Papa, a i kekahī hoi i Kakauolelo. E malama lakou i hookahi halawai mau ana i kela me keia malama a i mau halawai kuikawa hoi i kela a me keia wa e kahea ia ai e kekahī o na lala o ka Papa. E hiki no ia lakou ke hana i mau rula, i alakai no lakou, a e malama hoi i ka moolelo o ka lakou mau halawai a me ka lakou mau hana iloko o kekahī buke a mau buke kupono,

O ka hapanui o ka Papa oia ke quorum (hapanui o na lala e hiki ai ke lawelawe ia na hana o ka Papa.)

PAUKU 5. O na buke moolelo a kela a me keia Papa o na Luna Nana ke hiki i ka wa e pau ai o ko lakou noho ana ma ka oihana, e hoihoi ia aku no ia i ke Kuhina Kalaiaina, a nana e malama ma ke Keena Kalaiaina me na moolelo pu hoi o na Papa mua aku.

PAUKU 6. O ua poe luna nana nei a i ole o ka hapanui paha ó lakou e hele aku lakou e nana i ka Halepaahao Oahu i hookahi hele ana i ka malama hookahi, a e hele pinepine aku paha ina ua kupono ia i ko lakou manao, a ua hiki no i kela a me keia o lakou e hele aku e nana i ka halepaahao i na wa a pau. E hiki no ia lakou a i ole i kekahih paha o lakou ma o ka ae ana la o ka hapanui o ka Papa, ke hele e nana i na halepaahao e ae a pau o ke Aupuni i na wa a pau, a he mana ko lakou e hele ma na wahi a pau o ua mau halepaahao nei, a e nana hoi i na buke, pepa, moolelo a me na mea e ae e pili ana ilaila.

PAUKU 7. O ka hana a ka Papa o na Luna Nana, ka noho luna no ka hoomalu ana a me ka hooponopono ana i ka Halepaahao Oahu, a ma o ko lakou noonoo ana he kupono mai kahi wa a kahi wa aku, e hooholo i mau rula i kue ole i ke Kanawai no kekahi, a i ole, no na halepaahao no a pau loa o ke Aupuni. Ma ka lawelawe ana i keia mau hana e kuka mua lakou me ka Ilamuku o ke Aupuni, a me ke Kuhina Kalaiaina, ina he mau hana ano nui, aka o ka olelo hooholo a ka hapanui o ka Papa ke laweia mai.

PAUKU 8. O ka hana a ka Papa o na Luna Nana, mahope o ke kuka ana me ka Lunapaahao, e hoomaopopo i ka hoopai e kau ia ai maluna o na paahao no ka uhaki ana i na rula o ka halepaahao, a i ole no kekahi mau hewa

e ae paha. A na lakou no e hooholo i ka poe kupono e hookuu manawalea ia, no ka hana a noho maikai, e like me ia i hoomaopopoia ma ke Kanawai; a me ka poe hoi e hoonele loa ia ana a e hoonele hapa ia ana paha mai ia hookuu manawalea ia ana. A ma ia ano he mana ko lakou e hoihoi hou aku ai i ka hookuu manawalea ana ma ke ano holookoa a hapa paha i kekahia paahao i hoonele ia.

PAUKU 9. E huli ka Papa o na Luna Nana, i na mea e hooi ia aku ai ma ke ano maikai, ka hoomalu ana i na paahao, a me ke kulana o na paahao, a e hooi loa aku hoi i na hana kupono i kaupale ole ia e ke Kanawai, e hoohoi-hoi aku ai ia lakou ma ka hana a noho maikai ana. E hiki no ia lakou ke manao lakou he kupono, e hoonohonoho i na paahao ma na papa, me ke kuhikuhi ana i ke kulana kupono no kela a me keia, a o na mana e kue ole ana i ke Kanawai e haawiia no ia lakou, a me ka lole a lakou e aahu ai.

PAUKU 10. I ka malama o Ianuari a me Iulai o kela a me keia makahiki, e haawi aku ka Papa o na Luna Nana i ke Kuhina Kalaiaina i hoike o ke kulana o ka Halepaahao Oahu, a me na paahao i hoopaa ia ilaila a me na hana hoi a ka Papa i hana ai iloko o na malama eono i hala ae a me ke kulana o na halepaahao e ae a pau a me na paahao o ke Aupuni e like me na ike i loaa mai ia lakou e pili ana no ia mau mea.

E waiho pu aku hoi lakou me keia mau hoike i kope o na rula a pau a lakou i hana ai, hoololi ai, a hoopau ai iloko o ia manawa. E hiki no ia lakou ke pakui aku ina he mau olelo hoomaikeike a mau manao kupono e ae paha a lakou i manao ai he pono ke hoike ia. E kakauinoaia ia mau hoike e na lala, aole e emi mai malalo o elua o ka Papa o na Luna Nana, a e hoolahaia ma ka olelo

Enelani a me ka olelo Hawaii ma kekahi mau nupepa puka pule kupono ma Honolulu. E haawi aku no hoi lakou i hoike i ka Ahaolelo i kela a me keia kau, me ka pakui pu ana aku i na olelo hoomaikeike, a me ka waiho ana aku a me ka hoakaka ana aku i na hana kanawai a lakou i manao ai he kupono e pili ana i na halepaahao a me na paahao.

PAUKU 11. O na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia, ma keia ua hoopau loa ia.

Apono ia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA VIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA MAKAI KULOKO
O KE AUPUNI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Na ka Loio Kuhina ka malama ana a me ka hooponopono ana i Oihana Makai Kuloko a pau o ke Aupuni, malalo nae o na olelo o keia Kanawai.

PAUKU 2. E lilo i Ilamuku no ke Aupuni (kekahi mea i kapaia ma keia hope aku he Ilamuku) a e lilo oia i Alii no na Makai o ke Aupuni, a maluna ona na koi ana o ka Loio Kuhina. E lilo iaia ka mana o ka hoopono-

pono ana a me ke alakai ana i na Makai Nui, a me ko lakou mau luna malalo mai iloko o ka Oihana Makai Kuloko. E noho oia ma ka oihana me ka hiki ke hoo-pauia e ka Loio Kuhina, me ka apono ana o ka Aha Kuhina a e hiki pu no hoi ke hoopau ia oia no kekahī kumu, e ka Aha Kiekie, a e ka hapanui paha o na Lunakanawai oia Aha. O na hoohakahaka ia ana a pau e puka mai ana ma keia hope aku iloko o ka oihāna o ka Ilamuku, e hoopīha ia ua oihana la mamuli o kekahī palapala hookohu mai ka Moi mai, mamuli o ke ao ana a me ka ae ana o ka Aha Kuhina, a me ka waiho ana mai a ka Loio Kuhina i ka inoa.

PAUKU 3. O kela a me keia mea ma keia hope aku i waihoia aku kona inoa pela a i hookohuia e noho ma ka Oihana Ilamuku mamua ae o kona hoomaka ana e hana i na hana e pili ana ia oihana, e kakau inoa a haawi aku i ka Loio Kuhina i palapala hoopaa no na dala hoopaa aole e emi malalo o Elima Tausani Dala me ka hope a mau hope kupono i apono ia e kekahī Lunakawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a oia apono ana e kakau ia e ia Lunakanawai maluna o ua palapala hoopaa la, e hoakaka ana no kona hooko pono a pololei i na palapala kena a pau i haawiia iaia mai kekahī o na Aha Hookolokolo mai o ke Aupuni, no ka hoike pololei a me ka hoihoi pono ana i na uku hoopai a me na dala a pau i ohi ia e ia, no ka malama pono ana i na lawehala a pau i haawiia nana e malama me na hana e ae a pau e pili ana i kana hana; a e lawe wale no oia i na koina i ae ia ma ke Kanawai e pili ana i kana oihana. Ua hiki no i ka Loio Kuhina me ka apono ana o kekahī Lunakanawai o ka Aha Kiekie a o ka hapa nui o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, ina i manaoia he pono e koi aku i palapala hoopaa hou iho, a i

ole ia i mau hoopaa hou ae mai ka Ilamuku mai, e hoakaka ana e like me ka mea i haiia maluna, eia nae, aole e oi aku ka huina o na hoopaa ana mamua o Iwakalua Tausani Dala. E waiho a malama ia ka palapala a mau palapala hoopaa paha i hoakaka ia mamua ae nei ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie.

PAUKU 4. E hoonohoia i Makai Nui no ka Mokupuni o Hawaii. i Makai Nui no ka Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe, a i Makai Nui no na Mokupuni o Kauai a me Niihau, ia lakou ka malama a me ka hoponopono ana o na makai iloko o ko lakou mau apana iho, malalo nae o ka mana o ka Ilamuku a me ka Loio Kuhina.

PAUKU 5. E hoonohoia na Makai Nui e ka Ilamuku, me ka apono ana o ka Loio Kuhina, i kakau ia maluna o ka palapala hookohu o ka Makai Nui i hoonoho ia pela. E noho no lakou ma ko lakou mau oihana me ka hiki no nae ke hoopau ia e ka Ilamuku me ka apono ana i kakau ia e ka Loio Kuhina.

PAUKU 6. E haawi no kela a me keia Makai Nui i mau palapala hoopaa me na hope kupono i ka Loio Kuhina no na dala hoopaa aole e emi malalo o Ekolu Tausani Dala. E hana ia na bona me ka hiki e hoomahuahua hou ia ae, a i ole ia, haawi ia i mau palapala hoopaa hou a e hoomahuahua hou ae i na hope e like me ka mea pono i ka Loio Kuhina e like no me ka mea i hoakaka ia e pili ana i ka Ilamuku, ma ka Pauku 3 o keia Kanawai, eia nae, aole e oi aku ka huina o na dala hoopaa iloko o na palapala hoopaa mamua o Umi Tausani Dala mai kekahiki Makai Nui mai. E waiho a e malama ia na palapala hoopaa o ia ano ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie.

PAUKU 7. Ina ua uhai ia na olelo hoopaa ma kekahī palapala hoopaa i waiho ia mai e ka Ilamuku a e kekahī Makai Nui paha, ua hiki no i kekahī mea i poino mamuli o ia uhai ia ana e hoomaka e hoopii ma kona inoa poroi no kona pomaikai ponoi iho a no ka pomaikai o kekahī mea a mau mea paha ana e kokua ana, a e loaa iaia na poho i helu pono ia e like me ke Kanawai, me na koina o ka Aha, a e hiki no e hoopukaia na palapala hoomalu waiwai no ka pono o ia mea hoopii. E waiho malie no ia palapala hoopaa mahope iho o ka hooholo ia ana o kekahī olelo e pili ana ia palapala hoopaa ma ke ano he mea hoopaa no ka pomaikai o kekahī mea i poino mamuli o ka uhai ia ana o kekahī o na olelo o ia palapala hoopaa, a hiki i ka manawa e kaa ai na dala hoopaa a pau. Aole e hoomaka ia kekahī hoopii ma kekahī i palapala hoopaa o ia ano mahope iho o ka hala ana o elua makahiki mahope iho o ka loaa ana o ke kuleana hoopii, eia nae ua hiki i na keiki oo ole, na wahine malalo o ka malu o ke kane mare, me ka poe pupule, e hoopii iloko o hookahi makahiki mahope iho o ka pau ana o ko lakou pilikia.

PAUKU 8. Ua hiki no i ka Ilamuku me ka apono ana mai o ka Loio Kuhina e koho a hookohu i mau Hope Ilamuku, aole e oi mamua o elua a maluna o ka Ilamuku na hana hewa ana a pau a kona mau hope ma kona palapala hoopaa. E loaa i na Hope Ilamuku i hoonoho ia pela ka mana e hana i na hana a pau i kauoha ia ma ke kanawai e hana ia e ka Ilamuku. E koi no ka Ilamuku i kona mau hope e haawi mai i mau palapala hoopaa me na hope kupono no ka hana a hooko pono ana i ka lakou hana, ua hiki ke hana ia ua mau palapala hoopaa nei no

kekahi puu dala aole e oi aku mamua o Umi Tausani
Dala, i apono ia e ka Loio Kuhina

PAUKU 9. Na ka Ilamuku me na Makai Nui maloko o ko lakou mau apana iho e malama i ka maluhia o ka lehulehu, e malama i na halepaahao a me na halehoopaa a pau, e malama pono i ka poe a pau i waiho ia aku na lakou e malama, e hooko aku i na kauoha a pau i ku i ke kanawai i haawi ia ia lakou mai kekahi Lunakanawai, Aha Hookolokolo, Kuhina a mea e ae paha i loaa iaia ka mana e hana pela; e hopu i ka poe mahuka mai ka hoopai o ke kanawai mai, a me ka poe hana hewa a kue i na kanawai; a e hana i na mea a pau i haawi ia na lakou e hana e ke kanawai; a no ia mau hana ua hiki ia lakou e kauoha aku e loaa na kokua kupono a pau mai ka mana kivila a koa mai paha.

PAUKU 10. Na ka Ilamuku, ma ka Mokupuni o Oahu, me ka apono o ka Loio Kuhina, a na na Makai Nui maloko o ko lakou mau apana pakahi e hoonoho, me ka hoapono ana o ka Ilamuku, i na Hope Makai Nui a me na makai e ae paha, e like me ka mea pono ia lakou, a e hoopau ia lakou e like me ko lakou ike he pono, a pela no hoi ua hiki ia lakou e hoonoho i na hana, a e hooponopono i ka uku o ia poe luna, koe wale no ina ua kauoha okoaia ma ke kanawai. Eia nae, aole e oi aku ka nui o na makai mau o ka Mokupuni o Oahu mamua o hookahi haneri, no na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe, kanawalu; no ka Mokupuni o Hawaii, hookahi haneri; no na Mokupuni o Kauai a me Niihau, kanaha; eia no nae hoi, aole e lilo kekahi mea maloko o keia pauku i mea e hiki ole ai ka hookohu ana i kekahi poe i mau makai kuikawa e hana me ka uku ole, koe keia, ina iloko o kekahi manawa pilikia, ua hiki no ke

ukuia ua poe makai kuikawa nei e like me ka mea pono i ka manao o ka mea nana i hookohu ia lakou e hana iloko o ia manawa pilikia, ina ua aponoia ua uku la e ka Loio Kuhina.

PAUKU 11. Ua hiki no i ka Ilamuku a me na Makai Nui e koi aku e haawi ae na Hope Makai Nui i hookohu ia e lakou i mau palapala hoopaa ia lakou ponoi, a e ili maluna o lakou na hihia a pau no na hana hewa ma ka oihana o ko lakou mau hope.

PAUKU 12. E loaa i ka Ilamuku a me na Makai Nui ma ke ano hookaa piha no ka lakou hana na uku maka-hiki a uku e ae paha i hooholo ia i kela a me keia manawa e ka Ahaolelo; eia nae hoi, o na uku i hoakaka ia ma ke Kanawai i loaa mai ke kuai a hoolilo ana i na waiwai malalo o ka palapala hoomalu a palapala kauoha e ae paha mai kekahī Aha mai no kekahī puu dala i oi ole ae mamua o kanalima dala no kekahī kuai hookahi ana na ka Ilamuku a Makai Nui paha ia nana i kuai a hoolilo aku, a o ka mea i oi ae o ia uku mamua o kanalima dala, ina he oi kekahī e hoihoi ia aku no i ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.

PAUKU 13. Ua hiki no ke hoopau ia kekahī makai i hookohu ia a e noho ana ma ka oihana malalo o keia Kanawai e kekahī Lunakanawai o kekahī Aha Hookoloko Kakau, a e ka Lunakanawai Hoomalu o Honolulu (ina oia makai i manao ia ai e hoopau he makai 'no ka Mokupuni o Oahu), no ke kupono ole e noho ma ka oihana no na hana kipe a me na hana pono ole ma ka oihana.

PAUKU 14. I na manawa a pau e lilo ai ka Ilamuku, a Makai Nui, Hope Makai Nui, a makai e ae paha, oia

ka mea hoopii, a i ole ia ka mea i hoopiiia ma kekahihia imua o kekahihia Aha Hookolokolo o keia Aupuni, aole e kupono na ia luna e hookoaku i kekahihia palapala ma ia hihia, a ua hiki i ka Aha Hookolokolo, ina ua kupono, e hoonohoaku i kekahihia mea kaawale e hana ma keano hepani no ia luna, e hookoaku i ua palapala nei, a e hoike mai no ua mea la i hookohuia pela no kana hana imua o ka Aha.

PAUKU 15. Ina e make, haalele, a hoopauia paha mai ka oihana ae ka Ilamuku, a o kekahihia Makai Nui paha, me ka hookooleia, a ua hookohapaia paha kekahihia palapala ma kona lima, e hookoia no ua palapala nei a hoopau ponoia paha ka hookoana e ka hope o ua Ilamuku a Makai Nui nei, a i ole ia e kekahihia makai e ae i hookohuia no ia hana e ka Loio Kuhina, eia nae, ina e hookohuia i pani no ia Ilamuku a Makai Nui paha, maluna o ia pani ka hoopau ponoana o ka hookoana o ia palapala mai kahiaku i pau i kona nohoana ma ia oihana. E pilika mana e haawiia nei ma keia i ka hookoana, ka hooiaioana a me ka haawi anaaku e ua hope nei a makai e ae i hookohuia e like me ka mea i olelo muaia ae nei, a e kepanipaha o ia Ilamuku a Makai Nui paha i olelo muaia, i na palapala kuai a pau a me na palapala hoolilo e ae.

PAUKU 16. E malama ka Ilamuku a me na Makai Nui i na palapala hopu, palapala hoopaaahao, palapala kena, a me na palapala oihana e ae, a i ole ia o na hope o ia mau palapala i hooiaioia, i hoopaa a i hookuu ia ia paha kekahihia paahao, a e malama pono ia maloko o kekahihia pahu a pahu hao paha a ma ka makeana, haaleleana a hoopau ia ana o ia Ilamuku a Makai Nui paha mai ka oihana ae, e haawi ia me na moolelo a palapala pili oihana e ae a pau i kona pani, a i kekahihia luna a mea e ae i hookohu

pono ia e lawe ia mau mea; a ina aole e haawi ia ua mau mea nei pela e hiki no ke hoopaa ia ia Ilamuku a Makai Nui paha, ina e ola ana oia, no ka aihue i ka waiwai i haawiia iaia e malama e like me ka mea i hoomaopopo ia ma ka Pauku 2 o ka Mokuna XVII o ke Kanawai Hoopai Karaima, a e hiki no ke hoopii ia ma ke ano kivila no ke poho o kekahia mea i poino mamuli o ia haawi ole ana. Ina ua make ia Ilamuku a Makai Nui paha, e pili ana no ia hoopaa kivila ana maluna o kona mau hooilina a me na hope ma kona palapala hoopaa pili oihana ma ke ano pakahi a hui ia paha. A mawaho ae o ia hoopaa kivila ia ana i olelo mua ia e uku ia Ilamuku a Makai Nui paha, a i ole ia, o ko lakou mau hooilina a hope paha ma ka palapala hoopaa oihana no kela a me keia haawi ole ana i elua haneri dala no ka pomaikai o ka Waihona.

PAUKU 17. E hoopuka ia aku na palapala a pau mai kekahia Aha Hookolokolo Kakau i ka Ilamuku a i kekahia Makai Nui, a i ko lakou mau hope paha, koe ma na manawa i kauoha okoa ia ai e ke kanawai, a na ka Ilamuku a me na Makai Nui a me ko lakou mau hope e hooko aku ia mau mea o pilikia lakou, e like me na olelo ma ia mau palapala a aole e ili maluna o lakou ke poho i loaa mañuli o ka hookoia ana o ia mau palapala.

PAUKU 18. Ua hiki no i ka Ilamuku, kekahia Makai Nui, Hope Makai Nui, a makai e ae paha e hoole aole e hoomalu a kuai aku i ka waiwai i oleloia no kekahia mea i hoopuka ia he palapala Koomalu a palapala e ae o ia ano no kona mau waiwai, ina aole e haawi mai ka mea nona ka pomaikai ma ia palapala hoomalu i ua makai nei i palapala hoopaa kupono e pale ai i na koi o kekahia poe e uku.

PAUKU 19. Na kela a me keia Makai Nui, i kela a

me keia hapaha makahiki, e hoike aku ma ke ano palua i hoike oiaio o na uku, na hoopai, a me na dala e ae i loaa ia lakou mamuli o ka lakou oihana, hookahi kope e hooili ia i ka Loio Kuhina, a i hookahi i ka Ilamuku a e malama pakahi laua i ua mau hoike nei.

PAUKU 20. E hoike aku ka Ilamuku i kela a me keia hapaha, i ka Loio Kuhina, i hoike oiaio o na dala a pau i loaa iaia, a maloko o ia hoike e hoakaka kaawale ia na dala i loaa iaia no kona pono ponoi iho, mai na dala i loaa no ka pomaikai o ke Aupuni a me kekahī poe e ae. Pela no, oia ma ia mau manawa a me na manawa e ae e kauoha ia ai e ka Loio Kuhina e hoike aku i ka Loio Kuhina e pili ana i na mea i pili i ka hooponopono ana o ka Oihana Makai, o ka Loio Kuhina i manao ai he pono.

PAUKU 21. Ua hiki no i kekahī Aha Hookolokolo Kakau e ninau aku ma ka palapala ninau kumu i ka mana o ke koho ia ana a kuleana i noho ai kekahī mea a koi paha he kuleana kona e lawelawe ai, a ohi mai paha i na pono a pomaikai e pili ana i ka oihana Ilamuku, Makai Nui, Hope Makai Nui a oihana e ae i hoomaopopo mua ia maloko o keia Kanawai. E hoohalike ia na hana e like me ka mea hiki ma na ninau o ia ano me na mea i kuhi-kuhi ia ma na hana e pili ana i na palapala ninau kumu i kekahī mea e koi ana, a ua lawe wale ae paha i kekahī oihana iloko o kekahī Hui i hoohui ia, e like me ia i hoa kaka ia ma ka Mokuna XXXIX, o na Kanawai o ke Kau o 1876. Ua hiki no ke hoomaka ia na hoopii o ia ano e ka Loio Kuhina ma kona oihana la, a i ole ia na kekahī mea e ae he kuleana kona ma ia ninau ana.

PAUKU 22. O ka Ilamuku, na Makai Nui, a me na makai e ae a pau o ka Oihana Makai e noho ana ma ka oihana i ka manawa i hooholo ia ai keia kanawai, e mai

no ko lakou noho ana ma ka oihana malalo o na olelo o keia kanawai.

PAUKU 23. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e apono ia ai. O na Pauku 257 a hiki aku a i hui ia me ka Pauku 274, a me na Pauku 276 a me 277 o ke Kanawai Kivila; ke kanawai i kapaia "He Kanawai e hoololi ai i ka hooponopono ana o ka Oihana Hoomalu a me na Luna Hooko o ke Kanawai mai ka Oihana Kalaiaina a i ka Oihana Loio Kuhina," i aponoia ma ka la 13 o Mei, 1868, a me na kanawai a me na hapa kanawai e ae a pau e kue ana i keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 23 o Iune, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA IX.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA NO KA HOEMI ANA I NA WA HOOPAAHAO O NA LA-
WEHALA MA KEKAHI MAU HIHIA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O kela a me keia lawehala i hoopaahao ia iloko o kekahi halepaahao, a wahi hoopaa paha o ke Aupuni, malalo o ka hoopai hana ooolea a kekahi Aha Hookolokolo o ke Aupuni, e loaa no iaia mamuli o kana hana maikai mau, a hana ku paha i ka hoopono, oiai oiai e hana ana no kona hoopai, keia mau hoemi ana i

hoikeia malalo, no kela a me keia mau malama ekolu o kona wa hoopai, oia hoi, penei:

Ka mua o na mahina ekolu, ehiku la.

Ka lua o na mahina ekolu, ewalu la.

Ke kolu o na mahina ekolu, ciwa la.

Ka ha o na mahina ekolu, umi la.

A pela aku e pii hele ai, i hookahi la hou aku no kela a me keia mau malama ekolu a pau mahope aku.

PAUKU 2. O kela a me keia lawehala i hoopai dala ia, a i hoopaaia ma ka hana ooolea no ka hiki ole ke hookaa i kona hoopai, e like me ke kanawai, e loaa no ia ia na la hoemi ma ke ano like no me ia i hoakaka ia, no na lawehala i hoopai hana ooolea ia; e loaa no nae ia ia keia hoemi ana no ka manawa wale no i hana maoli ia iloko o ka halepaahao.

PAUKU 3. E hiki no i kela me keia lawehala no kekahihana pono ole, a kumu kupono e ae paha i hanaia, mamaia o kona hookuuia ana mai ka halepaahao aku, ke hoonele ia i ua mau la hoemi nei a pau, a i kekahihapa paha o ua maa la hoemi nei i loaa aku ai ia ia, a no na hana maikai, a hana ku paha i ka hoopono, a kumu kupono e ae paha, i hana ia mahope mai, e hiki ai no ke loaa hou aku ia ia ua mau la hoemi nei a pau, a o kekahihapa paha o ua mau la hoemi nei i hoonele ia ai oia.

PAUKU 4. O ka haawi ana aku, a me ka aua ana mai, a me ka hoonele ana, a me ka hoihoi hou ana aku i keia mau la hoemi i hoakakaia ma keia kanawai, e lilo ia na ka Papa Alakai o na halepaahao e hana mamuli o ko lakou manao he pono.

A no na lawehala i hoopaaia ma na halepaahao e ae o ke Aupuni mawaho ae o ka Halepaahao Oahu, e hiki no i ka Papa Alakai o na halepaahao ke haawi i na luna o na

halepaahao, a poe e ae paha a lakou i manao ai he pono, i ka mana e hiki ai ke haawi aku, aua mai, a hoonele aku, a hoihoi hou aku paha i ua mau la hoemi nei o na lawehala, i hoopaaia ma ia mau halepaahao, me ka mana pu no ia lakou e hoopau ai i kela mana i haawiiia e lakou, ke manao lakou pela.

PAUKU 5. Ma kekahi manawa kupono o loko o na malama o Ianuari, Aperila, Iulai a me Okatoba, o kela a me keia makahiki, e hoike aku ai ka Papa Nana o na hale paahao, i kela a me keia lawehala i ua mau la hoemi nei i haawiiia aku, aua ia mai, a hooneleia paha, a i hoihoi hou ia aku pāha, i ua lawehala nei o na mahina ekolu i pau aku, me ka hoike pu aku i na kumu o ka haawiiia ana, aua ia ana, hoonele ia ana, a hoihoi hou ia ana aku paha, o ua mau la hoemi nei, a e hiki pu no hoi i ua mau Luna Nana nei, ke manao lakou he pono, e hoike aku i ke kulana o na hana a kekahī lawehala, imua o kekahī o na lawehala, a imua paha o lakou a pau, o loko o ka halepaahao.

PAUKU 6. E malama ia kekahī buke moolelo kupono, a mau buke paha, ma kela a me keia halepaahao, a e kapaiā o ka Buke o na la hoemi, a malaila e kakau ia ai na inoa o na lawehala a pau e noho ana malalo o na hoopai, a i hoopaa ia iloko o ia halepaahao. Ma ia Buke no hoi e kakau ia ai ma kekahī aoao kaawale, ka inoa o kela a me keia lawehale, a malalo aku e kakau ia ai me ke akahele, ka moolelo o kana mau hana, a me na la hoemi i loaa aku ia ia, aua ia mai paha, hooneleia paha, a hoihoi hou ia aku paha ia ia, me na kumu pu hoi o ka loaa ana ia ia, aua ia ana, hoonele ia ana paha, a hoihoi hou ia ana aku paha, o ua mau la hoemi nei.

A o keia mau moolelo, a i ole o na kope oiaio paha o

ia mea, ke hoike ia i ka Ahakukamalu i ka wa e noonoo ia ai na noi pili i ka lokomaikai Alii.

PAUKU 7. O na la hoemi i hoakaka ia ma keia Kanawai, ua hiki no ke haawia i na lawehala i hoopaiia mamua ae o ka lilo ana o keia i kanawai; aka nae, e ae wale ia no mai ka la aku i apono ia ai.

O na la i hoemi ia no kekahī lawehala mamua aku o ka la i apono ia ai keia Kanawai, a i loaa aku ia ia malalo o ke Kanawai mua, e kakau ia no ia, ma ka moolelo o ia lawehala, a e houluulu pu ia ia mea me na la hoemi i loaa aku malalo o na haawina a keia Kanawai.

PAUKU 8. O na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia, ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA X.

HE KANAWAI

E HOOLOLI ANA I KE KANAWAI E PILI ANA NO KA HAAWI ANA I NA
PALAPALA SILA I APONOIA MA KA LA 29 O AUGATE, M. H. 1884.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. E hoololiia ke Kanawai i olelo ia ma ka

pakui ana aku i elima mau pauku hou, a e kapaia ka Pauku 10, 11, 12, 13 a me 14, a penei e heluhelu ia ai:

PAUKU 10. O ke Komisina o na Sila, ma keia ua ac ia e lawe mai i na hoohiki no na mea a pau e pili ana me ka hana o kona keena.

PAUKU 11. Ina, ma ka nana ana i kekahi noi no ke Sila, a e ano e ana ka hoike a ke Komisina o na Sila, mai ka mea noi, e hoolako aku ia i ka mea noi, a i ole i kona hope, i hoike i kakau ia no kona manao maloko o kana hoike, i kumu e hoololi ai ka mea noi i kana noi, a i ole ia iloko o kanaiwa la, e hoopii no ia imua o ka Aha Kiekie ma ka Banako, a ina e hana io ia keia hoopii, e waiho aku no ka mea noi ma ke keena o ke Kuhina Kalaiaina, aole e emi mai malalo o 20 la mamua ae o ka hoolohe ia ana imua o ka Aha, kona manao no kana hoopii, e hai maopopo ana ma ke kakaulima ana, a e haawi ana hoi i ka lohe i ke Kuhina Kalaiaina i ka manawa, aole e emi mai malalo o umi la.

PAUKU 12. Na ka Aha e hoolohe a e hooholo hoopii, a e waiho aku ma ke Keena Kalaiaina i kope i hooia ia, o ka Olelo Hooholo, a na ia Olelo Hooholo e hoapono ka hoomau ana aku o ia hoopii. Ina o ka olelo hooholo e hooko ia ana ma ka aoao o ka mea noi, e hoopuka aku no ke Kuhina Kalaiaina i ke Sila i noi ia mai, a i ole o kekahi mau hoololi paha i hooholoia e ka Aha.

PAUKU 13. O na poho no ka uhaki ana i kekahi o na Sila, e hoihoi hou ia no ia, ma ka hooholo a ka Aha Kiekie ma ka inoa o ka poe i kuleana. O ka poe i hoopili-kiaia, e loaa no ko lakou pono ma ka Aha Kaulike (Equity) no na hooko ia ana o ia uhaki i ke Kanawai, a e loaa mai no ke poho i hoopii ia.

PAUKU 14. Ke ano o ka uhaki ana i na Kanawai o ke Sila i olelo ia maloko o keia Kanawai e hoike ana penei: ka hana ana, ka hoohana, a kuai ana aku o kekahī mea i Silaia me ka loaa ole ana mai o ka ae o ka mea nona ke Sila, maluna o ia mea, a i ole o kona Agena paha i hookohuia e haawi aku ia ae.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona aponoia ana.

Apono ia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA WAIWAI A ME NA PONO O NA WAHINE I MAREIA.

E hooholoia e ka Moi a me ka 'Ahaolelo o ko Hawaii Paecaina.

PAUKU 1. O na waiwai paa a me ka waiwai lewa o kekahī wahine i kona manawa e mare ai e mau no ia i waiwai kaawale nona a e kaawale mai ka hooponopono, mana, a me na aie o kana kane; a e hiki no i ka wahine i mare ia e lawe mai, paa, hooponopono a hoolilo aku i ka waiwai paa a lewa paha e like me he mea la aole oia i mare ia, aka nae aole e ae ia oia malalo o keia Kanawai e hana i kekahī palapala kuai a moraki paha o kona waiwai paa me ka ae ole o kana kane i kakau ia ua ae ana la.

PAUKU 2. E hiki no i ka wahine i mare ia e hana i na aelike ma ka waha wale no, a ma ke kakau ana paha, i sila ia a i sila ole ia, e like me he mea la aole oia i mare ia, koe wale no aole oia i ae ia ma keia e hana i aelike na kana hana kino ponoi me ka ae ole i kakau ia e kana kane aole no hoi oia e hana aelike me kana kane.

PAUKU 3. O na hana a pau i hana ia a i hooko ia e kekahi wahine i mare ia no kekahi mea e aku, aole o kana kane a me kana mau keiki, e manao ia no ina aole he aelike maopopo e hoike okoa ana, ua hana ia a hooko ia paha ma kona pomaikai ponoi iho.

PAUKU 4. E hiki no i kekahi wahine i mare ia e lilo i Hookokauoha, Luna Hooponopono Waiwai, Kahu, a Malama Waiwai paha, a e hoopaa ia ia iho, a me ka waiwai ana e malama ana me ka hana, a ae ole ia mai e kana kane.

PAUKU 5. E hiki no i kekahi wahine i mare ia, e hoopii aku, a e hoopii ia mai, e like me he mea la aole oia i mare ia aka nae aole e manao ia ma keia Pauku, ua ae ia na hoopii mawaena o ke kane me kana wahine i mare ia.

PAUKU 6. Aole kau ia maluna o kekahi wahine i mare ia, na aie o kana kane, aole no hoi e hiki ke lawe ia kona waiwai ma ka hoomalu ana, a ma kekahi palapala e ae paha, e kue ana i kana kane, koe wale no ma ke ano i hoakaka ia ma ka Pauku 10 o keia Kanawai.

PAUKU 7. Maluna o ke kane ina paha ua mare ia iloko o keia Aupuni, a ma kekahi aina e paha, a e noho ana maanei, e malama i kana wahine, oiai e paa ana ka mare, e like me kona malama ana ia ia iho, a e ili no maluna ona na aie a pau o kana wahine i aie ai no na mea kupono

nona a me kona ohana iloko o ka wa mare, koe nae na aie i aie ia e ka wahine iloko a e pili ana i ka lawelawe ana i kekahī hana kaawale ana i lawelawe ai e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 10. E ili no maluna ponoi o ke kane na hana hewa a pau a ka wahine i hana ia ma kona mana, a ae ana paha, aole no kekahī mea e ae. Ina e make mua ka wahine, me ke kauoha ole, alaila e ili koke aku no kona waiwai i kona mau hooilina eia no nae ina e make kauoha, a kauoha ole paha aia e loaa no kana kane mare ke kuleana oiai oia e ola ana iloko o ka hapaku o ka waiwai paa o kana wahine.

PAUKU 8. Aole no e hoopii ia ke kane mare ma kekahī hoopii, ina ua ulu ac ia mea e kue ana i kana wahine mamua o ko laua mare ia ana, aole no hoi oia e koi ia e uku i kekahī mea i hooholo ia e uku ia e kana wahine, koe wale no e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 10.

PAUKU 9. O na aelike i hana ia e kekahī wahine i mare ia e pili ana i kona waiwai kaawale, hana lima, oihana, a hana maoli paha, aole no ia e kau ia, a paa paha maluna o kana kane koe ma ke ano i hoakaka ia ma ka Pauku mahope iho nei, aole no hoi e hoopaa ia ia a me kona waiwai no ia mea, aka o ka wahine no a me kona waiwai kaawale no ka hoopaa ia ma ia mau aelike, e like no me he mea la aole oia i mare.

PAUKU 10. Ina e hana kekahī wahine i mare ia, a ua manao paha e hana ma ke ano kaawale, nana no, a i ole ia na kana kane e waiho aku ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina, i palapala hoike, e hoakaka ana i ka inoa o ua wahine nei, a me kona wahi noho, a me ka inoa a me kahi noho o kana kane; i ke ano o ka hana, a me kahi o ia hana, a i manao ia paha e hana, me ka hoakaka, ina he

mea hiki, i ka inoa o ke alanui, a me ka helu ma ia alanui; a ina e hoanoe ia ka hana, a hoonee ia paha ma kahi e aku, e waiho iaaku i palapala hoike hou. Na ke Kuhina Kalaiaina e kauoha e malama ia i buke, a maloko o ia buke, e kakau ia ai na palapala hoike i waiho iaaku a e auhau aku oia i hookahi dala, no ke kope ana i kela a me keia palapala hoike. E hana ia ua buke la me ka papa kuhikuhi kupono, a iloko o na hora hana a pau e hamama no ka nana ia e ka lehulehu me ka uku ole. Ina aole e waiho iaaku ka palapala hoike e like me ka mea i olelo mua ia alaila, e hiki no ke hoomalu ia ka waiwai lewa, e hoohana ia ana ma ia hana ma keano he waiwai no ke kane, a e lawe ia ma ka palapala ohi e kue ana ia ia, a e hoopaa ia no ke kane ma na aelike a pau, i ku i ke Kanawai i hana ia, e pili ana i ua hana nei, e like keano, a me ka nui, me he mea la he mau aelike i hana pono ia e ia.

PAUKU 11. Aole e lilo kekahi mea i hoakaka ia ma na Pauku mamua ae i mea e lilo ai na aelike i hana ia mamua o ka mare ana, i mea ole.

PAUKU 12. O na Pauku 1286 a me 1287 o ke Kanawai Kivila a me na Kanawai a me na hapa Kanawai e ac a pau e kue ana i keia, e hoopau ia a ma keia, ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 13. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia Kanawai i mea e kue ai i kekahi mau pono i ka waiwai i loaa muu mamuli o kekahi Kanawai e paa nei i keia manawa.

Apono ia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XII.

HE KANAWAI

E AE ANA I KE KUKULU ANA I KA OIHANA LAWÉ PUOLO LIHLII MA NA EKE LETA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Ua aeia ka Luna Leta Nui ma keia, me ka ae pu ana o ke Kuhina Kalaaina, e kukulu i Oihana Lawe Puolo Liilii ma na eke leta ma ke ano kuloko a kuwaho no ka halihali ana i na puolo ukana liilii maloko o na eke leta o keia Aupuni mai anei aku a mai na aina e mai.

PAUKU 2. Ua hiki no i ka Luna Leta Nui, me ka ae pu ana mai o ke Kuhina Kalaaina i kela a me keia manawa e hana i na rula a me na hooponopono ana no ka halihali ia ana o na puolo liilii maloko o na eke leta, a me na uku e halihalilia ai ia mau puolo liilii. O na rula i olelo ia a i hana ia e ka Luna Leta Nui, me ka ae ana o ke Kuhina Kalaaina, e like no ko lakou mana me ko ke kanawai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Apono ia i keia la 4 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA HAAWINA LI, MOKUNA XXVI O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA I KA LUNA KAKAU KOPE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Ma keia ua hoololi ia ka Pauku 1251 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

PAUKU 1251. E uku ia ua Luna Kakau Kope nei a he mana kona e koi aku a ohi mai i keia mau uku penei:

1. No ke kope ana i kekahi palapala hoolilo, hoolimalima, moraki a palapala e ae i kauoha ia ma ke Kanawai e kope ia, a i waiho ia mai paha e kope ia, he kanalima keneta no na huaolelo hookahi haneri.

2. No ka hooiaio ana mamua o ke kope ana, he hookahi dala no kela mea keia mea nana i kakau inoa.

3. No kela me keia kope o na palapala a pau i kope ia iloko o kona keena oihana, a i hooiaio ia e ka sila o kona oihana, he kanalima keneta no na huaolelo hookahi haneri.

4. No ka huli ana i na buke a me ka haawi ana i ka palapala hoike i kauoha ia ma ke Kanawai, he iwakalua-kumamalima keneta no kela a me keia makahiki i huli ia.

E hoihoi ia ua mau uku la i ka Waihona o ka Lehu-lehu i kela a me keia pule, a e hoike ia aku ia mau mea i ke Kuhina Kalaiaina i kela a me keia mahina.

E loaa i ka Luna Kakau Kope ka uku e like me ka mea i hooholo ia nona e ka Ahaolelo.

E lilo keia i Kanawai mai ka la 1 aku o Iulai, 1888.

Aponoia i keia la 23 o June, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaialina.

MOKUNA XIV.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I KA MANA I KE AUPUNI HAWAII E HANA AE LIKE NO
KA HANA ANA I NA UWEA TELE GARAPA MOANA UILA MAWAENA
O NA MOKUPUNI O KEIA PAE AINA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia nei ka mana i ke Kuhina Kalaialina me ka ae pu o ka Aha Kuhina e hana i Aelike me J. Sherman Bartholomew e noho nei ma Honolulu, H. I., kona mau hoa waihona, a me kekahi poe e ae paha, a i ole me kekahi hui paha, no ke kukulu a hoomoe, a malama ana i kekahi Uwea Telegarapa Moana Uwila, a mau Uwea Telegarapa Moana Uwila paha, e hoohui ana i na mokupuni o ko Hawaii Pae Aina, mai Hawaii a Kauai, e like me keia i hoike ia; oia hoi keia:

Mai Hawaii a Maui, mai Maui a Oahu, me ka hoopae ana ae ma Molokai, a mai Oahu aku a Kauai, me na

uwea kekahi ma ka aina, e hoohui pu ai me na wahi a pau, a i ole ia kekahi mau wahi paha o ka Pae Aina.

PAUKU 2. Ua hiki no ma ia Aelike ma kona hoakaka ana e hoomaopopo no ka haawi, hoolilo a hoopaa ana aku o ke Aupuni Hawaii ia J. Sherman Bartholomew i oleloia, kona mau hoa a waihona a me kekahi poe, a hui e ae paha (i hoakaka ia mahope iho nei iloko o keia Kanawai o na mea hana Aelike), i ka mana a me ka pono kaokoa e kukulu a e hoomoe i kekahi Uwea Telegarapa Moana Uila, e hoohui ana i na mokupuni o ko Hawaii Paeaina, mai Hawaii a Kauai, me ke koimo pu ana o Maui, Molokai a me Oahu, me na uwea kekahi ma ka aina, i mea e hoohui ai i keia mau uwea i olelo ia, iloko a no ka manawa aole e oi aku mamua o umi (10) makahiki mai ka la mua o Ianuari, M. H. 1889. Eia no nae hoi ina aole e hoomoe ia, a paa a makaukau no ka hoohana ana aku, ma ka la, a i ole mamua aku paha o ka la mua o Iulai, 1889, alaila, o ka mana a pono kaokoa i ae ia mamua ae nei e haawi ia, ua hiki ina e manao ka Aha Kuhina pela i hoolilo koke a ma kekahi manawa e ae paha i mea ole ma ka hoolaha ana aku pela i ua poe hana Aelike nei, ekolu (3) mahina nae ka lohe e hai ia aku ai mamua o ka pau ana.

Eia no hoi, ina o kekahi o na Uwea Telegarapa Aina, e hoohui ana me ka Uwea Telegarapa Moana, aole e kukulu ia, a makaukau no ka hoohana ana aku ma ka la, a mamua aku paha o ka la 1 o Ianuari, 1891, ia manawa, a i ole i kekahi manawa mai paha mahope, ma ka hai ana aku i ka lohe i ka poe hana Aelike, iloko o ekolu mahina, ua hiki i ke Kuhina Kalaaina, me ke apono o ka Aha Kuhina, e hai aku, ua lilo i mea ole ka pono kaokoa, a

me ka pomaikai i ae ia no ke kukulu a malama ana ia mau Uwea Telegarapa, a maluna oia mea ma ka aina, ua lilo ia pono kaokoa, a pomaikai i mea ole. Eia hou no hoi, o ka pono a me ka pomaikai i ae ia ma keia Kanawai, aole ia hoohana ana e papa a hooki i ke Aupuni Hawaii mai ka ae ana'aku i ka hoopae, hoomoe, a malama ana paha maluna o ka Mokupuni Hawaii, a i ole maluna paha o kekahi o kona mau Mokupuni, a i loko paha o kekahi o kona mau wai, i kekahi mau Uwea Telegarapa Moana, a i ole i kekahi mau Uwea Telegarapa e ae paha, i mea e hoo-hui ia ai ua Mokupuni i olelo ia, a i ole kekahi paha o lakou me na Aina E, a aole no hoi e komo wale aku no iloko o ka pono kaokoa o kekahi o na Uwea Telephona Hawaii e ku nei, a Hui Telegarapa paha.

PAUKU 3. Ua hiki no e hoakaka hou ia ma ua Aelike nei no ka uku ana o ke Aupuni Hawaii i ua poe hana Ae-like nei i ka huina dala o Iwakaluakumamalima Tausani Dala (\$25,000), a me keia ke ano:

Ma ka pau ana, a makau no ka hoohana ana aku i ka uwea i olelo ia mawaena o Oahu a me Maui, ka huina o Ewalu Tausani Dala (\$8,000); ma ka pau ana, a makau-kau no ka hoohana ana aku i ka uwea i olelo ia mawaena o Oahu a me Hawaii Ewalu Tausani Dala (\$8,000); a ma ka pau ana, a makaukau no ka hoohana ana aku i ka uwea i olelo ia mawaena o Oahu a me Kauai, Eiwa Tausani Dala (\$9,000).

PAUKU 4. Ka ae ana o kekahi o na pono a me na pomaikai, a me ka uku ana o kekahi o na dala i apono ia e keia Kanawai, e hooponopono ia no ia, maluna o kekahi Aelike Pakui malalo nei, penei:

O na olelo a pau mawaho ae o na Olelo Aupuni a Olelo

Nupepa paha, e lawe ia mai no lakou, a e hoouna ia maluna o kekahi uwea a mau uwea paha i olelo ia, no ka uku aole e oi aku maluna o umi (10) keneta no ka huaolelo hookahi. O na olelo a pau i hoouna ia mai i ke Aupuni, a mai ke Aupuni aku paha, a mai kekahi Luna Aupuni paha ma kona ano he Luna Aupuni na olelo no na nupepa, e lawe ia mai no, a e hoouna ia aku maluna o na uwea i olelo ia no ka hookahi hapa ($\frac{1}{2}$) o ka uku e uku ia ana no na olelo e ae mawaho o na Olelo Aupuni a olelo nupepa paha.

PAUKU 5. Ma ka hoike ana aku i ke Kuhina Kalaina i ka pau pono ana o na pauku pakahi o ka uwea i olelo ia, i hoike ia hoi ma ka Pauku 3 o keia Kanawai, a e hoohana ia ana hoi no ka hoouna ana aku i na olelo, a i holopono i kona manao, alaila, ua hoomana ia ke Kuhina i olelo ia ma keia e uku i ka poe i hana i ka Aelike i na huina dala pakahi i olelo ia ma ka Pauku 3.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la i apono ia ai.

Apono ia i keia la elua o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Mor:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaina.

MOKUNA XV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 856 O KE KANAWAI KIVILA, E PILI ANA
I KA HOOPAA ANA NO NA KOINA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 856 o ke Kanawai Kivila, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 856. He mana ko kela a me keia o na Lunakanawai o ka Aha Kiekie ma ke Keena, a ma ka Baneko paha, ma ka hoopii ana o kekah i aoao, ke koi aku i ka aoao hoopii a i ka aoao hoopii ia paha e haawi mai i palapala hoopaa e uku ai i na koina, a i ole ia kekah i hapa o na koina ma ke ano a me na kumu a ka Lunakanawai i manao ai he pono. O ka huaolelo koina, ua hiki e manao ia no na hana o keia Kanawai ua pili i na koina o ka Aha me na uku o na hoike. Ina'aole i haawi ia mai ia hoopaa ana, ua hiki i ka Lunakanawai e kauoha e kaohi ia na hana hou ana aku a hiki i ka manawa e hooko ia ai ke kauoha o ka Aha."

PAUKU 2. E pili na olelo o keia Kanawai i na hihia e hanaia nei i keia manawa, a e lawe ia mai ana ma keia hope aku.

Apono ia i keia la 4 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaialina.

MOKUNA XVI.

HE KANAWAI

E HOAKAKA ANA I KA MANAWA E LAWELAWE IA AI NA PALAPALA AE
I NA PAKE E KOMO ILOKO O KEIA AUPUNI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Aole e manao ia ma na palapala ae i na Pake e komo mai iloko o keia Aupuni i hoopuka ia mamua iho o ka la 1 o Malaki 1888 ua hala aku ia ae ia ana o ia poe Pake e komo mai iloko o keia Aupuni mahope iho o ka la mua o Iulai A. D. 1889.

PAUKU 2. O na palapala ae a pau i hoopuka ia ma keia hope aku no na Pake e komo iloko o keia Aupuni e hoakaka ia ka loihī o ka manawa, aole e oi aku mamua o hookahi makahiki mai ka manawa i hoopuka ia ai, e hiki ai e lawelawe ia ai ia palapala ae, a aole e manao ia ma na palapala ae o ia ano ua hoakea ia ka ae ia ana o ia Pake e komo iloko o ke Aupuni mahope iho o ka pau ana o ka manawa i hoakaka ia. Eia nae ua hiki na i ke Kuhina o ko na Aina e ke ike oia he pono, me ka ae pu ana mai o ka Aha Kuhina, ma kekahi mau manawa e hoakea aku i ka manawa i hoakaka ia ma keia Kanawai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 4 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KA HANA ANA O KA POI MA KE KULANAKAU-
HALE O HONOLULU.

No ka mea, o ka hana ia ana o ka poi maloko o na palena o ke Kulanakauhale o Honolulu, ua ike ia he mea ino wale ia mamuli o ka nui loa o na mea ino i loaa mamuli o ia hana; nolaila,

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Aole e ku i ke Kanawai ma keia hope aku e hana i ka poi i mea kuai aku ma ka Apana o Honolulu, Mokupuni o Oahu, koe wale no ma ke ano e ae ia aku ana ma keia Kanawai, iloko o na palena i hoike ia mahope ae nei, oia hoi: ma ka aoao makai o ka aekai; ma ka aoao ma Ewa e ka piina o Waipilopilo a me ka laina i hoomoe pololei ia iuка a i kai mai ia wahi aku; ma ka aoao mauka o alanui Wale a me ka laina i hoomoe pololei ia ma ka laina pololei aku o ia alanui; ma ka aoao ma Waikiki o ke alanui Punahou a me ka laina i hoomoe ia i kai ma ka laina pololei o ia alanui a hiki i ke kai. Aole no e ku i ke Kanawai ke hana kekahи mea i ka Poi i mea kuai aku, maloko o ka Apana o Honolulu, mawahо ae o na palena i olelo ia maluna, koe wale no aia a loaa mai kekahи palapala ae mai ka Papa Ola mai. A ua hiki no e hoopau ia ia ae ana i kela a me keia manawa e ka Papa Ola.

PAUKU 2. Na ke Kuhina Kalaiaina e kauoha e kukulu ia ma kekahи wahi a mau wahi kupono maloko o na pale-

na i hoakaka ia ma ka Pauku 1, me na dala i hookaawale ia e ka Ahaolelo no ia hana, i hale a mau hale paha i hana maoli ia i wahi hana poi, a ua hiki e hoolimalima ia na keena o ua mau hale nei i ka poe e makemake ana e lawelawe i ka hana i olelo ia.

PAUKU 3. O na hale i oleloia a me ka hana ana o ka poi maloko olaila malalo no ia o na rula i kau ia e ka Papa Ola, a me na rula i hana ia e ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 4. E hoolimalima ia kela a me keia keena o ua mau hale nei i kela a me keia makahiki i ka mea koho kiekie loa ma ke kuai akea ana i hoolaha pono ia no aole e emi malalo o elua pule mamua ae. O ka nui o ia hoolimalima aole no ia e emi no kela a me keia keena malalo o ka uku koho mua i hoomaopopo ia e ke Kuhina Kalaina.

PAUKU 5. O kela a me keia mea e lawelawe ana i ka hana poi ma ke ano kue i na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai e manao ia oia ua pili ia ia hewa mikamina a ina e ku ka hewa ia ia no ia mea e hoopai ia oia e uku i na dala aole e emi malalo o iwakaluakumamalima a aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri dala.

PAUKU 6. Aole e lilo keia Kanawai i mea mana, aia a paa ka hale, a mau hale paha i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai i ke kukulu ia, a ua hoolaha ia aku ma ke akea ua paa ia hale a mau hale paha.

Aponoia i keia la 14 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XVIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI I NA MOOLELO E MALAMA IA E NA LUNA I HOO-MANA IA E HOOIAIO I NA PALAPALA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O na lunakanawai a pau a me na luna e ae i ae ia i keia manawa ma ke kanawai, a e ae ia aku ana paha ma keia hope aku, e hooiaio i na palapala, mawaho ae o ka olelo hoike i kakau ia maluna o ka palapala, e malama lakou i moolelo o kela a me keia hooiaio ana maloko o kekahi buke moolelo. Ma kela a me keia moolelo aole e emi na hoakaka ana malalo o ka hoakaka ana i ka poe i hooiaio me na aoao elua ma ia palapala, ka la o ka hooiaio ana a me ka la o ia palapala i hanaia ai a me kekahi mau hoomanao ana no ke ano o ka palapala i hooiaio ia.

PAUKU 2. O na buke moolelo i malama ia e like me ia i kauoha ia ma ka pauku mamua ae nei, e hoihoi ia i kela me keia elim a makahiki, a i ka haalele ana, make ana, a hoopau ia ana mai ka oihana ae paha o ia lunakanawai a luna e ae paha me ke kakauolelo o ka Aka Hookolokolo Kakau e kokoke mai ana i kahi noho o ia lunakanawai a luna e ae paha.

PAUKU 3. E malama pono na Kakauolelo o na Aha Hookolokolo Kakau i na buke moolelo i waiho ia aku me lakou e like me na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, ma ka waiho pu ana me na moolelo o ka Aha Hookolo-

colo. E hiki no e nana ia ua mau moolelo nei oiai e waiho ana me ua mau Luna Hooiaio nei a mahope iho no hoi o ia hoihoi ia ana i na wa kupono a paū e kekahī mea kupono me ka uku ole.

PAUKU 4. O kekahī o na Luna Hooiaio i olelo mua ia ae nei i malama ole i ka moolelo i kauoha ia ma keia Kanawai, a i ole ia aole i waiho aku ia moolelelo me ke kauolelo o kekahī Aha Hookolokolo Kakau e like me ka mea i kauoha ia e hoopai ia oia e uku i kekahī hoopai aole e emi malalo o kanalima dala aole hoi e oi aku mamua o elua haneri me kanalima dala, a ua hiki e koi ia ia hoopai mai ia luna mai a i ole ia i kona mau hookokauoha a lunahoponopono waiwai paha imua o kekahī Lunakanawai Hoomalu a Apāna paha. O ka manawa mua o elima makahiki i manao ia ma keia Kanawai e pau no ia ma ka la mua o Iulai, 1893.

PAUKU 5. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i na olelo o keia Kanawai, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 4 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XIX.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOO AI NO KA UKU IA ANA O NA U'KU MAKAHIKI, NA LILO O
NA AHA HOOKOLOKOLO A ME NA LILO E AE O KE AUPUNI A HIKI I
KA LA 31 O AUGATE, M. H. 1888.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawia nei ka mana i ke Kuhina Waiwai e hoomau aku i ka uku ana i na uku makahiki o na Luna Aupuni a me na lilo o na Oihana Aupuni i hoakakaia maloko o ka Pauku 3 o ka Mokuna XXXVIII o na Kanawai o 1886, e like me ia i hoololiia ai e ka Mokuna XVIII o na Kanawai o 1887, a hiki i ka la 31 o Augate, 1888, ke ole e hooholoia he Bila Haawina hou e ka Ahaolelo mamua ae o ia la hope i haiia ae la, a hiki ia la ua haawia ka mana i ke Kuhina i oleloia e uku aku i ka uku o na Kokua Lunakanawai Ekolu a me Eha o ka Ahahookolokolo Kiekie ma ke ano i hoakakaia maloko o ka Bila Haawina o 1886, a me na uku o na mea a pau e malama ana i na kahua hoomalu mai, na hale kukui, hoomalamalama ana i na alanui, ke kauka malama holoholona mai, na lilo o ka moku kolomoku "Eleu," na alanui o Honolulu, na kiai o na hale aupuni, Oihana Wai, malama ana i na Uwapo ma Honolulu, a me ke kahua kukui uwila o ke Aupuni.

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 14 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 22 O KA MOKUNA LV O NA KANAWAI O 1876. E PILI ANA I KA AUHAU HOAILONA PAI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 22 o ke Mokuna LV o na Kanawai o 1876, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 22. Ua hiki no i ke Kakau Buke Helu o ke Aupuni ke kuni i na palapala pai hakahaka, a hoolako aku i na Aha Hookolokolo, a me na Oihāna Hooko, na Luna Dute, na lala o ka Papa Loio a me kekahi poe e ae e pono ai na hana o ka lehulehu i kela manawa keia manawa, ma ka loaa ana mai ia ia o ke kumukuai o ia mau kuni. Aka hoi, e haawi ia aku ia mau kuni i ka Luna Dute Nui, a luna oihana e ae i kauoha ia e lawelawe ia mau mea ma ko lakou mau oihana, me ka uku ole, e haawi nae lakou i na palapala e hoakaka ana ua loaa ia lakou ia mau mea, a e hoike no ka lilo ana, me na loaa o ia

mau mea, ma ko lakou hoike i na keena kupono i kauoha ia ma ke Kanawai. A i mea e pono ai na apana mawaho aku o Honolulu, na ke Kakauolelo Buke Helu e hoolako aku i na hoailona pai kapili i na Luna Leta ma na hale leta e loaa ai o na kikoo dala leta ma na wahi a pau o ke Aupuni, a na lakou e haawi ia ia i mau palapala e hoike ana ua loaa ia lakou i mau hoailona pai. Na ua mau Luna Leta nei e kuai aku i ua mau hoailona pai nei i ka poe a pau e noi mai ana no ke kumukuai mua o ia mau hoailona pai; a na lakou no e hoike aku ma ka la mua o kela a me keia hapaha i ke Kakauolelo Buke Helu no na hoailona pai a pau i loaa ia lakou, ka nui i kuai ia, a me ka nui i kuai ole ia a me na dala o ia kuai ana."

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Apono ia i keia la 4 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaialoa.

MOKUNA XXI.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI I KEKAHI MAU MANA HOOPAA WAIWAI NO KA POE
HANA A ME KA POE NA LAKOU NA LAKO HANA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O kela a me keia mea a poe i hui ia paha e hoolako ana i ka hana a i ole ia i na lako hana e lawelawe

ia ma ke kukulu ana, a i ole ia hana hou ana i kekahī hale, mea e hana ia ana alanui kaamahu a hana e ae paha, e loaa iaia he mana hoopaa waiwai no ka uku i aelike ia e uku ia no ia haia a mau lako hana paha (ina aole i oi aku mamua o ka waiwai io o ia mea i hanā ia) maluna o ia hale, mea e kukulu iā ana, alanui kaamahu a mea e ae paha e hana ia ana, a me ke kuleana pu o ka mea nona ia hale, mea e kukulu ia ana, alanui kaamahu a mea e ae paha e hana ia ana iloko o ka aina kāhi o ia mea e waiho ana.

PAUKU 2. Aole e pili ka mana hoopaa i hoakaka ia mai ka pauku mua o keia Kanawai, ina aole e waiho ia aku kekahī hoolaha i kakau ia no ia hoopaa ana ma ke keena o ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kaapuni a Kiekie paha e like me ka mea i hana ia ma kahi i waiho ai ka waiwai, a e haawi ia aku ke kope o ia hoolāha i ka mea nona ka waiwai. E hoike ia ma ia hoolaha ka nui o ia koi, ke ano o ka hana i hana ia, a i ole ia na mea lako hana i hoolako ia aku, ka hoakaka pōno ana i ka waiwai e lawa ai ka hoomaopopo ia ana a me na mea e ae i kupoно e hiki ai e hoomaopopo pono ia ai. E mau no ka mana hoopaa no ekolu malama, aole hoi e oi ae, mahope iho o ka paa ana o ka hale, mea e kukulu ia ana, alanui kaamahu a mea e ae paha e hana ia ana i waiho ia mai ai ia hoopaa ana, ina aole i hookaa ia a i ole ia ua hoomaka ia ka hoopii ana e ohi ai ia huina i hoopaa ia ai ma ka hooko ana i ua mea nei.

PAUKU 3. E malaima na Kakauolelo o na Aha Hookolokolo Kiekie me Kaapuni ma kela a me keia keena i kekahī buke i kapaia "Moolelo mana hoopaa o ka poe hana," a maloko o ia buke e kakau ia hoomanao ana o kela a me keia mana hoopaa i waiho ia aku. E hoonoho-

noho ia ka buke moolelo ma na hua piapa ma ka inoa o ka mea nona ka waiwai, a e hoakaka ia mawaho ae o ia ka nui o ka mea i hoopaa ia a koi paha, me ka inoa o ka mea nana i waiho mai, ka manawa i waiho ia ae ai, he hoakaka pokole ana e maopopo ai ke ano o ka waiwai i waiho ia aku ai, ka manawa i hoomaka ia ai ka hoopii ana e hooko, ka manawa i hoopau ia ai a me na mea e ae i manao ia he kupono.

PAUKU 4. E mana wale no ka mana hoopaa i hoakaka ia ma keia Kanawai mai kona la aku i waiho ia aku ai. E loaa ka pono ma ia hoopaa ana e like me ka waiho ia ana mai maluna o na mana hoopaa e ae o kela me keia ano, a kaa no malalo o kekahi mana hoopaa e ae a olelo hooholo paha i hookomo mua ia. Ina ua hoopaa ia kekahī mana hoopaa i hoakaka ia ma keia Kanawai (me ke ano okoa ae mai ka mea i hoakaka ia ma ka pauku elua), e waiho ia aku he hoolaha i kakau ia no ia mea me ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie a Kaapuni paha e like me ka mea i hana ia, a e kakau ia ia mea maloko o ka moolelo mana hoopaa o ka poe hana.

PAUKU 5. Ua hiki no e hooko ia na mana hoopaa i hoakaka ia ma keia Kanawai mahope iho o ke koi ia ana aku a me ka hoole ia ana mai o na dala i kupono e uku ia ma ka hoopii ana imua o na Aha Hookolokolo Hoomalu a Apaia paha, ma ka hooko ana aku i ka palapala kii e like no me ia e hana ia nei i keia wa. Ma ia palapala kii e hoakaka ia na olelo mua ma na koi aie, a mawaho ae o ia e hoakaka ia ua waiho ia aku he mana hoopaa. Mamua o ka hoomaka ana i ka hookolokolo, e hooko ia aku ka mea i hoopii ia me kekahī hoike hoakaka piha o ke koi, ina aole i haawi mua ia kekahī hoike hoakaka o ia ano mamua o ka hoomaka ana e hoopii. E like no ka

olelo hooholo ma na hana o ia ano me na hihia e ae a ua hiki e hooko iaaku mamuli o ka palapala hoomalu e like no me ia i ae ia ai i keia manawa. Ina o ka aelike no ka hana a i ole ia no na mea lako hana i loaa ai ka mana hoopaa, ua hana ia me ke ona ponoi o ka waiwai, ua hiki no e hoopuka ia kekahipalapala hoomau me ka palapala hoopii ma ka waiho ia anaaku o kekahipalapala hoopaa poho i ua mea nei nona ka waiwai no na dala a ka Lunakanawai a aha paha e hooholo ai. Ina e ike ia aole i lawa ia palapala hoopaa e kauoha ka Lunakanawai a aha paha e waiho ia mai i palapala hoopaa hou no kekahipuu dala mahuahua ae, a i ole ia me na hope hoopaa hou ae.

PAUKU 6. I na wa a pau i hoolako ia ai ka hana a mau lako hana paha i hana ia ai ka mana hoopaa i kekahimea hana aelike kukulu no na hana i hoakaka ia ma ka pauku ekahi, ua hiki i ka mea nona ka waiwai e aua i kela a me keia mailoko ae o ka huina e uku ia ai i ka mea hana na dala e lawa ai na dala i aie ia ia wa, a e aie iaaku ana paha i ka mea a poe paha nana i waiho aku i ka mana hoopaa.

Aponoia i keia la 14 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I NA PAUKU 1, 5, 6, 8, 15 A ME 25 O KE KANAWAI I KAPAI A "HE KANAWAI E HOOPONOPONO AI I KA HANA ANA E PILI ANA I KA POE AIE KAA OLE MA KO HAWAII PAE AINA," I APONO IA MA KA LA 29 O AUGATE, 1884, A E PAKUI MAI I ELUA MAU PAUKU HOU I UA KANAWAI LA E KAPA IA PAUKU 7A A ME PAUKU 15A.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paacaina.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 1 o ua Kanawai nei ma ka hookomo ana iho mahope o na huaolelo "e kekahi mea ana i aie aku ai" i keia mau huaolelo "a mau mea paha ana i aie aku ai i hiki ka huina o ko lakou mau koi i ka" a me ke kapae ana mahope iho o na huaolelo "kekahi mea ana i aie aku ai" i na huaolelo "a hiki i ka," a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

"PAUKU 1. O kela a me keia mea i aie a hiki i ka elima haneri dala a hoole a hookaa ole paha i kekahi o kona mau aie kupono a hala na la he umi mahope iho o ka manawa i olelo ia no ka hookaa ana, a ua haalele paha i keia Aupuni me ka manao e keakea, hoohakalia, a hoo-nele i ka mea ana i aie aku ai, a ua pee a noho paha ma kona hale, i mea e keakea a hoohakalia ai i ka hooko ia ana o ka palapala kena no ka ohi ana i kekahi mau aie, a ua hoolilo hewa aku a ma ke ano malu paha i kona waiwai i kekahi mea a mau mea paha, a ua lawe malu aku a hoo-

lilo aku paha ma ke ano e ae i kona waiwai me ka manao e keakea, hoohakalia a hoonele paha i ka mea ana i aie aku ai ; ma ka hoopii ana imua o kekahī Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e kekahī mea a mau mea paha ana i aie aku ai i hiki ka huina o ko lakou mau koi i ka elua haneri me kanalima dala ua hiki e hooholo ia oia he mea aie kaa ole (banekorupa)."

PAUKU 2. E hoololi ia ka Pauku 5 o ua Kanawai ne
a penei e heluhelu ia ai :

"PAUKU 5. Mahope iho o ka waiho ia ana aku o ka palapala noi a me ka palapala hoopaa e like me ia i hoa-kaka ia ma ka Pauku 3, e hoakaka ka Lunakanawai i manawa no ka'holohe ana i ke noi e hooholo i mea aie kaa-ole (banekorupa) a e hoolaha ia aku i manawa e hoolohe ia ai a me ke kope pu o ka palapala noi ma ka haawi ana i ka mea i hoopii ia, a i ole ia ma ka waiho ana i kope o ia palapala noi me kekahihope a akena a mea paha e hana ana i ka hana a ua mea aie kaa ole nei i olelo ia, a i ole ia ma kahi noho hope o ua mea aie kaa ole nei i olelo ia, a ma kekahihope ano e ae paha i kauoha ia e ka Lunakanawai.'

PAUKU 3. E hoololi ia ka Pauku 6 o ke Kanawai i olelo ia ma ka hookomo ana iho mahope o na huaolelo "i hookuu ia ma ke Kanawai" i na huaolelo "a o ia papa a me ka hoike e hana ia malalo o ka hoohiki," a penei e heluhelu ia ai ua Pauku 6 nei i olelo ia :

"PAUKU 6. I ka manawa e hooholo ia ai kekahi mea he mea aie kaa ole oia (banekorupa) ma kona noi ponoi ana, a i ole ia ma ke noi ana o ka mea a poe pa'a ana i aie aku ai, e waiho koke aku oia me ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie i papa inoa o ka poe a pau ana i aie aku ai a me ka nui o ka aie ia lakou pakahi, a malalo

o ia papa hoike e hookomo ia na aie i hoopaa ia a i hoopaa ole ia paha, a ina ua hoopaa ia, e hoike i ke ano o ka hoopaa ana, e waiho pu mai no hoi oia i ka hoike no kona mau waiwai a pau i hui ia me na waiwai i hookuu ia ma ke kanawai, a o ia papa a me ka hoike e hana ia malalo o ka hoohiki."

PAUKU 4. E hoololi ia ka Pauku 8 o ua Kanawai nei ma ka hookomo ana iho mahope o na huaolelo "Pauku 21," i keia mau huaolelo : "na ka luna puuku a mau luna puuku paha iloko o hookahi mahina mahope iho o kona a o ko lakou hookohu ia ana, a i ole ia iloko o ia manawa no mahope iho o ka loaa ana ia ia a ia lakou paha o kekahih koi i hooiaio ia e kue ana i ka waiwai o ka mea aie kaa ole, e hoike aku i ka mea a poe paha nana i hooiaio i ua koi nei ina ua hoole ia ua koi nei e ia a e lakou paha."

PAUKU 5. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 15 o ua Kanawai nei i olelo ia ma ka pakui ana mahope iho o na huaolelo "ia hopu a hoopaaahao ana" i na huaolelo "Ina e hoole kekahih mea aie kaa ole (banekorupa) i ka haawi a waiho aku paha i kona mau waiwai, buke a waiwai a mau pepa paha i ka Luna Puuku a mau Luna Puuku paha, a hoole e pane i na ninau (i ninau ia ia ia ma ke ano ku i ke Kanawai), i ninau ia aku ia ia ma kekahih ninaninai ana i hana ia e pili ana ia ia ma kona ano aie kaa ole, ua hiki no i ka Lunakanawai e hoolohe ana i ua hana nei e hoopaa i ua mea aie kaa ole nei i ka halepaahao a hiki i kona manawa e haawi mai ai a e pane mai ai paha i na ninau i ninau fa aku ia ia," a me ke kapae ana i na huaolelo "lilo i mea ole," a e hookomo malaila ka huaolelo "kaohia" a penei e heluhelu ia ai ua Pauku 15 la :

" PAUKU 15. Ma ka waiho ia ana aku o kekahī palapala noi e like me ka mea i hoakaka ia ma na Pauku 1 a me 2 e kaohi ia na hihia waiwai a me na palapala hoomalu a ohi paha i kau ia maluna o ka waiwai o ka mea aie kaa ole (banekorupa) e hiki no nae ke hopu ia a hoopaa-hao ia kekahī mea aie kaa ole ma ke ano he mea aie kolohe, mamuli o ka palapala hoopii i hoohiki ia e kekahī mea i aie ia, e hoakaka ana i na kumu kupono no ia hopu a hoopaa-hao ana.

Ina e hoole kekahī mea aie kaa ole (banekorupa) i ka haawi a waiho ana aku paha i kona mau waiwai, buke a waiwai a mau pepa paha i ka Luna Puuku a mau Luna Puuku paha, a hoole paha aole e pane i na ninau (i ninau ia ia ia ma ke ano ku i ke kanawai) i ninau ia aku ia ia ma kekahī ninaninau ana i hana ia e pili ana ia ia ma kona ano aie kaa ole, ua hiki no i ka Lunakanawai e hoolohe ana i ua hana nei e hoopaa i ua mea aie kaa ole nei i ka halepaahao a hiki i kona manawa e haawi mai ai, a e pane mai ai paha i na ninau i ninau ia aku ia ia."

PAUKU 6. E pakui ia mai i pauku hou i kapa ia Pauku 7A, a penei e heluhelu ia ai ua pauku hou nei :

" PAUKU 7A. E waiho na mea i aie ia i hoopaa ia kolakou mau aie me ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie i kekahī hoakaka e hoike ana i ka nui o kana koi, a me ke ano o ka mea i hoopaa ia, a e hoike oia maloko o ia hoakaka ina paha ua hilinai oia maluna o ia hoopaa ana, a i ole ia ua manao paha oia e hookuu i ua mea nei i hoopaa ia a e koi ana oia ma ke ano he mea i aie ia i hoopaa ole ia kona aie.

" Ina aole e waiho aku kekahī mea i aie ia i hoopaa ia kona aie i ka hoakaka i olelo ia a hala na la he kanaono

mahope iho o ia hooholo ia ana he mea aie kaa ole (banekorupa) kekahi mea, aole e loaa ia ia ke kuleana e koi aku ai no ke koena o ka aie ia ia iloko o ka waiwai o ia mea aie kaa ole (banekorupa) mahope iho o ka pau ana o ka waiwai i hoopaa ia no kona aie."

A e hoololi ia ka pauku hou i kapa ia Pauku 7A ma ka pakui ana aku mahope o ua pauku la i keia mau olelo : " Ina e waiho aku kekahi mea i aie ia i olelo ia ae la, maloko o na la he kanaono mahope mai o ka hooholo ia ana he aie kaa ole (banekorupa) me ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo, i kekahi olelo hoakaka, ua manao oia e hili-nai ma na pono no a i elua i oleloia ae la mamua, alaila, e hoomaka koke oia me ka hoohakalia ole e imi mua i kona pono mai loko mai o na hoopaa, a mahope o ka pau ana o na mea e loaa ai ia ia mai loko mai o ua mau hoopaa nei, e hiki no ia ia ke hoike hou mai i kona kuleana no ka mea i koe ; aka nae, e komo wale mai no oia ma na ano mahele e hoike ia ana mahope mai o ka hooiaio ia ana o ua kuleana nei ona i ke koena."

PAUKU 7. E pakui ia i pauku hou e kapa ia Pauku 15A, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la :

" PAUKU 15A. Ina ua hana ka mea aie kaa ole (banekorupa) i kekahi o keia mau hewa i hoakaka ia mahope iho nei ua hiki no i ka Aha i ka manawa e hoolohe ia ai no ka ninau ana i ka mea aie kaa ole, a i ole ia ma ka manawa e hoolohe ia ai ke noi o ka mea aie kaa ole e hookuu ia oia, mamuli o ke kauoha malalo o ka sila o ka Aha, e hooholo e hoopaaahao ia ua mea aie kaa ole (banekorupa) nei no kekahi manawa aole i oi aku mamua o eono mahina me ka hana ooolea, a hana ooolea ole paha, oia hoi keia, ina ua hana ka mea aie kaa ole, (1). Ua lawe-

lawe i ka hana malalo o ke kumupaa oiaio ole, (2). Aole i loaa ia ia i ka manawa i aie ai oia he mau kumu kupono e hiki ai e manao e hiki ana ia ia e uku aku ia mau aie, a i ole ia, (3). Ua hana oia me ka manao e huna i ke ano oiaio maoli o ke kulana o kana hana, a no ia mea aole i malama i mau buke a hoike kupono, a i ole ia, (4). Iloko o ekolu makahiki mamua iho o ka hoomaka ia ana o na hana e hoolilo ia ia i mea aie kaa ole aole oia i malama i na buke a me na hoike mau e hoike ana me ka oiaio i ke kulana o kana hana, a i ole ia, (5). Ua hoonui wale aku oia i na lilo makehewa ana o kekahi o ka poe ana i aie aku ai mamuli o na pale kumu ole ana i kekahi hoopii e hoihoi mai i kekahi aie a dala mai ia ia mai, a i ole ia, (6). Ua aie oia i kekahi aie, a i ole ia ua loaa ia ia ka hoiae ia mai mamuli o na olelo hoopunipuni a hana eepa e ae paha, a i ole ia, (7). Me ka manao e hoonele i ka poe ana i aie ai, a o kekahi paha o lakou ua haawi oia a i ole ia ua kauoha paha oia e haawi ia, a hoolilo ia paha, a hoanoe ana paha i kona waiwai, a i ole ia, (8). Me ka manao e hoonele i ka poe ana i aie aku ai ua huna a lawe aku ma kahi e i kekahi o kona waiwai mahope mai a iloko paha o elua mahina mamua iho o ka la i hoopuka ia ai o kekahi olelo hooholo e uku i kekahi dala i hookaa ole ia e kue ana ia ia.

“ E hiki no i ka mea aie kaa ole (banekorupa) ke hoohalahala imua o ka Aha Kiekie a i ole Aha Baneko paha, mai kekahi o ua mau olelo kauoha nei, a olelo hoahewa paha, malalo o keia pauku ma o kona hoopiha ana i kana hoohalahala maloko o na la he umi mahope iho o ua olelo kauoha nei, a olelo hoahewa paha.”

PAUKU 8. E hoololi ia ka Pauku 25 o keia Kanawai i olelo ia i like ai penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 25. E uku ia ka Luna Puuku a mau Luna Puuku paha, i umi pa keneta no na dala a pau i loaa mai, a i hookaa ia aku, a hiki i ka huina, a i oi ole aku hoi mamua o hookahi tausani dala, a i elima pa keneta no na huina dala a pau i oi aku mamua o hookahi tausani dala, a e uku pu ia hoi oia, a o lakou paha i na lilo kupono e ae a pau i puka mai mamuli o ka lakou hooponopono ana i ka hana i waiho ia aku ia lakou."

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona hoolaha ia ana.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1888.

KAKALAU A REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIII.

HE KANAWAI

E HQOLOIHI AKU AI I KA MANAWA E HANA IA AI A PAA A HOOLAKO
ANA I KE ALAHAO ALANUI O HONOLULU.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Pacaina.*

O ka manawa no ka hana ana a paa a makaukau pono o ke Alahao i ae ia e ka Mokuna XXXIV o na Kanawai o ke Kau o 1884 i hoala hou ia e ka Mokuna XVIII o na Kanawai o ke Kau o 1886, ma keia ke hooliohi hou

iaaku nei ia Wm. R. Austin me kona mau hoa hui me
kona mau hope a hiki i ka la 15 o Sepatemaba, A. D. 1889.

Aponoia i keia la 30 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXIV.

HE KANAWAI

E AE AI I KA HOHALAHALA ANA AKU I KA POE KIURE ME KA HOIKI
OLE I NA KUMU.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Mawaho ae o na hoohalahala i ae ia e ka Pauku 1202 o ke Kanawai Kivila e pili ana i ka poe kiure ke ae ia aku nei ke Aupuni ma na hihia hewa, a me na mea hoopii, a poe hoopii ia paha, ma na hihia a pau imua o na kiure, ina he hihia Kivila a Karaima paha, koe na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai e hiki ke hoohalahala i ekolu poe kiure me ka hoakaka ole i na kumu o ia hana ana pela ; aka nae, ina he lehulehu ka poe ma kela, a me keia aoao paha, alaila e hui ua poe la a pau e kue ana ma ia hoohalahala ana.

PAUKU 2. E ae ia kela a me keia mea e hookolokolo ia ana no kekahi hewa, ina e hoahewa ia oia no ia mea, ua hiki e hoopai ia ua mea nei me ka hoopai e make oia, a e hoopaa hao ia a pau ke ola paha, e kue aku, me ka

hoakaka ole i ke kumu, i kekahi poe he umikumamalua o ka poe i kahea ia i mau kiure, aole e oi ae ; a e ae ia ka loio ma ka aoao o ke Aupuni ke kue aku me ka hoakaka ole i ke kumu, i kekahi poe eono o ka poe i kahea ia i mau kiure, aole e oi ae.

PAUKU 3. O ka Pauku 1201 o ke Kanawai Kivila a me ka Mokuna XXI o na Kanawai o 1884, a me ka Mokuna XII o na Kanawai o 1886, ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Apono ia i keia la 21 o Iulai, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XXV.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA OIHANA KOA O KE AUPUNI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O ka Oihana Koa o ke Aupuni oia no keia mau pualī mahope iho nei :

1. O na Koa Kiai o ka Moi he Pualī Kumau e like me ka mea i hoomaopopo ia mahope iho nei.

2. O na pualī pualu i hai ia na inoa malalo iho nei :

Ka Honolulu Rifles,.....	4	pualī.
King's Own.....	1	"
Queen's Own.....	1	"
Prince's Own	1	"
Leleiohoku Guards.....	1	"

PAUKU 2. O na Koa Kiai o ka Moi he pualī ia i oi ole ae mamua o 65 kanaka ka nui o na kulana a pau. O na Aliikoa Hookohu ia o na Koa Kiai o ka Moi he hoo-kahi Kapena a me kona mau Lutanelā elua a aole e oi ae. i koho a i hookohu ia e ka Moi a e kakau pu ia ko lakou mau palapala hookohu e ke Kuhina o ko na Aina E.

E kepa ia na Koa o ka Pualī Kiai o ka Moi e lawelawe ma ia hana no kekahi manawa i oi ole aku mamua o ekolu makahiki a e hoohiki a kakau inoa lakou i kekahi olelo hoohiki imua o kekahi Lunakanawai Apana a Hoomalu paha ma ke ano e like me keia mahope iho nei :

Owau o.....ke hoohiki paa nei au e hana no ae ma ke ano he koa iloko o ka Pualī Koa Kiai o ka Moi no ka manawa he.....makahiki, ina pela ka loihi o ka manawa e makemake ai ke Aupuni Hawaii ia'u e hana ai ; e hana no au me ka pololei a e kupaa mahope o ka Moi Kalakaua me Kona mau Hooilina a Hope ; a e kokua no au me ka oiaio a me ka pololei mamuli o ke Kumukana-wai o ke Aupuni Hawaii.

Pela ke Akua e kokua mai ai ia'u.

Inoa.....

Ua kakau inoa oi olelo ia maluna a ua hoohiki i ka olelo hoohiki maluna ae imua o'u i keia lao.....18....

PAUKU 3. O kela a me keia koa i hoohiki pono ia

nana i mahuka aku mahope o ia hoohiki ia ana ina e ku ka hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha e kau ia maluna ona ka hoopai hoopaahao ia ma ka hana ooolea no kekahi manawa aole i oi mamua o 12 malama.

PAUKU 4. O ke Alii ka Moi ka Alihikaua Nui o na Pualu Koa a pau o ke Aupuni.

PAUKU 5. O na Pualu Koa Pualu i hai ia na inoa maluna ae aole e oi aku mamua o 65 kanaka o na kulana a pau ma kela a me keia pualu, a na kela a me keia pualu e koho ma ka balota, aole e emi malalo o hookahi manawa iloko o kela a me keia makahiki ma na manawa i hoakaka ia ma ko lakou mau kanawai, i Kapena a me elua Lutanelia. O na luna i koho ia pela e hookohu ia no e ka Moi, a e kakauinoa pu ia ko lakou mau palapala hookohu e ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 6. O na pualu eha o ka Honolulu Rifles oia no ka Bataliona Mua o na Koa Pualu Hawaii. O na pualu pualu eha i ae ia ma keia Kanawai oia no ka Bataliona Elua o na Koa Pualu Hawaii. Na na Aliikoa i hookohu ia o kela me keia Bataliona, ma ka la mua o Feberuari a mamua ae paha o ia la o kela me keia makahiki, e koho ma ka balota i kekahi poe e lawelawe ma ke ano Mekia, Akukana, Luna Puuku, Luna Nana Pu a me Kauka o ka Bataliona i olelo ia, a na ka Moi e hookohu aku ia poe me ka ae pu ana o Kona Aha Kuhina i mau Mekia a mau Kapena no na Bataliona pakahi i olelo ia, a e kakauinoa pu ia ko lakou mau palapala hookohu e ke Kuhina o ko na Aina E. O na Aliikoa a pau e noho nei i keia manawa ma kela a me keia Bataliona, e mau no ko lakou noho ana ma ia oihana a hiki i ka manawa e koho

ia ai ko lakou mau hope mai ma ka oihana e like me ka
mea i olelo ia ae nei.

PAUKU 7. Iloko o kanakolu la mahope iho o ka apo-
no ia ana o keia Kanawai, na ka Mekia o ka Bataliona
Mua i olelo ia e kahea i halawai o na aliikoa i hookohu ia
o na Puali Koa Pualu Hawaii no ka noonoo ana i ka inoa
o kekahī mea kupono e hookohu ia i Konela no ia mau
Puali Pualu. Na ka Mekia, a ina ua kaawale oia ma
kahi e, na ke aliikoa malalo iho ona ma ke kulana e hoo-
malu ia halawai ana, a e hoomaka ka halawai e koho ma
ka balota i kekahī mea kupono e waiho ia aku kona inoa
imua o ka Aha Kuhina no ka Oihana Konela. O ka
mea e loaa ana ia ia ka hapa nui o na balota a pau loa oia
ka mea e hoike ia aku iloko o ekolu la mahope iho i ke
Kuhina o ko na Aina E e ka luna koa e noho lunahoo-
malu ana ma ia halawai, a ina aole i loaa i kekahī mea
mahope o ke koho ana no ekolu manawa, ka hapa nui o
na balota a pau loa, alaila, o ka mea i loaa ia ia na balota
i oi ae mamua o kekahī mea e ae ke hoike iaaku pela, a
ina ua loaa i na mea elua a oi ae paha na balota i like ka
nui, a aole mea e ae i oi, alaila, e hoike iaaku no ia mau
mea pakahi pela i ke Kuhina o ko na Aina E. Ua hiki
no i ka Luna Koa e noho hoomalu ana ma kekahī hala-
wai e koho ma na koho ana a pau i ae ia ma keia pauku.

PAUKU 8. Iloko o ka manawa kupono mahope iho o
ka hoike ia ana aku o ia inoa a mau inoa paha i ke Ku-
hina i olelo ia, nana no, ina aole i kue ka hapa nui o ka
Aha Kuhina no ke kupono ole o ka mea i hoike iaaku
ai pela, (ina he hookahi wale no), i ka Moi, a nana no e
hookohu ae ia ia i Konela no na Puali Pualu Hawaii.
Ina ua oi ae mamua o hookahi inoa i hoike iaaku, na ke
Kuhina i olelo ia, me ka ae ana o ka Aha Kuhina, e koho

i kekah i o ia poe, a o kona inoa ke waiho ia aku imua o ka Moi a nana e hookohu ae ia ia e like me ka mea i olelo mua ia.

PAUKU 9. Ina aole i apono ia kekah i mea i hoike ia ae i ke Kuhina i olelo ia a hoike ia aku i ka Moi e like me ka mea i hoakaka mua ia ae nei, na ke Kuhina i olelo ia iloko o elua pule mahope iho o ka loaa ana ia ia o ia hoike, e hoike aku i ka luna koa kahiko o na Pual i Pualu i olelo ia e waiho hou mai i inoa hou no ia oihana, a e hana ia ke koho ana me ka hoike ana e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku 7 o keia Kanawai.

PAUKU 10. Ina e apono ole ia ka inoa a mau inoa paha i hoike ia aku mahope o ia halawai elua ana e ka hapa nui o ka Aha Kuhina, ua hiki i ke Kuhina i olelo ia, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, e waiho aku i ka inoa o kekah i mea kupono e ae i ka Moi, a nana no e hookohu ae i ua mea nei i Konela no na Pual i Pualu Hawaii. E kakauino a pu ia ka palapala hookohu o ke Konela e ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 11. O ke Konela i hookohu ia pela oia no ke Alii Koa Nui o na Bataliona a elua o na Pual i Pualu Hawaii, a e loaa ia ia no kana hana he uku o hookahi haneri dala o ka malama.

Ua hiki i ua Konela nei i olelo ia e koho aku e lawelawe ma ke ano he ukali nona i kekah i luna koa me ke kula Kapena, a oia ka Akukana o na Pual i Koa Pualu Hawaii, a e hookohu ia oia e ka Moi, a e kakauino a pu ia kona palapala hookohu e ke Kuhina o ko na Aina E.

PAUKU 12. O na Pual i Koa a pau o keia Aupuni, a me na waiwai a pau o ka lehulehu i lawelawe ia no ia mau pual i a e pili ana paha ia lakou, a me ka hoolilo ana o na

dala a pau i hookaawale ia no na hana koa, a me ka bona, na hae a me na ki pu ana, malalo no ia o na kauoha a me ka hooponopono ana a mana o ke Kuhina o ko na Aina E, a e loaa ia ia ka mana me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina e hoopau i kekahi Alii Koa o na Koa Kiai o ka Moi, a i ole ia na Pualii Koa Pualu Hawaii, e hoemi mai a hoopau loa i ka oihana koa a o kekahi hapa paha o ia oihana koa, a e hooponopono hou i ua oihana koa nei ina e hoopau ia a haalele paha kekahi o na pualii ae ia ma keia Kanawai.

PAUKU 13. E noho no kekahi Konela i hookohu ia malalo o keia Kanawai ma kona oihana a hiki i ka hookohu ia ana o kona hope. Eia nae, ina e ulu ae he hakahaka ma ia oihana mamuli o ka make ana, haalele ana a hoopau ia ana o ka mea e noho ana, na ke Kuhina o ko na Aina E e kauoha aku iloko o elua pule mahope iho o ia hakahaka ana e koho hou ia kekahi mea e hoouna ia ia ia ka inoa o na Alii Koa o ka Bataliona i olelo ia, i pani ma ia oihana, a e hookohu ia oia e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 8 o keia Kanawai. E waiho ia ae ka inoa o ka mea e lilo i Konela ma ka pule elua o Februarri o kela a me keia elua makahiki mahope iho o ka hookohu ia ana o ke Konela mua malalo o keia Kanawai, a e hana ia kela a me keia waiho ana ae e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 8 o keia Kanawai.

PAUKU 14. Ua hiki i ke Kuhina o ko na Aina E i kela a me keia manawa me ke apono ana o ka Aha Kuhina, e hoopuka a hoolaha i mau rula i kupono i kue ole me kekahi Kanawai o keia Aupuni no ke alakai a hooponopono ana o ka oihana koa, a e mana ia mau rula maluna o ia oihana koa.

PAUKU 15. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia Kanawai i mea e manao ia aole i hiki ke hookohu ia kekahi poe e ka Moi ana i manao ai he pono e noho me ka uku ole ma ke ano he poe ukali ponoi nona, me na kulana hanohano ana i manao ai he pono.

PAUKU 16. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ana, a ma ia manawa o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau a me na Kanawai e ae a pau e kue ana i keia Kanawai e hoopau ia a ma keia ke hoopau loa ia nei, oia hoi keia: O kela wahi o ke Kanawai mua o Kamehameha III, hoonohonoho i na hana i haawi ia i na Kuhina o ko Hawaii Paeaina e pili ana i na hana a na Kiaaina, e pili ana i na koa ma na Mokupuni a me na lako kaua.

Na Pauku 3, 4, 5, 6 a me 7, Haawina V, Mokuna IV, hapa mua o ke Kanawai Hoonohonoho i na hana i haawi ia i na Kuhina o ko Hawaii Paeaina.

Na Pauku 3 me 4 Mahele 6, Mokuna 4 o ia Kanawai no. Pauku 4 o ka Mokuna II., mahele elua o ia kanawai e pili ana i ke Kuhina Kaua me na Manuwa.

Mokuna 22 o na Kanawai o 1886, i kapa ia "He Kanawai e kukulu a e hooponopono ai i ka Oihana Koa o ke Aupuni."

Ke hoike aku nei au o ka Bila Kanawai mamua ae nei, ua waiho ia aku imua o ka Moi no kona apono ana, a ua hoihoi ia mai e ia i ka Ahaolelo me ka apono ole ia, me kona kumu kue, ma ka la umikumamaha o Iulai, 1888, a ua kakau ia ua mau kumu kue iloko o ka moolelo o ka Ahaolelo, a ua noonoo hou ia ua Bila Kanawai nei, a ua kakau ia na ae me na hoole ma ka la Iwakaluakuma-

maha o Iulai i olelo ia, a ua lilo ia i Kanawai ma ke koho ae ana o ka elua-hapakolu a oi ae o na lala koho ia o ka Ahaolelo.

WILLIAM R. CASTLE,
Peresidena o ka Ahaolelo.

Hoike :

J. ALFRED MAGOON,
Kakauōlelo.

MOKUNA XXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI A E HOOHUIHUI AI I KE KANAWAI, E PILI ANA I NA KOMISINA O NA ALA LIILII, A ME NA PONO WAI, I HOAKAKA IA MA KA MOKUNA LXIX O NA KANAWAI O KA 1886.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Ma keia ke hoololi ia nei ka Mokuna LXIX o na Kanawai o ka M. H. 1886, a penei e heluhelu ia ai:

“PAUKU 1. O ka huaolelo “Komisina,” ina e lawelawewe ia malalo o keia Kanawai, e pili a e manao ia oia no ke Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai. O ka huaolelo “Aha” e pili a e manao ia oia ka Aha Kaapuni, a i ole ia, o ka Aha Kiekie ma ka banako, e like me ke ano o ka lawelawewe ia ana. O na huaolelo “Poe ma ia Hihia” e pili a e manao ia oia no ka poe nona ka hihia imua o ke Komisina, a o ka Aha paha. O ka huaolelo “hihia” e pili a e manao ia oia ka hana a ninau paha imua o ke Komisina. O ka huaolelo “Mea, a Poe paha,” e

pili a e manao ia, oia no kekahi kanaka, na hui, hui i hoo-hui ia, na Komisina o na Aina Lei Alii, a mea e ae paha, koe ke Aupuni."

PAUKU 2. E hoonoho ia e ke Kuhina Kalaiaina ma kela a me keia apana koho o ke Aupuni, i hookahi kanaka kupono e hana ma ke ano, he Komisina o na Ala Liilii a me na Pono Wai, eia nae, aole e lilo kekahi mea maloko o keia Pauku i mea e hiki ole ai ka hoonoho ia ana o ka mea hookahij ma na Apana elua, a oi ae paha, ina he mea hiki ke hana ia pela me ka hoopilikia ole i na pono o na kanaka e noho ana ma ia Apana. Aole e noho kekahi mea, ma ke ano Komisina, ma kekahi hihia, ina he pono a he kuleana kona maloko, a ina he pili kona ma ke ano hana me ka poe ma ia hihia, a ina ua pili ia lakou, a i kekahi o lakou, ma ke ano pilikoko, a ma ka mare ana paha. Ina ua kupono ole ua Komisina nei mamuli o kekahi o keia mau kumu, a kumu e ae paha, e hoonoho koke ia i Komisiiaa kuikawa e ke Kuhina Kalaiaina. E hoopihia koke ia ka hakahaka e ke Kuhina Kalaiaina e like me ka hikiwawe kupono ma ka hoonoho hou ana i Komisina e like me ka mea i olelo mua ia.

PAUKU 3. Na ua Komisina nei maloko o kona Apana, e hoolohe, a hooholo i na hihia a pau e pili ana i na pono Alanui Liilii, a me na Pono Wai, mawaena o kekahi poe, a i ole ia, mawaena o kekahi poe a me ke Aupuni. Ua hiki no i kela a me keia mea e pili ana, a i ole, i ke Aupuni paha ke noi e hooponopono ia kekahi mau pono malalo o keia Kanawai, alaila, e hoopuka ke Komisina i palapala kii i kakaulima ia, a i ole ia, i pai ia e like ke ano me na palapala kii e lawelawe ia nei ma na Aha Apana, a Aha Hoomalu paha, i ka mea, a i ka poe i hoopii ia paha, E haawi kino ia ka palapala kii, i kela a me keia mea

aina, a mea paha e noho ana maluna o ka aina i loaa he kuleana iloko o ia hihia, i na manawa a pau e hiki ai ke loaa aku ua poe la. Ina nae aole loaa ka mea, a mau mea nona ka aina a poe paha e noho ana i ka aina e hiki ai ke hooko aku, na ke Komisina e hoolaha aku ma ka olelo Hawaii me ka olelo Beretania, a i ole ia e hoolaha ia ma ke kapili ana ma kahi o ua mea la nona ia wahi, a poe paha e noho ana malaila i loaa ole aku, a i ole ia, ma ka hoolaha ana iloko o hookahi a oi ae nupepa, a o ia hoolaha ana nae e hoomau ia aole e emi malalo o elua pule piha pono, mamua ae o ka la i hoakaka ia ai no ka hoolohe ana i ua hihia la. Ma ia hoolaha e hoakaka ia ka manawa a me kahi e hoolohe ia ai, e hoakaka ana i ke ano o ke noi i waiho ia mai, a e hoike aku ana i ka poe a pau i pili, e hele mai e hoomaopopo i ko lakou mau pono, o hooholo ia auanei me ko lakou hele ole mai; a me na mea e ae i manao ia e ke Komisina he ano nui. Ua hiki nae ke hoolaha ia ua mau hoolaha nei ma na wa a pau a ke Komisina e manao ai he kupono. Aole e kapae wale ia kekahī palapala kii no na hemahema liilii, ina no ua hoakaka pono ia maloko o ua palapala nei ka manawa a me kahi e hoolohe ia ai, a me ke ano o ka pono i koi ia, ma na olelo moakaka kupono e hiki ai i ka poe a pau i pili ke hoomaopopo. E hiki no ke hele kino mai ka poe i pili, a i ole ia, ma o kekahī hope la i hoomana pono ia.

PAUKU 4. Ma ka manawa i hoakaka ia no ka hoolohe ana, ina i hooiaio ia ka hooko ia ana o ka palapala kii, a me ka hoolaha ia ana o na olelo hoolaha, alaila, e hoolohe ke Komisina i na hoike i waiho ia mai, e pili ana i ka pono e hoopaapaa ia ana, à e like me ka mea hiki ia ia, e imi ai oia i na pono o ka poe i hiki ole mai, i hooko ole ia i ka palapala kii, ina no ua hoolaha ia ka olelo hoolaha

i hoakaka ia ma keia Kanawai. Ua hiki no ia ia, ina i manao oia he mea ia e kokua ai i ka hoopuka aña i olelo hooholo pololei, e hele aku e makaikai i ua wahi nei i ulu ae ai ka hihia. E hoopuka oia i ka olelo hooholo ma kela a me keia hibia i ike ia ua kulike me na pono pilipaa, a i ku i ka pono a me ke kaulike mawaena o na aoao elua. Ma ka olelo hooholo e hoakaka pono ia ka mea i hooholo ia, mamuli o ka olelo o na hoike, a ina he hihia e pili ana i kekahia Pono Alanui, e hoakaka moakaka ia kahi i waiho ai (ina he hiki), a me ke ano o ke Alanui; ina he hihia e pili ana i kekahia Pono Wai e hoakaka ia ka mahele ana, a o ka manawa paha e hoohana ia ai ua pono wai la a me na mea e ae i kupono no ka lawelawe ana i ua pono wai la. Ua hiki pu no hoi ke hooponopono ia na ano e loaa mai ai o ka wai a me na mea e hiki ai ke hooponopono ia ka hoomau ia ana o ia wai. E kakau ia na olelo hoike a pau a me ka olelo hooholo maloko o kekahia mau Buke moolelo e malama ia e ua Komisina nei. O na buke i olelo ia, ina e piha, e waiho ia me na Kakauolelo o na Aha. E mana a paa ka olelo hooholo a ke Komisina maluna o na mea a pau, koe ka poe i noho mawaho aku o keia Aupuni i loaa ole kekahia hope kupono ma ke kanawai iloko o keia Aupuni, mai ka wa mai o ka hoomaka ana a hiki i ka pau ana o ka hihia i olelo ia me ka kuleana pu hoi e hoohalahala hou ai i kekahia Aha okoa.

PAUKU 5. E auhau ia ma ke ano he mau koina, ma na hihia e ulu ana malalo o keia Kanawai, mawaho ae o na koina mau ma ke kanawai i ae ia ma ka Aha Hoomalu, no ka hooko ana i na palapala kii, hoohiki ana, me na mea e ae, ka uku o ua Komisina nei oia hoi he eono dala no kela a me keia la i hoolohe ia ai ka hihia, a me kona lilo ponoi kupono, no ka hele ana e makaikai i kahi o ka

hihia, a aole hoi e oi ae mamua o iwakālua kēneta no ka haneri huaolelo, no na kope o na olelo hoike, a me ka olelo hooholo, ma na hoopii hou ana, a i ole ia, i haawi ia paha i kekahi mea i makemake i ua mau kope nei. Ua hiki no, īna ua manao ke Komisina he pono, e īahēle ia na koina, a i ole ia, e auhau ia maluna o ka aoao i haule. īna ua hoohalahala ia ka hihia, alaila, e kali ia ka hooholo ia ana o na koina a na ka Aha i hoohalahala ia aku ai e hooholo mai.

PAUKU 6. Ua hiki no i kela a me keia mea ke hoopii hou ae mai ka olelo hooholo a ke Komisina, a imua o ka Aha, iloko o na la he umi, mai ka hoopuka ia ana o ka olelo hooholo, a iloko o ia manawa i olelo ia, e hookaa i na koina i ulu mai i kela manawa a me ka palapala hoo-kuu, a me ka moolelo ma ka hoohalahala ana, a e waiho pu aku me ke Komisina, i palapala hoopaa maikai kupo-no i ke Kakauolelo o ka Aha, no na dala he hookahi haneri no ka hookaa ana i na koina e ulu hou mai ana, īna e haule ka hoopii. Ma na hihia i hoopii hou ia, e hoouna koke aku ke Komisina i ke Kakauolelo o ka Aha i kope o ka moolelo i hoapono ia e ia a me na palapala hoike e ae i waiho ia mai, a me ka palapala hoopaa pu hoi no na koina, a me na koina a pau i kuleana ole e aua ia e ia, a i hoolilo maoli ole ia e kana aha. Ua hiki no i ka Aha ke ae i kā lawe hou ia ana mai o na olelo hoike hou ae, i loāa ole mamua, a i hooikaika ia nae e loaa, a loaa ole nae, a e paa no ka ia Aha olelo hooholo, koe wale no na mea i olelo mua ia.

PAUKU 7. He mana ko ke Komisina e hoohiki aī, e hoopai ai i ka hoowahawaha i ka Aha, e ae ai i na hoopanee, e hoopuka ai i na palapala kii hoike, a e koi aku ai i na hoike e hele mai, a e hoopuka ai i na palapala

hoomalu no na koina, a e koi aku ai e hooko ia ka mana o kana olelo hooholo, a ma ke ano laula maoli, e lawelawe oia ma ke ano like o ka mana maloko iho o ka mana hoo-kolokolo, e like la me ka mana a ke kanawai i haawi ai i na Aha Hoomalu.

PAUKU 8. Aole no e manao ia kekahi olelo o keia Kanawai e kue aku i na Kanawai lehulehu i hooholo ia e haawi ana i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e lawe ai i ka aina a me ka wai no ka pono o ka Oihana Wai o Honolulu, a me ke Kanawai "E hooponopono ana i ka lawe ana i ka wai maluna o na aina i hoopomaikai ole ia ma ia miea," i aponoia Sepatemaba la 18, M. H. 1876.

PAUKU 9. O na Pauku 996, 997 a me 1001 o ke Kanawai Kivila i hoololi ia e ke Kanawai o 1860, i kapaia he Kanawai e hoololi ai i ka Haawina 44 o ka Mokuna XVI o ke Kanawai Kivila; o na Pauku 998, 999 a me 1003 o ke Kanawai Kivila, i hoololi ia e ka Mokuna XIX o na Kanawai o ka 1878; o na Pauku 1000 a me 1002 o ke Kanawai Kivila i kapaia he Kanawai e hoololi ai i ka haawina 44 o ka Mokuna XVI o ke Kanawai Kivila, i apono ia i ka la 28 o Augate, M. H. 1860; a me ke Kanawai i kapaia he Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 999 o ke Kanawai Kivila, i aponoia ma ka la 13 o Mei, M. H. 1868, a me na Kanawai e ae, a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia, ua hoopau loa ia.

PAUKU 10. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA L O KE KANAWAI HOO-
PAI KARAIMA E PILI ANA I KA HOOPAA BELA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna L o ke Kanawai Hoopai Karaima, a penei e heluhelu ia ai:

PAUKU 2. Ma na hihia a pau i hoopii ia ai no kekah*i* hewa i kupono ole ka hoopai i ka make, ua hiki no e haawi ka mea i hoopii ia i ka bela, aka, aole ma na hihia e ae, eia nae ina he hihia i hoopii ia a he hoopai e hoopaa-haq ia a pau ke ola, a i ole ia no kekahi manawa i oi aku mamua o umi makahiki ka hoopai o ia hewa, ua hiki no i kekahih Lunakanawai o kekahih Aha Hookolokolo Kakau aole kekahih Aha e ae, e hoomaopopo i ka bela o ka mea i hoopii ia.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 1 O KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 22 O IUNE, M. H. 1868, E PILI ANA I KA PEPEHI ANA A KUAI ANA I KA BIPÍ, E LIKE ME IA I HOOLOLI IA E KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 18 O IULAI, M. H. 1874, E LIKE NO ME IA I HOOLOLI HOU IA E KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 15 O SEPATEMABA, M. H. 1876, A I HOOLOLI HOU IA E KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 21 O IULAI, M. H. 1882.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O ka Pauku 1 o ke Kanawai i olelo ia ma keia ua hoololi ia ma ke kapae loa ana i na huaolelo "aoe nae i pili keia i na Bipí miko i lawe ia mai na wahi e ae o keia Aupuni," ma ka hapa hope o ua pauku la, a e heluhelu ia ua pauku la penei:

PAUKU 1. E hiki no i ke Kuhina Kalaaina, i kela manawa keia manawa, ke haawi aku i kekahí mea e noi mai ana i Palapala Ae no ka lole ana a me ke kuai ana i ka Bipí no ka makahiki hookahi ma Honolulu, Ewa, Waianae, Waialua, ma Koolauloa, Koolaupoko, Mokupuni o Oahu; Lahajna, Wailuku, Makawao, Hana, Kipahulu, Mokupuni o Maui; a me Molokai; Hilo, Hamakua, Kohala, Kona Hema, Kona Akau, Kau, Puna, Mokupuni o Hawaii; Koloa, Lihue, Kawaihau, Hanalei, Waimea, Mokupuni o Kauai; ke loaa mai i ke Kuhina Kalaina he Iwakalua Dala no kela a me keia Palapala Ae.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai kona la e
aponoia ai.

Apono ia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 191 O KE KANAWAI KIVILA E LIKE ME
IA I HOOLOLI IA E KA MOKUNA XXVI O NA KANAWAI O KA 1886
E PILI ANA I KA HOOPONOPONO ANA I KA OIHANA WAI O KE
AUPUNI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O ka Pauku 191 o ke Kanawai Kivila e like me ia i hoololi ia e ka Mokuna XXVI o na Kanawai o ka 1886, ke hoololi ia nei ma keia, ma ka pakui ana aku i keia mau huaolelo malalo iho, penei :

“Mawaho ae o ka hoolahā i kauohā ia ai ka Luna Nui o ka Oihana Wai e hoike aku i keia wa, ke kauohā pu ia nei oia, e hoolaha aku ma kā leta mamua iho o ka la ekahi o Iulai, a me Ianuari, o kela a me keia makahiki i kela a me keia mea e uku ana no kona kuleana wai, e hoike aku ana ua hiki i ka manawa hookaa o ua kuleana wai nei, a me ka huina dala pu hoi e uku ai oia.”

PAUKU 2. E lilo keia i kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 7 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPAIA HE KANAWAI "E PAPA ANA I KA LAWAIA ME NA MEA PAHUPAHU I APONOIA IUNE LA 3, M. H. 1872."

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O ka Pauku 1 o ke Kanawai i kapaia he Kanawai "E papā ana i ka lawaia me ma mea pahupahu, i aponoia Iune la 3, M. H. 1872," ke hoololi ia nei ma keia, ma ka pakui ana aku i ua pauku la i keia mau hua-olelo malalo:

"O ka loaa ana aku o ka ia i make mamuli o ka hoopahu-pahu ia ana, me ke giana paua, a mea pahu e ae paha, ma ka mana hoomalu o kekahi mea lawaia, mēa kuai ia a poe paha i maa i ka lawaia, e lilo ia i hooiaio kupono maluna o ka mea i loaa aku ai e paa ana i ua ia la, ua hanaoia me ke giana paua, a meā pahu e ae ma ka lawaia ana, me ke kue i keia Kanawai."

PAUKU 2. E hoololi ia ka Pauku elua o ua Kanawai a, a ma keia ke hoololi ia nei, a penei e heluhelu ia ai:

"O kela a me keia mea e kue ana i na olelo o keia Kanawai e hoopai ia ma ka uku hoopai, aole e oi mamua o elua haneri dala, aole hoi e emi malalo o kanalima dala, a i ole ma ka hoopaahao ma ka hana oolea, aole e oi mamua o ka makahiki hookahi, a i ole ma na hoopai no a i elua, e like me ka manao o ka' Aha Hookolokolo he pono."

Aponoia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXI.

HE KANAWAI

E AE ANA E KUKULU IA NA KULA WAE ILOKO O KEIA AUPUNI A E
HAAWI ANA I KA MANA E OHI I NA UKU KULA ILOKO O IA MAU
KULA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. E ku no i ke Kanawai i ka Papa Hoonaauao e kukulu a malama i na Kula Wae i ao ia ma ka olelo Beritania, a e kauaku i na uku kula i manao ia he kupono no ka hele ana ia mau kula; eia nae e kukulu ia ua mau Kula Wae nei ma na apana wale no kahi i loaa na kula olelo Beritania uku ole i hiki pono i na keiki o ia apana ke hele ia mau kula.

PAUKU 2. Na na kumu iloko o na Kula Wae Aupuni

a pau e ohii na uku kula i kau ia a e hoike aku no ia mau uku kula i kela a me keia hapaha i ka Luna Kula o ko lakou mau apana.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai ka la mua aku o Sepatemaba, 1888.

Aponoia i keia la 7 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 6 O KA MOKUNA XI O KE KANAWAI
HOOPAI KARAIMA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. E hoololi ia ka Pauku 6 o ka Mokuna XI o ke Kanawai Hoopai Karaima ma ka pakui ana aku mahope iho o ka huaolelo "hoopunipuni paia," ma ka lalani mua o ua pauku nei i na huaolelo "a i ole ia me ka ae ana aku e mare," a penei e heluhelu ia ai ua pauku nei i hoololi ia:

"PAUKU 6. O ka mea ma ka ohumu, ma ka hoowale-wale, hoopunipuni paia, a i ole ia me ka ae ana akū e mare e lilo i kumu no ka moekolohe o kekahi wahine kane ole, e hoouku ia no oia i na dala aole e oi aku i ke tausani hookahi, a i ole ia e hoopaahao ia oia aole e oi aku

i na makahiki elua; aka hoi, ina mare koke laua mahope iho e like me ke Kanawai, alaila aole hoopai ia."

Apono ia i keia la 7 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

- L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XXXIII.

HE KANAWAI

E PAPA AI I KA OHI ANA I NA UKU KULA ILOKO O KEKAHI MAU KULA
AUPUNI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Aole no e koi ia kekahi uku kula iloko o kekahi Kula Aupuni iloko o keia Aupuni, koe wale no iloko o na Kula Wae o ke Aupuni.

PAUKU 2. O na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i na olelo o keia Kanawai ke hoopau loa ia nei ma keia a oi loa aku hoi ka Mokuna 44 o na Kanawai o ke Kau o 1884 i kapa ia "He Kanawai e hooponopono ai i ka hoemi ana, ka hookuu ana a me ka ohi ana i na ukukula maloko o na Kula Aupuni o ka Paeaina," i aponoia ma ka la 29 o Augate, 1884.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mahope aku o ka la mua o Sepatemaba, 1888.

Aponoia i keia la 7 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

- L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XXXIV.

HE KANAWAI

E PALE AKU AI I KA LAWÉ IA ANA MAI O NÁ MAI MA KA LAU O KE KOPE.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. I mea e pale ia aku ai ka lawe ia ana mai o na mai ma ka lau o ke Kope, a me na mai hoopoino i ke Kope, ma keia ke papa ia nēi ka lawe ana mai iloko o ke Aupuni Hawaii i na laau a hehu Kope paha.

PAUKU 2. O kela a me keia mea e kue ana i keia Kanawai e pili ia ia ka hewa mikamina, a ina e ku ka hewa ia ia no ia mea, e hoopai ia oia aole e emi malalo o iwakaluakumamalima aole hoi e oi aku mamua o kanalima dala, a o kekahi laau a hehu paha i lawe ia mai pela ma ke ano kue i keia Kanawai e ulupa koke ia e ka Ilamuku a i ole ia e kona hope paha.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Aponoia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXV.

HE KANAWAI

E HOOOLI A E HOOHUI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA PA HOO-
PAA HOLOHOLONA AEA, NA HOLOHOLONA AEA, NA HAO KUNI
A ME NA HOAILONA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

*No ke kukulu ana i na pa hoopaa holoholona aea, a me ka hookohu
ana i na Luna Pa Hoopaa Holoholona Aea.*

PAUKU 1. Na ke Kuhina Kalaiaina e kauoha aku e
kukulu ia a e hookaawale ia kekahī pa a mau pā kupono
paha ma kela a me keia Apana o ke Aupuni no ka hoo-
paa ana i nā holoholona aea, a e hoolaha aku oia i na pa
e hookaawale ia aku ana ma keia hope aku a me ka hoo-
loli ia ana o kahi o kekahī pa e ku nei i keia manawa ma
kekahī mau nupepa i pai ia ma na olelo Hawaii a me
Beritania ma Honolulu.

PAUKU 2. Na ke Kuhina Kalaiaina e hoonoho i na
kanaka kupono e malama i ua mau pa nei, a e hana ua
mau luna pa nei mamuli o na rula i hoakaka ia ma ke
Kanawai. Ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina, i kela a
me keia manawa, e hoopau i kekahī o ia mau luna pa no
ka hana ole a hooko kupono ole i na hana o kana oihana,
me ka hoolaha i na kumu o ia hoopau ana, ke noi ia aku
oia e hana pela e ka mea i hoopau ia. Ma ka palapala
hoopii o iwakaluakumamalima a oi ae paha poe hookaa
auhau o kekahī apana e hoopii ana i kekahī o ia mau luna
pa, a e noi ana e hoopau ia oia, na ke Kuhina i olelo ia e

kauoha e ninau pono ia na kumu hoopii, a ina ma ia ninau pono ia ana ua ike ia aole i hana a hooko pono ua luna pa nei i kana hana, e hoopau no ke Kuhina Kalaiaina ia ia. E hoopihia ia na hakahaka a pau ma ka hookohu ana o ke Kuhina Kalaiaina.

Ka Hana a na Luna Pa.

PAUKU 3. Aia no maluna o ka luna pa ka malama pono ana a me ka hana pono ana aku i na holoholona aea a pau i haawi ia aku ia lakou e malama ai, a e loaa ia ia no ko lakou hana he kanalima keneta no kela a me keia la e paa ai ua mau holoholona la i ka pa mai ka mea mai nona ia holoholona aea, koe no na hipa a me na kao, a no ia mau holoholona e loaa no ia lakou he elima keneta no ka la hookahi. E hanai oia i na holoholona aea i ka ai a me ka wai kupono, a ina e malama pono ole kekahī luna pa i na holoholona i haawi iaaku ia ia e malama e hoonele ia oia i ka uku no ia holoholona, a e ili maluna ona ke poho o ka mea nona ka holoholona.

PAUKU 4. Aole e lawe kekahī luna pa i kekahī holoholona aea mamua o ke kakau ana o ka mea e makemake ana e hoopaa ia mau holoholona i kona inoa malalo o kekahī olelo hoakaka e hoike aia i ka nui a me ke ano o na holoholona aea, kahi i komohewa ia, ka inoa o ka mea a mau mea nona ia mau holoholona aea, ina ua ike ia, ka la i hopu ia ai a me ka nui o ke poho a me na lilo i koi ia. O ia mau olelo hoakaka i pai hakahaka ia a humuhumu ia ma ke ano buke e hoolako ia aku i na luna pa, no ke kumukuai i hanaia ai e ke Kuhina Kalaiaina, a e hiki no ke nana ia e ka lehulehu.

PAUKU 5. E malama ka luna pa i hoike pololei no na hana i hana ia ma kona pa maloko o kekahī buke, a i hiki

ke nana ia e na mea a pau; a e hoike aku oia i ke Kuhi-na Kalaaina ma ka hoohiki ana i kela a me keia hapaha i hoike e hoakaka ana i ka nui o na loaa a me na lilo.

PAUKU 6. Aole e lawe kekahī luna pa i kekahī holoholona i hopu ia no ke komohewa ma kekahī apāna e ae, ina ua hookaawale ia he pa holoholona aea ma ia apāna e ae.

Na Kuai ana ma na Pa,

PAUKU 7. Nā kela a me keia luna pa e kau i na olelo hoolaha i kakau ia a pai ia pāha ma ka hale leta (ina he hale leta ma ia apāna) a ma na wahi akea aole e emi ma-lalo o elua, ma kona apāna, ma na olelo Hawaii a me Beritania, a e hoolaha i kekahī olelo hoolaha maloko o kekahī nupepa i hoopuka ia ma kona apāna ma ia mau olelo, mahope koke iho o ka hoopaa ia ana o kekahī holoholona aea, me ka hoike i ke ano a pau o ua holoholona nei, me ka hai pu i ka la e kuai kudala ia ai, ina aole e kii ia mai. A. na ka luna pa no hoi e hoike koke aku ma ka leta, i ka wa i hoopaa ia ai o kekahī holoholona, i kela a me keia mea nana i waiho me ia i ke kope o kona hao kuni, a hoailona paha no kekahī holoholona aea e kau ana maluna ona ua hao kuni la, i hoopaa ia ma kona pa, a ina aole e kii mai ka mea nona ia holoholona aea a uku i na uku o ka pa me na uku no ka hoolaha ana a me na poho i koi ia no ke komohewa ana, no ka lilo o ka hoa ana, iloko o umikumamalua la mai ka la i hoopaa ia ai ma ka pa, a i ole ma kekahī manawa paha mamua ae o ke kukala ana, e kuai aku no ka luna pa i ua holoholona aea nei ma ke kuai kudala akea i ka mea koho kiekie loa ma ke awakea o ka Poaono mua mahope o ka pau ana o na la he umikumamalua i olelo mua ia.

Ka mea e hana ia mē na Loaa ma ia mau Kuai ana ma na Pa.

PAUKU 8. E hoouna ia e ka luna pa na loaa ma ia kuai ana, a i ole, he palapala hookaa paha i haawi ia e ka mea holoholona a mau holoholona paha, mahope iho o ka hookaa ia ana o na uku pa, na lilo o ka hoolaha ana, na poho a me na lilo o ka hoa ana, i ke Kuhina Kalaiaina, i ka manawa e hana ia ai o kana hoike hapaha. Ina e hoomaopopo kā mea nona ka holoholona aea i kona kuleana no ia mea maloko o ka makahiki hookahi, e haawi ke Kuhina Kalaiaina ia ia i ke koena o na dala i loaa ma ia kuai ana. Ina e hooiaio ole ia ua kuleana nei e like me ia i olelo ia, alaila, na ua Kuhina nei e hookaa aku i ua mau dala loaa la, iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.

Komohewa maluna o ka Aina i Mahi ia a i pa ia i ka Pa.

PAUKU 9. Ina e komohewa kekahī bipi, lio, hoki, kekake, puua, hipā a kao maluna o ka aina i pa pono ia a i mahi ia hoi, e uku ka mea nona ia holoholona i ka mea nona ua aina la i na poho a pau i hanaiā e ua holoholona aea la, a me ka huina o kanalimā keneta no kela a me keia holoholona e komohewa ana; koe nae no na hipā, a me na kao, a no ia mau holoholona e ukū oia i umi keneta pakahi. Aka, ina ma kekahī hihia ua pili kaumaha loa keia kanawai a kaulike ole paha no ka nui loa o na holoholona i komohewa, he manā no ko ka Lunakanawai e hoemi iho i ka uku.

Komohewa maluna o ka Aina i Mahi ia aole nae i pa ia i ka Pa.

PAUKU 10. Ina ua komohewa kekahī o na holoholona i oleloia ma ka Pauku 9 o keia Kanawai ma kekahī aina i mahi ia aole nae i pa ia i ka pa, e uku ka mea nona ia holoholona i ka mea nona ia aina i ka huina o iwakalua-

kumamalima keneta no kela a me keia holoholona e komohewa ana, koe nae no na hipa a me na kao, a no ia mau holoholona e uku oia i umi keneta pakahi. Aole no e mana ke koi ana o ka mea nona ka aina no ke poho ma ia komohewa ana mawaho ae o ka huina o iwakaluakumamalima keneta. Aka, ina ma kekahihihia ua pili kau-maha loa keia Kanawai a kaulike ole paha, no ka nui loa o na holoholona i komohewa, he mana no ko ka Lunakanawai e hoem iho i ka uku.

Komohewa maluna o ka Aina i Mahi ole ia.

PAUKU 11. Ina e komohewa kekahi o na holoholona i olelo ia ma ka Pauku 9 o keia Kanawai maluna o kekahaina i mahi ole ia, e uku ka mea nona ia holoholona a mau holoholona paha i ka mea nona ia aina i ka huina o iwakaluakumamalima keneta no ke komohewa o kela a me keia holoholona, koe nae no na hipa a me na kao, a no ia mau holoholona e uku oia i umi keneta pakahi; a ina ua hana ia kekahipoino e ka holoholona a mau holoholona paha, e uku ka mea nona ia holoholona i ka mea nona ka aina i na poho a pau.

Komohewa ana o na Puua.

PAUKU 12. O na poe a pau he puua ka lakou, e hoo-paa lakou i ua mau holoholona nei ma kahi hoopaa. Ina e hele hewa ka puua maluna o kekahaina, a ua ike ia nae ka mea nana ua puua la, alaila, e hoike aku ka mea nona ka aina i hele hewa ia i ua mea nei nana ka puua ia mea, a ina e hookaawale ole oia i ka puua malok o na hora he iwakaluakumamaha, a i ole, ina paha e hele hewa hou kekahipuua a ia mea puua ma ka aina o ua mea aina nei i olelo ia ae la, alaila, e hiki no i ua puua nei, a me na puua e ae a pau e hele hewa ana i ike ole ia ka mea nona

ia puua ke pepehi ia a make; a aole hoi e ili maluna o ua mea aina nei na poho a pau e koi ia ana no kela pepehi ia ana a make o ua puua la.

PAUKU 13. Ma na wa a pau e hopu ia ai na holoholona no ka hele hewa, e hiki no ke hoohui pu ia aku na lilo oiaio maoli i hana ia, a i ole, o na uku kupono no na hana e lawelawe ia ai ma ka hopuhopu ana, hoa ana, a lawe ana paha i na holoholona a hiki i ka pa Aupuni, a me na hoolaha ana aku paha i ka mea nona ua holoholona nei; me ka uku hele hewa, a me na poho i hoakaka ia ma na pauku mamua ae. Aka nae, aole e oi aku na auhau e hoouku ia ai no ka hopuhopu ana i olelo ia ae la, a me na hoa ana, a lawe ana paha a hiki i ka pa Aupuni mamua o hookahi dala no ke poo hookahi.

No ka hoike ana aku i ka mea nona ka Holoholona.

PAUKU 14. Ina ua hopu ia kekahī holoholona a mau holoholona paha no ke komohewa, a ua maopopo ka mea nona ia holoholona, e hoike ia aku ia ia, ina he kupono io maoli no ia mea a no ka uku hoi o ka poino a me ka uku komohewa i koi ia, a ina hoole oia a hiki ole paha ke uku i na koina i ku i ke kanawai, a maopopo ole paha ka' mea nona ka holoholona, alaila, e hoopaa koke ia no ia holoholona a mau holoholona paha ma ka pa hoopaa.

Ka Pa i ku i ke Kanawai.

PAUKU 15. E manao ia na pa aina a pau he mau pa ku i ke Kanawai, ina ua hana ia me ka pohaku, na pou me na kaola, na pou me na papa, na pou me na uwea hao, a mea kupono e ae paha, ina nae aole i emi malalo o eha me ka hapalua kapuai ke kiekie, a i hana ia ma ke ano paa maikai, a paa kupono, a pili, e hiki ai ke pale aku i

na holoholona a pau, koe kā puaa, a i malama maikai ia hoi. O ke kai a me na muliwai, na loko, a me na lae pahu ano pali, ina ua hiki ole ke hele ia, e lilo pu ia he mau pa ku i ke Kanawai.

PAUKU 16. Ina ua loaa i ka mea nona kekahī holoholona a mau holoholona paha i hopu ia no ke komohewa he kumu e manao ia ai ua ku ole i ke kanawai ka hopuia ana, a i ole ia, ka hoopaa ia ana i ka pa, a i ole, ua manao oia ua oi aku ka mea i koi ia no ke poho a me na lilo e ae mamua o ka mea kupono, ua hiki e hoihoi ia kona holoholona ia ia ma kona haawi ana i ka mea nona ka aina, a i ole ia i ka mea malama pa, ina ua hoopaa ia ka holoholona a mau holoholona paha iloko o ka pa, i palapala hoike mai kekahī Lunakanawai Apana a Hoomalu paha o ka apana, e hoakaka ana ua waiho aku oia me ua Lunakanawai nei i na dala i koi ia e ka mea nona ka aina me na uku pa, ina he uku kekahī, a i ole ia, i palapala hoopaa kupono no ia mau dala a me na koina no ka hoopii imua ona.

Hookolokolo.

PAUKU 17. Na ua Lunakanawai nei i olelo ia i ka manawa e loaa mai ai ia ia na dala i koi ia me na uku pa, ina he uku pa kekahī, a i ole ia, ka palapala hoopaa kupono no ia mau dala a me na koina no ka hoopii imua ona, e hoopuka aku i ka palapala hoike i noi ia mai a ma ia manawa hookahi no e hoopuka aku i na palapala kii i na aoao elua e hele mai imua ona me na hoike o laua, a mahope o ka hoolohe pono ana e hooholo oia mawaena o na aoao elua. Aole e ae ia ka hoopii hou ana ae mai kana olelo hooholo ke ole e hana ia a hooponopono ia iloko o ēlima la mahope iho o ka haawi ia ana o ia olelo

hooholo; a ina he hoopii hou ae, e koi aku oia a loaa mai ka mea hoopii hou i palapala hoopaa no na dala he kanalima no kona hookaa ana i na koina e ulu hou ae ana, a i ole ia i kanalima dala ma kahi o ia palapala hoopaa ina e hoomau ia ka pono o ka olelo hooholo mua, a o ia palapala hoopaa me na dala i koi ia, a i ole ia, o ka palapala hoopaa i waiho ia mai ma kahi o ia mau dala e hoouna ae oia i ka aha maluna ae i hoohalahala ia aku ai me ka palapala hookuu mai kana aha mai. Ina e ike ia ma ka hoo-kolokolo ana ua kue i ke Kanawai ka hoopaa ia ana o na holoholona i ka pa na ka mea nona ka aina e uku i na uku pa.

PAUKU 18. Ina e wehe kekahi mea i kekahi puka me ka manao ino a kolohe paha, a wawahih paha i kekahi pa me ka manao e komo a puka aku paha kekahi holoholona, a i ole ia, me ka manao ino a manao kolohe i mea e komohewa ai ia holoholona, e hoa a alakai paha i kekahi holoholona iloko o kekahi wahi okoa aku i mea e komohewa ai ia holoholona, e hoopai ia oia no kela a me keia hewa i kekahi uku hoopai a aole hoi e oi aku mamua o hookahi haneri dala, a i ole ia e hoopaahao ia oia ma ka hana oolea no ka manawa aole hoi e oi aku mamua o hookahi makahiki.

Kope o na Hao Kuni.

PAUKU 19. Ua hiki i kela a me keia mea nona kekahai hao kuni, i mea e ku ai i ke kanawai, e kakau kope i kona hao kuni a hoailona paha maloko o kekahi buke i malama ia no ia mea e ke Kuhina Kalaiaina ma ka Mokupuni o Oahu, a e ka Makai Nui o ka mokupuni kahi o ia mau holoholona, a e loaa ia ia he palapala e hoike ana pela ma kona uku ana i hookahi dala no ka pomaikai o

ka waihona o ka lehulehu. Eia nae, aole e kope ia kekahī hao kuni a hoailona paha i like a ano like ke ano me kekahī hao kuni a hoailona paha i kope mua ia, a aole no e kope ia kekahī hoailona ina o ke ano o ia hoailona he oki a pahu pu i kekahī, a i ole ia, i na pepeiao a elua o kekahī holoholona. O na kope o na hao kuni a me na hoailona a pa'u e waiho nei me na Kiaaina, e hoihoi koke ia ae i ke Kuhina Kalaiaina ma ka Mokupuni o Oahu, a i na Makai nui hoi no na mokupuni e ae.

PAUKU 20. E kue no i ke Kanawai ka hoailona ana o kekahī mea me kekahī hao kuni a hoailona paha i kakau kope ia e like me ke Kanawai, ma ka inoa o kekahī mea okoa, aia wale no a ae ka mea nona ia hao kuni a hoailona paha i kakau kope ia, a o kona mau hooko kauoha, luna-hooponopono waiwai a hope paha. O ka mea e kue ana i na olelo o keia Pauku e hoopai ia oia, ke ku ka hewa ia ia imua o kekahī Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, i elima dala no kela a me kēia holoholona i kuni ia a hoailona ia pela.

PAUKU 21. Ma keia ua hoopau loā ia na Pauku 231 a hiki i ka 248, e komo pu ana ia mau pauku, a e lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KĀLAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI A E HOOPONOPONO AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA HOOKOHU ANA A ME KA NOHO ANA MA KA OIHANA O NA LUNA HELU AUHAU A ME NA LUNA OHI AUHAU A ME KA HELU A ME KA OHI ANA I NA AUHAU.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. No na hana i pili i ka auhau ana ua mahele ia a ma keia ke mahele ia nei ke Aupuni i eha mahele, oia hoi:

1. Ka Mokupuni o Oahu, e kapa ia ka Mahele Ekahi.
2. Na Mokupuni o Maui, Molokai, Lanai a me Kahoolawe, e kapa ia ka Mahele Elua.
3. Ka Mokupuni o Hawaii, e kapa ia ka Mahele Ekolu.
4. Na Mokupuni o Kauai me Niihau, e kapa ia ka Mahele Eha.

PAUKU 2. Na ke Kuhina Waiwai, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, e hookohu ma ka la mua o Aperila, 1889, a mamua ae paha o ia la i Luna Helu a Ohi Auahau, e kapa ia mahope aku nei iloko o keia Kanawai ka "Luna Helu," no kela a me keia Mahele Auahau o keia Aupuni.

PAUKU 3. Ua hiki no e hoopau ia kekahī o ia mau Luna Helu e ke Kuhina i olelo ia, me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina, i na manawa a pau ana i manao ai ua kupono ole ia luna, a hewa a ua hana kupono ole i na hana e pili ana i kona ɔihana, a e hookohu ia aku ma ia

wa i pani ma ia oihana ma ke ano i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai. Eia no nae, ina ua hoopau ia kekahī mea, na ua Kuhina nei i olelo ia, e haawi aku i ua mea nei i hoopau ia iloko o elua pule mahope iho o ia hoopau ana i hoakaka i kakau ia o na kumu a me na mea e ae i hilinai ia no ia hoopau ana.

PAUKU 4. Na kela a me keia Luna Helu e hana a hooko aku ma ka Mahele i hookohu ia ai oia i na hana a pau i kauoha ia mamua e hana ia, a e kau ia maluna o lakou na hana a me na hoopai i kau ia mamua aku nei maluna o na Luna Helu Auhau a me na Luna Ohi Auhau no na apana auhau maloko o ia mau Mahele, koe wale no ma na mea i kauoha ia ma ke ano okoa ma keia Kanawai.

PAUKU 5. E kau ia maluna o kela a me keia Luna Helu ka helu pololei a piha ana i na auhau maloko o kona mahele, a me ka ohi ana a me ka hoike ana o ia mau auhau a me ka hookaa ana i ka Waihona, a me na hana pili oihana o kona mau hope.

PAUKU 6. Na kela a me keia Luna Helu e hookohu aku, a e like me kona makemake e hoopau aku i na Hope ona, i like ka nui me ka mea ana i manao ai, me ka apono ana o ke Kuhina Waiwai, ua kupono e hana pono ia ai ka hana helu a me ka ohi ana i na auhau. E loaa i kela a me keia hope ma ka apana i hoonoho ia ai oia na mana a pau i loaa i ka Luna Helu, koe nae ka hoonoho ana i mau hope no lakou iho, malalo nae o ka mana a hooponopono ana o ka Luna Helu nana oia i hoonoho aku.

PAUKU 7. Na kela a me keia Luna Helu mamua ae o kona hoomaka ana e lawelawe i na hana o kona oihana, e kakauinoa a haawi aku i ke Kuhina Waiwai i palapala hoopaa me na hope kupono, no kekahī puu dala aole i

emi malalo o \$20,000.00 e hoakaka ana no kona hana a hooko pololei i na hana o kona oihana. O ia mau hope he poe e noho ana iloko o keia Aupuni, a e loaa ia lakou na waiwai hihia ole i helu ia ka waiwai aole i emi malalo o \$20,000.00. Na ke Kuhina Waiwai e hoomaopopo i ka lawa pono o ia mau hope, a ma kela a me keia manawa e hoomaopopo no ia mea, a e kauoha no oia i mau hope hou i kela a me keia manawa e manao ai oia aole i lawa na hope i hoopaa ia.

PAUKU 8. E koi aku no kela a me keia Luna Helu mai kela a me keia o kona poe hope i palapala hoopaa me na hope kupono, no na dala aole i emi malalo o \$2,000.00 no ka hana a hooko pololei ana i kana hana. O ia poe hope he poe e noho ana iloko o keia Aupuni, a e loaa ia lakou na waiwai paa hihia ole nona ka waiwai i helu ia aole i emi malalo o \$2,000.00. Na ka Luna Helu e hoomaopopo i ka lawa pono o ia mau hope, a ma kela a me keia manawa e hoomaopopo no ia mea, a e kauoha no oia i mau hope hou i kela a me keia manawa e manao ai oia aole i lawa na hope i hoopaa ia.

PAUKU 9. Na kela a me keia Luna Helu e ohi mai a hoonoho papa malalo o na poo kupono iloko o na buke kupono i na ano ike i pono no ka hoomaopopo ana i ka waiwai io o na waiwai maloko o ko lakou mau mahele pakahi. O ia mau ike a me na palapala aina a me na moolelo i loaa a i haawi ia i ua mau Luna Helu nei he mau moolelo ia no ka lehulehu, a ina e make oia a hoo-pau ia a haalele paha oia, e haawi koke ia aku no ma ka malama ana o kona hope mai, o ia mau ike palapala aina, moolelo a me na moolelo a pau e pili ana i ka helu a me ka ohi ana i na auhau e hiki no e nana ia ia mau mea iloko o na hora hana a pau e ka lehulehu.

PAUKU 10. I mea e kokua ai i na Luna Hēlu ma ka hoomaopopo ana i na waiwai io o na waiwai e waiho ana iloko o ko lakou mau Mahelē, ma keia ke kauoha ia aku nei ke Kuhina Kalaiaina e kauoha e hooili iaaku i kela a me keia Luna Helu i ka pau ana o kela a me keia hapaha i kope e hoike ana i ke ano nui o na hoolilo aina a me na hoolimalima waiwai paa e waiho ana ma kona mahele, i waiho iaaku no ke kope ana ma ke Keena Kakau Kope, iloko o ia hapaha. Nana no hoi i kelā a me keia manawa e kauoha e hana ia no na Luna Helu i mau palapala aina e like me ka mea e hiki ana me na mea i loaa a e loaa ana paha i kela a me keia manawa, o na Mahele Auhau pakahi, e hoike ana i na kuleana kahiko a me ka hui o na eka, a pela no hoi e like me ka mea i hiki no na kuleana i keia manawa.

PAUKU 11. Na ke Kuhina Waiwai e hoolako aku i na Luna Helu i na buke kupono a pau, na palapala hookaa pai hakahaka ia a me na palapala pai hakahaka e ae. E kaawale no na palapala hookaa no na auhau kino mai na palapala hookaa no na auhau waiwai, a o na kumu (stubs) o na palapala hookaa i haawi iaaku ma ke ano he palapala hookaa no na auhau kino e hoihoi ia no i ke Kuhina Waiwai me na hoike hope o na auhau i ohi ia.

PAUKU 12. E malama kela a me keia Luna Helu i keena oihana ma na wahi iloko o ko lakou mau mahele e kauoha ia ai e ke Kuhina Waiwai, no ka pomaikai o ka hana o ka lehulehu, i hoolaha ia ai ma ke akea.

PAUKU 13. E loaa i kela a me keia Luna Helu ka uku e like me ka mea i hooholo ia e ka Ahaolelo i kela a me keia manawa. E loaa i kela a me keia hope ka uku pa-keneta o na auhau i ohi ia e ia, aole nae e oi aku ma-mua o elima pa-keneta a oia kona uku piha no ka helu a

ohi ana i na auhau a me na hana e ae e pili ana e like me ka mea i hooholo ia e ka Luna Helu me ka apono ana o ke Kuhina Waiwai.

PAUKU 14. I mea e hoohalikelike ia ai ka helu ia ana o na waiwai paa a me na waiwai lewa e like me ka hiki ma na wahi a pau o ke Aupuni, e lilo na Luna Helu me ke Kuhina Waiwai ma ke ano lunahoomalu i papa hoohalikelike, a e malama ia papa i halawai ma Honolulu mawaena o ka la mua o Aperila a me ka la hope o Iune o kela a me keia makahiki, i ka manawa e hoakaka ia e ke Kuhina Waiwai, a ma ia manawa e hooholo ia ai na rula e pili ana i ka helu ana a me na ana waiwai i manao ia he kupono a kaulike, a i kue ole hoi i kekahi Kanawai e kau ana.

PAUKU 15. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau ma ko lakou mau wahi e kue ana i na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 16. E lilo keia i Kanawai mai ka la mua aku o Maraki 1889.

Aponoia i keia la 21 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVII.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO ANA NO KA HOOKO ANA AKU I KEKAHI MAU HANA
I LAWELAWE IA MAMUA AKU NEI E NA KIAAINA. O KELA A ME
KEIA MOKUPUNI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Na ka Makai Kiekie o ke Aupuni maloko iho o ka Mokupuni o Oahu, a na na Luna Makai o kela a me keia Mokupuni mawaho ae o Oahu, e hooko ma keia hope aku maloko iho o ko lakou mau mana hooponopono oihana i na hana i hoakaka ia mahope aku nei, a na Kiaaina o kela a me keia Mokupuni i lawelawe ai a i hooko ai mamua aku nei; oia hoi keia ma na mea e pili ana:

1. I ka hoohiki ana aku i kekahi poe a me ka hoohiki ana aku i na olelo hoohiki i kakau ia.
2. Ka paa ana, ka malama ana a me ka hoolilo ana aku i na moku ili a me na waiwai ili.
3. Ka hoopaa kepa ana, a me ka hookuu ana i na luina moku.
4. Ka hooiaio ana i na mea kaupaona a me na mea ana.

PAUKU 2. I mea e holopono ai na lawelawe ana a ka Makai Kiekie a me na Luna Makai i ka lakou hana i hoakaka ia ae la ma ka pauku mamua ae, alaila, o na pono a pau, a me na kuleana a pau, a me na uku koina, o ka wa mamua, i loaa mailoko mai o ia mau hana i lilo i na Kiaaina, a me na bona hoopaa a pau i hoopaa ia i ua mau

Kiaaina nei, a i kekahī paha o lakou, no na mea e pili ana i kekahī o ua mau hana nei i olelo ia mamua, e lilo ma keia hope aku, me na loaa i puka mai, à e hoopaa ia ua mau bona nei i ka Makai Kiekī i olelo ia, a me na Luna Makai, maloko iho o ko lakou mau mana hooponopono oihana pakahi. O na buke moolelo a pau i malama ia e na Kiaaina e hoihoi ia akū e lakou īloko o na la he umikumamalima mahope iho o ka lilo ana o keia i Kanawai, i na luna i hoakaka ia ma keia Kanawai, e hana i na hana i hooko ia e na Kiaaina mamua.

PAUKU 3. Na ke Kuhina Waiwai, ma ka la 1 o Aperila, 1889, e hooko a e hana i na hana a pau o ka wa mamua a ke Kanawai i hooili ai maluna o na Kiaaina o kela a me keia Mokupuni, e pili ana i ka hookohu ana a me ka hooponopono ana i na Luna Auhau, a me na hana e ae a pau e pili ana ia poe, e like me ia i hoakaka ia ma na Pauku 54, 56, 62, 63, 64 a me 65 o ka Mokuna XLIII o na Kanawai o ke Kau Ahaolelo o 1882, a me na Pauku 55 a me 61 o ka mokuna i olelo ia e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna XXXVII o na Kanawai o ke Kau o 1886, a o na bona a pau a me na palapala hoopaa e ae, a me na pono a me na kuleana a pau o ka wa mamua i lilo aku a e loaa ana i kekahī o na Kiaaina mamuli o kekahī o na Pauku i hoakaka ia ae la mamua, e lilo aku no ia, a e loaa ma keia hope aku no ke Kuhina Waiwai. A mai ka wa aku, a mahope mai o ka la ekahi o Aperila, 1889, i olelo ia, e hoomau aku nō ua Kuhina Waiwai nei i olelo ia ae la, i ka lawelawe ana, a hana ana, i ua mau hana la, koe nae na hana i haawi ia a e haawi ia ana paha i na Luna Helu pakahi, a mau luna e ae paha o ke Aupuni, mai ua la nei, a mahope mai paha, mamuli o kekahī Kanawai i hooholo ia i keia wa, a e hooholo ia aku ana paha ma keia hope aku e ka Ahaolelo o ke Aupuni, ma kona

kau mau o ka makahiki 1888, a i ole ia, e kekahī Kanawai i kapaia he Kanawai e hoololi ai a e hooponopono ai i kē Kanawai e pili ana i ka hookohu ana a me ka loihi o ka manawa e noho ai o na Luna Helu, a me na Luna Auhau, a me ka helu ana, a me ka ohi ana i na Auhau.

PAUKU 4. O ka mana i loaa mamua aku nei i kela a me keia Kiaaina e hoopaa ai i na keiki oo ole ma na ae-like hoopaa hana, e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku 1397 o ke Kanawai Kivila, ke hoolilo ia nei ma keia, na na Lunakanawai o ka Aha Kiekie, a Aha Kaapuni paha, a Aha Kakau e ae paha e noho ana ma ke ano hooponopono waiwai hooilina, a e hiki hoi i kekahī o lakou ke lawelawe ma ia mau hana.

PAUKU 5. O ka hana i haawi ia mamua aku nei i na Kiaaina e pili ana i ka hoomakaukau ana i na papa inoa o na Jure a me ke koho ana i na Jure, ma keia ke hoihoi ia nei i ke Kakauolelo o ka Aha Kiekie no ka Mokupuni o Oahu, a i na Kakauolelo o na Aha Kaapuni, ma na apana Aha Kaapuni pakahi.

PAUKU 6. O ka mana i haawi ia mamua aku nei i na Kiaaina e kakauinoa ma ke kua o na kikoo dala no ka uku o na Lunakanawai Apāna, ma keia ke hoihoi ia nei no na Lunakanawai Kaapuni o na Apāna Kaapuni.

PAUKU 7. O na Pauku 619 a me 620 o ke Kanawai Kivila ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 8. E hoololi iā ka Pauku 914 o ke Kanawai Kivila ma ke kapae ana i na huaolelo "a e kekahī Kiaaina paha o kekahī Mokupuni."

PAUKU 9. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e

apono ia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 21 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXVIII.

HE KANAWAI

E HOOI AE AI I NA HOOPAA IA ANA O KA POE HOAHU DALA ILOKO O
KA BANAKO HUNAHUNA HALE LETA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. I mea e loaa ai na hoopaa ia ana i oi ae i ka poe hoahu dala iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta, a i mea e kokua ai i na hookaa hou ia ana o ka poe i waiho dala i oi ae mamua o na mea i maa mau ma ka hana ana, ma keia ke hāawi ia nei ka mana i ke Kuhina Wāiwai e hoopuka i na bona kupono o ke Aupuni Hawaii no ka huina dala i waiho ia iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta e waiho ana iloko o ka Waihona ma ka la mua o Iulai, 1888, a ma ka la mua o Ianuari a me Iulai o kela a me keia makahiki e hiki mai ana, a ke haawi hou ia aku nei ia ia ka mana e hoopuka aku ia mau bona a hiki i ka piha ana o ka huina o na dala i waiho ia iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta, i hoihoi ia i ka Waihona iloko o na mahina eono mamua iho o ia la e hoopuka ai.

PAUKU 2. E hana ia ua mau bona nei ma na ano i emi ole malalo o hookahi haneri dala (\$100), a e hookaa ia iloko o ka manawa aole e emi malalo o elima makahiki, aole hoi e oi aku mamua o iwakalua makahiki mahope iho o ka la i hana ia ai, a e kau ia ka ukupanee he eono pa-keneta i ka makahiki, e uku ia ka ukupanee a me ke kumupaa ma ke dala gula o Amerika Huipu ia. E hoakaka ia ma ke alo o ua mau bona nei ua hoopuka ia ma ke ano he hoopaa i na dala i waiho ia iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta, a ua hiki ke hoolilo ia ma ke kakau kua ana o ka Luna Leta Nui a me ke Kuhina Kalaiaina, me ka ae ana o ka Aha Kuhina wale no.

PAUKU 3. E malama ia ua mau bona nei e ka Luna Leta Nui ma ke ano Kahu, i mea hoopaa no na dala i waiho ia iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta..

PAUKU 4. Ina e koi ia mai e lawe aku i na dala i waiho ia iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta i oi ae mamua o ke dala e waiho ana i hiki ke lawe ia iloko o ka Waihona, ma keia ua haawi ia ka mana i ka Luna Leta Nui me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina i kakau ia, e aie aku i dala e lawa ai ia mau koi ana mai, ma na kumu haahaa loa' e loaa mai ai, a e haawi aku i ua mau bona nei; a o kekahi hapa paha o ia mau bona, i mea hoopaa no na dala i aie ia pela, a i ole ia, ua hiki ia ia me ka ae ana i olelo mua ia e kuai aku i kekahi huina o ia mau bona mahope iho o ka hoolaha müa ana no na koho i ka mea a mau mea paha e haawi mai ana i ke kumukuai makepono loa no ke Aupuni, a hoolilo aku i na dala i loaa mai ma ka hookaa ana ia mau koi.

PAUKU 5. Ina i kekahi manawa ua lawe aku ka Luna Leta Nui mai ka Waihona aku i na dala i waiho ia malaila, e ka Banako Hunahuna Hale Leta, i hoopuka ia he mau

bona e like me ka mea i olelo mua ia ae nei, e hoihoi ae no oia ma ia wa no i ka Waihona i na bona i like ke kumukuai me ka huina dala i lawe ia aku, a o ia mau bona i hoihoi ia aku pela e hoopau koke ia no e ka Luna Buke Helu ma ke ano he mau bona i hookaa ia.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 15 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XXXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I KA BANAKO HUNAHUNA
HALE LETA HAWAII.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 4 o ka Mokuna XLVI o na Kanawai o 1884, a penei e heluhelu ia ai:

“PAUKU 4. I ke noi ana i ka Luna Leta Nui, ma ke ano i hoakaka ia ma na rula i hoonoho ia malalo o keia Kanawai e ka mea nana i waiho mai, a ina aole ia, e kona hope i hoomana ia ma ke Kanawai, e hookaa ia ke dala i waiho ia, a o kekahi hapa paha o ia dala, e loaa no i ka mea nana i waiho mai ke kuleana e hookaa ia ae ia ia ka

huina dala a mau huina dala paha i oi ole mamua o hookahi tausani (\$1,000.00) dala i aie ia ia ia, maloko o na la he kanakolu mahope iho o kona noi ana i olelo ia, a e loaa ia ia ke kuleana paa e uku ia aku ia ia kekahi huina a mau huina paha i oi ae mamua o hookahi tausani (\$1,000.00) dala i kupono e uku ia ia iloko o na la he kanaono mahope iho o ka waiho ia ana aku o ia koi, a na ka luna mana e hookaa aku ia ia e kakau ia mea iloko o ka buke o ka mea nana i waiho mai i ke dala a e hooiaio i ua kakau ana la ma ke kakau ana i kona inoa."

PAUKU 2. E hoololi hou ia ma keia ka Pauku 6 o ke Kanawai i oleloia e like me ia i hoololi ia e ka Mokuna XXXIV o na Kanawai o 1886, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 6. O ka ukupanee i ae ia no na dala i waiho ia malalo o keia Kanawai, aole no ia i oi aku mamua o ka elima pa-keneta no ka makahiki, a aole e haawi ia ka ukupanee no na dala i oi aku mamua o Elua Tausani Elima Haneri ma ka inoa hookahi; a aole no hoi e houluulu ia ka ukupanee no kekahi huina dala e emi ana malalo o na dala elima a huina pa-lima paha, a ole e hoomaka ka ukupanee a hiki i ka la mua o ka mahina mahope iho o ka la i waiho ia ai, a e pau ana no hoi ma ka la mua o ka mahina i lawe ia aku ai ke dala. O na dala a pau i oi ole aku ka huina i ka Elua Tausani Elima Haneri e waiho ana ma ka inoa hookahi a i waiho ia no hookahi mahina mamua aku o ka la ekahi o Iulai o kela a me keia makahiki aole e helu ia no ka auhau ana, a e hookuu ia no mai na auhau ana o ke Aupuni."

PAUKU 3. E hoololi ia ua Kanawai nei i olelo ia ma ka pakui ana aku i pauku hou e kapa ia Pauku 8A, a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"PAUKU 8A. E malama ia i na manawa a pau iloko o

ka Waihona he puu dala kuikawa, i mea e uku ia'aku ai na kikoo ana o ka poe hoahu dala iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta i olelo ia aole e emi malalo o umi pa-keneta o na dala a pau i hoahu ia a hiki i ka huina he elima haneri tausani (\$500,000.00) dala."

PAUKU 4. E hoololi ia ka Pauku 11 o ua Kanawai nei, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 11. Na ka Luna Leta Nui, me ka hoapono ana o ka Aha Kuhina, e hooholo a e hoololi ma kela a me keia manawa ana i ike ai he kupono, i na rula e hooko pono ia ai keia Kanawai, a mahope iho o ka hoolaha ia ana e paa a e mana na rula i hana ia pela maluna o ka poe i pili ia lakou e like no me ka mana ina ua hookomo ia iloko o keia Kanawai."

PAUKU 5. E hoololi ia ka Pauku 13 o ke Kanawai i olelo ia, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 13. O na lilo a pau e pili ana i ka hooko ana i keia Kanawai e hookaa ia no mailoko ae o na haawina no ka Hale Leta, a o na loaa i loaa mai ka uku-panee e hoihoi ia no i ka pau ana o kela a me keia makahiki iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa no ka Oihana Leta."

PAUKU 6. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ua Kanawai nei ma ka pakui ana mai i mau pauku hou ekolu e kapaia Pauku 16, Pauku 17 a me Pauku 18, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 16. Ina e make kekahī mea i waiho i kona dala iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta, a e waiho ana he huina dala i oi ole ae manua o (\$100) hookahi haneri dala a aole i hoike ia aku na palapala hooponopono waiwai, a i ole ia, e hai ia aku he palapala kauoha i ka Luna Leta Nui iloko o kanaono la mahope iho o ka make

ana o ka mea nana i waiho aku i ke dala; a i ole ia, ina ua hoopapaa ia ke kuleana o kekahi mea e koi ana nona ke kuleana i kekahi dala i waiho ia iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta malalo iho o (\$100) ma ke ano he lunawaiwai, hooko-kauoha, lunahooponopono waiwai, a mea i pili loa paha i ka mea nana i waiho aku i ke dala, ua hiki e waiho ia aku ia hana ma ka palapala i kakau ia imua o kekahi Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a o kana hooholo ana a kauoha ana paha i kakau ia e mana no a e paa maluna o na mea a pau me ka hiki ole e hoopii hou ae."

"PAUKU 17. Ina e make kekahi mea i waiho dala me ke koe o kekahi huina dala iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta i oi ae ka nui mamua o hookahi haneri dala, e haawi ia ua mau dala nei i ka hooko kauoha a hooponopono waiwai wale no ma ka hoike ana ae i na palapala hooponopono waiwai."

"PAUKU 18. Ina e pupule a ua hiki ole i kekahi mea waiho dala i oi ole aku mamua o \$100 iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta e hana i kana hana ponoi, ua hiki no i ka Luna Leta Nui ke manao oia he pono e ae aku e uku ia aku i kela a me keia manawa mailoko ae o na dala o ia mea i ka mea e malama ana ia ia."

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 17 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kubina Kalaiaina.

MOKUNA XL.**HE KANAWAI**

E HOONOHOU HOU AI I POE KOMISINA NO NA PALENA AINA.

E hooholoia e ka Mo a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O ke Kanawai i kapa ia He Kanawai e hoonohonoho ai i Poe Komisina no na Palena Aina i apono ia ma ka la 23 o Augate, 1862, e like me ia i hoololi ia ai e ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hooholo pono ai ka hooponopono ana o na palena aina, mamuli o ka hookohu ia ana o na Komisina nana e hooponopono i na palena aina, a e hoakea ia ai ka manawa i haawi ia ma ke Kanawai i aponoia i ka la 23 o Augate, 1862, i apono ia i ka la 22 o June, 1868, ma keia ke hoala hou ia nei, a ma keia ke hooloahi ia aku nei ka manawa e lawelawe ai ua poe Komisina nei a hiki i ka la 23 o Augate, 1892.

Apono ia i keia la 7 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XLI.**HE KANAWAI**

E HOOPONOPONO AI I KA MALAMA IA ANA O NA BUKE HELU E KA POE I LOAA IA LAKOU NA LAIKINI KUAI KUKAA ME KUAI LILII.

No KA MEA, mamuli o ka malama ole ia ana o na buke helu e na poe kalepa mie kekahi poe e ae ma ka Olelo

Beritania, Hawaii, a i ole ia, ma kekahi Olelo Europa, ua nui na hana kolohe i hana ia; a no ka mea, i mea e pale aku ai i na hana hou ia ana aku o na hana kolohe o ia ano ma keia hope àku, ua kupono e malama ia na buke helu o na mea a pau i loaa ia lakou na laikini kuai kukaa a me kuai liilii ma ka Olelo Beritania, Hawaii, a i ole ia ma kekahi Olelo Europa; a nolaila;

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Mahope aku o ka la ekahi o Okatoba o keia makahiki aole no e haawi ia aku kekahi laikini kuai kukaa a kuai liilii paha i kekahi mea, koe wale no ma ka hoomaopopo pono ia ana e malama mau ua mea nei i loaa ka laikini i mau buke helu piha, oiaio a pololei no kana mau hana pili oihana a pau i hana ia e ia, a malalo paha o ia laikini, a o ia mau buke helu waiwai e malama ia no ma ka Olelo Beritania, Hawaii, a i ole ia ma kekahi Olelo Europa.

PAUKU 2. Ua hiki i ke Kuhina Kalaaina, a i ole ia, kona hope i hoomana pono ia, a i ole ia, e ka Ilamuku a o kekahi paha o kona mau hope a makai nui a hope makai nui paha, ma na manawa kupono iloko o na hora hana mau, e nana i na buke o ia mea i loaa ia ia, ka laikini ma ke ano e lawa ai ka hoomaopopo ana ina ua hooko ia a hooko ole ia paha ia kauoha.

PAUKU 3. O kela a me keia mea i loaa ia ia kekahi laikini malalo o na hoakaka ana i hai mua ia ae nei, a ua kue maoli a hooko ole e like me ia mau hoakaka ana e pili ia ia ka hewa mikamina, a ina e ku ka hewa ia ia no ia mea, e hoopai ia oia aole e emi malalo o \$25 aole hoi e

oi aku mamua o \$200 no kela a me keia hewa, a e hoo-pau koke ia kona laikini.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai ka la mua aku o Okatoba e hiki mai ana.

Ke hoike aku nei au o ka Bila Kanawai mamua ae nei, ua waiho ia aku imua o ka Moi no kona apono ana, a ua hoihoi ia mai e ia i ka Ahaolelo me ka apono ole ia, me konā mau kumu kue, ma ka la 10 o Augate, 1888, a ua kakau ia ua mau kumu kue nei iloko o ka moolelo o ka Ahaolelo, a ua noonoo hou ia ua Bila Kanawai nei a ua kakau ia na ae me na hoole ma ia la 10 o Augate, 1888, a ua lilo ia i Kānawai ma ke koho ana ae o ka elua hapaku a oi ae o na lala koho ia o ka Ahaolelo.

WILLIAM R. CASTLE,

Peresidena o ka Ahaolelo.

Hoike :

J. ALFRED MAGOON,
Kakauolelo.

MOKUNA XLII.

HE KANAWAI

E HOAKAKA A E HOOHAIKI AI I KA MANA O NA AHA HOOKOLOKOLO
A ME NA LUNAKANAWAI E HOOPAI NO KA HOOWAHAWAHA MA
KEKAHI MAU HANA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O ka hoolaha anā i na hana imua o kekahī Aha Hookolokolo a Lunakanawai paha aole ia e manao

ia he hoowahawaha, aole no hoi e hoopai ia ia hoolaha ana ma ke ano he hoowahawaha.

PAUKU 2. O na hoowahawaha i manao ja he hoowahawaha ia ma ka hoopilipili ana, aole e hoopai ia ma keia hope aku ma ia ano.

PAUKU 3. E pili na olelo o keia Kanawai i ka hoolaha ana i na hana a pau imua o na Aha Hookolokolo a pau a imua o na Lunakanawai a pau i hanaia mamua aku nei, e hana ia nei i keia manawa, a e hana ia aku ana paha ma keia hope aku.

Aponoia i keia la 21 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 21 O KE KANAWAI I KAPAI A "HE KANAWAI E HOOPAU AI I KA MOKUNA X O KE KANAWAI KIVILA, A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA AOPALAPALA O KE AUPUNI," I APONOIA MA KA LA 10 O JANUARI, M. H. 1865, E LIKE ME IA I HOOLOLI IA E KE KANAWAI I APONOIA MA KA LA 6 O JULAI, 1866, A I KAPAI A HE KANAWAI E HOOLOLI AI I KA PAUKU 21 O KE KANAWAI I KAPAI A "HE KANAWAI E HOOPAU AI I KA MOKUNA X O KE KANAWAI KIVILA, A E HOOPONOPONO AI I KA OIHANA AOPALAPALA O KE AUPUNI I APONOIA MA KA LA 10 O JANUARI, M. H. 1865, A E HOOPONOPONO AI I KA MANAWA E HOONOHO IA AI NA KEIKI MA KE KULA HOOPOLOLEI A ME KE KULA HANA LIMA PAHA."

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeana.

E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 21 o

Mokuna X i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila, a e hoponopono ai i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni, i aponoia ma ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865, e like me ia i hoololi ia e ke Kanawai i apono ia ma ka la 6 o Iulai, 1866, a i kapaia he Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 21 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila, a e hoponopono ai i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni, i aponoia ma ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865, a e hoponopono ai i ka manawa e hoonoho ia ai na keiki ma ke Kula Hoopololei a me ke Kula hana lima paha," ma ka hookomo ana i na huaolelo, a i ole ia, ekekahi mea i ae pono ia e ka lunakula ma ka palapala mawaena o na huaolelo lunakula a o ke Kahukula Nui paha, a penei e heluhelu ia ai ua pauku nei:

"PAUKU 21. Ina e paakikikekahi keiki i ka haalele i ke kula, nakekahi Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, ke hoopii ia imua ona e ke kumukula, lunakula, a i ole ia ekekahi mea i ae pono ia e ka lunakula ma ka palapala, a o ke Kahukula Nui paha, e kena akue hopu ia ka makukane a makuahine paha, a kahu hanai a makua hoohiki paha o ua keiki nei, a me ke keiki pu kekahi, a ina e maopopo ua hooikaika ole ka mea nana ka malama ana o ke keiki e hele mau oia i ke kula, alaila, e hoopai ia oia aole e oi aku i na dala elima, a i ole ke dala, e hoopaaia ia ma ka hanaoolea, aole e oi aku i na la he umikumamaha; a ina no ke keiki ka hewa, na ka Lunakanawai e hoonaaku ia ia makekahi kula hoopololei me ka hanalima, malaila e noho ai no ka manawa aole e emi malalo o na malama eono, aole hoi e ojaku i na makahiki elua, a i ole e hoopai ia ia ma ke dala, aole nae e oi mamua o na dala

elua, a i ole ia, e hoopaa hao ia ia me ka hana oolea no na la i oi ole mamua o ka umi."

Apono ia i keia la 11 o Augate, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XLIV.

HE KANAWAI

E HOOPAU LOA AI I KA OIHANA KIAAINA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O ka Oihana Kiaaina o kekahi Mokupuni a mau Mokupuni paha iloko o keia Aupuni ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 2. O na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai, e hoopau ia a ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e aponoia ai.

Ke hoike aku nei atu o ka Bila Kanawai mamua ae nei ua waiho ia aku imua o ka Moi no kona apono ana, a ua hoihoi ia mai e ia i ka Ahaolelo me ka apono ole ia me kona mau kumu kue ma ka la 22 o Augate, 1888; a ua kakau ia ua mau kumu kue nei iloko o ka moolelo o ka Ahaolelo; a ua noonoo hou ia ua Bila Kanawai nei a ua kakau ia na ae me na hoole ma ka la 23 o Augate, 1888,

i olelo ia, a ua lilo ia i Kanawai ma ke koho ae ana o ka elua hapakolu a oi ae o na lala koho ia o ka Ahaolelo.

WILLIAM R. CASTLE,
Peresidena o ka Ahaolelo.

Hoike:

J. ALFRED MAGOON,
Kakauolelo.

MOKUNA XLV.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA OIHANA KINAIAHI O HONOLULU.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. E hoonoho ia i Oihana Kinaiah no ke Kulanakauhale o Honolulu, a ma ia Oihana he hookahi Luna Nui, elua mau kokua Iuna, hookahi Ilamuku Oihana Kinaiah, nana e lawelawe ma ke ano Luna Nana, a me na kanaka kinaiah e like me ka nui i apono ia e ka poe i koho ia o ka Oihana Kinaiah, i koho e like me kona mau kanawai.

O ka malama ana a me ka hooponopono ana o ka Oihana Kinaiah o Honolulu, malalo aku no ia o ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 2. E koho ia ka Luna Nui a me na Kokua Luna Nui elua, i kela a me keia elua makahiki ma ka Poakahia mua o Dekemaba, e na hoa o ka oihana i loaa ka palapala hoike no ko lakou lilo ana i mau hoa no ia oihana, eia nae, o ke koho mau mua ana malalo o keia

Kanawai, e malama ia ma ka Poakahi mua o Dekemaba,
1889.

PAUKU 3. O ka hookohu ana a me ka hoopau ana o
ka Ilamuku o ka Oihana, na ka Luna Nui no ia, me ka
apono ana o ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 4. E malama ia na koho ana i hoakaka ia ma
ka Pauku 2 o keia Kanawai ma ke ano i hoakaka ia e na
Kanawai o ka oihana, ina aole i malama ia he koho ana,
a i ole ia, ua hakahaka kekahi oihana, na ke Kuhina Ka-
laiaina e kauoha e malama ia he koho hou ana ma kekahi
la i hoakaka ia e ia.

PAUKU 5. Na ka Luna Nui ka malama me ka hoo-
ponopono ana a me ka mana o na waiwai a pau o ka
Oihana Kinaiahi, a e hoopaa ia oia i ke Kuhina Kalaiaina
no ia mea, a nana no me ke apono ana o ke Kuhina Ka-
laiaina e hoolilo aku i na hoolilo ana a pau o na dala i
hookaawale ia e ka Ahaolelo no ka Oihana Kinaiahi o
Honolulu, aole oia e aie aku i kekahi mau aie mamuli o
ka oihana, aole hoi e hooilo aku i kekahi waiwai o ia
oihana me ka ae ole o ke Kuhina Kalaiaina. I na ma-
nawa a pau i puka ae ai he ahī, na ka Luna Nui ka mana
e hooponopono a e kauoha aku ai i na hoa a pau o ka
Oihana Kinaiahi, a nana no e kuhikuhi aku e hoonoho ia
na kaa kinaiahi ma kahi kupono loa e hoohana ia ai no ke
kinai ana i ke ahī, ua hiki no ia ia me ke apono ana o ke
Kuhina Kalaiaina e haawi aku i ka malama ana me ka
hoohana ana o na kaa kinaiahi, me na bakeke a me na
mea paahana e ae e pili ana i kē Aupuni i ka poe kinaiahi
ana e manao ai he pono, a e hiki hoi ia ia ke lawe hou
mai e like me kona makemake me ke apono ana o ke
Kuhina Kalaiaina, nana no e nana i kela a me keia hapa-

ha makahiki i ke ano o na kaa kinaiahi, na hale kaa, na bakeke me na mea paahana e ae, a i kela a me keia eono mahina e hoike aku a hoihoi i ke Kuhina Kalaiaina i na lilo o ka Oihana Kinaiahi no ia manawa, na inoa o na hoa a pau o ka oihana i loaa na palapala hoike, ka nui o na pauahi iloko o ia manawa, me na inoa o ka poe nona ia mau wahi a me ka poe e noho ana ma ia mau wahi i poi-no a pau paha i ke ahi, ke kumu o ke ahi ina ua ike ia, a me ka huina o ke poho a poi-no paha, a me ka nui o ka huina i panihakahaka ia ma ia waiwai, ke kulana o na kaa kinaiahi, na kaa me na mea paahana a me na waiwai o ka oihana, a me ke ano me ke kulana o na puali. Ina ua kupono e hana hou ia kekahī o na kaa kinaiahi, na ka Luna Nui no e kauoha aku e hana hou ia a paa pono me ka maikai.

PAUKU 6. Ina ua hiki ole aku ka Luna Nui i kekahī ahi, alaila, na ke kokua luna mua e hana i kana mau hana, a ina i hiki ole aku ke kokua mua me ka Luna Nui, alaila, na ke kokua elua e hana ia mau hana.

PAUKU 7. Na ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi a me ka Luna Nui e mahele i ke Kulanakauhale o Honolulu i mau apana, a e hoike aku i na palena o ia mau apana i ke Kuhina Kalaiaina. Na ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi e malama i moolelo o na inoa o ka poe e noho ana iloko o na hale a wahi e ae paha kahi ana i ike ai ua kue ia kekahī o na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai.

PAUKU 8. Na ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi i hookahi manawa iloko o kela a me keia ekolu mahina, a me na manawa e ae ana i manao ai he pono, e makaikai aku a nana i na hale noho, hale kuai, wahi oihana a me na hale e ae ma kela a me keia apana, i maopopo ai ka uhaki ia ana o kekahī o na mea i hoakaka ia ma keia

Kanawai, a e nanā hoi i na kapuahi, na pukauahi me na kapuahihao, a me na oheuahi ma kela a me keia apana, a ina ua ike ia kekahi o ia mau mea e waiho hemahema ana a hé mea e ulu mai ai ka pilikia, e kauoha aku oia i ka mea nona ia wahi, a i ole ia, ka poe e noho ana malaila, ma ka palapala i kakau ia a i pai iā paha, e hana hou ae, e hoonee aku a hocmoe hou ae paha i ua mau hemahema nei, a ina aole i hana ia, e manao ia ka mea e hana ole ana pela ua pili ia ia ka hewa mikamina a e hoopai ia oia ina e ku ka hewa ia ia e like me ka mea i hoakaka ia mahope aku nei. E hoike aku ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahī i hookahi manawa iloko o kela me keia ekolu mahina, a me na manawa e ae ana i manao ai he pono, i mau hoike piha no na mea a pau e pili ana i kana mau hana i ka Luna Nui, a e hoike aku no hoi oia i ke Kuhina Kalaiaina i kela a me keia pule, i kekahī kue ana o na kanawai e pili ana i na hale i hana ia me ke ano pale ahi.

PAUKU 9. E hoonoho ia he Papa o ka Poeikohoia o ka Oihana Kinaiahī o Honolulu, a ma ia Papa ka Luna Nui, na kokua luna nui elua, luna hoohana a me hookahi kokua luna hoohana mai kela a me keia pualī mai, a me hookahi elele mai kela a me keia pualī, e koho ia ka elele mai kela a me keia pualī mai e kona pualī i kela a me keia makahiki iloko o Dekemaba, ma ka halawai mau, mahope koke iho o ka Poakahi mua o Dekemaba, eia nae, e noho no na elele i keia manawa o lakou no ua. Papa nei i olelo ia a hiki i ka manawa e koho ia ai na lala hou o ua Papa nei i olelo ia e like me na olelo o keia Kanawai.

PAUKU 10. E loaa ka mana i ka Papa o ka Poeikohoia e mahele i ka poe kiniahī i mau pualī a e hooponopono i ka nui o na lala o ka poe e hana maoli ana a me na lala

mau o ka oihana, a me kela a me keia pual; e hoopau
 aku i na pual; no ka makaukau ole a no na kumu kupono
 mahope iho o ka hoolohe ia ana me ka hai iaaku i ka
 lohe kupono; e kapae a hoopau i na lala o ka oihana; e
 kauoha aku i ke Kakauolelo o ka Oihana e hoopuka aku
 i ka palapala e hoike ana ua lilo kekah i lala no ka oihana;
 e hoolohe a hooholo i na mea i hoohalahala ia mai
 na mea i hooholo ia iloko o na pual; a me na hoopii e ae,
 a e hana i na rula a me na hooponopono e ae e pili ana i
 na hana i hoopii ia mai, e koho mai waena mai o na lala e
 hana mau ana o ka oihana i puuku, a oia no hoi ke hana
 ma ke ano he Kakauolelo no ka Oihana Kinaiah, a e
 haawi oia i mau palapala hoopaa i ka Luna Nui no ka
 hooko pono ana i kana mau hana, a ia ia ka malama ana a
 me ka hooponopono ana o na dala a pau a me na hoolilo
 ana e pili ana i ka Oihana Kinaiah, koe nae na dala i hoo-
 kaawale ia e ka Ahaolelo, me ke apono ana o ka Pāpa o
 ka Poeikohoia; e hana i na rula a me na mea hooponopono
 e ae no ka malama ia ana o ke koho ana a mau
 koho ana paha malalo o keia Kanawai; e hana i na rula a
 me na kanawai no ka Oihana Kinaiah a me ka hooko ana
 aku i na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai.

PAUKU 11. O kela a me keia mea e lilo ana i lala o
 ka Oihana Kinaiah a i hoolako pono ia me na mea hana,
 e loaa no ia ia, ma kona hoike ana aku i kekah palapala
 e hoike ana pela mai ke kakauolelo a me ka luna hoohana
 o kona pual; i ke Kakauolelo o ka Oihana Kinaiah he
 palapala hoike e hoakaka ana he lala oia no ka Oihana
 Kinaiah o Honolulu, a ma ia ano e loaa ia ia na pono a
 pau i haawi ia e na Kanawai e hooponopono ana i ka Oi-
 hana Kinaiah i kona mau lala, a o ke poo o ia palapala
 he palapala hoike no ka lilo ana i lala, a e haawi ia ua
 palapala hoike nei no ka makahiki hookahi wale no, a e

haawi hou ia i kela a me keia makahiki i mea e hiki ai i kekahi mea e lilo i lala hana o ka Oihana Kinaiahi. A o na lala wale no i loaa ia lakou na palapala hoike o ia ano ke ae ia e koho ma kekahi koho ana no kekahi mau luna o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu, a i ole ia, o ka Papa o ka Poeikohoia, eia nae, aole e ae ia kekahi mea malalo o na makahiki he umikumamawalu e koho ma kekahi koho ana no na luna i olelo ia.

PAUKU 12. E mahele ia na lala o ka Oihana Kinaiahi i mau pual i like ka nui o na kanaka ma kela a me keia pual i me ka mea i hoomaopopo ia i kela a me keia manawa e ka Papa o ka Poeikohoia.

Ua hiki ia mau pual i pakahi e koho mai loko ae o ko lakou mau lala ponoi i luna hoohana, kokua luna hoohana, i kakauolelo me puuku ma ke ano a me na manawa a lakou i manao ai he pono, a e hana i na rula me na hooponopono e ae no ka hooponopono ana ia lakou iho, i kue ole nae i ke Kanawai a me na rula o ka Papa o ka Poeikohoia.

PAUKU 13. Ina e puka ae ke ahi ma ke kulanakauhale e hele koke aku na kanaka kinaiahi ma kahi o ke ahi me ko lakou mau kaa kinaiahi, kaa iliwai, makau, alapii a me na mea paahana e ae, a e hoohana aku i na kaa a me na mea kinaiahi e ae me ko lakou akamai a ikaika a pau malalo o ke kuhikuhi ana a ka luna nui, a aole lakou e haalele ia wahi me ka ae ole o ka luna nui.

PAUKU 14. I mea e makaukau loa ai na kanaka kinai-ahi ma ka lakou hana e hooholo lakou i ko lakou mau kaa kinaiahi, i kela a me keia mahina, a i hiki hoi e holoi a hoomaemae i na kaa, a i maa na kanaka i ka hana ana; a ina e hele ole mai kekahi kanaka kinaiahi ma ia hana e

hookuu ia oia e like me ka mea i hooholo ia e ka hapa nui o kona pualii.

PAUKU 15. Ina e hiki ole aku kekahi kanaka kinaiahia ma kahi o ke ahi, a ua haalele paha oia i kona kaa a mea paahana e ae me ka ae ole ia, a ina paha ua hana ole oia i kana hana me ka loaa ole o kekahi kumu kupono, e uku oia no kela a me keia hewa i ka hoopai i hooholo ia e ka hapa nui o kona pualii, a ua hiki no e hoopau ia oia ma ka hooholo ana o kona pualii pela mai kona noho kanaka kinaiahia ana, me ka hiki no nae ia ia e hoopii hou aku imua o ka Papa o ka Poeikohoia.

PAUKU 16. O na makai a pau o ke kulanakauhale i paa ole i ka hana i ka manawa e puka ae ai o ke ahi e hele koke aku i kahi e kahea ia ana he ahi a hiki ma kahi o ke ahi, a malaila lakou e malama ai i ka maluhia a e malama ia na waiwai a e hoonee aku i ka poe palaualelo, a hana ole, me ka poe i hoohuoi ia e ake hewa ana, a i ole ia ka poe e ae e lawelawe maoli ole ana e kinai i ke ahi; a ina e noi ia mai e hopu lakou a hoopaa i ka poe hoolohe ole i na kauoha a ka luna nui, a o kona mau hope paha.

PAUKU 17. O na makai a pau o Honolulu e ku ana ma ko lakou mau huina a e hana ana i ka manawa e puka ae ai o kekahi ahi, e noho no lakou ma ko lakou mau wahi i hoonoho ia ai, a aole e haalele kekahi makai i kahi i hoonoho ia ai oia me ka ae ole o ka luna maluna ona.

PAUKU 18. Na ka poe makai oihana kinaiahia, i ka manawa e puka ae ai o kekahi ahi, e kau i na kaula a mea pale e ae paha ma na alanui a me na ala liilii kahi i ku ai o kekahi hale i pau i ke ahi, a me na wahi e ae a lakou i manao ai he kupono, a e pale aku lakou i ka hele ana a komo ana paha o na mea a pau koe nae ka poe nona ia

wahi, a hale paha, na kanaka hana a me na poe e noho ana iloko o na hale i ane pilikia i ke ahi e a ana, maloko o na palena i kau pale ia e na kaula a mea pale e ae paha, koe nae na luna o ka oihana kinaiahia me ka poe kinai-ahi, ka ilamuku o ka oihana, na kiai kaahele o ka oihana a me na mea e ae i ae ia e na luna o ka oihana kinaiahia. Aole e hele kekahia mea a mau mea paha maloko o na palena i kau ia e na kaula a mea pale e ae paha, a i ole ia, hoole paha e puka aku iwaho o ia mau palena ina e kauoha ia e hana pela e kekahia makai a luna paha o ka oihana kinaiahia.

PAUKU 19. Aole e komo aku a hoao paha kekahia mea e komo maloko o ia kaupale ana, a pii ae paha ma-luna me kekahia kaa i ka iliwai e lawelawehia ana ma ia pauahi.

PAUKU 20. Aole e ho-a kekahia kanaka me ka ae ole o ka Luna Nui i kekahia ahi, aole hoi e kauoha aku e hana ia ke ahi ma kekahia alanui, ala ololi, makeke, ala loa e ae paha, aole hoi ma kekahia uwapo maloko o ke kulana-kauhale, koe wale no no ka hoolapalapa ana i ke ta, a o ke ahi no ia hana aole e oi aku ke kaawale mamua o umi kapuai mai ke poo o ka uwapo. Aole no e ho-a kekahia mea i kekahia opala a ahi nui paha ma kekahia wahia maloko o na palena he hookahi mile mai kahi e ku nei ka hale bele o ka Oihana Kinaiahia o Honolulu me ka ae ole i kakau ia e ka luna nui.

PAUKU 21. Ua hiki no i ka Luna Nui, me ke apono ana o ke Kuhina Kalaiaina, a ina ua hiki ole ae oia, me ke apono ana o kekahia Kuhina e ae, e kauoha aku e wa-wahi ia, a hoopahu ia paha kekahia hale, a mea e ae, a hoolilo ia paha i mea ole ma kekahia ano e ae, i na mana-

wa e manao ai lakou he mea pono e hana ia pela i mea e laha loa ole aku ai ke ahi.

PAUKU 22. Ina o ia wawahi ia ana, hoopahu ia ana, a hoolilo ia ana o kekahī hale i mea ole mamuli o kekahī mea e ae, oia ka mea i pau ai o ke ahi, a i ole ia, ina ua pau e ke ahi mamua o ka hiki ana i ka hale i wawahi ia, e loaa no i ka mea nona ia hale he uku kupono mai ke Aupuni Hawaii mai, aka, ina o ua hale la oia ka hale i hoomaka ai o ke ahi e a, aole e loaa i ka mea nona ia hale kekahī uku. E waiho ia aku na koi o ia ano iloko o kanakolu la mahope iho o ke ahi, i ke Kuhina Kalaiaina, a ina aole i waiho ia aku iloko o ia manawa e pale ia no ka waiho ana.

PAUKU 23. Ua hiki no i ka Luna Nui a me na Kokua Luna Nui, oiai e mau ana kekahī ahi, e kauoha aku e kokua aku ka poe malaila ma ke kinai ana i ke ahi a me ka hookaawale ana aku i na lako hale, na waiwai a me na mea e ae mai kekahī hale aku i a ia e ke ahi, a e aneane ana paha e a ia. A ua hiki no e hoonoho i mau kiai e malama i ua mau mea nei, ua hiki no hoi ia lakou e kauoha aku i na kokua ana no ka wawahi ana a hookaawale ana i kekahī hale ina ua manao lakou he kupono, a ua hiki ia lakou e hoomalu i na haunaele ma ia wahi o ke ahi. E hoolohe na mea a pau ma kahi o ke ahi i na kauoha a na luna i olelo ia.

PAUKU 24. Oiai e a ana kekahī ahi, ua ku no i ke Kanawai i ka Lunā Nui, na Kokua Luna Nui, Ilamuku o ka Oihana Kinaiahī, ka Ilamuku o ke Aupuni a me kona mau hope, a i ole ia, ke Kapena o ka puali makai kinaiahī, e hookaawale aku, a kauoha paha e hookaawale ia aku, a malama ia ma kahi kaawale mai kahi kokoke i

kahi o ke ahi, me ka ikaika ina he kupono, i na mea hana ole a i hoohuoi ia paha, a me na mea a pau a lakou i manao ai aole i kupono e hoohana ia, a i lawelawe maoli ma ke ano pomaikai ma ke kokua ana i ke kinai ana i ke ahi a me ka malama ana o na waiwai e kokoke ana malaila.

PAUKU 25. O kekahī mea e oki ana, a i ole ia, e hoo poino ana i kekahī o na mea paahana kinaiahī me ka manao maoli e hana pela, e manao ia oia ua pili ia ia ka hewa mikamina, a ina e ku ka hewa ia ia no ia mea, e hoo pī ia oia aole e oi aku mamua o elua haneri me kanalima dala.

PAUKU 26. Na ka poe nona na wahi, a e noho ana paha ma na wahi kokoke i kahi i a ia e ke ahi, e ae aku e komo ka oihana kinaiahī maloko o ia mau wahi ma ke kauoha o ka Luna Nui, a o kekahī paha o na Kokua Luna Nui, i mea e loaa ai ka wai a no ka lawelawe ana i ko lakou mau mea paahana no ke kinai ana i ke ahi; a ina ua hoole ia ko lakou komo ana pela, ua hiki no i ka Luna Nui, a mea paha e lawelawe ana ma kona wahi, e komo aku ma muli o ka ikaika no na hana i olelo ia, a aole e hoole kekahī mea i ke komo ana pela, a keakea aku paha ma kekahī ano i ke komo ana.

PAUKU 27. E loaa ke kuleana i oi ae i na kaa kinaiahī, na kaa a me na mea paahana e ae, o ka Oihana Kinaiahī o Honolulu, ma ka hele ana ma na alanui, na ala liilii a me na alaloa, me na wahi a pau o ke kulanakauhale o Honolulu, a me na apāna a mahele o ia kulanakauhale, i ka manawa e holo aku ana i kekahī wahi pauahi, a o ia mau mea paahana a pau me na kaa e ae, koe na kaa ala hao e lawe a e hele ma ka aoao akau o ke alanui, ina aole i

keakea ia ua aoao la, a o na kaa alahao a pau e kokoke ana i ua mau mea paahana la, e hele ana i kahi o ke ahi e hoemi mai, a i ole ia, e hooi aku paha i ko lakou holo e like me. ka mea i makemake ia e ua mau mea paahana la i mea e loaa ai i na mea paahana o ka oihana kinaiahi ka lawelawe ana i keakea ole ia o ke alanui no ia manawa.

PAUKU 28. Aole e ae kekahī mea ia ia ka malama ana o kekahī kaa e keakea wale aku ia kaa me kona manao e hana pela i ka hele ana o na mea paahana o ka Oihana Kinaiahi o Honolulu i ka hele ana i ke ahi.

PAUKU 29. O kela a me keia mea nana i keakea a kue paha me ka manao ino, a manao maoli e hana pela, i kekahī kaa kinaiahi a mea paahana kinaiahi e aē o ka Oihana Kinaiahi, oiai e hele ana, a i ole ia, oiai ma kekahī ahi, e manao ia ua pili ia ia ka hewa mikamina, a ina ku ka hewa ia ia no ia mea, e hoopai ia oia e uku i kekahī hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala.

PAUKU 30. O na hale a pau i noho ia ma ke ano he hale noho, hale kuai a hale hana mau paha ma Honolulu, e hoolako ia me na pakeke kinaiahi, aole i emi malalo o elua, a e malama mau ia me ka maikai a me ka makaukau no ka lawelawē ia, a e kau ia ma kāhi e ike ia ai, me ka inoa o ka ona i pena ia maluna iho, eia nae e haawi mua ia aku ke kauoha e hana pela ma kā palapala i kakau ia a i pai ia paha i ka poe e noho ana iloko o ia hale, e ka Ilamuku o ka Oihana Kinaiahi, a i ole ia, e ka Luna Nui, a o ka poe a pau e noho ana ma ia hale i loaa aku ia lakou ke kauoha o ia ano e hoolako a hoomakaukau iloko o elima la mahope iho i na pakeke kinaiahi i olelo mua ia.

PAUKU 31. O ka mea a mau mea paha e noho ana iloko o kekahī hale i a ia e ke ahi a e aneane ana e a ia

paha e ke ahi e kokoke ana, i hoahu ia ai malaila kekahī mea pahu, e hoike koke aku mahope iho o ka hoomaka ana o ke ahi i ka Luna Nui, a i kekahī o na Kokua Luna Nui paha, e hooponopono ana ma ia wahi o ke ahi, i ke ano, ka nui, a me kahi i waiho ia ai o ia mea pahu, a e hoike pu aku no hoi ia ike i ka poe nona na hale a me na poe e noho kokoke mai ana.

PAUKU 32. Aole e kukala hewa wale ae kekahī mea i ke ahi ma Honolulu.

PAUKU 33. O kela mea keia mea nana i lawe malu, hoolilo nona iho, halihali aku a huna paha i kekahī lako hale, waiwai, lole a aahu, waiwai kalepa a mea a waiwai paha, o ka poe nona ka hale, a mau hale paha, a waiwai paha e a ia ana a i aneane e pau i ke ahi, a i hoihoi ole ae ia mea iloko o elua la, a i ole ia hoolaha ae aia ia ia ia mea i ka ona o ia mea, ina ua ike ia, a ina aole i ike ia, i ka Luna Nui a i kona mau Kokua Luna Nui paha, a i ole ia, i ka Ilamuku o ke Aupuni a me kona mau hope, e manao ia oia ua pili ia ia ka hewa, a ina e ku ka hewa ia ia no ia mea e hoopai ia oia e like me ke kanawai.

PAUKU 34. O kela a me keia mea e kue ana i kekahī o na mea i hoakaka ia maloko o keia Kanawai e manao ia ua pili ia ia ka hewa mikamina, a ina ku ka hewa ia ia nō ia mea, e hoopai ia oia, koe nae ma na wahi i hoakaka ia ka hoopaa, ma kekahī ano okoa, e uku i kekahī hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala.

PAUKU 35. Ua kauoha ia ka Luna Nui o ka Oihana Kinaiahī, na Kokua Luna Nui, ka Ilamuku o ke Aupuni, me kona mau hope, e hoopii aku no na kue ia ana o na mea i hoakaka ia maloko o keia Kanawai.

PAUKU 36. E loaa ka mana i ka Lunakanawai Hoomalu a Apana o Hoiolulu e hookolokolo a hooholo i na hihia mikamina a pau e ulu ae ana malalo o keia Kanawai, a me na hoopii a pau e ulu ae ana no ke kue ia o kekahi o na mea i hoakaka ia malalo o keia Kanawai, a e kauaku i kekahi o na hoopai i hoakaka ia maloko nei.

PAUKU 37. O ka Luna Nui a me na Kokua Luna Nui, ka Luna Hoohana a me ke Kokua Luna Hoohana o kela a me keia pualu, a me na lala i uku ia o ka Oihana Kinaiahia e lawelawe maoli ana i ka hana, e hookuu ia lakou mai ke koho ia ana a hoihoi ia ana ma kekahi jure a koronelo paha, a e kakau ia na inoa o ia poe a e waiho ia aku me ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a me ka Ilamuku o ke Aupuni, e ke Kakauolelo o ka Oihana Kinaiahia i hooiaio ia e ka Luna Nui.

PAUKU 38. O na uku hoopai a pau i ohi ia no ke kue ia ana o na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, koe na mea i hoakaka ia ma kekahi ano e ae, e uku ia aku no i ka Puuku o ka Oihana Kinaiahia o Honolulu no ka Waihona o ka Poe Mai, a o ka Lunakanawai, ke Kakauolelo o ka Aha Hoomalu, ka Ilamuku o ke Aupuni a me na mea e ae nana i ohi mai, a ua loaa paha ia mau uku ia lakou, ma keia ke haawi ia aku nei ka mana ia lakou, a ke kauoha ia nei lakou e uku ae ia mau mea i ka Puuku o ka Waihona o ka Poe Mai, me ka lawe aku i palapala hookaa no ia mea, a e hoike aku i ka Luna Nui no ia mau dala i hookaa ia.

PAUKU 39. O ke kulanakauhale o Honolulu, no na hana o keia Kanawai, e hookomo no ia i na wahi a pau maloko iho o kekahi poai ma kahi e ku nei ka hale bele o ka Oihana Kinaiahia o Honolulu, a he elua mile kona loihi mai laila aku.

PAUKU 40. O na Pauku 331 a hiki aku a e hui pu ia me ka Pauku 353 a me na pauku a pau mawaena iho o ke Kanawai Kivila, ka Mokuna 45 o na Kanawai o 1880, a me ka Mokuna 63 o ke Kanawai Hoopai Karaima, ma keia ke hoopau loa ia nei.

Aponoia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaialina.

MOKUNA XLVI.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO AI I KA HAAWI ANA I NA LAIKINI E KUAI AKU I NA MEA
INU MAILOKO MAI O NA HUA MEA ULU I HOAWAAWA A KAULAI IA I
HANA IA MALALO O KE KANAWAI I KAPAI "He Kanawai e haawi
ana i laikini no ka haña ana i na mea inu mailoko mai o na
hua mea ulu (HUITA, BALE) i hoawaawa a kaulai ia ma ka
apana o HONOLULU," i APONOIA MA KA LA 15 O OKATOBA, 1886.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina
Kalaialina e haawi aku i mau laikini no hookahi makahiki,
iloko o keia Aupuni, i kela a me keia mea a mau mea
paha e noi ae ana ma ka palapala e kuai aku ma ke kiahia
a ma ke ano e ae paha i oi ole ae mamua o elimia galani i
na mea inu i hana ia ma Honolulu, malalo o ke Kanawai
i kapaia "He Kanawai e haawi ana i laikini no ka hana
ana i na mea inu mailoko mai o na hua mea ulu i ho-

awaawa ia a kaulai ia ma ka Apana o Honolulu," i apono ia ma ka la 15 o Okatoba, 1886, ke loaa ia ia no ia laikini na dala he elua haneri a me kanalima.

PAUKU 2. O kahi e ku ai ua wahi la i laikini ia, e lilo ia malalo o ke apono ana a ua Kuhina la, a aole no hoi e hoololi ia ua wahi la, koe wale no aia ma kona ae i kkaau ia.

PAUKU 3. Mamua o ka loaa ana o ka laikini e kuai i na mea inu mailoko mai o na hua mea ulu i hoawaawa ia a kaulai ia, e waiho aku ka mea noi i palapala hoopaa i apono ia me ke Kuhina Kalaiaina no na dala hoopaa he hookahi tausani, e hoakaka ana:

1. Aole oia e kuai aku i kekahi mea inu i hana ia mailoko mai o na hua mea ulu i hoawaawa ia a kaulai ia i kekahi kanaka ona, a i na poe keiki oo ole.

2. Aole oia e kuai aku a hoolilo aku ma kekahi ano e ae ma kahi i loaa ai ia ia he laikini, i kekahi waina, a mea inu i hana ia mailoko mai o na hua mea ulu i hoawaawa a kaulai ia a wai ikaika e ae o kela a me keia ano; a aole no hoi oia e ae e waiho ia maloko o kahi i laikini ia ai oia i kekahi waina, mea inu i hana ia mailoko mai o na hua mea ulu i hoawaawa a kaulai ia a wai ikaika e ae o kela a me keia ano, koe wale no na Bia i hana ia ma Honolulu malalo o ke Kanawai i hai ia maluna.

PAUKU 4. E hiki no ma ua laikini nei a me ka bona pu hoi, ke hookomo ia na hoakaka a ua Kuhina nei e manao ai he kupono no ka hooponopono pololei ana i ua oihana la, a me ua wahi la i laikini ia, a e hiki ai ke papa a ke ike i na hana a pau e kue ana i keia Kanawai, a i ka laikini a bona paha.

PAUKU 5. Ina e hoahewa ia kekahi mea i loaa ia ia ka laikini no ke kue ana i na olelo o kona palapala hoo-

paa, a laikini paha, e lilo no na dala hoopaa i hoakaka ia ma ia palapala hoopaa, a mawaho ae o na hoopai e ae a pau i kau ia e ke Kanawai, aole e hiki e loaa hou ia ia kekahiki laikini o kela a me keia ano no na makahiki elua.

PAUKU 6. E lilo keia i Kanawai mai kona la e apono ia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai, ma keia ua hoopau ia no.

Aponoia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA XLVII.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I KA MANA I KE KUHINA KALAIAINA E HOOLILO AKU I NA
KAHU MALAMA WAIWAI MALALO O KA PALAPALA KAUOHA O KA
MOI I MAKE AKU NEI, W. C. LUNALILO, I KEKAHI AINA MA KAIWI-
OKAIHU, APANA O KONA, MOKUPUNI O OAHU, E PILI ANA ME KA
HOME LUNALILO.

*E hooholola e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e kakau inoa i kekahiki palapala hoolilo ma ka aoao o ke Aupuni Hawaii i na Kahu Malama Waiwai malalo o ka Palapala Kauoha o ka Moi i make aku nei, W. C. Lunalilo, a me ko lakou mau hope ma ia hana, ma ke ano malama no kela apana aina ma Kaiwiokaihu,

Apana o Kona, Mokupuni o Oahu, e pili ana i ka pa o ka Home Lunalilo, i kaupalena ia, a i hoakaka ia hoi penei:

E hoomaka ana ma ke kihi akau o keia apana aina ma ka palena o Kalawahine ma kekahī wahi e kau ana S. $45^{\circ} 12'$ W. true 625 kapuai mai kekahī pou poħaku ma kahi i kapa ia o Moopili ma ka palena o Kalawahine a e holo ana,

1. S. $10^{\circ} 1'$ E. true 1286 kapuai e pili ana me ka aina Aupuni, a ma kekahī aoao o ke awawa a hiki i kekahī pou.

2. S. $31^{\circ} 1'$ W. true 578 kapuai ma ia wahi no a ma ka lapa a hiki i kekahī pou a mai ia wahi e kau ana ke kahua ana aina ma ka lapa hikina o Puowaina no $74^{\circ} 37'$ W. true. Mai laila aku,

3. S. $61^{\circ} 37'$ W. true 750 kapuai e iho ana ma ka lapa.

4. S. $50^{\circ} 30'$ W. true 278 kapuai e pili ana me hooko 2788 a hiki i ke kihi o ka aina o Lunalilo Home.

5. N. $4^{\circ} 5'$ E. true 470 kapuai e pili ana i ka aina o Lunalilo Home mawaena o ke awawa.

6. N. $37^{\circ} 20'$ E. true 285 kapuai e pili ana me ia aina no mawaena o ke awawa a hiki i kekahī poħaku i hoailona ia penei, Δ , alaila,

7. N. $84^{\circ} 32'$ W. true 595 kapuai ma ke poo o ka aina o Lunalilo Home a hiki i ke kihi o ka pa.

8. N. $34^{\circ} 17'$ E. true 845 kapuai e pili ana me ka palena o Kalawahine, alaila,

9. N. $45^{\circ} 12'$ E. true 1200 kapuai e pili ana me Kalawahine a hiki i kahi i hoomaka ai.

Nona ka ili he kanakolukumamawalu eka me kanaonokumamalua hapa haneri eka (38 $\frac{62}{100}$)

O ke kumu kuai wale no e hoakaka ia ai ma ua palapala

hoolilo nei, oia ke kuleana ae e haawi ia e na Kahu Malama Waiwai i ke Aupuni e kukulu ai a e hoomau aku ai i auwai a hawai maluna o ua wahi la e ku nei ka Hale malama poe Ilihune, i mea nana e lawe na wai kahe mai ka mauna mai.

O na ano hana nae a me na kumu hooponopono iloko o ia kuleana ae, e hana ia e like me na mea e hiki ana i ke Kuhina Kalaaina a me na Kahu Malama Waiwai e hooholo ai.

PAUKU 2. Ma ka palapala hoolilo i olelo ia e hoolilo ia ua apapa aina nei no na hana o na Kahu Malama Waiwai i olelo ia ma ka hooko ana i ka hana i hoakaka ia maloko o ka Palapala Kauoha i olelo ia o ka Moi i make, W. C. Lunalilo, aole hoi no kekahihana e ae.

I ka manawa e pau ai ka lawelawehana ia ana o ua apapa aina nei i olelo ia no na haña i olelo ia, e hoi hou no ia i ke Aupuni Hawaii, a o ke kuleana a me ka mana o na Kahu Malama Waiwai i olelo ia malalo o keia Kanawai e pau no a e hooki ia.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XLVIII.

HE KANAWAI

E PAPA ANA I NA MOKUMAHU LAWÉ OHUA HOLO PILI AINA I OI AKU NA
TONA I KA ELUA HANERI ME KANALIMA AOLE E LAWÉ I NA MAI
LEPERA, A POE E AE PAHA I LOAA I NA MAI LELE A MAI PILI E AE
PAHA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Aole kekahi Mokumahu holo pili aina i laikini ia e lawe i na ohua, a e lawelawe maoli ana paha ma ia hana, e like me na hoolaha ma na papa kuhikuhi manawa holo, a i oi aku ka huina nui o kona mau tona mamua o elua haneri me kanalima tona, e hiki ke koi ia, a i ole, ae ia paha, oiai e lawelawe ana ma ia hana, e lawe aku a e lawe mai ke Awa a wahi e ae paha iloko o keia Aupuni, i na poe Mai Lepera, a i ole ia, i kekahi poe a mau poe paha i loohia i ka mai lele, a mai pili e ae paha.

PAUKU 2. O kela a me keia mea e kue ana i na olelo o keia Kanawai, e manao ia oia ua pili iaia ka hewa mikamina. A ke ahewa ia oia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apaia paha, e hoopai ia oia i na dala aole e oi aku mamua o ka elua haneri.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai ka wa'aku a mahope mai o ka la 1 o Ianuari, M. H. 1889.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA XLIX.

HE KANAWAI

E HOOmAOPPO ANA NO KA LAWÉ ANA MAI A ME KE KUAI IA ANA
O KA ALEKOHOLOA NO NA HANA LAPAAU, OIHANA HANA LIMA
AKAMAI, A ME NA HANA AKEAKAMAI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e haawi i na laikini i ka poë, a poe i hui ia paha, ana i manao ai he pono, no ke kuai ana i ka Alekohola no na hana lapaau, oihana hana lima akamai, a me na hana akeakamai wale no. O ka uku o ua laikini nei he Kanalima Dala no kela me keia makahiki.

PAUKU 2. Mamua o ka haawi ana i ua laikini nei, e koi ia aku i palapala hoopaa kupono e ke Kuhina Kalaiaina, no na dala he hookahi tausani i hoopaa ia no na dala aole e emi malalo o ka palua o ka hoopai. E hoakaka ia maloko o ua palapala hoopaa nei aole e kuai aku ka mea i loaa ia ia ka laikini i olelo ia i kekahia Alekohola, koe wale no na hana lapaau, oihana hana lima akamai, a me na hana akeakamai, a e hoomaopopo mua oia mamua ae o ke kuai ana aole e lawelawe ia ana ua Alekohola la no kekahia hana e ae. Ua loaa no hoi i ke Kuhina Kalaiaina i olelo ia ka mana e koi aku i kekahia mau hoopaa hou ana aku, a mau hope hou paha, i mea e hooko pono ia ai keia Kanawai.

PAUKU 3. Ma keia ke haawi ia nei ka mana i ka Luna Dute Nui e ae aku i ka poe i loaa ia lakou na laikini i ae

ia ma keia Kanawai e lawe aku i ka alekohola mai ka Hale Dute aku no na hana lapaau, oihana hana lima akamai, a hana akeakamai paha, ke uku ia 'aku ia ia ka dute he hookahi dala no ke galani 'hookahi, ina ua maopopo ia ia e lawelawe ia ana ia alekohola no ia mau hana wale no.

PAUKU 4. O kela a me keia mea e kue ana i kekahī o na olelo o keia Kanawai, e hoopai ia oia e uku i na dala aole e emi malalo o hookahi haneri, aole hoi e oi aku mamua o hookahi tausani dala. Ina o ua mea nei, oia ka mea i loaa ia ia kā laikini i hoakaka ia ma keia Kanawai, e hoopau koke ia no ia laikini, a e koi ia aku ka hoopai i hoakaka ia maloko.

PAUKU 5. Ua haawi ia ma keia ka mana e hoolohe a hooholo i na hihia a pau e ulu ae ana malalo o keia Kanawai i na Lunakanawai Hoomalu a me Apana a pau loa, me ke kuleana no nae e hoopii hou ae.

Apōno ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiajna.

MOKUNA L.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 22 O KE KANAWAI E HOOHUI A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA AUHAU KULOKO I APONOIA MA KA LA 7 O AUGATE, M. H. 1882, E LIKE ME IA I HOOLOLI IA AI E KA MOKUNA XXXVII O NA KANAWAI O 1886.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 22 o

ke Kanawai e hoohui a e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko i apono ia ma ka la 7 o Augate, M. H. 1882, e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna XXXVII o na Kanawai o 1886, ma ka hoopau ana aku mamua o ua pauku nei i keia mau huáolelo: Aole no e helu ponoi ia kekahí mea e ka Luna Helu nona ka pepa hoike waiwai i hoike ia i ka Luna Helu, e kekahí kahu malama waiwai, puuku, hooko kauoha, lunahooponopono waiwai, a kahu malama keiki oo ole paha, no ka waiwai i hoike ia ma ua pepa hoike waiwai nei; i like ai penei ka heluhelu ia ana o ua pauku la i hoololi ja:

“PAUKU 22. Maluna o kela a me keia agena, kahu malama waiwai, puuku, hooko kauoha, lunahooponopono waiwai, a kahu malama keiki oo ole paha, e manao ia no ka pono o keia Kanawai, he agena oia, a no ka hooko ana o na mea a pau i kauoha ia ia e hana ia mamuli o keia Kanawai no ka helu ana i ka waiwai ana i malama ai, a me ka uku ana i na auhau maluna o ia waiwai, a malalo no hoi ia o na hoopai no kona hana ole, hooko ole paha e like no me kekahí poe e ae, a ua haawi ia ka mana ia ia e imi a loaa mai kekahí mea mai ana i hookaa ai i ka auhau i na dala i uku e ia, a i ole ia, e aua no loko ae o kekahí dala e loaa ana ia ia ma kona ano hope e like ka nui me ka mea e kaa ai ia auhau, a ma keia ua hookuu ia oia mai na hoopii no na uku a pau ana i hookaa ai mamuli o keia Kanawai.”

Aponoia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LI.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPÔ AI NO KA HOOPII ANA I NA HIHIA E KE AUPUNI A
E KUE ANA PAHA I KE AUPUNI HAWAII.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. I na manawa a pau i kupono a he mea mai-kai i ke Aupuni Hawaii i mea e hiki ai ka ohi ana a loaa ana paha o kekahi dala a hoopai paha, a e hoihoi mai malalo o ka paa ana o ke Aupuni i kekahi waiwai paa a lewa paha a e hooko i kekahi pono a kuleana e ae (koe na mea e pili ana i na hoopii no na hihia hewa) e hoomaka i na hoopii ana ua hiki no i ka Loio Kuhina, koe ma na mea i hoakaka ia ma kekahi ano e ae, e hoomaka a malama i hoopii a mau hoopii paha no kekahi o ia mau mea ma kekahi aha a mau aha hookolokolo kupono o ke Aupuni. E lawe ia mai na hoopii ana a pau o ia ano ma ka inoa o ke Aupuni Hawaii ma o ka Loio Kuhina o ke Aupuni, e kue ana i ka mea a' mau mea, a mea e ae i hoopii ia ma ke ano oia ka mea hoopii ia a pane mai paha e like me ka mea i hana ia.

PAUKU 2. Ina he koi a mau koi paha ka kekahi kupa o keia Aupuni a kanaka e ae paha e kue ana i ke Aupuni Hawaii a ua hoole ke Aupuni i olelo ia a ua hookaa ole, ua hiki no i ua kanaka la e hoopii a malama i hoopii a mau hoopii paha e kue ana i ke Aupuni i olelo ia ma kekahi Aha Hookolokolo Kakau o ke Aupuni i mea e hoo-ponopono ia ai ia koi a mau koi paha.

PAUKU 3. Aole e ae ia e waiho ia aku kekahī hoopii e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai imua o kekahī Aha Hookolokolo, aole no hoi e hoopuka ia kekahī palapala mai kekahī Aha ma ia hoopii, aia a hoike ia aku ka palapala hoopii i manao ia ma ia hoopii imua o na Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a ua kakau ka hapa nui o na Lunakanawai i olelo ia i ko lakou ae ana maluna o ia palapala e hoopuka ia ka palapala kena e kue ana i ke Aupuni i olelo ia. Ina ma ia waiho ia ana aku, ua mānao na Lunakanawai i olelo ia o ke koi i hoakaka ia māloko o ia palapala hoopii he mea kupono e nana a hoomaopopo ia, alaila, na lakou no e ae aku e hoopuka ia ua palapala hoopii nei, a ina aole e aua i ka ae ana e hoopuka ia. Aka nae, aole no e ae ia kekahī hoopii, a aole no hoi e hoopuka ia kekahī palapala kena e kue ana i ke Aupuni, i hookahua ia māluna o kekahī ae-like, a ma kekahī hana paha a kekahī Luna Aupuni i hana ai i loaa ole i ua luna Aupuni nei ka mana e hana ai, a hooko ai i kana mea i hana ai malalo o na Kanawai o keia Aupuni.

PAUKU 4. Ma na hoopii i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, aole e hoole kekahī Aha Kakau i kona mana hookolokolo no ka uuku o na dala i koi ia.

PAUKU 5. E manao ia keia Kanawai ua pili a ua hoo-komo i na kuleana hoopii e waiho nei i keia manawa, a me na mea e ulu ae ana ma keia hope aku. Aka nae, aole e manao ia kekahī olelo o keia Kanawai, he haalele ana i ke kuleana e hooliohi aku ai i ka manawa i kau-palena ia, ina no no ko ke Aupuni pono a e kue ana paha ia ia.

PAUKU 6. Ma kekahī hoopii e like me ia i hoakaka ia

ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, o ka hooko ia ana o ka palapala kena maluna o ka Loio Kuhina, a o kona Hope paha, ma Honolulu, e manao ia no ia he hooko ana o ia palapala kena maluna o ke Aupuni Hawaii.

PAUKU 7. O na Kanawai a pau a me na hapa Kanawai e kue ana i na olelo o keia Kanawai e hoopau ia a ma keia ke hoopau loa ia nei.

PAUKU 8. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LII.

HE KANAWAI

E HAAWI AI I KA MANA I NA LUNAKANAWAI KAAPUNI E HOOPUKA
I NA PALAPALA HOPU A NINANINAU NO KA WAIHO ANA AKU I
KA AHA MALUNA AE I KA POE I HOOPII IA NO KEKAHI KARA-
IMA A MIKAMINA PAHA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

E loaa i na Lunakanawai Kaapuni pakahi ka mana e hoopuka i na palapala hopu no ka hopu ana, iloko o ko lakou mau apana kaapuni iho, i kekahī mea i hoopii ia malalo o ka hoohiki no kekahī karaima a mikamina paha, a e ninaninau a waiho aku i ua mea la i ka halepaahao no ka hookolokolo ia ana, e hoomaopopo i ka bela. a e hana

i na hana o kekahi Luñakanawai i loaa ia ia ka mana e ninaninai a waiho aku i ka hihia i ka Aha maluna ae.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LIII.

HE KANAWAI

E AE ANA I NA KAKAUOLELO O KA AHA HOOKOLOKOLO KIEKIE A
ME NA AHA KAAPUNI E AUHAU I NA KOINA:

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ua haawi ia ka mana i ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie, i kona mau hope a me na Kakauolelo o na Aha Kaapuni, e auhau i na koina ma kekahi hihia imua o kekahi o na Aha Hookolokolo i olelo ia, ma ke keena a wahi e ae paha o ia mau Aha. E hiki no ke hoopii, hoohalahala hou ia ae ia auhau ana e like no me ia i hoakaka ia ma ke Kanawai e pili ana i na hihia ma ke keena a imua paha o kekahi lunakanawai o kekahi o ia mau aha i olelo ia.

PAUKU 2. Ina ua makemake kekahi o na aoao e auhau ia na koina ma kekahi hihia, e haawi ia aku ka hooalahala no ia auhau ana aole e emi malalo o iwakaluakumamaha hora i kekahi aoao e hele ae imua o ke Kakauolelo no ia hana.

PAUKU 3. Aole e lilo kekahi mea maloko o keia

Kanawai i mea e hiki ole ai ke kakau ia ana o ka olelo hooholo no na koina e like no me ia e hana ia nei i keia manawa, aole hoi e hoonele i na lunakanawai i ke kuleana e auhau i na koina e like me ia i hoakaka ia ma ke Kanawai i keia manawa.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Mor:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LIV.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KE KANAWAI I KAPA IA "HE KANAWAI E KOKUA ANA, I KA LOAA ANA A ME KA NOHO IA ANA O NA APANA AINA LIHLII."

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. O ka Pauku 1 o ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e kokua ana i ka loa& ana a me ka noho ia ana o na Apana Aina Liilii," i apono ia Augate 29, 1884, ke hoololi ia nei ma ka pakui ana aku i keia mau huaolelo malalo iho: "Aka nae, ma na apana o Kahikinui a me Kipahulu, ma Maui, a me Kona a me Puna, ma Hawaii, aole e oi aku ka ili o ua mau apana la mamua o hookahi haneri eka ka nui."

PAUKU 2. O ka Pauku 2 o ua Kanawai la i olelo ia ae la ke hoololi ia nei ma keia, ma ka pakui ana aku i keia mau huaolelo penei: "Aka nae, ina mamuli o kahi i wa-

oho ai ua apana aina la i ana ia ai, ua lilo i mea paakiki ka loaa ana ka poe nana e koho ua aina nei, a i ole, ina paha mamuli o ka uuku o ka ili, he kumu ia e oi wale aku ai na lilo kupono o ke koho ana mamua o ka huina i kupono no ia apana aina, alaila, ma ia mea, na ke Kuhina Kalaiaina, me ka mea nana i ana ua aina la, a me ka Luna Ana Aina Nui, e koho i ke kumu waiwai o ua aina la."

PAUKU 3. E mana aku a e lilo keia i Kanawai ma ka la aku o kona apono ia ana..

Aponoia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi :

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LV.

HE KANAWAI

E HOOPONOPONO AI I KE KUAI ANA O NA WAIWAI KALEPA ILOKO O KEIA AUPUNI E NA AGENA KALEPA KAAHELE MAI NA AINA E MAI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Mai ka la aku e hooholo ia ai keia Kanawai, aole no e loaa ka laikini kuai no na waiwai kalepa maloko o ko Hawaii Paeaina i kekahi kanaka, agena a hope paha o kekahi hui kalepa o ka aina e, ke ole e waiho mua me ke Kuhina Kalaiaina he palapala e hakaka ana i ka inoa o ua hui la o ka aina e, kahi i noho ai a me ke ano o ka oihana, a lole paha i lawelawe ia e ia ma ka waiho ana o ua palapala la i hooia ia, alaila, na ke

Kuhina Kalaiaina, ma ke noi ana o ua mea la a me ka uku ana ae i na dala he elima haneri (\$500.00), e hoopuka nona i laikini no ka makahiki hookahi, no ke kuai aku i na lole; na ukana a me na waiwai ma ke Kulanakauhale o Honolulu, Mokupuni o Oahu, a ma ka haawi ana mai o ua hope la o kekahī hui kalepa o ka aina e he palapala hoakaka i ke Kuhina Kalaiaina i hooia ia e like me ka mea i kauoha ia mamua ae nei, a me ka uku ana i na dala he elua haneri me kanalima (\$250.00), alaila, e haawi ke Kuhina Kalaiaina i ua mea noi la i laikini no ka makahiki hookahi e kuai aku i na lole, na ukana a me na waiwai, ma kela wahi keia wahi iloko o ko Hawaii Paeaina, koe wale no o Honolulu. Aka nae, aole e ae ia malalo o na laikini i hoomaopopo ia ma keia Kanawai e kuai aku i na lole, ukana a me na waiwai i oi aku i ko ka hui hookahi, a aole hoi e hoolilo hou ia aku ua laikini la ia hai.

PAUKU 2. O kela a me keia kanaka a hope paha nana i kuai aku i na lole, ukana a me ka waiwai no kekahī hui o ka aina e, iloko o ko Hawaii Paeaina, me ka loaa ole mamua o ka laikini e like me ka mea i olelo mua ia ma keia Kanawai, a ke ku ka hewa ia ia imua o kekahī Lunakanawai Hoomalu a Apana paha, e hoopai ia oia i elima haneri (\$500.00) dala. O kela a me keia agena a hope paha nana e hoike aku i kekahī palapala hoakaka oiaio ole i ke Kuhina Kalaiaina e pili ana i ka inoa, kahi i noho ai, a o ke ano o ka oihana kalepa o kona hui, e manao ia ua hewa i ka hoohiki wahahee, a ina ku ka hewa ia ia, e kau ia ka hoopai e like me ka mea i hoakaka ia ma ka ke Kanawai e ku nei.

PAUKU 3. Ma keia ua hoopau ia ka Mokuna 42 o na Kanawai o 1882, i apono ia ma ka la 2 o Augate, 1882, a oia ke Kanawai i kapa ia; "He Kanawai ē hooponopono

ai ka Laikini ana i na Oihana Kalepa Kaahele a Maauauwa mai na Aina E mai iloko o keia Aupuni," a o na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia ua hoopau loa ia.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LVI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KE ALAHAO ALANUI MA HONOLULU.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia aku nei ia William R. Austin, kona mau hoa hui me kona mau hope, a me ko lakou poe waihona i hoakaka ia mahope ae nei iloko o keia Kanawai ka poe i haawi ia ka pono, ka mana me ka pono malalo o na mea i kauoha ia ma ka Mokuna XXXIV o na Kanawai o ke Kau o 1884, i hoala hou ia e ka Mokuna XVIII o na Kanawai o ke Kau o 1886, a me na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, i na manawa a pau mamua o ka la umikumamalima o Sepatemaba, 1889, e hana, malama a hoohana aku i alahao pakahi, na pio, na hoonee me na ala kapae maluna a maloko o na alanui i hai ia na inoa mahope ae nei ma ke Kulanakauhale o Honolulu, oia hoi keia: Ma Ainahou, mai ke poo makai

o Alanui Papu a hiki i Alanui Alakea; ma Alanui Moiwahine, mai Alanui Alakea a hiki i Alanui Nuuanu; ma Alanui Nuuanu, mai Alanui Moiwahine a hiki i Alanui Moi; ma Alanui Kula, mai Alanui Puowaina a hiki i Alanui Liliha; a ma Alanui Papu mai ka aekai a hiki i Alanui Kula; ma ka aekai mawaena o Alanui Papu a hiki i ke Alanui Alakea, ma ke Alanui Papu mai ka aekai a hiki i ke Alanui Moiwahine, e hiki no ke hoomoe i alahao palua.

PAUKU 2. O ka mana a me ka pono i haawi ia maluna ae nei ma keia Kanawai, ua pili no ia malalo o kela a me keia o na kumu i hoike ia mahope ae nei ma keia Kanawai, ma na Pauku 3, 4 a me 5, e hana ia e ka poe i haawi ia ka pono, a o ke komo ana o ka poe i haawi ia ka pono i olelo ia maluna o kekahī o na alanui i hoike mua ia ae nei no ka hana ana o ia alahao a o kekahī hapa paha o ia alahao, e hooko aku i ua mau kumu nei, oia hoi keia:

PAUKU 3. E hana ua poe nei i haawi ia ai ka pono, a hoolako a hoohana aku, ma ke ano paa a kupono mamua ae o ka la umikumamalima o Sepatemaba, 1889; i alahao alanui maluna a ma Alanui Punahou, mai ka huina o ke alahao o ua poe nei i haawi ia ai ka pono ma Alanui Moi, a i ole ia, ma Alanui Beritania ma ka akau a hiki i ka pa o ke Kula Nui o Kapunahou.

PAUKU 4. Na ua poe nei i haawi ia ka pono i olelo ia e malama malalo o ko lakou mau lilo ponoi ma na wahi a pau e moe ai ko lakou alahao, ina paha ma na alanui i hai ia na inoa ma ka Pauku mua o keia Kanawai, a i ole ia, ma kekahī alanui e ae ma Honolulu i olelo ia, i haawi ia ia lakou ka mana i keia wa a e haawi ia aku ana paha ma keia hope aku e hana a ua hana io i ko lakou alahao, e

malama i ka ili o ke alanui a alahaka paha ma ke ano like o ke kiekie me na alahao o lakou mawaena o na alahao a me kekahia wahi aole i emi malalo o elua kapuiai ma ka aoao mawaho o kela a me keia alahao, a me ke kowa a pau loa mawaena o na alahao ma na wahi ua oi aku mamaia o hookahi a lakou alahao; aka, o ka pohaku i wawahia a liili, ina nae he pohaku iliili ka ke Aupuni e waiho ana. A ina aole he iliili e waiho ana e hiki no ia lakou malalo o ka hooponopono ana a ke Aupuni e hoohana i ka mahu wawahia pohaku a me ke alahao i loaa ka iliili na lakou a me ka lawelawe ana i ka lola mahu alanui a me ke kaa wai e hoolako ia aku no ia mau mea i ka poe i loaa ka pono i olelo ia e ke Aupuni no ia mau hana ma ke kumu lilo maoli, me ke koi ole ana aku i kekahia uku ma ke ano he puka no ka hoohana ana i na mea hana.

PAUKU 5. Aole e hoomoe a hana paha na mea i loaa ka pono i kekahia alahao papalua ma kela wahi o Alanui Papu e waiho ana mawaena o Alanui Moiwahine a me Alanui Beritania.

PAUKU 6. Ina e hana ole a hoole maoli paha ua poe nei i haawi ia ai ka pono e hana a hooko aku i kekahia na kumu i hoakaka ia ma keia Kanawai i hoakaka ia na lakou e hana a hooko aku iloko o ka manawa i hoakaka ia ma keia Kanawai no ka hana ana o ia mau mea, alaila, o na mana a me na pono a pau i haawi ia ma keia Kanawai e pau wale no a lilo i mea ole mamuli o kekahia olelo hooholo e hoakaka ana pela e kekahia aha hookolokolo i loaa ka mana ma ia hana. Eia nae, aole e lilo kekahia mea maloko o keia Kanawai i mea e manao ia ai ua hoo-kuu ia ka poe i loaa ka pono i olelo ia mai ka hoopaa ia ana e malama i ka ili o na alanui a me na alahaka, a pau

i hana ia ai maloko a maluna iho o kekahi o ko lakou mau alahao ma ke ano i hoakaka ia ma ka Pauku 4 o keia Kanawai, oiai e mau ana ia mau alahao ma ia mau alanui.

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LVII.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KA HOOIAIO ANA I HOOKO IA ANA O NA PALAPALA
KII MA NA HIHIA KIVILA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

Ma na hihia a pau i hooko ia ai na palapala kena o kekahī Aha Hookolokolo Kakāu, a Aha Kakau ole paha, a i kekahī hoopii, kauoha, a kii paha e kekahī luna o ka Aha, a o ka Oihana Makai paha i hui ia me ka Ilamuku, kona hope, a o kekahī Makai Nui a o kona mau hope paha; e kakau ia ka moolelo o ia hooko ana ma ke kua o ia palapala kena, hoopii kauoha, a kii paha. Ma ia moolelo e hoike ia ka inoa o kā mea i hooko ia aku ai, a me ka manawa a me kahi i hooko ia ai, a e kakau inoa ia e ka makai nana i hooko aku. E lilo ia hooko ana i hoike kumu no na mea i hoike ia maloko, a aole no e hoike hou

ia aku no ia hooko ana ina aole i makemake kekahi o na aoao elua e ninau i ua makai nei, a ina pela e kauoha ia aku oia e hele ae no ka ninanirtau ia.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LVIII.

HE KANAWAI

E HOOMAOPOPO ANA NO KA HOOMALU IA ANA O KÈKAHI MAU I'A
MALOKO O NA KAIKUONO, AWA, NA KAI, A ME NA KAHAWAI O
KO HAWAII PAAINA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Aole e ku i ke Kanawai ke lawaia kekahi kanaka a hoopino wale paha i ka pua o ka i'a i ike ia he Amaama, a he Awa paha, i kaa malalò o eha iniha ka loa, maloko o na kaikuono, na awakumoku, a me na kai, a i ole muliwai paha o keia Aupuni; aka nae, aole e manao ia ma keia Kanawai e papa ana i ka lawaia ia ana o na i'a i papa mua ia, i mea e hooholo ia ai iloko o na loko i'a.

PAUKU 2. Aole e ku i ke Kanawai i kekahi mea e kuai aku, a kau no ke kuai aku, a i ole ia e paa ma kona malama ana, koe wale no ma ke ano ola, i kekahi o na i'a pua i hoakaka ia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai.

PAUKU 3. O kela a me keia mea e kue ana i na mea

i hoakaka ia ma keia Kanawai, ina ku ka hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Hoomalu a Apaia paha, e hoopai ia oia e uku i kekahi hoopai aole e emi malālo o iwakalua dala, aole hoi e oi aku mamua o elua haneri dala, a i ole ia ma ka hoopaa hao ia ana ma ka hana oo lea no kekahi manawa aole i emi malālo o na la he umi aole hoi e oi aku mamua o na la he kanaiwa, a i ole ia ma ka hoopai uku dala a me ka hoopaa hao pu, e like me ka manao o ka Aha Hookolokolo. Aka nae, aole e kau ia kekahi uku hoopai i olelo ia maluna o kekahi kanaka e lawaia ana i kekahi i'a okoa, a mamuli o ia hana ua paa hewa na i'a liilii, a pua i'a, i oi ole aku mamua o kanaha, i hoakaka ia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LIX.

HE KANAWAI

E HOOHOIHOI AI I KA HANA IA ANA A ME KE KUAI IA ANA O KA
PALAOA KALO A ME NA MEA E AE MAI KE KALO MAI.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ua hiki no i ke Kuhina Waiwai, ma ke
kikoo ana o ke Kuhina Kalaaina a me ka apono ana o ka

Aha Kuhina, e uku aku i kela a me keia manawa mailoko ae o ka Waihona, mai kekahī dala e waiho ana i kupono no ia mea, i na huina i oi ole āku mamua o Elima Tau-sani Dala, i mea e hookaa ia ai na lilo ponoī maoli e pili ana i ka hoao ana e hooko aku i ka palaoa kālo a me na mea e ae mai ke kalo mai ma na aina e.

PAUKU 2. Aole e uku ia kekahī dala pela mai ka Waihona ae, aia wale no mamuli o na mea hoike i kupono i ka manao o ka Aha Kuhina, ua kupono na mea i hoolala ia no ka hookomo ana i ka palaoa kalo a me na mea e ae mai ke kalo mai, iloko o na aina e, a ua hana ia ma ke ano oiaio maoli a he kupono, a e hana a e hooikaika ia ana e hooko aku i ua mau mea nei i hoolala ia. Iloko o ka manawa kupono e hiki pono ai mahope iho o ka hoolilo ia ana o ia mau huina dala, e waiho ia mai na hoike piha e hoakaka ana no ia mau hoolilo ana a me na palapala hookaa ma ke Keena o ke Kuhina Kalaiaina e hoike ana i na itamu o ka hoolilo ana a me ke. ano o ka hoolilo ia ana o ia mau dala.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA MOKUNA XXVIII O KE KANAWAI O 1887 E
PILI ANA I KA HOOPONOPONO ANA I KA HELE ANA MAI O NA
EEMOKU PAKE.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O ka Pauku 2 o ka Mokuna XXVIII o na Kanawai o 1887, oia hoi ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e Hooponopono ai i ka Hele ana mai o na Eemoku Pake," ke hoololi ia nei ma keia, i like ai penei ka helu-helu ana:

"PAUKU 2. Mai a mahope aku o ka la e hooholo ia ai o keia Kanawai, aole e ae ia kekahi Pake e hele mai ana, mai kekahi wahi mawahoa ae o ko Hawaii Paeaina, e lele i uka nei o ka aina, a e hoolele ia paha i uka, a e ae ia paha e lele i uka, a iloko paha o ko Hawaii Paeaina, ina aole i loaa i ua Pake nei i kona wa e hiki mai ai ma kekahi awa o keia Aupuni mai ka aina e mai, he palapala ae i haawi ia ia ia nona ponoi, e komo mai iloko o keia Aupuni, i haawi ia, kakauinoa ia, a sila ia e ke Kuhina o na Aina E o ke Aupuni Hawaii malalo a mamuli hoi o na Rula i hoomakaukau a hoolaha ia e ia, me ka ae mai o ka Aha Kuhina, koe ma ke ano i hoakaka ia mahope ae nei, a koe na Pake a pau i loaa aku ia ia, a nona paha, he palapala ae nona ponoi e komo ai iloko o keia Aupuni i haawi mua ia ia ia, e like me na mea e ike ia ana ma na buke moolelo o ke Keena o ke Kuhina o ko na Aina E. Aka nae, aole no e manao ia kekahi mea ma keia Kan-

wai e kue ana i na mea i hoakaka ia ma ke Kanawai e kaupalena ana i ka manawa e haawi ia ai na palapala ae no na Pake e komo mai ai i keia Aupuni, i apono ia Iulai 4, 1888."

PAUKU 2. O ka Pauku 3 o ua Mokuna XXVIII nei, ke hoololi ia nei i like ai penei ka heluhelu ia ana:

"PAUKU 3. Ina i lawe mai kekahī kapena o kekahī moku i kekahī Pake me ka palapala ae ole i olelo ia, iloko o kekahī awa o keia Aupuni mai na aina e mai, me ka manao e hoopae mai i kekahī Pake iloko o keia Aupuni, a i ole, ina paha ua hoolele mai ua kapena nei i uka, a hoao paha ia e hoopae mai i kekahī Pake iloko o keia Aupuni me ka palapala ae ole, a i ole, ina paha ua kapena nei a o kekahī alii e ae paha o ua moku nei, e ae i kekahī Pake e mahuka mai luna mai o ua moku la, oiai oia maloko o ko Hawaii nei mana hooponopono, alaila, e ili maluna o ua kapena la (a aliimoku e ae paha i hewa ma ia mea, ina he mahuka ka mea i hana ia) ke ahewa ia, ka hoopai he elua haneri dala no kela a me keia Pake i lawe ia mai iloko o kekahī awa o keia Aupuni, a hoopae ia paha, a hoao ia paha e hoopae, a i mahuka mai paha mai ua moku la, iloko o ko Hawaii nei mana hooponopono; a e kena ia ke kapena o ua moku la e hookau hou ma kona moku i ua Pake la i pae kanawai ole mai, a i mahuka mai paha, a i hoopae ia mai paha mai ua moku la, a ina i hana ole, a hoole paha oia i ka hana ana pela mahope iho o ka hoolaha ia ana aku ia ia e ke Kuhina o ko na Aina E, a me ka Makai Kiekie, a e kekahī Luna Makai, a e ka Luna Dute Nui, a luna e ae paha o ka Hale Dute, e hiki no ke hopu koke ia oia me ka palapala hopu ole, a i ahewa ia oia no ia hana ole ana, a hoole ana paha e like me ia i olelo ia maluna, e ili maluna ona ka hoopai he

elua haneri dala no kela a me keia Pake ana i hoole ai, a hookau ole ai paha ma kona moku e like me ke kauoha ia ia."

PAUKU 3. Ke pakui hou ia aku nei i ua Mokuna XXVIII nei keia mau pauku hou eha, i kapaia Pauku 3A, 3B, 3C, 3D, pakahi, a penei e heluhelu ia ai ua mau pauku nei:

"PAUKU 3A. O kela a me keia Pake, ina no he ohua ee-pakeke, a i ole, he hoa paha o na luina o kekahi moku e hiki mai ana iloko o na kai o Hawaii nei mai na aina e mai, e pae ana i uka, a e hoao ana paha e pae i uka o na kapakai o Hawaii nei, ina aole i makaukau mua oia me kekahi palapala ae no kona kino ponoi, e komo mai ai i keia Aupuni, e like me ia i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, e kau ia ia ia ka hoopai ke ahewa ia no ia mea, he elua haneri dala. A ina kekahi Pake e haawi mai, a e hoike aku paha, a i ole, e kauoha mai e haawi aku, a hoike aku paha i kekahi Luna o ka Hale Dute, i kekahi palapala ae, a palapala hookuu mai kekahi awa mai a palapala e ae paha, a aole nae he palapala ae oiaio no ua. Pake ponoi la, e komo ai i keia Aupuni me ka manao a me ka hana ana ma ia ano, i mea e hiki ai oia ke komo mai i keia Aupuni, alaila, o ka hooia ia ana mai o kela haawi ana, a hoike ana mai paha i ua palapala la, e manao ia he olelo hoike piha ia o ka hoao ana a ia Pake e pae mai iloko o keia Aupuni me ka palapala ae ole."

"PAUKU 3B. Aole e haawi ia i kekahi moku nana i lawe mai iloko o kekahi awa o keia Aupuni kekahi Pake, i loaa mua ole he palapala ae oiaio no kona kino ponoi, e like me ia i hoakaka ia ma keia Kanawai, a i manao ia hoi e ke kapena, a i ole ona paha o ua moku nei, e hoo-

pae mai ma keia kapakai, he palapala hookuu mai ka Hale Dute aku, aole no hoi e ae ia oia e holo aku mai kekahia awa o keia Aupuni, oiai e paa ana kekahia o ua Pake nei i lawe ia mai ai iloko o ua mau awa nei, e ua moku la, ma ka mana o kekahia Luna o keia Aupuni, a oiai paha aole i kau aku ua Pake nei maluna o ua moku nei, a i ole ua hookuu ia paha malalo o ka bela, e kali ai no na hana Aha Kanawai e pili ana i ke kuleana o ua Pake nei e pae ai iloko o keia Aupuni; aka nae, ina e hana a haawi ke kapena a ona paha, a i ole, agena paha i hookohu pono ia o ua moku la, i ka Luna Dute Nui, a i kekahia Luna Dute e ae paha i palapala a mau palapala hoopaa bona maikai me na hope kupono; no na dala ekolu haneri, no kela a me keia Pake i hoopaa ia a e noho ana paha malalo o ka bela, e hoakaka ana ma ua bona la e lawe koke lakou mai keia Aupuni aku i na Pake a pau e hooholo ia ana ma ja mau lawelawe Kanawai ana aohe i kuleana e pae mai iloko o keia Aupuni, a me ka uku pu i na koina a me na lilo a pau e pili ana i ka hoopaa ia ana o ua mau Pake nei, oiai e kali ana no ka hookaawale ana aku i ua poe Pake la, alaila, e ae ia aku ua moku la e holo mai keia Aupuni aku. E manao ia ua mau bona nei a pau ua hiki ke ohi ia, a e hiki no hoi ke hooko ia na hoopii no ua mau bona la, ina aole e hookaawale ia ua mau Pake nei maloko o na la he kanakolu mai ka la aku o ka hooholo hope ia ana, e hoole ana i ke kuleana o ua poe Pake la nona ua bona la i haawi ia ai, aohe kuleana e pae mai ai iloko o keia Aupuni, e ka poe i hoopaa ia ma ua bona la.”

“PAUKU 3c. Aole no e hiki i kekahia Aha Hookokolo-kolo o keia Aupuni ke hookuu, a i ole, ae aku paha e pae i ūka, a e hele aku paha maloko o keia Aupuni, malalo o

ka Palapala Kuu Kino a hana Kanawai e ae paha, i kekahī Pake i hele mai mai na Awa mawaho ae o ko Hawaii Paeaina, aia wale no a ua hiki i ua Pake nei ke hoike hooiaio mai he palapala ae oiaio nona ponoi, no ke komo apa mai i keia Aupuni, ka i loāa ia ia a i hoike ia e ia."

"PAUKU 3D. O kela a me keia moku i kau mai ai, a nana paha i lawe mai, kekahī Pake iloko o kekahī Awa o keia Aupuni, me ka palapala ae ole no ua Pake ponoi la e pae mai ai iloko o keia Aupuni, e kau maluna o ua moku la ka hoopai, e hoopai ia ai maluna o kekahī Alii o ua moku la e pili ana i ka lawe ana mai i na Pake iloko o na Awa o Hawaii nei, a no ka pae ana, a no ka hoao ana paha e hoopae mai, a i ole, ae ana paha i ua Pake nei e pae ma na kapakai o Hawaii nei, a ae ana paha i ua Pake nei e mahuka mai ua moku la maloko o na mana hooponopono o Hawaii, a hoole ana paha aole e hookau hou, a hookaawale i ua Pake nei, a e hiki no ke hooko ia ua hoopai la, ma o ka hopu ia ana o ua moku la, a kudala ana i ka moku, a i kekahī paha o kona mau lako, a waiwai e ae paha, mahope iho o ka puka ana o ka olelo hooholo ma ia hihia a kekahī Aha Hookolokolo i loaa ka mana kupono ma ia mea. Ma na wa a pau e lawelawe ia ai kekahī hoopii a hihia paha malalo o keia Kanawai, ina e hoakaka ana kekahī mea ma ke ano pale i ua hihia la a hoopii paha, he palapala ae. a mau palapala ae paha kai ia ia, a i kekahī mea e ae, a mau mea e ae paha, e komo ai i keia Aupuni, alaila, e kaa maluna o ka mea e hoakaka ana pela' ka hooiaio ana mai i ke kupono ma ke Kanawai o ia palapala ae, a mau palapala ae paha, e ae aku ai i ka mea ia ia ua palapala nei e komo mai ai i keia Aupuni."

PAUKU 4. Aole e manao ia kekahī mea ma keia Ka-

nawai, e hoopau ana a e hoololi ana paha i ka mahele elua o ka Pauku 5 o ua Mokuna XXVIII. nei o na Kanawai o 1887.

PAUKU 5. E lilo keja i Kanawai mai kona la aku i apono ia ai, a o na Kanawai a me na hapa Kanawai e kue ana i keia ua hoopau loa ia.

Apono ia i keia la 10 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA POE I LILO I MAU KOKUA MAI LEPERA MAMULI
O KO LAKOU MAKEMAKE PONOI IHO.

NO KA MEA, ua manao ia he mea kupono e ae ia ke kane a wahine paha o kekahī mea mai lepera ma na mai mau e noho ma ke ano he kokua no ka mea mai i kona manawa e hookaawale ia aku ai.

A NO KA MEA, he mea kupono ole e ae ia aku e like me ka mea i olelo mua ia ae nei, me ka haawi ole aku i ka Papa Ola i ka mana piha maluna o na kokua, no ka mea, he mea i ike ia he nui na kokua i loohia i ka mai lepera, a hiki e hoolaha ia aku ua mai nei e lakou i kekahī poe e aku me ka ike ole ia nae o na helehelena o ka mai maluna o lakou; nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeanina.

PAUKU 1. O na kokua i lilo i mau kokua mamuli o ko

lakou makemake ponoi iho, a e noho ana me na mai lepera i hookaawale ia e ka Papa Ola, ma keia ke hoike ia nei ua pili ia lakou ka mai lepera a ua hiki e hoolaha ia ua mai nei e lakou i kekahi poe. Ma keia, ke waiho iaaku nei ia poe kokua malalo o ka mana a me ka hooponopono ana o ka Papa Ola, a ua hiki i ua Papa nei e paleaku i ko lakou hui ana me ka poe i loaa ole i ka mai.

PAUKU 2. Ma keia ua haawi ia ka mana i ka Papa Ola, me ka apono ana o ka Aha Kuhina, e hana a hoolaha aku i na rula a me na mea hooponopono e ae e pili ana i ka malama ana a me ka hooponopono ana a me ka hanai ana i ua poe kokua nei e like me ia i manao he kupoно, a o ia mau rula a hooponopono ana e like no ko lakou mana me ko ke Kanawai i ka manawa e hoolaha ia ai.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai konā la aku e apono ia ai.

Aponoia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXII.

HE KANAWAI

E HAAWI ANA I KA MANA A E HOOHOLO MUA ANA I KE KUKULU
ANA I NA ALANUI KAAMAHU MA KA MOKUPUNI O OAHU.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia nei ka mana a me ke

kuleana i ke Kuhina Kalaiaina, mamuli o ka ae ana o ka Aha Kuhina, e hana aelike me Benjamin F. Dillingham, kona mau hoa a hope a waihona paha, a i ole ia, i ka hui i hoohui i hoala ia e ia a e lakou paha i hoolala ia, a kukulu ia paha malalo o na kanawai o keia Aupuni, e hoomaopopo ana no ke kukulu ia ana o na hui e kekahī poe ponoi e hana ai a e hoohana aku ai paha i alanui a mau alanui kaamahu ma ka Mokupuni o Oahu, i emi ole malalo o ekolu kapuai ke ana laula, no ka lawe ana i na ohua a me na ukana.

Eia nae, ina e hana ole o Benjamin F. Dillingham, kona mau hoa a hope a waihona paha, a i ole ia ua hui nei i hoohui ia iloko o umikumamawalu mahina mai ka hooholo ia ana o keia Kanawai, e haawi aku i na hooia kupono i ke Aupuni, ua hiki ia ia a ia lakou paha e hana, a e hana io aku ana no a hoohana aku maloko o ekolu makahiki mai ka wa aku o ke apono ia ana o keia Kanawai i kekahī alanui kaamahu e hoohui ana ia Honolulu me ke awa o Puuloa, ua hiki i ke Kuhina i olelo ia e hana aelike me kekahī hui i hoohui ia o Hawaii nei, no ka hana ana i kekahī alanui kaamahu i ae ia ma keia Kanawai, malalo o na kumu a me na mea i hoike ia maloko nei.

PAUKU 2. E hiki no i ua Kuhina nei i olelo ia mamuli o ka aelike i olelo ia ae nei ke haawi aku ia Benjamin F. Dillingham, kona mau hoa a hope a me ko lakou mau waihona a i ole ia i kekahī hui i hoohui ia i hoala ia e ia a e lakou paha, e like me ka mea i olelo mua ia, i na pono a pau a me na kuleana e hiki ai ke lawe mai i mau pono alanui a me na kuleana e ae e hiki ai, no ke kukulu ana, a hoomau ana aku, a hoohana ana paha i ua mau alanui nei, a me na wahi pu hoi a pau e hoomaha ai, na hale papaa, na pa hale a me na wahi holokea, na uwapo a me

na lako e ae a pau e like me ia i hoakaka ia ma ke kanawai i kapa ia "He Kanawai e kokua ai i ka hana ana i na Alanui Kaamahu," oia hoi ka Mokuna XXIX o na Kanawai o 1878, i hoololi ia e ka Mokuna XII o na Kanawai o 1880, koe wale no na mea i hooponopono ia e keia Kanawai.

Ma ia aelike, e loaa i ua hui nei ka pono kaokoa no iwakalua makahiki mai ka la aku e hooholo ia ai o keia Kanawai, e malama a hoohana aku i kekahi alanui kaamahu a mau alanui kaamahu paha mawaena o na wahi a lākou e hana ai iloko o ekolu makahiki mai ka hooholo ia ana o keia Kanawai, a i hoohue ia e uā alanui kaamahu nei, eia nae, aole e emi ka loihi o ua alanui kaamahu nei malalo o umikumamalima mile ka loihi e moe like ana, a eia hou no hoi, aole e pili ua pono kaokoa nei i ka Apana o Kona ma ka Mokupuni o Oahu i olelo ia.

PAUKU 3. E haawi ia ka mana i kekahi hui e like me ia i olelo ia ae la, e hana ai, hoomau ai, a e hoohana aku ai, i kekahi alanui a mau alanui kaamahu paha, ma ka Mokupuni o Oahu, mai na kihī aku, a mawaena hoi o na palena e hoakaka ia aku ai ma ua aelike nei me ke Kuhina i olelo ia, a i hoike ia hoi ma kona Palapala Ae Hoohui, me ka paa no nae, malalo o na mea i papa ia a hoohaiki ia e keia Kanawai. Aka nae, o ka ikaika e holo ai ua mau waiwai kaamahu nei a ua Ahahui la ma kekahī alanui, a alahele paha o keia mokupuni i olelo ia ae la, koe ma na wahi e holokea ai mai kekahi alanui a i kekahi alanui aole e oi aku mamua o eha mile i ka hora hookahi, a e uku ua Ahahui la i na dala hoopai elima haneri i ke Aupuni Hawaii no kela a me keia kue ana a lakou i keia mau mea i hoakaka ia ae la.

PAUKU 4. O na palapala kii aina o kahi e moe ai, a

me na kii a me na palapala hoakaka o ka hana ana, a me na lako a pau o na alanui e ae ia ana ma keia Kanawai, e hoike mua ia aku i ka Aha Kuhina no ko lakou hoapono mai, a o ia hoapono ana e hoike ia mamuli o ke kakau inoa ana o ka hapa nui o na hoa o ka Aha Kuhina.

PAUKU 5. Aole e oi aku mamua o econo keneta no ka mile no ka papa ohua helu ekahi, a eha keneta no ka mile o na ohua o ka papa helu elua, e auhau ia ma ke ano he uku no ke kau ana ma ke kaa, ma na alanui a pau e hoomana ia ana ma keia Kanawai.

PAUKU 6. E hiki no i ua Ahahui la ke komo iluna, a lawe, a hoolimalima kuai mai, a paa paha i kekahi aina, a me na aina a pau, na hale, na mea pili paa o ka aina, a me na kuleana kahiko a pau, e makemake ia ai no ka hana ana, hoomau ana, a hoohana ana i ua mau alanui nei, mahope iho o ke apono ia ana o kahi e moe ai ua mau alanui nei e ka Aha Kuhina, aka hoi, me ka paa no nae malalo o na mea a pau i hoakaka ia mahope aku nei.

PAUKU 7. O na aina e lawe ia ai no ke ala e moe aku ai ua mau alanui nei aole e oi aku mamua o kanaha kapu ai ka laula, koe wale no ina e makemake ia i laula hou aku no na kaupale, na wahi i oki ia, lua iliili, na ala liilii ma na aoao, na hale papaa, na pa, a me na mea like e ae.

PAUKU 8. Aole no e lawe ia kekahi aina, a me na kuleana kahiko, a i ole waiwai e ae paha, e ua Ahahui nei, aia wale no a mahope o ko lakou haawi ana i ka lohe i kanakolu la, ma ka palapala i kakau ia i ka mea e noho ana i ka aina, a mea paha nona ka aina, a mea paha ia ia ka hoolimalima (ina he mea kekahi pela), iluna o ua aina la, (a ina paha e loaa ana ua mea aina la, a mea hoolimalima paha i ka aina), e hoakaka ana i ko lakou manao e

lawe i ua aina la, a me ka hoakaka pu aku i na wahi i manao ia no ke ala kaamahu.

A i mea pu hoi e loaa ai ka mea kupono e hiki ai ke hoike aku i ua lohe nei i olelo ia ae la, e manao ia ke Ku-hina Kalaiaina oia ka mea nona na aina Aupuni a pau.

PAUKU 9. Mawaho ae o keia hoolaha i olelo ia ae la, e hoolaha pu aku ua Ahahui nei i eha hoolaha pakahi ana iloko o elua nupepa puka pule i pai ia ma Honolulu, a i hookahi nae o ia mau nupepa e pai ia ma ka olelo Hawaii, a i hookahi ma ka olelo Beritania, he hoolaha e hoike ana i ka manao e lawe i ua aina nei a waiwai e ae paha, a mau pono e ae, no ka hana ana i ua alanui kaa-mahu nei. E hoakaka ia me ka moakaka kupono ma ia hoolaha ka aina a waiwai e ae paha i manao ia e lawe, me ka hoakaka pu ia o na inoa o ka poe a pau i kuleana i na pomaikai o ua aina nei, e like la me ka mea nona ka aina, ka mea hoolimalima, a mea paha e noho ana iluna o ka aina, ina nae ua ike ia na inoa o ua poe la i kuleana, a o kekahi paha o lakou, e ua Ahahui nei.

PAUKU 10. Ina o ka aina a pono waiwai e ae paha i manao ia e lawe, aia iloko o ka mana hoomalu, a hoo-ponopono ana paha o ka agena, loio, kahu waiwai, kahu malama, a hope e ae paha o ka mea aina, alaila, e haawi pu ia no ka lohe i ua poe hope la i hoike ia ae la, no ka manao o ua Ahahui la e lawe mai i ua waiwai la, e like me na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 8 o keia Kanawai.

PAUKU 11. E uku aku ua Ahahui nei i ka mea nona ka aina a pono waiwai e ae paha i lawe ia e lakou, a i kona hope paha ma ke kanawai, i ke kumu waiwai piha o ua waiwai la, a e koho ia ke kumu waiwai e like me kona waiwai i ka manawa i hooko ia aku ai ka lohe e lawe ia ana ua waiwai la. Ina e like ole ana na manao no ua

kumu waiwai nei, alaila, e haawi ponoi aku no ua Ahahui la i ua mea la nona ka waiwai, a i kona hope paha, ina e hiki ana ke loaa ua mea la nona ka waiwai, a o kona hope paha, i ka huina a ua Ahahui la i manao ai he kumu waiwai kupono no ua aina la, a pono waiwai e ae paha.

PAUKU 12. Ina i lawa ole i ka manao o ka mea waiwai, a o kona hope paha, ka huina i haawi ia aku e ua Ahahui nei, e hiki ia ia, maloko o na la he iwakalua mai ka la aku o kela haawi ponoi ia ana aku, ke koi aku i ua Ahahui nei e koho ia ke kumu waiwai o ua aina la, a pono waiwai e ae paha, e kekah i poe luna koho kuikawa ekolu, hookahi e koho ia e kela a me keia o ua mau aoao hoo-paapaa nei, a o ke kolu na ua mau luna koho elua la e koho aku ia. A mamua ae o ke komo ana aku o ua Ahahui nei iluna o ka aina, a lawe ana mai paha i ua pono waiwai e ae la, e haawi ponoi aku lakou i ka mea nona ua waiwai nei, a i kona hope paha, i ka huina i koho ia ai no ua waiwai la e ka hapa nui o na luna koho, a me ko lakou uku pu i na koina o ke koho ana, ina ua kiekie ae ka huina i koho ia mamua o ka lakou huina i haawi mua ai, aka hoi, ina aole pela, alaila, e hoolawe ia ae ua mau koina la o ke koho ana mai loko ae o ka huina i loaa ma ia koho ana. A ina e hoole ua mea waiwai nei, a o kona hope paha, i ka lawe mai i ua huina la i koho ia ai a i haawi ia aku, alaila, e hookaa ia aku ua huina dala la i ka Aha Kiekie, ilaila e paa ai a kii ia aku e ka palapala kauoha dala a ua mea waiwai nei, a e kona hope paha, mamua ae o ka hiki ana i ua Ahahui nei ke lawe i ka mana hoomalu o ua aina la, a pono waiwai e ae paha.

PAUKU 13. Ina ua mea waiwai nei, a i ole kona hope paha, e koi ole e koho ia ka waiwai e like me na mea i hoakaka ia mamua, a i ole ua koi paha e hana ia pela, a

ua hoole nae aole e lawe i ka huina i koho ia ai ma ia hooholo ia ana e na luna koho a piha na la he umi, alaila, e hiki no i ua Ahahui nei ma ia wa koke, mahope mai, ke komo iluna, a e hana ma ua aina la, a pono waiwai e ae paha, me ke kau ole o kekahī poho e koi ia mai ai e uku, i oi aku mamua o ka huina kumu waiwai i ka wa i hooko ia ai ka lohe maluna o ua mea waiwai nei a me kona hope, i hoakaka ia ma keia Kanawai, me ka pii hou ole ae o kona kumu waiwai mamuli o ka holo āna o ua alanui la ma ua wahi nei; aka nae, aole no e manao ja kekahī olelo o keia pauku e keakea ana i ke kuleana e loaa mai ai mai ua Ahahui nei, o na poho no kekahī hana komohewa ma na wahi i oi aku mamua o na mea i kupono ke makemake ia no ua hana la, a i ole no na poho paha e ulu mai ana mamuli o ko lakou pa ole i kahi e moe ai ko lakou laina, (me ke kuleana pu ole hoi e kau aku ai kekahī poino maluna o na mea aina e pili mai ana, no ko lakou kokua ole ana ma ke kukulu ana i ua mau pa nei), maloko o na malama eono mai ka la aku o ko lakou lawe ana i ua wahi la, a i ulu mai paha mamuli o ko lakou malama ole ana i ua mau wahi nei a paa, e hiki ai ke pale aku i na pipi, ma na wahi a pau e hakahaka ana o na pa, i hana ia paha e ka pipi ma na pa o na aina kahi e moe aku ai ua laina nei, mai ka wa aku o ko lakou lawe aña i ka mana o ua mau wahi la.

PAUKU 14. Ina ka mea aina, a mea pono waiwai e ae paha, nona kahi i makemake ia e ka Ahahui i olelo ia, no ka hana ana i ua mau alahao nei, he kanaka ia e noho ole ana iloko o keia Aupuni, a aole i ike ia kona wahi i noho ai, a aole hoi o na hope ma ke kanawai, a loio, a agena paha iloko o keia Aupuni, a i ole, ua ike ole ia paha ua mea waiwai nei a i ole ua kupono ole paha ma ka hana

a elike ana, a i ole, aole paha he loaa, alai'a, e hookomo ua Ahahui nei ma ka Baneko Malama Dala Hale Leta o Hawaii nei, ma ka aoao hookaa o ua mea waiwai la, i ka huina i like me ke kumukuai waiwai kupono no ua aina la, a pono waiwai paha, a e hiki pu hoi ma ia wa koke ke lawe ua Ahahui nei i ka mana o ua wahi la. A e hiki-hoi i ua mea waiwai la, a e kona hope paha, maloko o na makahiki he iwakalua mai ka wa aku o ka lawe ia ana o ka mana hoomalu o ua wahi la, ke koi mai i ua kumu waiwai la i ko'ohia, a i ole, e hooko aku paha i ka ohi ia ana o ke kumu waiwai oiaio o kona waiwai i lawe ia, e like me na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai.

PAUKU 15. Aole e manao ia kekahi mea ma keia Kanawai, a aole hoi ma ka Mokuna XXIX o na Kanawai o 1878, i hoololi ia e like me ia i olelo ia ae nei, e keakea ana i kekahi kanaka i kona kuleana e hiki ai ke hoopii imua o na Aha Kanawai i kekahi hui alanui kaamahu, a hui paha i hoohui ia, no ke kumu waiwai o kona aina a waiwai e ae paha i lawe ia e ua Ahahui nei, a hui paha i hoohui ia, mamuli o na mana i haawi ia malalo o keia Kanawai, i mea e hana ia ai na alanui kaamahu.

PAUKU 16. E hiki ke koi ia ua Ahahui nei e ae, a e lawe lakou no ka uku kupono i na waiwai kalepa a mea hana a pau a kela a me keia mau alahao e ae e hookui mai ana me keia alahao, a me na ukana a na mea lawe ukana e ae a pau. Ina he like ole o na manao ke ala mai ana, e pili ana i ua mau uku nei, e hiki no i kela a me keia o ua mau aoao nei ke koho i mea kuikawa, o ke Kuhina Kalaiaina nae ke kolu o ua poe kuikawa nei, a na ua poe kuikawa nei, a na ka hapa nui paha o lakou, e hoonoho i auhau paa maluna o kela a me keia ano waiwai, a papa waiwai kalepa paha, i waiho ia aku imua o lakou. A o ia papa hoike

o na auhau i hooholo ia e lilo ia i mea paa maluna o na aoao a pau i kuleana ma ia mea, koe wale no a hiki i ka wa e hooponopono hou ia ai, a hoololi ia paha e ua poe kuikawa nei, a e kekahi poe kuikawa okoa ae paha, i koho pono ia no ia hana. E hiki no i ua poe kuikawa nei, i kela a me keia manawa, ke pakui hou aku mahope o ua papa hoike waiwai nei i kela a me keia ano waiwai, a papa waiwai hou aku paha i komo ole ma ua papa hoike waiwai nei, aole nae e ae ia kekahi hooponopono hou ana i na auhau i hooholo ia, a piha ka makahiki hookahi mahope iho o ia hooholo ia ana. E hiki no ke koho hou ia na poe kuikawa okoa aku i kela a me keia manawa, i mea nana e hooponopono a hoomahuahua aku ua papa hoike waiwai la, koe e like me ia i hoakaka ia maluna, a e lilo no nae ua Kuhina la i lala o kela a me keia papa kuikawa e koho ia ana.

PAUKU 17. E hiki no i ka aelike i hoomana ia malalo o keia Kanawai, ke hookomo ia he mau olelo no ka hookuu ana i na auhau a pau, a i kekahi hapa paha o ua mau auhau nei, e kau ia ai maluna o na waiwai o ua Ahahui nei, no kekahi manawa i oi ole aku nae mamua o iwakalua makahiki; aka nae, aole e hookuu ia na auhau ma kekahi waiwai i ike ia aole maoli ia mea no ka hana ana, hoomau ana, a hoohana ana i ua alahao nei a ua Ahahui la.

PAUKU 18. Aole no e hiki i ua Kuhina nei, ma ua aelike la, ke hoopaa i ke Aupuni e uku aku i kekahi puu dala e kokua ai i ke kukulu ana i na alahao o na ano a pau i kauoha ia e keia Kanawai.

PAUKU 19. No na wahi ma ka mokupuni i olelo ia, i hoohui ole ia e na alanui kaamahu o ua hui nei iloko o ekolu makahiki mai ka hooholo ia ana o keia Kanawai, a

me kekahi a me na wahi a pau maloko o ka Apana o Kona i olelo ia, ua hiki no i ua Kuhina nei e hana i aelike me kekahi hui i hoohue ia o Hawaii nei no ke kukulu ana i kekahi alanui kaamahu i ae ia mamua ae nei maloko o keia Kanawai, malalo o na kumu a me na mea e ae i hoakaka ia maloko o keia.

PAUKU 20. Aole e kuai ia, hoolilo ia, a waiho ia aku paha kekahi pono i haawi ia malalo a mamuli paha o keia Kanawai, aole no hoi e kuai ia a hoolilo ia aku paha, a i ole ia, ona ia, hoohana ia a hooponopono ia paha ma ke ano holookoa a hapa paha e kekahi hui i hoohue ia, aole i hoala ia malalo o na Kanawai o keia Aupuni. O kekahi kue ana i keia hoakaka ana e lilo no ia he mea e hoopau ia ai, a e lilo ai ka pono i kuai ia, hoolilo ia a haawi ia aku paha, ia hai, a me ua pono nei e ae ana e kukulu a hoohana i ke alanui kaamahu, a o kekahi hapa paha o ia alaunu kaamahu i kuai ia, a hoolilo a waiho ia aku paha, a i ole ia, i ona ia, hoohana ia a hooponopono ia paha e ia hui o na aina e, i mea ole.

PAUKU 21. E lilo keia i Kanawai a e mana aku mai ka la o kona apono ia ana. O na Kanawai a pau, me na hapa kanawai e kue ana i na olelo o keia Kanawai, ke hoopau ia nei i mea e loaa ai ka mana i keia Kanawai, a aole nae no kekahi mea e ae.

Apono ia i keia la i 11 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Mori:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiajna.

MOKUNA LXIII.**HE KANAWAI**

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 10 O KA MOKUNA XLIII O NA KANAWAI
O KE KAU O 1882.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 10 o ka Mokuna XLIII o na Kanawai o ke Kau o 1882, ma ke kapae ana i kela wahi a pau o ka Pauku mahope iho o ka huaolelo "makahiki," a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"PAUKU 10. E auhau ia na kaa lawe ukana o na aino a pau i elua dala pakahi no kela me keia makahiki."

Aponoia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888,

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIV.**HE KANAWAI**

E HAAWI ANA I KA MANA I KE KUHINA KALAIAINA E HOOKUU AI I
NA AUHAU KUNI POOLETA MALUNA O KEKAHI NUPEPA I KAPAITA
O KA "PAREDAISO O KA PAKIPIKA."

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ke haawi ia nei ka mana ma keia i ke Ku-

hina Kalaiaina e hookuu i na Auhau Kuni Pooleta maluna o kela Nupepa i kapa ia "Ka Paredaiso o ka Pakipika," he nupepa e pai ia nei i keia manawa ma Honolulu i mea e hoolaha aku ai i ke Aupuni Hawaii ma na Aina E, e hana ia næpela, oiai e hoolaha ia ana, me ka hoouku ole i ka poe e hoouna ia aku ai ua nupepa nei.

PAUKU 2. E lilo keia i Kanawai mai ka la aku o kona apono ia ana.

Apono ia i keia la 11 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXV.

HE KANAWAI

E Hoohoihoi ai i ke Kanu a me ka Hana ana i ka Ramie.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Ma keia ke haawi ia nei ka mana i ke Kuhina Kalaiaina, me ka ae pu ana o ka hapa nui o ka Aha Kuhina, e kapa ia ma keia hope aku "ke Aupuni," e hana i aelike me kekahi mea a poe kupono, a i ole ia hui i hoohui ia, i kapa ia mahope iho nei iloko o keia Kanawai "ka mea hana aelike," no ke kukulu a malama ana ma kekahi wahi a mau wahi kupono iloko o keia Aupuni, a mahi a mau mahi ramie paha no ka mahi ana i ka ramie a me ka hana ana o ia mea a lilo i mea kalepa hooili i na aina e.

PAUKU 2. E hoakaka ua aelike nei:

1. E kanu ua mea hana aelike nei a e mahi ma ke ano maikai, aole e emi malalo o kanalima eka ramie i ka makahiki mua, mahope iho o ke kakau inoa ana i ka aelike.

2. E kukulu ka mea hana aelike ma ua mahi ramie nei, a e kokoke ana paha ilaila i kekahī mikini maikai a kupono no ka hoomaemae ana i ka io o ka laau mai ka ili ae, a me ka hana' ana i ua ili ramie nei a maikai, a kupono ka waiwai ke kuai ia aku e kaa ai ka lilo o ka hoolu a hana ia ana. E lawa ua mikini nei e hiki ai e hoomaemae ia, aole e emi malalo o 1000 paona ili ramie kupono i ke kuai ia aku i ka la hookahi.

3. E kukulu ka mea hana aelike i na hale kupono a pau ma ua mahi ramie nei i olelo ia i kupono no ia oihana.

4. E malama ka mea hana aelike i mau buke helu a hoike piha a pololei, i hiki e nana ia e ke Aupuni, a i ole ia e kona mau agena i na manawa kupono a pau, a o ia mau buke helu a hoike paha e hoike pololei i na huina i hoolilo ia aku e ka mea hana aelike ma ka lawelawe ana i ua hana nei, ke ano a mau ano paha o ka mahi ana, ka nui o ka lilo no na paahana no ka mahi ana, a i ole ka hana ana, ke ano a mau ano paha o ka hoomaemae ana a me ka hooili ana aku a me ka lilo e pili ana a me na mea e ae i manao ia he mea waiwai a pomaikai paha i kekahī poe e ae e makemake ana e komo iloko o keia hana. A ua hiki no e pai ia a hoolaha ia aku ia mau ano hana a me na lilo e pili ana i ke Aupuni.

5. E haawi aku no ke Aupuni i uku kokua o \$100 no kela a me keia tona ramie kupono i ke kuai ia, a nona ke kumukuai ma ka makeke o elima keneta no ka paona a i

hoike ia me ke kupono na hoolilo ia ana, o na mea i hooili ia aku e like me ka papa kuhikuhi a ke Kuhina Kalaina, a hiki ka huina o na tona ramie i olelo ia i ka hookahi haneri me kanalima, a mahope aku o ia manawa aole e uku hou ia aku kekahi uku kokua, e uku ia aku ua uku kokua nei i na manawa a pau e makaukau ai he elima a oi ae paha mau tona i lilo i ke kuai ia.

PAUKU 3. Ma keia ke hookaawale ia nei na dala he umikumamalima tausani no ka hookaa ana i na puu dala i hoakaka ia maluna mailoko ae o kekahi dala e waiho ana iloko o ka Waihona i hiki e hoolilo ia no ia hana.

PAUKU 4. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 11 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaina.

MOKUNA LXVI.

HE KANAWAI

E PILI ANA I KA NUI O NA LUNAKANAWAI O KA AHA HOOKOLOKOLO
KIEKIE.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Mahope aku nei ina e loaa na hakahaka iloko o na oihana o na Lunakanawai o ka Aha Hookoloko Kiekie, aole no e hookohu hou ia kekahi mea, i mea

e nui ae ai ka heluna o ua mau Lunakanawai nei mamua o ekolu.

PAUKU 2. E mana keia Kanawai a e lilo i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Ke hoike aku nei au ua hooholo ia ka Bila Kanawai mamua ae nei ma ka heluhelu ekolu ana iloko o ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii ma ka la 23 o Augate, 1888, a ua waiho ia aku imua o ke Alii ka Moi, ma o ka Aha Ku-hina la, ma ka la 27 o Augate, 1888, a aole i hoihoi ia i ka Ahaolelo iloko o umi la (koe na la pule) mahope iho, a aole i hoopanee ia ka Ahaolelo mamua o ka pau ana o na la he umi i olelo ia.

Kakau ia Honolulu, Sepatemaba 11, 1888.

WILLIAM R. CASTLE,

Peresidena o ka Ahaolelo.

Hoike:

J. ALFRED MAGOON,
Kakauolelo.

MOKUNA LXVII.

HE KANAWAI

E HOOI AE AI I KE PALE IA ANA AKU O KE KUAI MALU IA ANA O NA
WAIONA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. Mahope aku o ka hooholo ia ana o keia Kanawai aole no e ku i ke Kanawai i kekahī mea a mau mea paha e hana ana à e lawelawe ana paha i kekahī hana

a oihana paha i kauoha ia e loaa i laikini no ia hana e ke Aupuni a e kekahi mea e ae paha koe wale no na mea kuai laau lapaau, me na kauka a me ka poe kuai waiona i laikini ia, e waiho a malama paha a ae aku paha e waiho a e malama ia ma kahi, a e kokoke ana paha i kahi e lawelawe ia ana ia hana a o kekahi hapa paha o ia hana, a i ole ia, ma kahi i malama ia ai kekahi hapa o na mea i lawelawe ia a i malama ia no ia hana, i kekahi waiona, koe nae ka mea inu no ka pono kino ponoi o ka poe e hana ana ma ia wahi, aole nae e oi aku i ka manawa hookahi mamua o hookahi hapalua galani waina, a bia, a hookahi kuaka waiona ikaika.

O ka hoakaka ana i ke ano o ka olelo waiona iloko o keia Kanawai e like no ia me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o ka Mokuna LXIV o na Kanawai o 1882.

PAUKU 2. Aole no e ku i ke Kanawai i kekahi mea kuai, kalewa a mea kalepa e ae i laikini ia, a i kelahi mea malama halekuai, a i kekahi mea malama buke, kakau-olelo, a kanaka hana e ae o ia mea kuai kalewa a mea kalepa, a mea malama halekuai paha, koe wale no ka poe i laikini ia e kuai i na waiona, e hooili aku paha i kekahi mea i kekahi kauoha no ka hooili ana aku, kuai ana aku a kuai ana a loaa i na waiona me ka manao e hooili ia aku ana, a kuai ia ana paha, a i ole ia e haawi ia aku ana ia waiona ma ke ano haawi maoli a ma kekahi ano e ae paha i ka mea a mau mea paha i hooouna ia ai ia kauoha a i haawi ia ai paha ia kauoha i kekahi mea, a i ole ia no kekahi mea mawaho ae o ka mea a poe paha i hooili aku ia kauoha.

PAUKU 3. Aole no e ku i ke Kanawai i kekahi mea aole oia he mea kuai waiona i laikini ia, a i ole ia he mea halihali mau i na ukana e lawe mai, a i ole ia e ae aku e

lawe ia mai, a waiho malalo o kona malu, a malama, a hooponopono ana paha ma kekahi wahi mawaho aku o ke kulanakauhale o Honolulu, i kekahi waiona, me ka manao e kuai aku, hooili aku no kekahi, a hoolilo aku paha i ua waiona nei, a o kekahi hapa paha o ia waiona i kekahi mea a poe e aku paha.

PAUKU 4. Aole no e ku i ke Kanawai i kekahi mea, ina no he mea oia i laikini ia e kuai i na waiona, a i laikini ole ia paha e kau aku, hooili aku a hoouna aku paha ma, a i ole ia maluna paha; a kau, kauoha e kau ia maluna o kekahi mokumahu, a moku e ae paha e lawelawe ana i ka oihana lawe ukana mawaena o kekahi o na awa o keia Aupuni i kekahi waiona me ka manao e halihali i ua waiona la a e hooili maluna paha o ia mokumahu, a moku e ae paha, a haawi ia aku i kekahi mea, a mau mea okoa aku, ina aole i hoailona moakaka ia ua waiona nei me ka inoa a me ka nui o ia waiona, a o ia hoailona e kakau ia, a i ole ia e pai ia ma ka olelo Hawaii a i ole ia ma ka olelo Beretania, a e hookomo ia ma ia hoailona na noa o ka mea nana i hooili aku a me ka mea nana ia waiona i manao ia ai.

PAUKU 5. E ku no i ke Kanawai i kekahi makai e hopu a hoopaa i kekahi waiona i paa ia e kekahi mea ma ke ano kue i na Pauku 1, 3 a me 4 o keia Kanawai, a o kekahi waiona i hopu ia pela e hiki no e hooholo ia e ka Aha Hookolokolo i lawe ia aku ai ia hihia imua ona, ua lilo no ka pomaikai o ke Aupuni Hawaii. O na waiona a pau loa i hoolilo ia ma ia ano e kuai ia aku no, a o na loaa a pau o ia mau waiona ma ke kuai ana, mahope iho o ka lawe ana ae i na lilo o ka hopu ana a me ke kuai ana aku e hoihoi ia aku no e ka Ilamuku i ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.

PAUKU 6. O kela me keia mea e kue ana i kekah o na mea i hoakaka ia iloko o keia Kanawai, ina e ku ka hewa ia ia no ia mea imua o kekah Lunakanawai Hoomalu a Apa pa ha, e hoopai ia oia no kela a me keia hewa aole e emi malalo o iwakaluakumamalima dala, aole hoi e oi aku mamua o elua haneri dala.

PAUKU 7. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Apono ia i keia la 6 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LXVIII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 40 O KE KANAWAI I KAPA IA "HE KANAWAI E HOOHUI AI A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA AUHAU KULOKO, I APONO IA MA KA LA 7 O AUGATE, 1882," A I HOOLOLI IA E KA MOKUNA XXXVII O NA KANAWAI O 1886, I APONO IA MA KA LA 15 O OKATOBA, 1886, A E HOOLOLI AI HOI I KA PAUKU 46 O KE "KANAWAI E HOOHUI AI A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA AUHAU KULOKO, I APONO IA MA KA LA 7 O AUGATE, 1882," A E HOOHUI AKU ANA I PAUKU HOU I UA KANAWAI LA, A E KAPA IA "PAUKU 58A."

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ua hoololi ia no ka

Pauku 40 o ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoo-hui ai a e hoololi ai i ke' Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko, i apono ia ma ka la 7 o Augate, 1882," a i hoololi ia e ke Kanawai i apono ia ma ka la 15 o Okatoba, 1886, a e heluhelu ia ua Pauku la penei:

"PAUKU 40. O kela a me keia kanaka i ike ia kona inoa ma ka buke helu a ua hoike aku oia i kona helu waiwai i ka Luna Helu e like me ia i hoakaka mua ia; a ina he kuleana ia e hookuu ia mai kahi auhau mai, ua hoakaka mua ia ke kumu o kona hookuu ia e ka Luna Helu; a ina ua manao kekahi ua hoopilikia ia oia mamuli o ka hoomahuahua ana o ka Luna Helu, i ka helu ana i ka waiwai i hoike ia e like me ia i hoihoi ia mai ai; a i ka huina, a ano paha o ua waiwai la; a i ole ia o ka huina paha i uku ia e ua kanaka la, ua hoomahuahua ja a oi aku mamua o ka huina e uku ia e like me ka hoike, a i ole, aole i ae ia kana noi e hookuu, e hoohalahala oia ia helu ana ma kona waiho ana aku i ka Luna Helu ma ka la 15 o Novemaba a mamua aku paha o ia la, he palapala noi hoopii me ke kakau ana i ke kumu o kana hoopii mai kona helu ana a o kekahi hapa paha o kona helu ana, a me ka waiho pu'aku i na koina no ka hoopii ana."

PAUKU 2. E hoololi ia a ma'keia ua hoololi ia no ka Pauku 46 o ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoo-hui ai a e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko, i apono ia ma ka la 7 o Augate, 1882," a e heluhelu ia ua Pauku la penei:

"PAUKU 46. E noho no ua Aha la ma kela a me keia Apana Auhau mai ka la 15 o Novemaba a hiki i ka la 1 o Dekemaba o kela a me keia makahiki, ma na manawa a me na wahi i koho ia e ka Peresidena o ia Aha; a ua hiki

i ua Aha nei ke hoopanee mai kahi manawa a i kekah
manawa e like me ka mea i ike ia he pono."

PAUKU 3. E pakui ia aku i Pauku hou i ke Kanawai
i kapā ia "He Kanawai e hoohui ai a e hoololi ai i ke
Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko, i apono ia ma ka
la 7 o Augate, 1882," a e kapa ia Pauku 58A, a e heluhelu
ia penei:

"PAUKU 58A. E uku ia na auhau pili kino a pau mai
a mahope aku o ka la 1 o Iulai o kela a' me keia maka-
hiki, a e hiki no ke ohi ia e kekahī luna kupono iloko o
kekahī manawa mahope iho o ua la la. Ina e hoole ke-
kahī mea i ku i ka auhau pili kino i ka hoakaka ana ia
mau auhau pili kino i ka manawa e koi ia aku ai e ka
Luna Helu, ua hiki i ka Luna Helu e hana aku i ua ka-
naka la e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 58 o
ke Kanawai i olelo ia."

PAUKU 4. O na kanawai a pau e kue ana i na olelo o
keia Kanawai, ua hoopau loa ia.

PAUKU 5. E mana keia Kanawai mai a mahope aku o
ka la 1 o Aperila, 1889.

Apono ia i keia la 10 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Mor:

L. A THURSTON,

Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXIX.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 2 O KA MOKUNA LVI O KE KANAWAI HOOPAI KARAIMA, A E HOOPAU LOA AI I NA PAUKU 3, 4 A ME 5 O IA MOKUNA, ME NA HOOLOLI A PAU I UA MOKUNA NEI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 2 o ka Mokuna LVI o ke Kanawai Hoopai Karaima, a penei e heluhelu ia ai:

"PAUKU 2. E ninaninau ia, e hoolohe ia, a e hooholo ia e ka Lunakanawai no ia hihia, a ina he mea hiki e hoopau ia ka noho kue ana o laua; aka, ina aole hiki e hoopau ia ko laua kue ana, e hoopau wale ia no ka hoopii. Ina e hoopau wale ia kekahi hoopii, e hooholo ka Lunakanawai e hookaa ia na koina e like me ka mea ana i manao ai oia ka pono."

PAUKU 2. Ma keia ke hoopau loa ia nei na Pauku 3, 4 a me 5 o ka Mokuna i olelo ia a me kekahi a me na hoololi o ia Mokuna i olelo ia.

Apono ia i keia la 10 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kubina Kalaiaina.

MOKUNA LXX.

HE KANAWAI

E HOOHAIKI AI I KA LAWÉ ANA MAI A ME KE KUAI ANA O KA OPIUMA ILOKO O KEIA AUPUNI A ME NA MEA I HANA IA NO LOKO MAI O KA OPIUMA.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Ua kapu loa ka lawe ana mai o ka Opiuma a mea paha i hana ia no loko mai o ka Opiuma maloko o keia Aupuni, koe wale no na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai; a o ka mea nana e hoopae mai, kuai aku, haawi a hoolako aku paha i ka Opiuma a mea paha i hana ia no loko mai o ka Opiuma i kekahī kanaka maloko o keia Aupuni, koe wale no na mea i olelo ia ma ka Pauku 2 i olelo ia maluna, e hoopai ia ōia aole e emi malalo o hookahi haneri, a aole e ōi aku i na dala he elima haneri; a e hoopaaahao ia ma ka hana ooolea, aole e ōi aku mamua o na makahiki elua, a o ka hapalua o ka hoopai dala i olelo ia, e haawi ia i ka mea i waiho mai i ka hoike i hoahewa ia ai ka mea hana hewa.

PAUKU 2. Ua hiki no i ka Papa Ola i kela manawa keia manawa e hoopae mai i ka Opiuma, e like ka nui me ka mea a ka Papa Ola i manao ai he pono no na hana lapaau maloko o keia Aupuni, a nā ka Papa Ola no e hoolako aku ma ke kumukuai mua i na kauka a kauka oki paha i loaa ia ia ka palapala hookohu, a palapala hoike paha mai kekahī Kula Ao Kauka a Kula Kiekie paha, a ua loaa hoi ia ia ka laikini e lawelawe i ka oihana lapaau ma keia Aupuni, a me ka mea ia ia ka malama o na laau

lapaau ma ka Halemai Lepera ma Molokai, e lawelawe ia ma ke ano laau lapaau wale no, a ua hiki nō hoi i ua Papa nei e hoolako aku i ke kapena a kauka paha o kekahi moku e holo aku ana i ka aina e, i mea lapaau maluna o ia moku.

PAUKU 3. O ka mea ia ia kekahi Opiuma a mea paha i hana ia no loko mai o ka Opiuma, i loaa ole ia ia mai ka Papa Ola mai, a mai kekahi kahuna lapaau a kauka oki paha i loaa ia ia ka laikini, e like me ka mea i olelo ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, e lilo ua Opiuma nei i ke Aupuni Hawaii, a e hopu ia ua Opiuma nei a haawi iaaku i ka Papa Ola, a e hoopai ia ua kanaka nei nana ka Opiuma aole e emi malalo o na dala he kanalima aole hoi e oi aku i na dala he elua haneri me kanalima, a e hoopai hao ia ma ka hana ooolea aole e oi aku mamua o hookahi makahiki, a o ka hapalua o ka hoopai dala i olelo ia, e haawi ia i ka mea i waiho mai i ka hoike i hoahewa ia ai ka mea i hana hewa.

PAUKU 4. O kela kahuna lapaau keia kahuna lapaau, a kauka oki paha, nana e kuai aku, a kauoha aku paha, a hoolako i ka Opiuma, a mea paha i hana ia no loko mai o ka Opiuma, i kekahi kanaka i maa i ke puhi Opiuma, a lawelawe paha i ka Opiuma, ma kahi ano e ae, a i kekahi kanaka e ae, koe wale no ma ke ano laau i ka manawa mai, e lilo i ke Aupuni Hawaii ka Opiuma, a mea paha i hana ia no loko mai o ka Opiuma, e waiho ana ma kona lima, a e hopu ia ua Opiuma nei a haawi iaaku i ka Papa Ola, a e hoopai ia oia aole e emi malalo o na dala he iwakaluakumamalima, aole hoi e oi aku i na dala he hookahi haneri, a ina ua oi aku mamua o ka hookahi kona uhaki ana i keia Kanawai, alaila, aole e haawi hou ka Papa Ola ia ia i ka Opiuma.

PAUKU 5. Ma keia ua hoomana ia na Lunakanawai Hoomalu a me na Lunakanawai Apana o keia Aupuni, e hookolokolo a e hooholo i na hihia a pau e ulu mai ana malalo o keia Kanawai.

PAUKU 6. Aole e lilo kekahi mea i olelo ia māloko o keia Kanawai i mea e hookuu ai i kekahi kanaka a moku paha mai na hoopai i olelo ia ma na Kanawai o keia Aupuni no ka hoopae kolohe ana i na waiwai i lawe ia mai me ka uku ole i ke dute.

PAUKU 7. O ka Mokuna LXXIII o na Kanawai o 1886, oia ke "Kanawai e hooponopono ai i ka Lawe ana mai a me ke Kuai ana i ka Opiuma iloko o keia Aupuni," a o na kanawai e ae a pau a me na hapa kanawai e kue ana i keia Kanawai, ma keia ua hoopau loa ia.

PAUKU 8. E lilo keia i Kanawai mai kona la aku e apono ia ai.

Ke hoike aku nei au ua hooholo ia ka Bila Kanawai mamua ae nei ma ka heluhelu ekolu ana iloko o ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawai'i ma ka la 14 o Augate, 1888, a waiho ia aku imua o ke Alii ka Moi, ma o ka Aha Ku-hina la, ma ka la 15 o Augate, 1888, a aole i hoihoi ia i ka Ahaolelo iloko o umi la (kce na la pule) mahope iho, a aole i hoopanee ia ka Ahaolelo mamua o ka pau ana o na la he umi i olelo ia.

Kakau ia Honolulu, Sepatemaba 11, 1888.

WILLIAM R. CASTLE,
Peresidena o ka Ahaolelo.

Hoike :

J. ALFRED MAGOON,
Kakauolelo.

MOKUNA LXXI.

HE KĀNAWAI

E HAAWI ANA I KA MANA I KE KUHINA KALAIAINA E HOOLILO AKU AI I NA KAHU MALAMA WAIWAI I KEKAHI WAIWAI PAA MA KA APANA O HONOLULU, I WAHI E HIKI AI KE KUKULU I MAU' HALE E MALAMA IA AI MA KE ANO MANAWALEA NO NA KANAKA ILIHUNE I HANAU MA NA AINA E, A HANAUNA PAHA.

No ka mea, he mea pono ke hookaawale ia i wahi e malama ia ai na poe ilihune i hanau ma na aina e, a hanauna paha, e noho ana ma ko Hawaii Paeaina, a ua maopopo pu no hoi ua makaukau kekahī poe e hoala, a e hoomau aku i kekahī hana o keia ano, ina e loaa ana kekahī wahi kupono e kukulu ia ai; nolaila,

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

Ke haawi ia nei ka mana ma keia i ke Kuhina Kalaiaina, me ka ae pu ana o ka Aha Kuhina, e hana a e haawi aku i palapala hoolilo no ke kumukuai he hookahī dala, ma ka aoao o ke Aupuni Hawaii, no hookahī eka aina ma kela wahi e pili ana i na Alanui Pensacola a me Wilder, kahi i noho ai na makai kaulio mamua iho nei, no keia kumuhanā i hoakaka ia ae la maluna, i kekahī poe kahu malama waiwai elima (5) lala, a he poe hoi e noho ana ma ka Apana o Honolulu i olelo ia ae la, a i hoapono ia hoi e ua Kuhina Kalaiaina nei, ma ke ano waiwai i waiho ia aku e malama no ua kumuhanā la i olelo ia maluna, a e hoakaka ia ma ua palapala kuai nei he mau olelo kupono e hoomau aku ana i ua papa kahu malama waiwai i olelo ia, a e hoakaka pu ia hoi na olelo ina aole e

hoomaka ia ke kukulu ia ana o ua mau hale nei iloko o na makahiki elua mai ka la'aku o ka haawi ia ana o ua palapala hoolilo nei, alaila, e lilo ua palapala hoolilo la i mea ole, a e hoi hou ua wahi la i hoakaka ia ma ia palapala i ke Aupuni Hawaii.

A i ka manawa e pau ai ka lawelawe ia ana o ua wahi la i olelo ia no na hana i manao ia ma keia Kanawai, e hoi hou no ia i ke Aupuni Hawaii.

Apono ia i keia la 11 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXII.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI I KA PAUKU 21 O KE KANAWAI E HOOHUIHUI A E HOOLOLI AI I KE KANAWAI E PILI ANA I NA AUHAU KULOKO, I APONO IA MA KA LA 7 O AUGATE, M. H. 1882, E LIKE ME IA I HOOLOLI IA AI E KA MOKUNA XXXVII O NA KANAWAI O 1886.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

E hoololi ia a ma keia ke hoololi ia nei ka Pauku 21 o ke Kanawai e hoohuihui a hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko, i apono ia ma ka la 7 o Augate, M. H. 1882, e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna XXXVII o na Kanawai o 1886, ma ke kapae ana i keia mau huaolelo mahope iho o na huaolelo "a o na" ma ka

lalani elua me ekolu: "O na baneko, mea hoopukapuka dala, mea hoiae dala, loio," a penei e heluhelu ia ai ua pauku la:

"PAUKU 21. O na agena a pau o kekahi mea i hele mai keia Aupuhi aku no kekahi manawa a ua hele loa paha, a o na kahu malama waiwai, puuku, hooko kauoha, lunahooponopono waiwai, a kahu malama keiki oo ole, e helu kaawale ia no lakou no kela a me keia waiwai a lakou i malama ai, a nana no e uku i na auhau no ia mau mea, e like me he mea la nona ponoi ja waiwai, a e helu pakahi ia ma kona inoa, ma ke ano he hope o ka mea nona ka waiwai ana i malama ai, a e malama kaawale ia kela a me keia helu ana mai loko aku o kona helu ponoi."

Apono ia i keia la 10 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaaina.

MOKUNA LXXIII.

HE KANAWAI

E PALE AKU AI I KA HOOPUKA IA ANA O NA PEPA DALA MA KE
ANO HE DALA E HOOHALA IA ANA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O kela a me keia kanaka, a poe hui paha i hoohui ia, a luna paha o kekahi hui, a o kekahi ahahui kanaka paha e hoopuka anā i kekahi nota, a bila, kauoha, kikoo dala, a pepa hoike hoahu paha o kekahi puu dala, me ka manao e hoolaha ia aku ma ke ano he dala, e pili

no ia ia ka hewa mikamina, a no kela a me keia hewa e hoopai ia ma ka uku hoopai he kanalima dala, a i ole, e hoopaahao ia ma ka hana ooolea aole e oi aku i ka malama hookahi.

PAUKU 2. O kela a me keia kanaka, a poe hui paha i hoohui ia, a luna paha o kekahi hui, a o kekahi ahahui kanaka paha e hoolaha ana i kekahi nota, bila, kauoha, kikoo dala, a pepa hoike hoahu dala paha, koe wale no na pepa hoike hoahu dala o ke Aupuni Hawaii i hoopuka muq ia, a e hoopuka a hoolaha ia aku ana paha mamua ae o ka lilo ana o keia i Kanawai, me ka manao e hoolaha ia aku ana ma ke ano he dala, e manao ia no ia mea ua pili ia ia ka hewa mikamina, a ke ahewa ia ua mea la, e hoopai ia ma ka uku hoopai he kanalima dala, a i ole ma ka hoopaahao ana ma ka hana ooolea aole e oi aku mamua o hookahi malama.

PAUKU 3. E lilo keia i Kanawai mai a mahope aku o ka la 1 o Ianuari, 1889.

Ke hoike aku hei au ua hooholo ia ka Bila Kanawai mamua ae nei ma ka heluhelu ekolu ana iloko o ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii ma ka la 23 o Augate, 1888, a ua waiho ia aku imua o ke Alii ka Moi, ma o ka Aha Kuhina la, ma ka la 27 o Augate, 1888, a aole i hoihoi ia i ka Ahaolelo iloko o umi la (koe na la pule) mahope iho, a aole i hoopanee ia ka Ahaolelo mamua o ka pau ana o na la he umi i olelo ia.

Kakau ia Honolulu, Sepatemaba 11, 1888.

WILLIAM R. CASTLE,
Peresidena o ka Ahaoolelo.

Hoike :

J. ALFRED MAGOON,
Kakaouolelo.

MOKUNA LXXIV.

HE KANAWAI

E KOKUA AI I KA HOOKAAWALE IA ANA O NA MAI LEPERA.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O kela a me keia mea i aua, a malama paha, me ka ike no he mai lepera ia, ma kekahi wahi malalo o kona mana, a i huna ma kekahi ano a kokua paha ma ka huna ana i kekahi mea i loaa i ka mai lepera, a i manao ia paha ua loaa i ka mai lepera me ka manao e ike ole ia, a e haawi ole ia paha i ka Papa Ola, a i na luna paha o ia Papa, a i malama a i kokua paha i ka malama ana i kekahi mea o ia ano e noho pee ana, e manao ia ua pili ia ia ka hewa mikamina, a ina e ku ka hewa ia ia no ia mea imua o kekahi Lunakanawai Apana a Hoomalū paha, e hoopai ia oia e uku i ka hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala.

PAUKU 2. Na kela a me keia makai a i ole ia Hope Makai Nui i ike i kekahi mea maloko o ka apava ana i noho ai i loaa i ka mai lepera, a i ole ia, ua manao ia ua loaa i ka mai lepera, e hoike koke aku no ia mea i ka agena o ka Papa Ola ma ia apava, ina he agena o ka Papa ma ia apava, ina aole agena o ka Papa ma ia apava, alaila, i ka agena o ka Papa e nioho kokoke mai ana.

PAUKU 3. O kela a me keia Makai a Hope Makai Nui e hana a hooko ole ana me ka manao maoli e hooko ole i na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 2 o keia Kanawai, e manao ia ua pili ia ia ka hewa mikamina, a ina e ku ka

hewa ia ia imua o kekahi Lunakanawai Apa a Hoomalu paha, e hoopai ia oia aole e emi malalo o umi dala, aole hoi e oi aku mamua o elua haneri dala, a e hoopau ia oia mai ka oihana aku.

Ke hoike aku nei au ua hooholo ia ka Bila Kanawai mamua ae nei ma ka heluhelu ekolu ana iloko o ka Ahaolelo o ke Aupuni Hawaii ma ka la 23 o Augate, 1888, a ua waiho ia aku imua o ke Alii ka Moi, ma o ka Aha Kuhina la, ma ka la 27 o Augate, 1888, a aole i hoihoi ia i ka Ahaolelo iloko o umi la (koe na la pule) mahope iho, a aole i hoopanee ia ka Ahaolelo mamua o ka pau ana o na la he umi i olelo ia.

Kakau ia Honolulu, Sepatemaba 11, 1888.

WILLIAM R. CASTLE,
Peresidena o ka Ahaolelo.

Hoike:

J. ALFRED MAGOON,
Kakaolelo.

MOKUNA LXXV.

HE KANAWAI

E HOOKAWALE PONO ANA I NA HAAWINA DALA NO NA HANA O KE
AUPUNI, NO NA MAKAHIKI ELUA E PAU ANA MA KA LA 31 O MARAKI,
M. H. 1890.

*E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii
Paeaina.*

PAUKU 1. O na haawina dala mahope nei, i hiki aku ka huina i na dala he \$2,545,331.49, e haawi ia ia mau dala mai loko mai o na dala iloko o ka Waihona mawahoa

ae o na dala i loaa mai mai na kumu loaa i olelo ia ma ka Pa'uku 5 o keia Kanawai, no na hana no na makahiki elua, e hoomaka ana mai Aperila 1, M. H. 1888, a e pau ana i Maraki 31, M. H. 1890.

NO KA MOI PONO'I

No ka Moi Ponoi a me ka Oihana Alii.....	\$ 40,000 00
Ka Mea Kiekie ka Hooilina Moi.....	10,000 00
Ka Mea Kiekie Kaiulani.....	4,800 00
Puuku o ka Moi.....	6,000 00
Na Lilo o ka Halealii.....	16,000 00
	\$ 76,800 00

NA HAAWINA HOOMAU.

Hon. H. Kuihelani.....	\$ 1,200 00
Mrs. Emma Barnard.....	600 00
Mrs. P. Nahaolelau.....	600 00
His Ex. John O. Dominis.....	3,600 00
	\$ 6,000 00

AHAOLELO A ME AHAKUKAMALU.

Na Lilo o ka Ahaolélo.....	\$ 25,000 00
Kakauolelo Ahakukamalu.....	200 00
Na Lako Palapala a Lilo e ae.....	100 00
	\$ 25,300 00

OIHANA O KO NA AINA E.

Uku o ke Kuhina.....	\$ 10,000 00
Uku o ke Kakauolelo.....	5,000 00
Uku o na Kakauolelo.....	4,800 00
Uku o ka Elele.....	1,200 00
Uku o ka Elele Aupuni ma Wasinetona.....	12,000 00
Kokua Kakau a me Lilo Oihana Elele ma Wasinetona..	3,000 00
Uku o ke Kanikela Nui ma Kapalakiko.....	6,666 67
Uku Kakau a me Lilo o ka Oihana Kanikela ma Kapalakiko.....	4,166 67
Uku Luna Aupuni a me Kanikela ma na Aina e.....	8,000 00
Na Lilo Luna Oihana ma na Aina e.....	4,000 00

Na Lilo o ka Oihana ma na Aina e.....	\$ 4,000 00
Kokua ao o na Hawaii Opio ma na Aina e.....	10,000 00
Kokua Hoihoi Hou ana mai i na Kanaka Ilihune Hawaii.	1,000 00
Na Koa Kiai Moi.....	62,000 00
Poe Puhi Ohe, na Hae a me na Ki-pu Aloha ana.....	37,000 00
Kokua i na Koa Pualu.....	15,000 00

\$ 187,833 34

OIHANA HOOKOLOKOLO.

Uku o ka Lunakanawai Kiekie.....	\$ 12,000 00
Uku o ka Lunakanawai Kokua Mua.....	10,000 00
Uku o ka Lunakanawai Kokua Elua.....	10,000 00
Uku o ka Lunakanawai Kokua Ekolu.....	\$10,000 00 }
Uku kaa ole.....	1,250 00 }
Uku o ka Lunakanawai Kokua Eha.....	\$10,000 00 }
Uku kaa ole.....	1,250 00 }
Uku Kakauolelo Aha Kiekie.....	6,000 00
Uku Hope Kakauolelo Aha Kiekie.....	4,000 00
Uku Kakauolelo Ekolu Aha Kickie:.....	3,600 00
Uku Kakauolelo Kakau Pokele.....	4,000 00
Uku Maheleolelo Aha Kiekie me Aha Hoomalu.....	4,800 00
Uku Lunakanawai Kaapuni, Maui.....	\$4,000 00 }
Na Lilo Kaahel.....	300 00 }
Uku Lunakanawai Kaapuni, Hilo me Kau.....	\$3,600 00 }
Na Lilo Kaahel.....	200 00 }
Uku Lunakanawai Kaapuni, Kohala me Kona.	\$3,600 00 }
Na Lilo Kaahele.....	200 00 }
Uku Lunakanawai Kaapuni, Kauai.....	\$3,600 00 }
Na Lilo Kaahele.....	200 00 }
Uku Lunakanawai Hoomalu o Honolulu.....	6,000 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Hilo.....	3,000 00
Uku Hope Lunakanawai Hoomalu o Hilo.....	300 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Lahaina.....	2,000 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Wailuku.....	3,000 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Kohala Akau.....	2,400 00
Uku Lunakanawai Hoomalu o Lihue.....	2,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Hilo Akau.....	1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Puna.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Kau.....	1,200 00
Uku Lunakanawai Apana o Kau Hikina.....	900 00

Uku Lunakanawai Apana o Kona Akau.....	\$ 800 00
Uku Lunakanawai Apana o Kona Hema.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Kohala Hema.....	1,200 00
Uku Lunakanawai Apana o Hamakua.....	2,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Honuaula.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Makawao.....	2,400 00
Uku Lunakanawai Apana o Hanā.....	1,800 00
Uku Lunakanawai Apana o Lanai.....	600 00
Uku Lunakanawai Apana o Molokai.....	1,200 00
Uku Lunakanawai Apana o Ewa.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Waianae.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Waialua.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Koolauloa.....	800 00
Uku Lunakanawai Apana o Koolaupoko.....	1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Hanalei.....	1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Kawaihau.....	1,000 00
Uku Lunakanawai Apana o Koloa.....	1,200 00
Uku Lunakanawai Apana o Waimea.....	1,000 00
Uku Kakauolelo Aha Ho'okolokolo Kaapuni Elua.....	600 00
Uku Kakauolelo Aha Hookolokolo Kaapuni Ekolu.....	1,000 00
Uku Kakauolelo Aha Hookolokolo Kaapuni Eha.....	600 00
Na Lilo o ka Aha Kiekie.....	10,000 00
Na Lilo o na Aha Hookolokolo Kaapuni.....	8,000 00
Na Lilo o na Hoike ma na Hihia Karaima.....	2,500 00
No ke kuai ana i na Buke Kanawai.....	2,000 00
Na Pepa a me na Lilo e ae.....	3,000 00
Uku Kakauolelo Aha Hoomalu, Honolulu.....	2,400 00
Uku Mahele a me Unuhiolelo Pake.....	3,000 00
Uku Mahele a me Unuhiolelo Pukiki.....	2,400 00
Uku Elele.....	2,400 00

KEENA KALAIAINA.

\$ 173,100 00

Uku o ke Kuhina.....	\$ 10,000 00
Uku Kakauolelo Nui.....	6,000 00
Uku Kakauolelo, na kokua.....	16,000 00

BURO ANA AINA.

Uku o ke Anā Aina Nui.....	7,000 00
Na lilo' o ka Buro.....	41,000 00

OIHANA KAKAU KOPE.

Uku o ka Luna Kakau Kope.....	\$ 6,000 00
Uku Hope Luna Kakau Kope.....	4,000 00
Uku o na Kakauolelo.....	6,120 00
Kela a me keia lilo Oihana.....	620 00

BURO HOOPAE LIMAHANA.

Na lilo o ka Buro	7,500 00
Luna Nana Nui Hoopae Limahana.....	4,800 00

BURO OIHANA LETA.

Uku o ká Luna Leta Nui.....	7,000 00
Uku o ka Hope Luna Leta Nui.....	5,000 00
Uku o na Kakauolelo Oihana.....	26,000 00
Uku o na Luna Leta.....	20,000 00
Uku o na Lawe Leta.....	28,000 00
Kela a me keia Lilo Oihana.....	15,000 00

BURO O NA HANA AUPUNI.

Uku o ka Luna Nui o ka Oihana.....	7,000 00
Uku o ka Hope Luna Nui o ka Oihana.....	4,800 00
Kela a me keia Lilo o ka Oihana.....	500 00
Pakui hou ana aku i ka Hale Papaa Aila Mahu.....	3,144 00
Hooponopono hou a Lako Hale Aliiolani Hale.....	5,000 00
Hooponopono hou i na Hale Aupuni.....	15,000 00
Hooponopono i na Uwapo, Awa, Mouo, Maui.....	2,500 00
Hooponopono i na Uwapo; Awa, Mouo, Honolulu.....	9,000 00
Na Uwapo, Awa Pae, Mouo, no na hana i ike ole ia.....	15,000 00
Na Hale Ipukukui.....	13,580 00
Na Lilo o na Moku Kolo....	17,100 00
Eli ana i ke Awa o Honolulu.....	13,000 00

OIHANA WAI.

Uku Luna Nui o ka Oihana a me Kakauolelo Makeke...	4,800 00
Kiai Makeke a me Lilo e. ae.....	1,500 00
Uku Kakauolelo Muá.....	3,000 00
Uku Kakauolelo Elua.....	2,400 00
Na Lilo o ka Oihana.....	1,000 00
Hooponopono hou a me Pakui hou i ka Oihana Wai, Honolulu	27,000 00

NA ALANUI A ME ALAHAKA.

Uku Poho Alanui, no na lilo i ike ole ia.....	\$ 5,000 00
Na Alanui me Alahaka, Hawaii.....	25,000 00
Na Alanui me Alahaka, Maui.....	5,000 00
Na Alanui me Alahaka, Molokai.....	1,000 00
Na Alanui me Alahaka, Lanai.....	500 00
Na Alanui me Alahaka, Oahu, mawaho ae o Honolulu.....	9,000 00
Uku o'ka Luna Alanui, Honolulu.....	3,600 00
Na Alanui a me na Alahaka, Honolulu.....	31,853 00
Na Alanui a me na Alahaka, Kauai.....	8,500 00
Na Alanui a me na Alahaka, na mea i ike ole ia	40,000 00

NA ULULAAU, NA PAKA, NA WAHI HOOPULAPULA.

Ka malama ana i na wahi hoopulapula,	10,250 00
Na wahi luana o'ka lehulehu	8,050 00

NO KELA ME KEIA.

Na lilo o ke Kukui Uwila, Honolulu.....	21,000 00
Hoomalamalama ana i na alanui a pau o ke Aupuni....	4,055 25
Na lilo Pai Palapala.....	10,000 00
Ukupanee no na koi o na aina ma Makiki e like me ka olelo hooholo o ka Aha	1,385 46
Uku o na Elele o ke Keena Kalaiaina.....	2,400 00
Ka Malama Hale o Aliiolani Hale, 2 mahina	100 00
Uku o na Kiai o ka pa o Aliiolani Hale.....	1,200 00
Kela a me keia lilo o ke Keena Kalaiaina	3,000 00
Na lilo o ke kohe balota ana	6,500 00
Kokua Halemai Moiwahine.....	14,000 00
Na lilo o ka waiho ana aku i na Palapala Hooiaio Pa- lena Aina.....	200 00
Kela a me keia lilo malalo o ke Kanawai e hoomaopopo ai i na Kuleana Home	1,000 00
Malama ana i ke ola o na Paahao.....	80,000 00
Uku Luna Halepaahao o Kawa, Oahu	3,600 00
Malama ana i ka Halemai Pupule.....	27,864 44
Hooponopono hou a lako Halemai Pupule.....	8,147 00
Oihana Kinai Ahi, Honolulu	26,200 00
Hoomalu Holoholona Mai	4,000 00
Pā hoopaa holoholona helehewa.....	1,750 00

Ke Kahua Hoailona Moku ma Leahi.....	\$ 1,800 00
Ka uku Kauka a me Agena malalo o ke Kanawai e Ho- emi ai i na Mai Ino.....	3,200 00
Uku hoolimalima o ka Pahale Dute o Kahului.....	600 00
Uku hoolimalima o ka Pahale Leta ma Hilo.....	1,200 00
	<hr/>
	\$ 736,319 15

PAPA OLA.

Uku o ka Peresidena.....	7,000 00
Uku o ke Kakauolelo.....	4,000 00
Na Lilo nui o ka Papa Ola.....	22,734 00
Kukulu ana, kapili hou ana a me hoolako i na Halemai...	41,855 00
Hana hou a me malama ana i kahi Hoomalu.....	3,522 00
Kapiolani Home.....	4,444 00
Laau, no ka haawi wale ana aku.....	10,000 00
Kahua Lepera i hui ia me na lilo Oihana Wai.....	185,374 00
Na Kauka Aupuni.....	42,000 00
	<hr/>
	\$ 320,929 00

OIHANA WAIWAI.

Aie Lahui i hiki no ka wa e uku ai.....	37,000 00
Ukupanee no ka Aie Lahui a me Komisina a me ka hoo- loli ana no ka uku'no ia mea.....	243,000. 00
Uku o ke Kuhina.....	10,000 00
Uku Luna Hooia Nui.	10,000 00
Uku Malama Buke Helu Aupuni.....	6,000 00
Uku Kakauolelo Oihana Waiwai	3,600 00
Uku o na Luna Helu o 1888.....	18,500 00
Uku o na Luna Auhau o 1888.	17,500 00

UKU O NA LUNA HELU O 1889 A ME 1890—

Uku o ka Luna Helu, Oahu.....	\$ 3,500 00
Uku o ka Luna Helu, Maui.....	3,000 00
Uku o ka Luna Helu, Hawaii.....	3,500 00
Uku o ka Luna Helu, Kauai.....	2,500 00
Uku o na Hope Luna Helu a me na Luna Auhau o 1889 a me 1890.....	12,500 00
Papa Hoopii Auhau.....	19,000 00
	<hr/>
	1,500 00

Na Lilo o ka Oihana Waiwai.....	\$	5,000 00
Na Kuni a me Hoailona Kuni.....		500 00
Metala Ilio		1,000 00
Uku Elele.....		1,200 00
Ukupanee ma ka Baneko Hale Leta		40,000 00
Ukupanee no na Dala e Aie ia aku ana, \$228,000.00,....		19,000 00
Uku Luna Dute Nui.....		7,000 00
Uku Hope Luna Dute Nui.....		6,000 00
Uku Luna Awa		6,000 00
Uku Kakauolelo Huahelu		3,600 00
Uku Luna Kiai Awa o Oahu		3,600 00
Uku Mea Malama Hale Papaa		4,800 00
Uku Kokua Mea Malama Hale Papaa.....		2,400 00
Na Kokua o loko o ka Hale Papaa.....		2,200 00
Uku Kakauolelo Huahelu Elua		3,000 00
Uku Kakauolelo Huahelu Ekolu		2,400 00
Uku Kakauolelo Hoopaa.....		3,000 00
Uku Kakauolelo Hoopaa Elua.....		2,400 00
Uku Luna Dute o Kahului.....		3,600 00
Uku Luna Dute o Hilo.....		3,600 00
Uku Luna Dute o Mahukona.....		400 00
Uku Pakui,Luna Dute o Mahukona(18 malama iike ole ia)		900 00
Uku Luna Dute o Lahaina.....		200 00
Uku Luna Dute o Koloa.....		200 00
Uku Luna Dute o Kealakekua.....		200 00
Uku Luna Kiai Awa o Kahului.....		2,400 00
Uku Luna Kiai Awa o Hilo.....		1,800 00
Uku Mea Malama Hale Aila Mahu.....		2,000. 00
Uku o na Kokua Kiai ma na Awa a pau.....		20,000 00
Na Waapa Hale Dute.....		1,200 00
Na Lilo o na Hale Dute o ka Buro.....		5,000 00
Na Lilo no ka Hoopii ana i mea e loaa ai na dala i koe a ke Aupuni Hawaii e pili ana i ka Aie Lahui o 1886,		5,000 00
	\$	538,200 00

OIHANA LOIO KUHINA.

Uku o ka Loio Kuhina	\$ 10,000 00
Uku o ka Hope Loio Kuhina	7,000 00
Uku o ka Ilamuku	7,000 00
Uku o ke Kakauolelo a ka Ilamuku	4,000 00
Uku o ke Kakauolelo Elua a ka Ilamuku	2,400 00
Uku Makai Nui o Maui	5,000 00
Uku Makai Nui o Hawaii	5,500 00
Uku Makai Nui o Kauai	4,000 00
Uku o ke Kakauolelo Makai Nui o Maui	1,800 00
Uku o ke Kakauolelo Makai Nui o Hawaii	1,800 00
Uku o ke Kakauolelo Makai Nui o Kauai	480 00
Uku o na Makai o Hawaii	53,000 00
Uku o na Makai o Maui	43,000 00
Uku o na Makai o Oahu	83,000 00
Uku o na Makai o Kauai	21,500 00
Elele a me Mea Kope	1,200 00
Kela me keia lilo kivila a me karaima	12,000 00
No na lilo hoopii e pili ana i na aina i kapaia na aina i hoolilo ole ia, a me na kuleana e ae o ke Aupuni iloko o na aina	3,000 00
No na Ninaninau Koronero	1,000 00
Kela a me keia lilo e pili ana i ke Kanawai Hoohaiki i ke komo ana o na Pake	2,000 00
	\$ 268,680 00

PAPA HOONAAUAO.

Uku o ke Kahukula Nui, e hui ana i kona mau lilo ka-hele aole e emi iho malalo o elua hele ana i ka makahiki maloko o ke Aupuni	7,500 00
Uku Kakauolelo o ka Papa	6,000 00
Uku Kokua Kakauolelo	2,000 00
Kokua i na Kula Beritania, Hawaii a me na kula haahaa Kula Hoopololei Keoneula, Kapalama	146,000 00
Hana ana a me ke kapili hou ana i na halekula	12,000 00
No na hana hou ana a me ka hooi ana aku i ka Maemae o na Kula Hanai	20,000 00
Na Lake Pepa a me na Lilo e ae	10,000 00
	800 00

Uku o ka Elele a Malama Buke.....	\$ 1,500 00
No 9 haumana ma ke Kula o Punahou a ma kahi lala e ae o ia Kula	720 00
No 12 haumana o na Keiki Hawaii maoli o ke Kula Kamemehameha, a Kula ao hana e ae, he 3 nae haumana mai na Apana Hookolokolo Kaapuni pakahi mai, e wae ia mai na Kula Aupuni mamuli o ko lakou oi o ka ike.....	1,000 00
No ka Mahele Ao Kumu i huiia me' ke Kula o	
Alanui Papu.....	2,250 00
Kumu Ao Akeakamai ma ke Kula Nui o Punahou.....	2,400 00

	\$ 212,170 00

PAUKU 2. Ma keia mau huina i hiki aku ka heluna i \$140,659.30, ua hooholo pu ia mai loko ae o kekahi o na dala maloko o ka Waihona, o kekahi hoi, aole o na dala i loaa mai paha ma na wahi mai i hai ia maloko o ka Pauku 5 o keia Kanawai, no na hana e hana ia aku ana no na makahiki elua e hoomaka ana mai Aperila 1, M. H. 1888, a e pau ana Maraki 31, M. H. 1890.

OIHANA O KO NA AINA E.

Kii Hoolele no na Wahi o Hawaii ma ka Hoikeike ma Melebona a me Ohio a me ka Hui G. A. R.....	\$ 800 00
Koena i Uku Oleia no na Kea Hanohano a me na Panai	3,000 00

	\$ 3,800 00

OIHANA HOOKOLOKOLO.

No ke Pai ana i na Hoike.....	\$ 7,500 00
Hooponopono a me Pai ana i na Kanawai ma ka Olelo Hawaii.....	3,000 00

	\$ 10,500 00

OIHANA KALAIAINA.

NA ULULAAU, NA PAKA, NA WAHI HOOLU MEA KANU— Hoohoiohoi ana i ke Kanu Ramie.....	5,500 00
---	----------

Hoohoihoi ana i ke Kanu Kope.....\$ 1,200 .00
No ke Kanawai Hoohoihoi Hana a me ke Kuai ana i ka

Palaoa Kalo a me na mea e'ae mai ke Kalo mai.... 5,000 .00
Kokua ia Kapiolani Paka..... 5,000 .00

No KELA A ME KEIA—

Hooponopono a me Pai Hoolaha ana i kā Papa Kuhi-kuhi Nui o ke Aupuni..... 5,000 .00

Kokua i ka Hui Home Luina..... 5,000 .00

Kuai Apaia Ainā ma Kalawao, Molokai..... 5,000 .00

Kokua i ka Mokumahu mawaena o Honolulu, Molokai a me Lanai 5,200 .00

Koēna o na Lilo o ka Ahaolelo o 1886 a me 1887..... 682 .70

Na Dute i hoihoi ia, i ohia no na lako o ka Luakini ma Kalawao..... 103 .00

Na Dute i hoihoia ia Theo. H. Davies & Co. 66 .33

Lilo Hoolewa o ke Kama Aliiwhabine Likelike e like me ka hoike a ke Komite Waiwai... 10,772 .72

Uku o na Kiaaina a me ka lakou mau Kakau-olelo, a me kela a me keia lilo o na Oihana

Kiaaina a hiki i Augate 23, 1888..... 5,000 .00 16,624 .75

\$ 53,524 .75

OIHANA WAIWAI.

Kokua i ka Laina Mokumahu Mo'ana.....\$ 48,000 .00

Hookaa ana i ka Olelo Hooholo e pili ana i ka Mokumahu Maderasa..... 22,000 .00

NA AUHAU PAPALUA I HOIHOI IA—

Keaka \$ 5 .00

Opū 3 .00

Wawahimoku 8 .80

S. P. Halama..... 6 .00

Hui Mahiko o Olowalu..... 48 .50

Iokia..... 5 .00

B. Norton..... 5 .00

Manuel Michado..... 5 .00

S. Uliana Bell.....	\$ 10 00
Mrs. Robertson.....	26 25
Liwai Oopa.....	5 00
Kupihea.....	5 00
Kahewahewanui.....	5 00
William Abbey.....	3 00

	\$140 55
Koi a E. C. Fishbourne.....	194 00

	\$ 70,334 55

PAPA HOONAAUAO.

Hooponopono, Pai, a me ka humu ana i na Buke Kula
Moolelo o ka Paeaina Hawaii..... 2,500 00

PAUKU 3. O na haawina dala i hiki aku ka huina
i ka \$615,141.14, ma keia ua hookaawaleia mai loko mai
o kekahi o na dala o ka Waihona, no ka hana o ke
Aupuni o na makahiki elua e hoomaka ana mai Aperila
1, M. H. 1888, a e pau ana ma Maraki 1, M. H. 1890.

HALE AUPUNI—

Hoakea i ka Hale Leta, Honolulu.....	2,000 00
Keena oihana hou Hale Dute, Hale Papaa, Honolulu..	9,500 00
Hale Papaa o ke Aupuni a me Hale Hana Ainahou....	8,000 00
Hale Makeke Hou, Honolulu	25,000 00
Kahua Hou Oihana Kinaiah, Honolulu	2,000 00
Hale Kaawai Hou Kinaiah Pake	12,000 00
Hoakea Hale Paahao o Oahu	4,689 00
Hale Hookolokolo hou a me Hale Paahao, Kona Akau,	1,300 00
Hale Hookolokolo hou, Kau Hikina	1,300 00
Hale Hookolokolo hou, Hale Leta, Kohala Akau.....	3,000 00
Hale Hookolokolo hou, a me Halepaahao, Koolauloa...	1,300 00
Hale Hana a Hale Papaa, Oihana Wai o Honolulu	800 00

NA UWAP, AWAPAE A ME MOOU—

Uwapo, Hookena a me Keauhou, Kona, Hawaii	1,000. 00
Uwapo ma Kailua, Kona, Hawaii	800 00

Hooliohi i ka Uwapo, Hilo.....	\$ 2,500	00
Uwapo Hou ma Kānuloa, Puna.....	500	00
Awapae ma Keanae.....	\$150	00
Awapae ma Maalo, Kaupo.....	700	00
Uwapo ma Kaunakakai a me Kamalo, a me Pukoo, Molokai.....	850	00
Uwapo Hou, Honolulu.....	3,750	00
Hoōlohi i ka Uwapo, Waimea, Kauai.....	8,300	00
Hooliohi a Hana ana i ka Uwapo o Nawiliwili, Kauai.....	1,500	00
Paleawai, Muliwai o Waimea, Kauai.....	1,200	00
	2,500	00

OIHANA WAI—

Oihana Wai, Laupahoehoe.....	1,000	00
Oihana Wai, Hilo.....	13,000	00
Ke Ana ana a me ka Huli ana i Wahī no ka Auwai o Hamakua.....	\$5,000	00
No ka Oihana Wai o Koloa, Kauai.....	4,000	00
Noka Oihana Waio Wailukumē Kahului, Maui.....	20,000	00
Ana ana i na Auwai o Kuahiwi o Kohala, i mea e Hiki ai ke Lawe a Hiki i Kohala Akau no na Hana Hookahe Wai Mahiai.....	3,000	00
Hookio ana a me Luawai, a me na pono wai, Awawa o Nuuanu.....	32,000	00
Oihana Wai Mākiki.....	31,300	00
	5,000	00

ALANUI A ME ALAHAKA—

Alanui mai Hilo a Luapele.....	30,000	00
Alanui mai Lahaina a hiki i Wailuku, Maui.....	15,000	00
Alanui mai Kakaako a hiki i Waikiki.....	\$5,000	00
Hana hou ana i ka Uwapo o Keawewai, Kohala Hema.....	500	00
Hana hōu ana i ke Alanui mai Waika a Waimea, Kohala Hema.....	1,200	00
Alanui o Puowaina.....	6,700	00
Ana ana, a hoomoe ana i Alanui mai Honoka- ne a hiki i Waipio.....	8,000	00
Hana ana i Uwapo ma Waiaka, Kohala Hema.	800	00
Hana ana i Uwapo ma Halawa, Molokai.....	1,000	00
	4,800	00

Alanui Kamehameha IV.....	\$.	1,000 00
Alanui Kalihī.....		2,000. 00
Alanui Pauoa.....		1,500 00
Alanui mai Kapiolani Paka a Kamoiliili.....		5,000 00
Kipapa i na alanui o Honolulu me na pohaku i wawahia a lili'i.....		69,000 00
Alahaka Muliwai, Wailua, Kauai.....		12,000 00
Na Auhau Alanui i hoolilō ole ia, a e hoolilo ia maloko o na apana i ohi ia ai		52,852 14
Hawaii—Hilo	11	77
Puna	146	00
Kau	8,575	28
Kona Akau	1,846	00
Kohala Akau.....	12,321	13
Hamakua.....	1,938	46
Maui—Lahaina	46	67
Wailuku	15,685	00
Makawao	4,533	51
Hana	470	49
Molokai	975	86
Lanai	132	00
Oahu—Ewa a me Waianae	33	44
Waialua	10	35
Koolaulea	12	09
Koolaupoko	440	61
Kauai—Lihue	4,672	15
Koloa.....	238	86
Waimea	438	10
Niihau	324	37
Na Poino Alanui		93,000 00
Pakui i ka Hana Kukui Uwila, Honolulu.....		43,000 00
Hoohoihoi Hoopae Limahana.....		30,000 00
Lawe ana i na Mea Ino ma na Paipu o Honolulu a me na Kii no ia Hana.....		1,200 00

Alanui Pali o Nuuanu.....\$ 10,000 00

Uwea Telegarapa Moana Mawaena o na

Mokupuni.....\$25,000 00

Alanui mai Makawao a Hiki i ka Piko o

Haleakala..... 2,000 00 27,000 00

PAPA OLA—

Pakui ana mai i na Hale Hoomalu..... 2,000 00

PAPA HOONAAUAO—

Kukulu ana i na Halekula..... 25,000 00

\$ 615,141 14

PAUKU 4. O na haawina dala mahope nei ma keia iho ua hookaawale ia mai loko mai o na dala e waiho ana ma ka Waihona mawaho ae o na dala e ae e loaa ana mai na kumu loaa i oleloia iloko o ka Pauku 5 o keia Kanawai.

Na Lilo o ka Aha Kiekie me Aha Kaapuni.....\$ 5,000 00

Na Lilo o ka Mokumahu Kolo (Eleu)..... 5,000 00

Malama ana i na Lawehala..... 15,000 00

Malama ana i ka Halemai Pupule..... 5,000 00

Na Lilo Hoomalu..... 20,000 00

Kahua Lepera..... 25,000 00

Uku o na Makai..... 15,000 00

Na Lilo o na Hihia Kivila me Karaima..... 5,000 00

Ninaninai Koronero..... 1,000 00

\$ 96,000 00

PAUKU 5. O na dala a pau e loaa mai ana paha i ka Waihona iloko o na makahiki elua, a mahope aku o ka la 30 o June, M. H. 1890, mai kekah i o na poe aie mamua aku nei, a e kauoha ia aku ana ma keia hope aku nei e ka Ahaolelo, a o na loaa oi aku o na dala i waiho ia ma ka

Baneko Hale Leta, ke ole e hoakaka maoli ia, e hoolilo ia no ia no ka uku ana i na haawina dala i hoakaka ia iloko o ka Pauku 3 o keia Kanawai. Aka nae hoi, ina o na loaa o na dala mai kahi i olelo ia* iloko o keia pauku e oi aku ka nui i ko na haawina dala maloko o ka Pauku 3 o keia Kanawai, oia mau dala oi aku he hiki no ke hoolilo ia no ka hookaa ana o kekalfi o ka Aie Lahui.

PAUKU 6. E loaa ka mana i ke Kuhina Waiwai no ka hoomau ana aku i na uku i kulike ai me na haawina i hoomana ia ma ka Pauku 1 o keia Kanawai a hiki i ka la 31 o Iulai, M. H. 1890, koe wale no ke hana hou ia he mau haawina hou mamua ae o ia la.

PAUKU 7. E loaa ka mana i ke Kuhina Waiwai no ka hoomau ana aku i na uku ana i kulike ai me na haawina i hoomana ia e ka Pauku 3 o keia Kanawai a hiki i ka la 31 o Iulai, M. H. 1890, koe wale no ke hana hou ia he mau haawina hou mamua ae o ia la. Aka hoi, aole e uku ia kekahī huīna i oi aku maluna o ka mea i haawi ia me keia haawina a o kekahī o na mea i hai ia ae la.

PAUKU 8. Aole e ae ia ke Kuhina Waiwai e uku mai ka Waihona mai i kahi o na dala no kekahī mea i hoomana ole ia ma keia Kanawai. Koe nae na dala a pau e unuhi ia mai ana malalo o na mea i hoakaka ia e ke Kanawai e pili anā i ka Baneko Hunahuna Hale Leta, no na dala Auhau Halemai, a e uku ia ua mau dala la i kela a me keia manawa i na Kahu Malama o ka Halemai Moi Wahine, a me na dala auhau alanui pu kekahī. Na hoolilo i hoomana ole ia e hoike ia aku no i ka Ahaolelo, ma ka Palapala Huikala, koe wale no e like me ka mea i

hoomana ia e ke Kumukaniawai, ma keia ke papa loa ia nei.

PAUKU 9. Aole kekahi mea e malama ana i na Oihana elua i hoakaka ia na uku, e ae ia oia e loaa ka uku papalua, e lawe wale no ma ka uku o ka oihana nona ka uku kiekie ae, oiai, ina he elua tausani dala ka uku no ka makahiki o kahi oihana e paa ia ana eia, alaila, ua kuleana wale no oia ma ia uku hookahi, aole kahi mea e ae.

PAUKU 10. O na Aelike a pau, no ke kukulu a hana hou ana i kekahi hana Aupuni, nona ka huina i hiki aku i ka \$500.00 a me ka hoolako ana mai i na mea ai, a lako mea hana, e haawi wale ia no i kekahi mea ma o ka hoolaha akea ia ana aku no ka poe e manao mai ana i ua mau hana nei.

PAUKU 11. E mana keia Kanawai mahope iho o kona lilo ana i Kanawai mai ka manawa a mahope mai o kona hoapono ia ana.

Aponoia i keia la 11 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUA REX.

Na ka Mor:

L. A. THURSTON,
Kuhina Kalaiaina.

MOKUNA LXXVI.

HE KANAWAI

E HOOLOLI AI A E HOOHUIHUI AI I NA KANAWAI KOHO BALOTA O KE AUPUNI.

E hooholoia e ka Moi a me ka Ahaolelo o ko Hawaii Paeaina.

PAUKU 1. Mai a mahope iho o ka hooholo ia ana o keia Kanawai, o na kanawai a me na hapa kanawai a pau i hoakaka ia maloko o ka Papa A i hui pu ia me keia, e hoopau ia a ma keia ua hoopau ia no.

PAUKU 2. Maloko o keia Kanawai ma na wahi i ike ia ai o na huaolelo a mau huaolelo mahope iho nei, e manao ia a e hoomaopopo ia ua pili a ua loaa ia mau olelo i keia ano i hoike ia maloko nei, ke ole nae e hiki ke loaa i mau ano ma na olelo e ae. "Kuhina," e pili ia a e manao ia oia no ke Kuhina o ka Oihana Kalaaina o ia wa o ke Aupuni Hawaii. "Kumukanawai," e pili ia a e manao ia oia ke Kumukanawai o ke Aupuni Hawaii i hoolaha ia ma ka la 7 o Iulai, 1887, me na hoololi o ia Kumukanawai. "Luna Nana" a "na Luna Nana," e pili ia a e manao ia oia ka Luna Nana a o na Luna Nana Koho Balota, e like me ia i hoakaka ia maloko o keia Kanawai, a i ole ia, o ka hope a mau hope paha o ia Luna Nana a mau Luna Nana paha. "Mea Holo Balota" a "Poe Holo Balota," e pili ia i kekahī mea a poe paha i hoike i ko lakou a i kona manao pāha e waiho aku ia ia a ia lakou paha e koho ia no kekahī noho iloko o ka Ahaolelo. "Aha," e pili ia i kekahī aha i loaa ka mana mamuli o keia Kanawai e hookolokolo i na Koho Balota i hoopaapaa ia.

"Koho Balota," e pili no ia a e manao ia oia no ke koho balota ana no na Alii a Lunamakaaiñana i hoakaka ia ma keia Kanawai. "Papa Inoa," e pili ia a oia no ka papa inoa o ka poe i koho i hoakaka ia ma keia Kanawai. "Apana," e pili ia i kekahi apana koho e like me ia i hoakaka ia ma keia Kanawai, ke ole e hiki e loaa ia ano mammuli o na olelo e ae. "Hana Kipe," a "Hana Kue Kanawai," e pili ia a oia no na hewa i hoakaka ia maloko o keia Kanawai malalo o ia mau poo a mahele paha.

NA KOHO BALOTA.

PAUKU 3. E malama ia ma na wahi a pau o ke Aupuni ma ka Poakolu mua o Feberuari o ka makahiki 1890, a ma ia la no o Feberuari i kela a me keia Ʉluā makahiki mahope iho o ke koho balota, a e kapa ia o ke koho balota nui.

PAUKU 4. O ke koho balota nui, o ke koho ana no ia ma ka balota i na hoa kohō ia o ka Ahaolelo. O ke ano o ke koho ana, e like no ia me na mea i hoakaka ia ma hope iho nei.

PAUKU 5. O na koho balota kuikawa oia no na koho ana i malama ia no ka hoopiha ana i ka hakahaka iwaena o na hoa kohō ia o ka Ahaolelo, a e malama ia ma na manawa a ke Kuhina e hoolaha aku ai.

NA HOOLAHĀ KOHO BALOTA.

PAUKU 6. Aole e emi malalo o kanakolu la mamua ae o kekahi koho balota nui ana, a i na manawa a pau e loaa ai ia ia kekahi kauoha kupono, aole e emi malalo o iwakalua la mamua o kekahi koho balota kuikawa ana, na ke Kuhina Kalaiaina e hoopuka aku i hoolaha koho balota a hooili aku i na kope o ia hoolaha i na Papa Luna Nana koho balota ma na wahi a pau o ke Aupuni, a i ole ia,

kahi e malama ia ai ia Koho Balota ana, a o ia hoolaha e
pai ia no hoi' ma Honolulu.

PAUKU 7. E hookomo ia maloko o ia hoolaha kekah
hoakaka no ka manawa a me na wahi kahi e malama ia ai
ke koho balota ana a me ke kumu o ke koho ana. Ua
hiki no hoi e hookomo ia na mea e ae e pili ana ia hana a
ke Kuhina i manao ai he kupono i hui ia me ka
haawi ana i na uku makana no ka hopu ana a me ka ho
ahewa ana i ka poe e kue ana i na kanawai koho balota.

PAUKU 8. E kau ia na kope o ia hoolaha koho balota
ma na wahi akea aole e emi malalo o ekolu ma ka apana
paha kahi e malama ia ai ia koho ana. E pai ia na Hoo
laho Koho Balota iloko o hookahi a oi ae nupepa Hawaii
a me nupepa Enelani ma ka olelo o ka nupepa e pai ana
ia hoolaha.

NO NA ALII.

PAUKU 9. He iwakaluakumamaha Alii no ke Aupuni,
he eiwa o lakou e koho ia mai ka mokupuni o Oahu, eono
mai ka mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai, eono mai
ka mokupuni o Hawaii, a he ekolu mai ka mokupuni o
Kauai a me Niihau. E koho ia lakou i ka manawa koho
balota nui no na Lunamakaainana i kela a me keia elua
makahiki e like me ia i hoakaka ia mahope ae nei maloko
o keia Kanawai. E noho lakou ma ia hana no eono ma
kahiki, koe e like me ia i hoakaka ia ma keia Kanawai.
E hoomaka ko lakou kau e noho ai mai ke koho balota
nui ana. E noho lakou me ka uku ole, aka, e loaa no ia
lakou i uku mile ma ka ratio e like me ia i hoakaka ia no
na Lunamakaainana.

PAUKU 10. Ma ke koho balota nui ana iloko o ka ma
kahiki 1890, hookahi hapakolu o na Alii ma kela a me keia

mau mahele e koho ia e hana no elua makahiki, hookahi hapakolu no eha makahiki, a hookahi hapakolu no eono makahiki. Ma kela a me keia koho balota nui ana mahope iho o ke koho ana o ka makahiki 1890, he hookahi hapakolu o na Alii i koho ia no kela a me keia o na mahele e koho ia e hoopihā i ka hakahaka i loaa mamuli o ka pau ana o ka manawa o ka hapakolu mamua iho. I ke koho ana no na Alii i kela a me keia o na mahele i olelo ia, e kau ia no ka inoa o na moho no kela a me keia mahele i olelo ia, maluna o kekahī balota hookahi, a e koho ia ma kekahī o na wahi koho o ka mahele, me ka nāna ole i na apāna koho no na Lunamakaainana.

NO KE KUPONO O' NA ALII.

PAUKU 11. O kela a me keia kane o ke Aupuni i hiki aku kona makahiki i ka iwakaluakumamalima; ua noho ma keia Aupuni no aole e emi malalo o ekolu makahiki; nona ka waiwai i kupono i ka auhau ia i emi ole iho ka waiwai io malalo o ekolu tausani dala maluna ae o na hihia a pau, a i ole ia, ua loaa ia ia mai kekahī hana i ku i ke Kanawai a mai kekahī waiwai mai paha nona ka loaa makahiki i emi ole malalo o eono haneri dala, ua kupono oia e koho ia i Alii.

NO NA LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 12. He iwakaluaku'mamaha Lunamakaainana no ke Aupuni i koho ia mai na apāna mahope iho nei, he hookahi no kela a me keia apāna. E mahele ia a ma keia ke mahele ia nei ke Aupuni i iwakaluaku'mamaha apāna koho balota, a e hoakaka ia ua mau apāna nei ma na pauku mahope iho nei.

NA APANA KOHO BALOTA.

PAUKU 13. Ma ka Mokupuni o Oahu he ewalu apana, a penei na hoakaka ana a me na palena :

Apana Ekahi: O kela wahi a pau o ka apana hoo-kolokolo a auhau o Honolulu, a o Kona paha, e waiho ana ma ka hema-hikina o ka laina mai ka piko a oioina paha o ka lalani mauna o Konahuanui maluna o ka lapa e hookaawale ana i na awaawa o Manoa a me Makiki mai na awaawa o Nuuanu a me Pauoa, a mawaena aku o ka lua a kipoho paha o ka puu i kapa ia o Puowaina a hiki i ka pahu haē ma kahi kahiko o na pu ki-aloha, mai laila pololei aku a ka huina o Alanui Kinau a me Alapai, mawaena aku o Alanui Alapai a hiki i Alanui Moi, mawaena aku o Alanui Moi a hiki i Alanui Hema, mawaena aku o Alanui Hema a hiki i ke kai.

Apana Elua: O kela wahi a pau loa o Honolulu, a o Kona, i olelo ia, ma ka akau o ka apana ekahi a maloko o kekahī laina mai ka pahu haē ma kahi kipu aloha ma Puowaina a hiki i ka huina o na Alanui Ema me Kula, mawaena o Alanui Kula a hiki i Alanui Papu, mawaena o Alanui Papu a hiki i Alanui Beritania, mawaena o Alanui Beritania a hiki i ke kahawai o Nuuanu, ma ka uwapo Kamika, alaila, mauka mawaena o ke kahawai a hiki i ke Alanui Kula, mawaena o Alanui Kula a hiki i ke Alanui Liliha, mawaena o ke Alanui Liliha a hiki i Alanui Kauka, mawaena o Alanui Kauka a hiki iluna o ka lapa ma ka aoao akau-komohana o ke awawa o Nuuanu, a ma ia lapa a hiki iluna o ka piko i kapaia o Lanihuli ma ke kuahiwi o Konahuanui.

Apana Ekolu: O kela wahi a pau o Honolulu, a o Kona, i olelo ia, e pili ana me na apana ekahi me elua, a

malalo hoi o kekahi laina mai ke kihi o ke Alanui Papu me Beritania, a mawaena o na Alanui Beritania a hiki i Alanui Likeke, mawaena o Alanui Likeke a hiki i ke kai, a i kaupale ia makai e ka lihi kai.

Apana Eha: O kela wahi a pau o ka apana o Honolulu, a o Kona, i olelo ia; e waiho ana ma ke komohana o ka apana elua a me ekolu, a maloko o ka laina mai ke kihi o Alanui Kula me Liliha, mawaena o Alanui Liliha a hiki i Alanui Alii, mawaena o Alanui Alii a hiki i ka uwapo ma ke kahawai o Nuuanu, a kaupale ia makai e ka lihi kai.

Apana Elima: O kahi i koe a pau o Honolulu, a o Kona, e waiho ana ma ka akau a me ke komohana o na apana elua me eha.

Apana Eono: O ka apana hookolokolo a auhau o Koolaupoko, e kapaia ka Apana o Koolau.

Apana Ehiku: O na apana hookolokolo a auhau o Koolauloa me Waialua, e kapaia ka Apana o Waialua.

Apana Ewalu: O na apana hookolokolo a auhau o Ewa a me Waianae, e kapaia ka apana o Ewa.

PAUKU 14. Ma ka Mokupuni o Maui, Molokai a me Lanai, he eono. Penei na apana:

Ekahī: O ka Mokupuni o Molokai e kapa ia o ka Apana o Molokai.

Elua: O na apana o Kaanapali a me Lahaina, ma Maui, a me ka Mokupuni o Lanai, e kapa ia ka Apana o Lahaina.

Ekolu: O kela hapa o ka Apana o Wailuku e waiho ana ma ka akau o ke alanui e moe ana i Iao (ma ka aoao

hema o ke kahawai) a hiki i na puu one a me ke kualapa o na puu one a hiki i ka nuku o ka muliwai o Wailuku, e kapaia ka Apana o Wailuku Akau.

Eha: O kela hapa o ka Apana o Wailuku e waiho ana ma ka hema o ka Apana o Wailuku Akau, a e hookomo pu ana i ka Mokupuni o Kahoolawe, e kapae ana nae ia Honuaula, e kapaia ka Apana o Wailuku Hema.

Elima: O kela wahi o ka Apana o Makawao e waiho ana ma ka hema a me ke komohana o ke awawa o Halehaku me Kula, e kapa ia ka Apana o Makawao.

Eono: O kahi i koe o ka Mokupuni o Maui, e kapa ia ka Apana o Hana.

PAUKU 15. Ma ka Mokupuni o Hawaii he ehiku apana, penei:

Ekahi: O Puna a me kela wahi o Hilo a pau ma ka hema a waenakonu o ke awawa o Pukihai a me Wainaku, e kapa ia ka Apana o Hilo Hema.

Elua: Mai ke awawa o Pukihai a hiki i waenakonu o ke awawa o Hakalau, e kapa ia ka Apana o Hilo Waena.

Ekolu: Mai ke awawa o Hakalau a hiki i waenakonu o ke awawa o Kalapahapuu ma Hamakua (mawaena o Kukaiau a me Kainehe) a e hookomo ana ia Kukaiau a pa'u, e kapa ia ka Apana o Hilo Akau.

Eha: O kahi i koe o Hamakua a me Kohala Hema, e kapa ia o ka Apana o Hamakua.

Elima: O Kohala Akau, e kapa ia ka Apana o Kohala.

Eono: O Kona Akau me Kona Hema, e kapa ia ka Apana o Kona.

Ehiku: O Kau, e kapa ia ka Apana o Kau.

PAUKU 16. Ma ka Mokupuni o Kauai a me Niihau he ekolu apana. Peneia iho:

Ekahi: Mai ka lae o Puanaaiea a hiki aku a e hookomo ana ia Kalaheo, a i hui ia me ka Mokupuni o Niihau, e kapa ia ka Apana o Waimea.

Elua: Mai a e hookoe ana ia Kalaheo a hiki aku a e hookomo ana ia Hanamaulu, e kapa ia ka Apana o Lihue.

Ekolu: Mai a e hookomo ana ia Wailua a hiki i ka lae o Puanaaiea, e kapa ia ka Apana o Hanalei.

PAUKU 17. I na wa a pau i ike ia he mea pono no ka poe koho, ua hiki no i ke Kuhina Kalaiaina e hookaawale ae i elua a oi ae mau mahele apana, a o ia mau mahele apana e loaa no kona wahi koho balota kaawale.

MANAWA HANA.

PAUKU 18. E noho na Lunamakaainana no elua makahiki, a e koho ia ma na koho nui ana i malama ia e like me ka mea i hoakaka ia mahope nei, i kela a me keia elua makahiki. E hoomaka aku ke kau o ka noho ana mai ka la o ke koho balota nui.

PAUKU 19. Eia nae, o kela me keia mea i koho ia e hoopiha i kekahī manawa i pau ole, e noho wale no oia ma ka oihana nō ke koena o ia manawa i pau ole.

PAUKU 20. E loaa ia lakou ma ke ano he uku no ka lakou hana na dala he elua haneri me kanalima no kela a me keia kau o elua makahiki, no ka hele ana i na halawai ana a ka Ahaolelo me ka uku mile i helu ia ma ka hele hookahi ana ma ka umi keneta no kela a me keia mile mai ko lakou wahi noho a hiki i kahi e akoakoa ai.

NA HAAWINA O NA LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 21. O kela a me keia kupa kane o ke Aupuni i hiki kona mau makahiki i ka iwakaluukumamakahī; i ike i ka heluhelu a kakau i ka olelo Hawaii, Beritania, a o kekahī olelo o Europa paha; i ike i ka helu waiwai; i noho paa ma keia Aupuni no na makahiki aole i emi malalo o ekolu, a o ka makahiki hope oia no ka makahiki mamua koke iho o ka la koho balota; a he waiwai paa kona maloko o ke Aupuni nona ka waiwai io maluna ae o na hihia o na ano a pau i oi ae mamua o Elima Haneri Dala, a i ole ia, ua loaa iaia he loaa makahiki i emi ole iho malalo o elua haneri me kanalima dala mai kekahī hana ku i ke kanawai, a mai kekahī waiwai mai paha, ua hiki ia ia e lilo i Lunamakaainana no ka lehulehu.

PAUKU 22. Mamua iho o kona noho ana iloko o ka Ahaolelo e hoohiki kela a me keia Alii a me Lunamakaainana e hooko a e kokua pololei mamuli o ke Kumukanawai a me na Kanawai o ke Aupuni, a e hana i kana hana ma ke ano Kaukanawai me ka pololei. Ua hiki e hoohiki ia na olelo hoohiki o ia ano e kekahī Lunakanawai o ka Aha Kiekie.

PAUKU 23. Aole i kupono kekahī mea e koho ia i Alii a i Lunamakaainana pahā, ina ua pili ia ia kekahī o na mea i hoakaka ia ma ka Pauku 26, a ma kekahī wahi e aku ma keia Kanawai; a i noho ma kekahī oihana loaa a pomaikai malalo o ke Aupuni a Keena paha o ke Aupuni, a malalo paha o ka oihana hookolokolo; a he kuleana pomaikai kona iloko o kekahī aelike me ke Aupuni, aole no hoi e noho ia mea ma ke ano he hoa koho ia no ka Ahaolelo. Aole e hookohu ia kekahī hoa o ka Ahaolelo i kekahī Oihana Kivila malalo o ke Aupuni iloko o ka

manawa i koho ia ai oia e noho i Lunamakaainana, koe
ke koho ia oia i hoa no ka Aha Kuhina.

NO KE KUPONO O KA POE KOHO I NA ALII.

PAUKU 24. O kela a me keia kane e noho ana ma ko Hawaii Paeaina, ina he Hawaii, Amerika a he Europa paha ma ka hanau a hanauna ana, a ina ua hiki aku kona mau makahiki i ka iwakalua, a ua hookaa oia i kona auhau, a ina ua hookomo oia i kona inoa ma ka papa inoa o ka poe koho o kona apana no ke koho i na Alii o ka Ahaolelo, alaila, ua kupono oia ke koho i na Alii, a ua loaa ia ia ke kuleana e kohō i na Alii o ka Ahaolelo i kela a me keia koho ana, ina nae :

Ekahī: Ua noho oia ma ka aina aole i emi malalo o ekolu makahiki, a ma ka apana ana i makemake ai e koho aole i emi malalo o ekolu mahina mamua ponoi iho o ke koho ana i makemake ai oia e koho ;

Elua: He waiwai ponoi kona ma keia paeaina i kupono i ka auhau ia i emi ole iho ka waiwai io malalo o ekolu tausani dala mawaho ae o na hihia a pau, a i ole pela, ua loaa maoli ia ia kekahi loaa makahiki i emi ole malalo o eono haneri dala iloko o ka makahiki mamua ponoi iho o kona hookomo ana i kona inoa iloko o ka papa inoa o ka poe kupono i ke koho ;

Ekolu: He hiki ja ia ke heluhelu a hoomaopopo i ke ano o kekahi nupepa i pai ia ma ka olelo Hawaii a Enelani, a i ole ia, ma kekahi olelo Europa ; aka, koe nae na mea i makemake ia no ka noho paa ana ekolu makahiki, a me ka ike i ka heluhelu a me ka hiki ke hoomaopopo i ke ano o kekahi nupepa kupono i pai ia iloko paha o ka olelo Hawaii, Enelani, a i ole, o kekahi olelo Europa, aole e pili keia i na poe e noho ana iloko o ke Aupuni i

ka manawa i kukala ia ai o ke Kumukanawai, ina nae ua hoopaa, ia na inoa a ua koho i ke kau koho balota i malama ia ai malalo o ia mea hookahi.

Eha: Ua hoohiki oia e kokua mamuli o ke Kumukanawai a me na Kaniawai, i hoohiki ia imua o kekahi mea i loaa ia ia ka mana e hoohiki, a i ole ja, imua o kekahi Luna o ka Papa Nana Koho.

NO NA HAAWINA O KA POE KOHO LUNAMAKAAINANA.

PAUKU 25. O kela a me keesia kane e noho ana ma ko Hawaii Paaina, ina he Hawaii, Amerika, a he Europa paha ma'ka hanau a hanauna ana, a ina ua hoohiki oia e kokua mamuli o ke Kumukanawai a me na Kanawai e like me ka mea i hoakaka ia no ka poe nana e koho i na 'Lii; a i hookaa i kona mau auhau, a ua hiki aku oia i na makahiki he iwakalua, a i noho ma keia Aupuni no ka makahiki hookahi mamua ponoi iho o ke koho ana, a i ike i ka heluhelu a me ke kakaulima ma ka olelo Hawaii, a Enelani, a Europa paha (ina i hanau ia mahope mai o ka makahiki 1840), a ina ua hookomo i kona inoa ma ka papa inoa o ka poe koho o kona.apana e like me ka mea i hoakaka ia ma ke Kanawai, alaila, ua loaa ia ia ke ku-leana e hookomo i hookahi balota no ka Lunamakaainana a mau Lunamakaainana paha o ia apiana; aka nae, o ka mea i makemake ia ua noho paa iloko o ke Aupuni a oi aku mamua o hookahi makahiki mamua koke iho o ke kau koho, a ua ike i ka heluhelu a me ke kakau ina ma ka olelo Hawaii, Enelani, a i ole ma kekahi olelo Europa, i ka manawa o ke kukala ia ana o ke Kumukanawai, ina ua hoopaa i ko lakou mau inoa a ua koho malalo o ke kau koho balota mua i malama ia ai malalo o ia mea hookahi.

NO NA KUMU E KUPONO OLE AI.

PAUKU 26. Aole loa e ae ia kekahi o ka poe i olelo ia malalo iho nei e hoopaa i ko lakou inoa no ke koho ana, aole hoi e koho, aole hoi e noho ma ka Ahaolelo, oia keia: o kekahi mea pupule a hupo paha, a o kekahi mea i hoahewa ia no kekahi o keia mau ofeni, penei: puhi hale, aihue moku, kipe, wawahi hale, hana dala hoopunipuni, aihue i ka waiwai i haawi ia e malama, kuni kolohe i na holoholona, apuka, imi loaa ma ka hoopunipuni, moepio a moe naha, lawe wale i ke kino o kekahi, aihue, puhi ahi, lawe ola ma ke degere ekahi, pepehi kanaka, hoohiki wahahhee, pue wahine, powa, moe aikane a holoholona, kipi, hookonokono e hoohiki wahahhee, lawelawehewa ma ka oihana, ke ole e kala ia kona hewa e ka Moi, a i hoihoi hou ia kona mau pono kivila, a mamuli o ka olelo o ia kala ia ana ua hoakaka ia ua kupono ia ia ka lawelawehewa ana i kekahi oihana waiwai e hanohano ai.

PAUKU 27. Aole e hopu ia kekahi mea koho ma ka la koho balota oiai oia ma kahi koho, a ma ka hele ana aku ona ilaila, a mai ka hoi ana malaila aku, koe wale no ina he kipi feloni a kue i ka maluhia paha; aole no hoi e koi ia ma ia la kekahi mea koho e hana i kekahi hana koa, a ma ia hana ana he hiki e keakea ia kona hele ana e koho, koe wale no i ka manawa kaua a pilikia e ae o ke Aupuni.

PAUKU 28. Aole e hele kekahi koa ma kahi koho balota no kekahi hana me ka aahu koa, aole no hoi e kai hele pualu kekahi pualikoa a hui poai hooponopono aupuni e ae e hele akoakoa i kahi koho balota.

NÒ NA LUNA NANA KOHO BALOTA.

PAUKU 29. E hoonoho ia i Papa Luna Nana Koho Balota no kela a me keia wahi koho a Apana Koho o ke Aupuni i ekolu hoa. E koho ia lakou e ke Kuhina Kalaiaina e like me ka mea hiki ia ia mai na aoao kue holo balota ma kela a me keia koho balota nui ana. Ina ua hiki ole, hana ole a hoole paha kekahī mea i koho ia pela i Luna Nana, na ke Kuhina Kalaiaina e hoonoho aku i kekahī mea e hoopīha ia hakahaka. Eia no nae, ina he mea hiki ole ke hoike ia aku ia mea i ke Kuhina Kalaiaina iloko o ka manawa kupono e hiki ai ia ia e hookohu i kekahī mea mamua ae o' ka malama ia ana o ke koho ana, ua hiki no i ka lala a mau lala paha o ka papa i koe e hookohu i kekahī mea e hoopīha i ua hakahaka nei. E loaa i na hoa pakahi o na Papa Luna Nana aole e oi mamua o elima dala no kela a me keia la i hana maoli ia. Ina aole i hoakaka okoa ia, alaila, o ka mea nona ka inoa i hai mua ia, oia ka Lunahoomalu o ka Papa.

NA HANA A NA LUNA NANA KOHO BALOTA.

PAUKU 30. O ka hana a na Luna Nana, e kakau i ka poe koho,, a e kakau i ko lakou mau inoa e like me ka mea i kauoha ia ma keia Kanawai. E hana, hooponopono hou i kela a me keia manawa, a e malama i ka papa inoa o ka poe koho ma ko lakou mau apana iho, a e hooili aku i na kope o ia mea i ke Kuhina Kalaiaina, e kau aku i na olelo hoolaha no ke koho balota, aole e emi malalo o elima la mamua iho o ke koho balota ana.

E nohō hoomalu ma kela a me keia koho ana, a e malama ia koho ana, a e malama i ka maluhia.

E kakau i ka inoa o kela a me keia mea e koho ana a e makemake ana e hookomo i kona balota; e hoohiki i kela a me keia kanaka i kue ia kona koho ana, a e nana i

ka ninau pono ia o ua mea la e pili ana i kona kuleana e koho (ua hiki ke lawelawe ia kela a me keia ano olelo hoohiki no ua mea la, a i ole ia, ua hiki ke olelo paa e like me ka mea e hiki ana.)

E hoonoho a hooponopono aku i ka hana i hookahi a elua paha mau Kakauolelo e like me ka mea kupono, a me na makai kuikawa i kupono no ka malama ana i ka maluhia.

E hoomaopopo a hoike ae ma ke akea i ka hopena o ke koho ana ma kela a me keia kohō balota ana.

E haawi aku i na palapala hoike kupono no ke kohō ia ana o ka poe i kohō ia i mau. Lunamakaainana, a e hoike aku i ka hopena o ia kohō ana no na Alii i ka Makai Nui o ko lakou mau Mokupuni a i ka Ilamuku ma ka Mokupuni o Oahu.

E malama a hooili aku i ke Kuhina Kalaiaina i na balota a pau i hookomo ia ma kela a me keia kohō balota ana, me na kope o na palapala hoike no ke kohō ia ana, a me na hoakaka no ka hopena o ke kohō ana me na mea a pau e pili ana.

E malama i na pahu balota a me na waiwai e ae e pili ana i ke kohō balota, ka papa inoa o ka poe kohō, a e hana i na hana a pau i ke kohō balota, a e hana i na hana i kauoha ia ma keia Kanawai e pili ana i ke kakau ana i ka poe kohō balota, papa inoa o ka poe kohō, na kohō ana, a me na hana a me na mea e ae e pili ana.

E loaa i kela me keia Luna Nana, a ma keia ke haawi ia nei ka mana ia lakou, e hoohiki aku i na olelo hoohiki i ke Kumukanawai i ka poe e makemake ana e kakau ia ko lakou mau inoa he poe kupono i ke kohō, a me na olelo hoohiki e ae ma ka hana a hooko ana i ka lakou hana.

NO KA PAPA INOA O KA POE KOHO.

PAUKU 31. E malama ia ka Papa Inoa o ka poe koho o kela a me keia apana, a e hooponopono ia i kela a me keia manawa ma ke kapae ana i na inoa o ka poe koho i make, hele ma kahi e mai ka apana aku, a ua lilo i mea kupono ole e kohō ma ia apana no kekahī kumu e ae.

E hookomo ia ma ia papa inoa na inoa wale no o ka poe koho e noho ana ma ka apana i kupono i ke kohō, aole kekahī mea e ae. Aole e hoololi ia ma kekahī ano e ae ua papa inoa nei, koe wale no iloko o ka manawa a me kahi i hoolaha pono ia no ka halawai akea ana o na Luna Nana.

E kapa ia ua papa inoa nei "Ka Papa Inoa o ka Poe Koho." E kakau ia a e malama ia maloko o kekahī buke. E hoonohonoho ia ka papa inoa mai ka A aku, me ka hookoe ia o kekahī wahi kaawale no na hoololi malalo o kela a me keia hua. E kakau ia ka inoa o ka mea koho ma ka aoao hema o ka buke, a ma kahi e kupono ana i kela a me keia inoa e hoike ia ka nui o kona mau makahiki; kahi noho, ka hana a me ka la me ka makahiki i kakau ia ai o kona inoa, me ka hookoe iho i wahi kupono no na olelo hoomanao a wehewehe hou iho.

I ka manawa e pau ai ke kuleana o kekahī mea kohō e holoi ia kona inoa ma ke kaha ana he laina a mau laina paha me ka inika maluna iho o ka inoa, me ke kakau iho i ka manawa a me ke kumu i hana ia ai pela, ma kahi i waiho kaawale ia e kupono ana i ua inoa nei.

E kope hou ia ua papa inoa nei iloko o kekahī buke hou i kela a me keia manawa a ke Kuhina Kalaiaina e kauoha ai.

E hamama ka Papa Inoa o ka Poe Koho i na wa a pau no ka nana ia e na mea a pau me ka uku ole.

Ua hiki no ke hoolako ia aku na kope o ia Papa Inoa i ka poe kupono no kekahī uku kupono. Maloko o ia Buke Papa Inoa e kakau ia ai na inoa o ka poe koho no na Alii a me na Lunamakaainana, aka, e malama kaawale ia ua mau papa inoa nei kekahī mai kekahī. E hana ia ua mau papa inoa nei e like me ka mea i kauoha ia e ke Kuhina Kalaiaina. Ua hiki no nae hoi ke kakau ia na īnoa o ka poe koho i na Lunamakaainana a me na Alii ma ka aoao hookahi o ka buke, ma na kolamu kaawale nae. Aole e ae ia kekahī mea i komo ole kona inoa iloko o ka papa inoa o ka poe koho e koho.

PAUKU 32. Ma na manawa e mahele ia ai kekahī apāna i elua a oi ae mau mahele apāna, e hana ia na papa inoa kaawale o ka poe koho e nōho ana ma kela a me keia mahele apāna mai ka buke papa inoa ae, a aole e ae ia kekahī mea koho e koho ma kekahī mahele e ae, koe wale no ma ka mahele ana i noho ai.

HOOPONOPONO ANA I KA PAPA INOA O KA POE KOHO.

PAUKU 33. I mea e hooponopono ia ai ka papa inoa o ka poe koho, ma ka hookomo ana i na inoa hou, a i ole, ma ka hoololi ana i na inoa o ka poe koho i make, hele ma'kahī e, a i kupono ole paha e koho; na na Luna Nana a o ka hapa nui paha o lakou e malama, aole e emi malalo o elimia la, aole hoi e oi aku mamua o kanakolu la mamua iho o ke koho ana i mau hālawai akea, aole e emi malalo o elua ka nui, i hoolaha ia ma ke kau ana i na hoolaha aole e emi i elimia la, aole e emi malalo o ekolu wahi ma na wahi akea maloko o ka apāna a mahele apāna paha, ina ua mahele ia ka apāna, a me na hoolaha e ae a na Luna Nana i olelo ia e manao ai ua kupono.

PAUKU 34. Aole e keakea ia ka hele ana o kekahī

mea i ua mau halawai nei o na Luna Nana, koe wale no ina no ka malama ana i ka maluhia. Na ua mau Luna Nana nei i olelo ia, ma ia wa a ma ia wahi, e lawe i ke noi o kela a me keia mea e makemake ana e kakau ia kona inoa maloko o ka Papa Inoa o ka poe koho, a ina e ike ia ua kupono ua mea noi nei e kakau ia konā inoa ia manawa, ma ia wahi maloko o ka Papa Inoa i olelo ia, ma kekahī, a i ole ia, ma na papa inoa no a i elua e like no me ka mea e hana ia ana.

E lawe no lakou i na kumu kue a pau i waiho ia mai e kue ana i ka hookomo ia ana o kekahī inoa, a e kue ana paha i kekahī inoa i paa muā iloko o ka papa inoa, a ina ma ka nana pono ana ua ike ia aole he pono e hoomau ia ia inoa ma ka papa inoa, a i ole ia, aole pono e hookomo ia iloko o ka papa inoa, e holoi ia ua inoa la a e hoole ia paha aole e hookomo e like me ka mea e hana ia ana. I mea e maopopo ai ka oiaio o kekahī mea i hoike ia, ua hiki no i kekahī o na Luna Nana e hoohiki aku i kekahī olelo hoohiki i kekahī kanaka.

PAUKU 35. Na ka poe Luna Nana no, mawaho ae o na mea i hoakaka ia maluna ae e hana a e lawelawe i na mea e ae i ku i ke kanawai no ka hooponopono ana i ua papa inoa nei i mea e loaa ai i na wa a pau he papa inoa oiaio a pololei o ka poe a pau i kupono e koho i na Alii a me na Lunamakaaināna i kela me keia manawa.

E hana ia na hooponopono a pau o ia ano ma kekahī halawai ana i hoolaha pono ia e na Luna Nana, a mamua ae o ka hookomo ia ana o ia mea iloko o ka papā inoa e hoakaka ia na kumu o ia hooponopono ana imua o ka poe e noho ana malaila.

PAUKU 36. I kela manawa keia manawa e kahea ia

ai he koho balota kuikawa na na Luna Nana a o ka hapanui paha o lakou e malama, aole e emi malalo o hookahi halawai, aole e emi malalo o elima la, aole hei e oi mamua o umi la mamua iho o ke koho ana, no ka hooponopono ana i ka papa inoa i olelo ia e like me ka mea i hoakaka ia maloko o na pauku hope elua mamua iho nei.

PAUKU 37. Ma na wahi i mahele ia ai ka apana iloko o elua a oi ae paha mau mahele apana e hoike ia ka papa inoa i hoomakaukau ia o ka poe koho ma ia mahele apana ma na halawai o na Luna Nana Koho Balota, no ka hooponopono ana o ia papa inoa e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 33, a o ia papa inoa wale no ka mana e ae ia ai kekahī mea e koho ma kekahī koho balota ana.

NO KA POE HOHO BALOTA.

PAUKU 38. Aole e ae ia kekahī mea e holo balota ina aole oia i nonoi ia ma kekahī palapala i kakauinoia ia e na inoa aole i emi malalo o ka iwakaluakumamalima poe kupono i ke koho balota o ka apana, a o ia nonoi e waiho ia me ke Kuhina Kalaiaina, aole e emi malalo o umikumamaha la mamua o ka la koho balota, koe ma ka Mokupuni o Oahu, e waiho ia ua nonoi nei aole e emi malalo o ehiku la mamua o ke koho ana, me ka uku pu kekahī o iwakaluakumamalima dala no ka moho holo Lunamakanainana a i kanalima dala no ka moho holo Alii, no na lilo e pili ana i ke koho balota ana, a e uku ia akū no ia mau dala iloko o ka Waihona ma ke ano he loaa Aupuni.

Ua hiki no i kekahī mea holo balota ke haalele i kona holo balota ana mamua iho o kekahī koho balota ana ma ka hoike ana aku i ke Kuhina Kalaiaina, a me na Luna Nana. Ina aole i hoike ia ua manao haalele nei mamua iho o ke pai ia ana o na pepa balota i kauoha ia ma ka Pauku 46, ua hiki no i na Luna Nana i ka loaa ana aku

o ia lohe ia lakou mai ka mea holo balota i kona unuhi ana mai i kona holo balota ana, e holoi ia ia inoa mai ka balota ae mamua iho o ke koho ana.

PAUKU 39. Na kela a me keia mea holo balota ma ka la mamua iho o ka la koho balota e haawi aku i na Luna Nana i papa inoa piha o ka poe a pau i hoolimalima ia eia e kokua ma ia koho ana. A aole e ae ia kekahi mea i paa ole kona inoa ma ia papa, e hele ma kahi koho balota e kokua mamuli o ia mea holo balota.

PAUKU 40. Iloko o umi la mahope iho o kekahi koho balota ana e haawi aku kela a me keia mea holo balota i na Luna Nana Koho Balota i hoike i hoohiki ia a i hoike pakahi ia kela a me keia lilo e pili ana i ke koho ana mamua iho a mahope iho o ia koho ana. E hoouna koke ia ua hoike la i ke Kuhina Kalaaina a ua hiki e nana ia e na mea a pau me ka uku ole.

NO NA PAHU BALOTA.

PAUKU 41. E hoomakaukau na Luna Nana i elua mau pahu kupono e hookomo ia ai na balota no kela a me keia wahi koho iloko o ke Aupuni, a o ia mau pahu aole i kau ia kekahi mea a hoailona paha maluna iho koe wale iho no, e kau ia maluna o kekahi na huaolelo "No na Alii," a ma kekahi na huaolelo "No na Lunamakaainana." E hana ia ua mau pahu nei mai loko mai o ka laau i like ka manoanoa o ka papa i oi ole ae mamua o hookahi iniha a i emi ole malalo o ekolu hapaha iniha ka manoanoa. E hana ia a pahee o loko me waho, a e hana ia me ke pani, me na ami, i hoopaa pono ia me ka laka a mau laka maikai. Mawaena o ia pani e hana ia he puka i oi ole mamua o ekolu iniha ka loihi, a aole hoi e oi mamua o hookahi hapaha iniha ka laula, i hiki ke pale ia me na apana i kau ia ma na kae.

KE ANO O KE KOHO ANA.

PAUKU 42. E hoomakaukau na Luna Nana' no ke koho balota ana, ma kela a me keia wahi kohō i keena a wahi kupono paha, a maloko o laila e waiho ia ai ma kahi kupono i ka poe kohō na pahu balota elua i hoakaka ia ma ka Pauku 41 o keia Kanawai. Aole loa e malama ia ke kohō ana ma kekahī wahī i ae ia ke kuai ana o na waionā, bia a waina paha.

PAUKU 43. Na na Luna Nana mamua iho o ka wehe ia ana o ke kohō ana e hookaawale i wahi kupono e hoo-puni ana i kahi kohō i mea e pale aku ai i ke keakea ia ana o ke kohō ana; a aole e ae ia kekahī mea mawahō ae o na Luna Nana, ka lakou mau kakauolelo, na mea holo balota a o ko lakou mau hope i oi ole ae mamua o elua no kela a me keia mea holo balota, a me ka poe kohō balota, aole i oi ae mamua o eono i ka manawa hookahi e hele ae a e kohō ana, ē komo maloko o kahi i hookaawale ia iloko o ka manawa i hookaawale ia no ke kohō ana.

KA WEHE ANA ME KE PAÑI ANA I KAHİ KOHO.

PAUKU 44. E wehe ia kahi kohō e na Luna Nana ma ka hora ewalu o ke kakahia ka o kā la kohō balota, a e hoomau ia ka hamama ana a hiki i ka hora elima o ke ahiahī o ia la, ina aole e pau mua ka poe kohō o ia apana a mahele apana paha i ke kohō mamua ae o ia wa, a ma-hope o ia e hiki no ke pani ia ke kohō ana, a e helu ia na balota e like me ia i hoakaka ia mahope iho nei.

PAUKU 45. Mamua ae o ka wehe ana i kahi kohō na ka Luna Hoomalu o na Luna Nana e wehe ae ma ke ano akea imua o ka poe e ku mai ana i na pahu balota a hoike aku imua o na mea a pau i mea e ike ia mai ai aole loa he mea maloko. Alaila, e pani ia na pahu a ki ia a

paa, a aole e wehe hou ia a hiki i ka pau ana o ke koho ana.

NO NA BALOTA.

PAUKU 46. Ma ka balota wale no na koho ana. O ka balota he pepa ia i kakau ia a i pai ia paha, a i kakau hapa ia a pai hapa ia paha me na inoa o ka poe e koho ia ana.

PAUKU 47. O na balota no na Lunamakaainana he apana pepa keokeo no ia, a o na balota no na Alii he apāna pepa polu no ia. E like ka manoanoa me ke kau-maha o ka pepa, a e like no na waihooluu. Aole e kau ia kekahi huaoolelo, kii, a hoailona paha mawaho ae o ka mea i ae ia ma keia pauku, a e pai ia ma ke ano e puka ole ai na hua pai ma ke kua. Mawaho ae o ka inoa a mau inoa paha e koho ia ana, aole e kau ia kekahi mea koe wale no na huaoolelo "Koho ana no ka makahiki . . . , " me ka inoa o ka oihana a me ka inoa o ka Mahele no na Alii, a i ole ia, ka Apāna no na Lunamakaainana. Eia nae hoi, ma ke koho mau ana o 1890, uā hiki e hoike ia ma na balota no na Alii na manawa ekolu o na makahiki e noho ai na Alii i koho ia.

PAUKU 48. E huinaha like na balota a he ekolu me ka hapaha iniha kuea pakahi ina aole i oi ae mamua o ekolu inoa ma ka balota e koho ia ai, a ina pela, e pakui ia aku i hapalua iniha i ka loa no kela a me keia inoa mawaho ae o na inoa ekolu. Eia no nae hoi, e hana ia na balota a pau maloko o kekahi mahele hookahi a like ka nui. E malama ia i wahi kupono ma kela a me keia balota e hiki ai e holoi ia na inoa a pau e kau ana a e hookomo ia he mau inoa e ae i like ka nui. E mahele ia ia wahi i malama ia ma ke ano e hiki ai e hookomo ia hookahi inoa malalo pono iho o kela a me keia

inoa i pai ia. Aole e lawe ia a helu ia paha kekahi balota i hookomo ia maloko o kekahi wahi.

PAUKU 49. E pai ia na balota e ke Kuhina malalo o ka lilo o ke Aupuni. E pai ia a nui e lawa ai a e emi ole ai malalo o ekolu balota no kela a me keia mea koho no na Alii ma kela a me keia mahele, no kela a me keia paa a aoao holo balota paha, a pela no hoi kā nui no kela a me keia mea holo Lunamakaainana no kela me keia mea koho balota ma kela me keia apana koho. E hoomao-popo ia ka nui o na balota e pai ia mai ka huina nui mai o ka poe koho i kakau ia ma ke koho hope ana mamua iho.

PAUKU 50. E hooili ia aku na balota no kela a me keia apana no na Alii a me na Lunamakaainana e ke Kuhina i ka Luna Hoomalu o kela me keia Papa Luna Nana ma ke ano e loaa aku ai ia lakou aole e emi malalo o elua la mamua ae o ke koho ana.

PAUKU 51. E noho ka Luna Hoomalu, a o kekahi paha o na Luna Nana ma kahi koho, ma ka la mamua iho o ke koho ana, i na manawa a pau mai ka hora 10 o ke kakahiaka a hiki i ka hora elua o ka auina la, a iloko o ia manawa e haawi aku ai i kela a me keia mea holo balota, a i ole ia, i ko lakou mau hope i hookohu pono ia he elua me ka hapalua paa o na balota o kela a me keia mea pakahi. Ina aole e kii ia ae ua mau balota nei, ua hiki no ke haawi ia ma ka la koho. O ka hapalua o kela a me keia paa balota i malama ia e na Luna Nana he mea ia e hoolako aku ai i na balota i ka poe koho e noi mai ana i balota i mea e koho ai. O kela a me keia mea e noi mai ana i balota i mea e koho ai e lawe wale no oia i hookahi balota o kela a me keia ano, aole e oi ae. O ia mau paa balota he hookahi hapalua i koe aku e malama paa ia aole e emi

malalo o eono kapuai ke kaawale mai ka pahu balota aku iloko o ka wa e koho ana.

PAUKU 52. No ke koho ana he elua opi ia ana o ka balota, o ka mua mawaena, i loaa ai he huinaha loihi, alaila e opi hou ae no e like me ke opi mua ana ma ke ano e nalo ai na mea maloko o ia balota.

PAUKU 53. E loaa no i ka mea koho ka mana i na hana ana a pau e holo'i i kekahi inoa a mau inoa paha ma kekahi balota a e hookomo iho ma ia wahi i kekahi inoa e ae a mau inoa e ae paha ana i makemake ai. O ia hookomo hou ana e hana ia me ka inikā, a i ole ia, me ka penikala, aka, aole e hana ia ma ke ano e ike ia ma ke kua o ka balota.

NO KE KOHO ANA..

PAUKU 54. I ka manawa e hoike ai kekahi mea e makemake ana e koho he kuleāna kona e hana ai pela, e haawi aku oia i kona balota, a ina e koho ana oia no na Alii a me na Lunamakaainana, e haawi pakahi aku oia i kona mau balota i ka Luna Hoomalu o na Luna Nana, aole nae oia e wehe ae i ua mau balota nei, aka, e nana oia i na poo ma ke ano e hiki ai ia ia e hoomaopopo he hookahī wale no balota i opio pi ia, alaila, e hookomo koke ia ka balota a mau balota paha iloko o ka pahu a mau pahu kupono paha.

PAUKU 55. Ina e ike ia ua oi ae mamua o hookahī balota i opio pi ia e hoike koke ae ka Luna Hoomalu pela, a imua o ka mea koho a me na Luna Nana e ae e hoomaka oia e wehe ae i ka opio pi ia aia e lawa ai ka hoomaopopo pono ana i mea e hoopaa ole ia ai. Alaila, e hoopaa ponō ia na balota palua kekahi i kekahi a e hoailona ia e kekahi Luna Nana "Balota palua hoole ia,"

me ka inoa o ka mea koho nana i haawi mai. Alaila, e kau ia ka inoa, a i ole ia, na hua mua o na inoa o ka Luna Hoomalu a e hooili ia aku i ke Kuhina e like me ia i ho-akaka ia malalo ae nei maloko o keia.

PAUKU 56. Ina manawa a pau e hoike ae ai ka Luna Hoomalu he balota palua kekahia ua ku ole i ke kanawai ma kekahia ano e ae a ua kupono e hoole ia, e loaa no i ka mea koho nona ia balota e mea ia ana e hoole ia, imua o na mea a pau ma kahi koho e nana koke i ua balota nei i olelo ia he kue i ke kanawai, a ua hiki ia ia e hoike aku aole i kue i ke kanawai, aka, ma na hana ana a pau e hoihoi ia aku no i ka Luna Hoomalu.

PAUKU 57. Aole e hoike aku kekahia mea koho maloko o kahi koho i kona balota i kekahia mea e ae, aole no hoi e nana a noi aku paha e nana kekahia mea maloko o kahi koho i na mea maloko o na balota o kekahia mea koho. Aole no hoi e hiki i kekahia mea ke hoao e hoololi i ka makemake o ka mea e koho ana, no kana balota e koho ai, maloko o kahi i hookaawale ia no ke koho ana.

PAUKU 58. Na ke Kuhina mahope koke iho e like me ka mea hiki o ka hookohu ia ana o kela a me keia Luna Nana, e hoolako aku i kela a me keia Papa Nana i na pepa pai hakahaka i like ka nunui a me ke ano o ka pepa me na mea i makemake ia ma keia Kanawai. E hooi ia aku ka nui o ua mau pai hakahaka nei e like me hookahi hapalua o ka heluna o ka nui o na poe koho Alii iloko o ka Apana a mahele paha i noho ia ai e kela a me keia Papa Nana. Ina paha e lawe hewa ia, a haule paha, a lilo ia i mea e loaa ole ai na balota i pai ia i hoakaka mua ia ae nei no ke koho ana, (ina no mamuli o ka loaa ole ana aku i na Luna Nana, a i ole, hoopoino ia ana

paha, a nalowale ana paha) e hiki i na Luna Nana ke kauoha e hoomakaukau ia ona mau balota kupono no ke koho ana i na 'Lii, a e hoolako pu iaaku no hoi i na Luna Nana a pau ua mau pai hakahaka nei ma na wa a pau e kauoha ia ai kekahī koho kuikawa no na 'Lii. Ma na wa e ae a pau mawaho ae o na mea i hoakaka ia ae la ma keia pauku, aole loa e hoohana ia ua mau pai hakahaka nei, a ma na wa a pau mahope koke iho o kela a me keia koho ana, e hoouna a hoihoi koke mai na Luna Nana i na pau hakahaka a pau i hana ole ia i ke Kuhina. Ina ma na wa ē loaa ole ai na balota i pai ia no na Lunamakaainana ma ka la i kauoha ia ai e koho i Lunamakaainana, a mau Lunamakaainana paha, a kauoha nae ke Kuhina e koho kuikawa, alaila, o ka balota pai wale no i hoakaka ia ma keia Kanawai ke hiki e hana ia ma na koho Lunamakaainana ana a pau.

HELU ANA I NA BALOTA.

PAUKU 59. Mahope koke iho o ka pau ana o ke koho ana e wehe ka Luna Hoomalu o ka Papa Luna Nana i ka pahu balota e helu i na balota e like me keia malalo iho nei : O ka mua, e helu ia na balota a pau i mea e ike ia ai ina ua like ka huina o na balota me ka huina o ka poe i koho i kakau ia ma ka papa inoa o ka poe i koho. Ina ua oi aku ka nui o na balota, e hoihoi hou ia na balota a pau loa iloko o ka pahu, a e unuhi ia ae kekahī mau balota e like me ka mea i hoakaka ia ma ka Pauku 68.

PAUKU 60. Ina ua like ka huina o na balota me ka huina i kakau ia ma ka papa inoa o ka poe i koho, alaila, e hoomaka aku lakou e nana i na balota.

1. Ina ua opioopi pu ia he elua a oi ae mau balota ma

ke ano e hoike mai ana ua hookomo like ia a me ke ano kolohe ; a i ole ia,

2. Ina ua oi ae na inoa mamua o na oihana e hoopihia ia ana ; a i ole ia,

3. Ina ma ka balota ua kau ia kekahi kaha a hoailona paha e hiki ai e hoomaopopo ia ua balota nei ; a i ole ia,

4. Ina ua opioopi ia ma ke ano like ole me na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, a o ia opioopi ana ua hana ia ma ke ano akaka i mea e hiki ai e hoomaopopo ia ; a i ole ia,

5. Ina aia maloko o ua balota nei kekahi mea a hoailona paha ma ke ano kue i keia Kanawai ; a i ole ia,

6. Ina o ia balota ua kue ma kekahi ano e ae i na mea i hoakaka ia maloko o keia, alaila, e hoole ia ua balota nei me na mea a pau maloko.

PAUKU 61. Ina ua holoi ia he hookahi a oi ae paha o na inoa i pai ia ma kekahi balota, a ua hookomo ia he inoa okoa a mau inoa okoa paha ma ia wahi ma ke kakau ana, o ia inoa a mau inoa paha i hookomo ia a me na inoa i pai ia i holoi ole ia e helu ia, ina aole i oi aku ka huina o ia mau inoa i hookomo ia a i holoi ole ia mamua o ka huina o na oihana e hoopihia ia, a ina ua oi, alaila, e hoole ia ua balota nei.

PAUKU 62. E hooholo koke ia na ninau a pau e pili ana i ke kupono o kekahi balota, a o ka manao o ka hapa nui o na Luna. Nana e mana a paa no ia. Koe nae na mea i hoakaka ia mahope ae nei. E kakau ia ka hua-olelo " hoole ia " maluna o kela a me keia balota i hooholo ia ua kupono ole e like me ka mea i olelo mua ia. O na balota i ulu ae ai he ninau, aka, ua ae ia no nae e kakau ia no pela maluna iho. E kakau ia ia mau mea a

pau e ka Luna Hoomalu o na Luna Nana ma ke kua o ka balota.

PAUKU 63. O na inoa maluna o na balota aole i hoole ia me ka oihana e pili ana i kela a me keia' e heluhelu ia me ka leo moakaka ekekahi o na Luna Nana, a e kakau koke ia no he moolelo o ia mea e ke Kakauolelo, ina he Kakauolelokekahi, a mekekahi Luna Nana.

WAIHO ANA O NA MOOLELO KOHO BALOTA.

PAUKU 64. I ka pau ana o ka helu ana mahope iho o ka pau ana o ke koho ana a me ka hoike ia ana ma ke akea o ka hopena o ia koho ana, e hana na Luna Nana imua o ka poe holo balota, a o ko lakou mau hope paha, a paa i ke ope a sila me ko lakou sila ponoi a me na sila o ka poe holo balota, a hope paha o ka poe holo balota e makemake ana e kau i ko lakou mau sila, i na balota a pau i lawelawe ia ma ia koho ana, o na balota i kapae ia, a me na balota i helu ia, a me na balota i hoopau ia, me ka papa inoa o ka poe koho i lawelawe ia ma kahi koho balota, a mahope iho o ka hoailona ana i ua opé nei mawaho me ka inoa a me ka oihana o ke Kuhina Kalaaina me ka hoakaka i ke ano o na mea maloko e like me keia' mahope iho nei: "Moolelo no ke Koho Balota ana no 18...., Apana Mokupuni o," a e hooili koke ae ia mea i ke Kuhina Kalaaina.

KOHO ANA O KA LUNA HOOMALU O KA PAPA LUNA NANA
KOHO BALOTA.

PAUKU 65. Ina aole i koho iakekahi i Lunamakaainana mamuli o ka like a like loa o na balota i loaa ikekahi mau mea holo balota, elua a oi ae paha, na ka Luna Hoomalu o ka Papa Luna Nana e koho iho i ka mea e koho ia;

aka, aole oia e koho ma kekahi ano e ae ma ia koho balota ana.

MALU O KE KOHO ANA. KEAKEA ANA I KA POE KOHO.

PAUKU 66. E kokua kela a me keia mea e noho ana ma kahi e helu ia ana na balota i ka malama ana i ka malu o ke koho ana, a aole hoi e hai aku ia hai i kekahi ike i loaa ia ia ma ia helu ana e pili ana i ka mea holo balota i hookomo ia ai nona kekahi balota ma kekahi pepa balota.

PAUKU 67. Aole no e koi ia kekahi mea i koho ma kekahi koho ana e hai i ka mea ana i koho ai ma kekahi hana imua o na Aha Hookolokolo Kanawai.

KE OI NA BALOTA.

PAUKU 68. Ina ma ka helu ana i na balota ua oi aku ka nui o na balota maloko o ka pahu balota mamua o ka nui o na inoa ma ka papa inoa o ka poe koho i malama ia e ke kakauolelo e hoihoi na Luna Nana i na balota a pau iloko o ka pahu balota, a pani iho a ki iho a paa a lulu i ka pahu i mea e hui pono ai na balota; alaila, e wehe ia ka pahu a uhi ia me na apana lole, a na ka Luna Hoomalu (a ina ua hiki ole ia ia, a ua hele aku oia na kekahī) o na Luna Nana mahope iho o kona kau müa ana i kona lima iluna me ka mohala o ka peahi lima a me ka ulu ia o ka lima o ka lole a hiki i ke kuekue lima, e hookomo i kona lima malalo o ka lole e kau ana maluna iho o ka pahu balota, a unuhi mailoko ae o ka pahu, me ka nana ole, i hookahi balota i kela a me keia unuhi ana a hiki i ka wa e like ai ka nui o na balota me ka nui o na inoa ma ka moolelo o ke kakauolelo. Ia manawa na Luna Nana e hoomaka ai e helu i ka nui o na balota i maopopo ai e like me ia i hoakaka ia mamua.

HOIKE ANA I KA MEA I KOHO IA.

PAUKU 69. I ka manawa e maopopo ai i na Luna Nana ka nui o na balota no kela a me keia mea holo balota pakahi, e hoike ae lakou ia mea ma ke akea i ka nui o na balota a pau loa i hookomo ia, na inoa o ka poe i koho ia, a me ka nui o na balota no kela a me keia mea, a na ka Luna Hoomalu o na Luna Nana e kauoha e hana i moolelo maikai o ia mea, a e kakau inoa ia e na Luna Nana a hooili ia i ke Kuhina Kalaiaina.

NA PALAPALA HOIKE NO KE KOHO IA ANA.

PAUKU 70. Ma na mahele apana a mau apana paha kahi he hookahi wale no wahi e koho ai, na ka poe Luna Nana e haawi aku i palapala hoike i ka mea i holo balota i oi ae ka nui no ia oihana ma ke ano e like me ke kumu i hoike ia ma ka Papa D i hui pu ia me keia Kanawai. Ma na apana kahi he elua a oi ae wahi koho e kakau inoa ia ua palapala hoike nei e ka Luna Hoomalu o kela a me keia Papa Luna Nana.

PAUKU 71. Na ka Papa Luna Nana no e hooili koke aku i ke Kuhina Kalaiaina ka lua o ia palapala hoike, a e lilo no ia i palapala hoike mua no ke koho ia ana o ka mea nona ka inoa i hoike ia maloko o ia palapala hoike.

PAUKU 72. Na ka Luna Nana i ka manawa e maopopo ai ka nui o na balota i hookomo ia no kela a me keia mea holo balota i Alii, e hooili koke aku i ka Makai Nui o ia mokupuni, a i ole ia, i ka Ilamuku ma ka Mokupuni o Oahu i palapala hoike no ia mea i kakau inoa ia e lakou pakahi. E hooili ia no hoi i kope o ia hoike i ke Kuhina Kalaiaina.

PAUKU 73. Na ka Ilamuku a o ka Makai Nui paha

mahope koke iho o ka loaa ana ia ia o na hoike no ke koho ana i na 'Lii mai na mahele apana koho, e hoomao-popo i ka mea i koho ia me ka hoonoho papa i na hoike. I ka wa e maopopo ai ka poe i koho ia mamuli o ka loaa ana i ka poe i like ka nui me ka huina e koho ia o na balota i oi ae ka nui, e loaa i ua poe la he palapala hoike no kona koho ia ana i kakau inoa ia e ka Ilamuku a Makai Nui paha i like ke ano me ke kumu i hoike ia ma ka Papa D. Hoike koho ia no na Alii. E hoouna ia kekahi kope o ia hoike i hoonoho papa ia i ke Kuhina Kalaiaina me kekahi kope o na palapala no ke koho ia ana, a o ia kope e lilo no me he palapala kumu la no ka mea nona ka inoa i hoike ia maloko o ia palapala hoike.

BALOTA KOLOHE.

PAUKU 74. I na manawa a pau e ike ia ai kekahi balota no ka Lunamakaainana ua oi aku mamua o hoo-kahi inoa i koho ia, a i ole ia he balota no na Alii ua oi aku ka nui o na inoa mamua o ka nui o na Alii i ae ia e koho ia ma ia mahele, e hoole ia ma ke ano he balota kolohe, aka, aole e hoole ia kekahi balota ina ua emi mai ka nui o na inoa malalo o ka huina i kauoha ia e koho ia. I ka manawa e loaa ai he elua a oi ae mau balota maloko o ka pahu balota i ka manawa e helu ia ai na balota ua opio pi ia ma ke ano ua akaka ua hookomo ia he mau balota i oi aku mamua o ka hookahi e ka mea hookahi, e hoole ia ua mau balota nei a pau.

No NA HOAKAKA, HOONOA ANA I NA KOHO ANA, &c.

PAUKU 75. E hakahaka no ka noho o kekahi hoa i koho ia no ka Ahaolelo, ina e make ua hoa nei, haalele maoli a lilo paha i mea kupono ole mamuli o ka hoahewa ia ana no kekahi o na hewa e hiki ole ai i kekahi mea e

koho ia; ma kona ahewa ia no ke kue i kekahī o na mea i hoakaka ia maloko o keia Kanawai; mamuli o na hana inō loa a hoohemahema paha i ka hana i koho ia ai oia, mamuli o ka noho mau aku me ka hookuu ole ia mai na halawai ana o kela a me keia la o ka Ahaolelo, a o ka Ahaolelo wale no ka mea nana e hooholo ia mea; mamuli o kona emi ana malalo o kekahī o na mea e kupono ai oia i hoa i koho ia no ka Ahaolelo; a mamuli o kekahī hana kipe, kolohe a apuka e ae a ia mea a kona agena paha; a kumu e ae e lilo ai kona koho ana i mea pono ole; a me ke koho ia ana o kekahī mea e ae ma ia noho.

HOONOA ANA I KE KOHO ANA.—NA HANA A KA AHAOLELO.

PAUKU 76. Ua hiki i ka Ahaolelo ke hoomaopopo no kekahī hakahaka a hakahaka paha i olelo ia a hana aku, me ke noi ole ia mai e ko waho, a i ole ia, ua hiki ke hoomaopopo ia ma ka palapala hoopii mai ka apana mai nona ka noho i olelo ia ua hakahaka; a o ia palapala hoopii e kakau inoa ia e aole e emi malalo o ke kanakolu poe kohobalota o ka apana, a e hoakaka ia ma ia palapala hoopii ke kumu a mau kumu paha i manao ia ai ua hakahaka ia noho. E nana pono ia ka ninau no ka hakahaka a hoopapaa e pili ana ia hakahaka, a e lawe ia na hoike piha ma na mea a pau e pili ana, a ina e ike ia ua hakahaka ua noho la, a i ole ia, ua kupono e hooholo ia ua hakahaka, e hooholo ia no e ka Ahaolelo pela, a e kauoha koke ia e koho balota hou e ke Kuhina Kalaiaina i kona manawa e hoike ia mai ai no ia hakahaka e ka Peresidena o ka Ahaolelo.

PAUKU 77. I na manawa e loaa ai he hakahaka iloko o ka manawa aole e noho ana ka Ahaolelo mamuli o ka make ana, haalele maoli ana a no kekahī kumue ae; na ke Kuhina Kalaiaina e kauoha e koho balota kuikawa e

like me ka mea i olelo mua ia ma keia Kanawai. E like no na hana ana a pau i ka manawa koho balota kuikawa me na koho balota mau ana i kela a me keia elua maka-hiki i malama ia mamuli o na olelo o keia Kanawai. Koe nae na mea i kauoha ia ma kekahi ano e ae ma keia Kanawai.

HOOPAU ANA I KE KOHO ANA.—NA HANA IMUA O KA AHA
HOOKOLOKOLO.

PAUKU 78. Mawaho ae o na ano i hoakaka mua ia ae nei ma keia Kanawai no ka hoopau ana i kekahī noho iloko o ka Ahaolelo, ua hiki no i kekahī mea holo balota a poe e ae paha he umi i koho, a he kulēana paha ko lakou e koho ma ka apana, e waiho aku i palapala hoopii i ka Lunakanawai Kiekie o ka Aha Hookolokolo Kiekie e hoakaka ana i kekahī kumu a mau kumu paha, e kupono ai e hoonoa ia kekahī koho ana, a i ole ia, e hooholo ia ai ua hakahaka kekahī noho. E waiho ia aku ia palapala hoopii ma ke Keena o ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie maloko o kanakolu la mahope iho o kekahī koho ana, a mamua ae o ka hoolohe ia ana o ia noi, e loaa i ke Kakauolelo na koina i kupono ma ia hihiā. E hiki no e hoolohe ia imua o kekahī Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, a ua hiki no e hana ia ma Honolulu, a i ole ia, ma ka Apana Hookolokolo Kaapuni, kahi i hoopaapaa ia ai ia koho ana.

KA HANA ANA.

PAUKU 79. E haawi ia ka hoolaha aole e emi malalo o umikumamaha la i na Luma Nana o ia koho ana i hoopaapaa ia a i ka mea holo balota kekahī i koho ia a i olelo ia paha ua hakahaka kona noho, a me ka poe e ae i pili i ko lakou mau pono, i kuhikuhi ia e ka Lunakanawai Nui

o ka Aha Hookolokolo Kiekie i olelo ia. Mawaho ae o ia hoolaha e kau ia he olelo hoolaha i kakau ia a i pai ia paha maloko o ia apana, a i ole ia, e pai ia maloko o kekahī nupepa i lawe ia ma ia apana, no ka manawa aole e emi malalo o umi la mamua o ka hoolohe ia ana.

HOOLOHE ANA.

PAUKU 80. Ma ka hoolohe ia ana, na ka Lunakana-wai e kauoha e kakau piha ia na olelo ike, a i ole ia me ke kupono e maopopo ai na mea a pau e pili ana, a ma ia mau mea oia e hoolohe ai me ka hoakaka i na mea a pau i hana ia me ke Kanawai e pili ana, a e hoouna ia ia mea a pau i ke Kuhina Kalaiaina. Ina ua hoo-holo ia ma ua olelo hooholo nei, ua mana ole ke koho ana a ua hakahaka ka noho no ia kumu; e kauoha koke ia e koho hou e ua Kuhina la, ke ole e hoomaka ia kekahī hoopii hoohalahala.

NA KOINA ME NA HOOPII HOU ANA.

PAUKU 81. E hooholo ia na koina ma na hana o ia ano, e like no me ka mea a ka Aha nana i hoolohe i kahihi i manao ai. E like na koina me na koina ma na hana ma ka Aha Kiekie ma ke Keena. E hiki no ke hoohalahala ia ka olelo hooholo imua o ka Aha Kiekie ma ka Baneko, a na ia Aha no me ka hakalia ole e hoolohe ia hoohalahala ana a hoopuka i olelo hooholo no ia mea, a e hooili iaaku no ka olelo hooholo i ke Kuhina Kalaiaina. Ina ma ia imi ana e hoolilo ia ana i ke koho ana he mea ole, a ua hakahaka ka noho, alaila, e kauoha koke ia kekahī koho hou ana e ua Kuhina la.

PAUKU 82. Ina kekahī o laua, ka Aha Hookolokolo Kiekie, a Ahaolelo paha, mamuli o ko laua manao hope loa, a olelo hooholo paha, e kukala ana ua hakahaka ka

noho o kekahī hoa, e lilo ia manao a o ia olelo hooholo paha he mea mana maluna o na mea a pau aole hou he mea i koe. Aka, ina nae hoi kekahī o na Aha mana i olelo ia ae la, mamuli o ka hoolohe ana i ka palapala hoopii e kue ana i kekahī hoa, e hoopuka i ka manao a olelo hooholo paha e hoopau wale ana i ua palapala hoopii la, alaila, aole e mana ua manao a olelo hooholo la maluna, a e alai ana paha i kekahī o na Aha elua i olelo ia ae la e hoolohe i ka palapala hoopii e noi ana e kukala ia ua hakahaka ka noho o ia hoa.

NA RULĀ.

PAUKU 83. Ua hiki i ka Aha Hookolokolo Kiekie ke hana, hoololi a hoopau i na rula no ka hookolokolo ana, hoolohe ana a me na mea e ae e pili ana i na koho balota i hoopaapaa ia, a e like no ke ano o ka hana ana me na hana ma ke Keena o ka Aha Hookolokolo Kiekie, e loaa i ka Lunakanawai na mana e like me ko na hookolokolo ana ma ke kau mau o ka Aha no ke koi ana aku e hele mai na hoike, hoopai ana no ka hoowahawaha a me na mea e ae a pau e pili ana ia hoolohe ana.

PAUKU 84. O kela a me keia hoike e manao maoli e hoike wahahēe ana ma kekahī ninaninau ana a hookolokolo ana o ia ano, e pili ia ia ka hewa hoohiki wahahēe, e like me ia i hoakaka ia ma ke Kanawai, a e kau ia maluna ona na hoopai a me na kaumaha a pau no ia mea.

PAUKU 85. O na hoolohe ana i na hana a pau e pili ana i na koho balota malalo o keia Kanawai, e hana ia ma ke akea, ina no imua o ka Ahaolelo ma na Komite, a imua paha o kekahī Lunakanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie, koe na manawa e hooko ia ai ka pono ma ka hana malu ana.

MAU HOAKAKA NO KA MALAMA ĀNA I KA MAEMAE O KE KOHO ĀNA.

PAUKU 86. O na hana kue a pau i keia Kanawai ua mahele ia no iloko o ekolu papa penei: Na hana kipe, na hana kue Kanawai, a me na hana hewa a na luna au-puni e like me ia i hoakaka ia mahope iho:

MANA HOOKOLOKOLO I NA HIHIA.

PAUKU 87. O na hewa i pili i na "hana kipe," e hookolokolo ia mamuli o ka palapala hoopii wale no. Ma keia ua haawi ia ka mana i na Lunakanawai Hoomalu me na Lunakanawai Apana e hoolohe a e hooholo no na hihia a pau i pili i ka "hana kue kanawai" malalo o keia Kanawai, me ka loaa no nae o ka mana e hoohalahala a hoopii hou ae e like me ka mea i ae ia ma ke kanawai. Ua hiki no ke hoahewa ia kekahī mea e hookolokolo ia ana no kekahī hewa i hoakaka ia ma keia Kanawai, no kekahī hewa i emi iho o ia ano hookahi, a e like me ia i hoakaka ia ma ke Kanawai Karaima.

NA HANA KIPE.—KIPE.

PAUKU 88. O keia poe mahope iho nei e manao ia ua pili ia lakou na hana kipe.

1. O kela a me keia mea nana ponoi a ma o kekahī mea e ae paha a ma kekahī ano e ae i haawi, hoaie, ae e haawi a e hoaie, a ae e imi a hooikaika e loaa kekahī dala a mea waiwai e ae, i kekahī a no kekahī mea koho, i kekahī mea e ae no kekahī mea koho, a i kekahī a no kekahī mea i mea e ae ai kekahī mea koho e koho a e koho ole, a ua hana i kekahī o ia mau mea no ke koho ana a koho ole ana paha o kekahī poe ma kekahī koho balota ana.

2. O kela a me keia mea nana ponoi a ma o kekahī mea e ae paha i haawi a imi a loaa, a ae e haawi a e imi a loaa, a haawi aku; ae, a ae e imi a loaa a hooikaika e

loaa kekahi oihana a wahi hana no kekahi mea koho balota a no kekahi kanaka e ae no kekahi mea koho balota, a no kekahi mea e ae i mea e ae mai ai kekahi mea koho balota e koho a e koho ole ai oia, a i ole ia, ua hana i kekahi o na hana i hai mua ia ae nei no ke koho ana a koho ole ana paha o kekahi mea koho balota ma kekahi koho balota ana.

3. O kela a me keia mea nana ponoi a ma o kekahi mea e ae paha nana i haawi aku ia mea makana wale, aie ana, haawi ana aku, ae ana aku, huli ana a ae ana aku e like me ka mea i olelo mua ia; a i kekahi a no kekahi mea, i kumu e ae mai ai ua mea nei e koho ia a e hooikaika paha e koho ia kekahi mea e noho iloko o ka Ahaolelo; a e loaa ai ke koho o kekahi mea koho balota ma kekahi koho balota ana.

4. O kela a me keia mea i ae mamuli o kekahi haawi ia ana, hoiae ana, ae ana, huli ana a ae ana e huli a loaa a ua loaa io, a ua ae aku e huli, a hooikaika e koho ia kekahi mea e noho iloko o ka Ahaolelo, a i ole ia, ua loaa ia ia ke koho ana o kekahi mea koho ma kekahi koho balota ana.

5. O kela a me keia mea nana i haawi mua a uku aku paha a kauoha paha e uku ia aku kekahi dala i kekahi mea a no ka pono o kekahi mea e ae, me ka manao e hoolilo ia ia dala a o kekahi hapa paha o ia dala no na hana kipe ma kekahi koho balota ana, a i ole ia, me ka ike no pela ua hookaa aku a kauoha paha e hookaa ia aku kekahi dala i kekahi mea ma ke ano hookaa a hoihoi pani aku i kekahi dala i hoolilo ia a pau loa a ma ke ano hapa paha ma na hana kipe ma kekahi koho balota ana.

6. O kela a me keia mea koho balota mamua iho o ke koho ana, a oiai paha, e koho ana e lawe ponoi a ma o

kekahi mea e ae paha ua lawe, ae aku, a aelike no kekahī dala, mea makana, hoiae ana, a kumu waiwai e ae, oihana a wahi hana nona ponoi a no kekahī mea e ae paha, no ke koho ana a ae ana paha e koho, a i ole ia, no ke koho ole ana, a no ka ae ana aole e koho.

7. O kela a me keia mea mahope iho o kekahī koho balota ana, i lawe ponoi a ma o kekahī mea e aku ua lawe i kekahī dala a mea waiwai e ae no ke koho ana o kekahī mea, a no ke koi ana i kekahī mea e koho, a i ole ia, e hoole aole e koho ma kekahī koho balota ana.

8. O kela a me keia mea holo balota nana i haawi ponoi a ma o kekahī mea e ae ua haawi aku, a ma na hana a ano e ae ua haawi aku no kona pono, ma ka la koho balota a ma ka la mamua koke iho, a mahope koke iho paha o kekahī koho ana, ma ke ano haawi ponoi ana, a ma kekahī ano e ae paha, a kauoha paha e haawi ia a hoomakaukau ia, a nana i uku a pau a ma ke ano hapa paha i na lilo no na mea ai a me na mea inu a mea e ae i hoolako ia i kekahī mea, i kumu e koho ia ai oia, a no kona koho ia ana paha, a i mea paha e ae mai ai ia mea a mea e ae paha e haawi a e haawi ole i kona koho ana ma ia koho balota ana, a no ke koho ana o ia mea, a no kona koho ole ana paha, a i ole ia, e aneane ana e koho a koho ole paha ma ia koho balota ana. O na hana hewa a pau i helu ia ae la maluna oia iho la no na karaima o ke kipe a me ka hana kipe.

9. O kela a me keia mea nana ponoi a ma ke ano e ae ma ona ponoi iho, a ma o kekahī mea e ae i lawelawē me ka lima ikaika a hoomaka'uka'u aku e lawelawē me ka lima ikaika, hana ino a hoopāā, paha i ke kino, a ua hana aku a hooweliweli aku e hana i kekahī poino a mea e poho ai ma kekahī ano, a i ole ia, ua hana i na hana

hoomaka'uka'u i kekahī mea, a e pili ana paha i kekahī mea, i mea e ae mai ai, a e koi ia ai ua mea nei e koho ole paha ma kekahī koho balota ana, a i ole ia, no ke koho ana a koho ole ana o ia mea, a i ole, mamuli o ka hoomahuka ana, hoopaa ana, a hana apuka e ae, ua keakea a kue a hiki ole a hana kue e ae i ka lawelawe kuo-koia ia ana o ka mana koho balota.

10. O na mea a pau ma kekahī koho balota ana i noi aku i balota ma ka inoa o kekahī mea e ae e ola ana a ua make paha, a malalo o kekahī inoa kapakapa, a i ole, ina ua koho mua oia ua noi hou aku i balota ma ia koho ana no, ma kona inoa ponoi.

11. O na mea a pau me ka mana ole i koi aku e hookomo ia ka inoa o kekahī mea e ae ma ka papa inoa o ka poe koho, a i ole ia, ua hoopaa i ka inoa o kekahī mea e ae i kekahī koi o ia ano i mea e manao ia ai oia no ke koi a ua mea la, a i ole ia, ua hookomo i ka inoa o kekahī mea e ae maloko o ka papa inoa.

12. O kela a me keia mea nana ponoi a ma o kekahī mea e ae paha, i hoopau aku a keakea aku paha a hiki ole ke malama ia kekahī halawai ana o na Luna Nana Koho Balota i hoakaka ia ma keia Kanawai, a i ole ia, ua hoopau a keakea aku ma kekahī ano i ka malama ia ana o kekahī koho balota.

HOOPAI NO NA HANA KIPE.

PAUKU 89. O na mea a pau i ahewa ia no kekahī "hana kipe" e hoopai ia oia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi tausani dala, a i ole ia, ma ka hoopaaahao ia ana ma ka hana ooolea no kekahī manawa aole i oi aku mamua o elua makahiki, a i ole ia, e hoopai dala ia a e hoopaaahao pu ia e like me ka manao o ka Aha.

Mawahō ae o ia hoopai aole e hīki i ua mea nei e koho balota no eono makahiki, aole hoi e noho ma kekahī oihana malalo o ke Aupuni no ia manawa hookahi, aole hoi e koho ia a e noho iloko o ka Ahaolelo no eono makahiki, a o na oihana o ia ano, ina he oihana koho ia a i hookohu ia paha e pau koke no mamuli o ia hoahewa ia ana. Na ke Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo kahi i hoahewa ia ai e hooili aku i na Luna Nana Koho Balota o ka apana kahi noho ai ia mea, a i ka Peresidena o ka Ahaolelo i ka inoa o ua mea nei, kona hewa i ahewa ia ai, a me ka hoopai o ka Aha.

NA HANA KUR KANAWAI.

PAUKU 90. E manao ia na mea mahope nei ua ku i na hana kue kanawai:

1. O na mea a pau nona ka makemake e kokua a e kue aku paha i ke koho ia ana o kekahī mea holo balota ma kekahī koho balota ana, ua hana a hoohana ia paha no ka uku a no kona ae ia ana aku e uku ia oia ma ke ano he hope, kakauolelo a elele paha, koe wale no e like me ke ano i hoakaka ia ma ka Papa C i hoopili pu ja me keia, a i ole ia, i hoa o kekahī Komite, mea hooikaika, luna hooikaika, mea kiai, mea nana a kiu paha e hana a lawelawe ma kekahī ano koe wale no kekahī hana i ae ia e uku ia e like me ka mea i ae ia ma ka Papa D i hoopili pu ia me keia, e hana ina he mea koho oia ma ke ano he kakauolelo a elele paha.

2. O na mea a pau e hoohana aku ana, hoolimalima aku ana, ae aku ana e hoolimalima a uku aku i kekahī no na hana o ia ano, a i ole ia, mahope iho o ka pau ana o ia mea i ka hana ia e mea aku ana e uku aku a e ae aku ana e uku aku no ia hana, a e haawi aku a imi paha i kekahī uku a pomaikai no ia hana i hana ia.

PAUKU 91. Aole e hana ia kekahi uku ana, a aelike paha no ka uku ana, no ka halihali ana aku a hiki a me ka hoihoi ana i ka poe koho mai kahi koho balota mai i mea e kokua ai a e koho ia ai o kekahi mea holo balota ma kekahi koho balota ana; no na bana, kukui lamalama, na hae me na hae liilii, a me na hoailona e ae e pomaikai ai; no na bila hoolaha, haiolelo hoolaha kapili ia, a me na mea e ae i pai, kakau a pena ia paha; a no ka lawelawe ana i kekahi hale no ia mau hana, koe wale no na mea i ae ia ma ka Papa D i hui pu ia me keia. Ina e uku ia a hana ia he aelike no ka uku ana no kekahi mea i hoakaka ia ma keia Pauku mamua ae a iloko o ke koho ana a mahope iho paha o ke koho ana, alaila, o ka mea nana i uku aku a i ae e uku aku, a i hana aelike no ka uku ana ma ona ponoi iho, a i ole ia, ma o kekahi mea okoa aku, a me ka mea nana i lawe i ua uku nei, e manao ia laua a elua ua hewa ma na "hana kue kanawai."

PAUKU 92. Aole e lawelawe i kekahi wahi i laikini ia no ke kuai ana i ka bia, waina a wai ikaika e ae paha, aole hoi kekahi hapa o ia wahi i keena halawai komite no ke kokuā ana a hooikaika ana e koho ia kekahi mea holo balota ma kekahi koho balota ana. Ina ua hoolimalima a hoohana kekahi mea i kekahi wahi o ia ano, a hapa paha o kekahi wahi o ia wahī no na hana o ia ano, ua pili ia ia a me ka mea nana i hoolimalima aku ia wahi a hapa paha o ia wahi, ka hewa "hana kue kanawai."

PAUKU 93. O kela me keia mea nana i hoolako i ke dala me ka ike no e lawelawe ia ana ia dala no kekahi o na hana i hoakaka ia ma ka Pauku 88 o keia Kanawai, a i ole ia, no ka hookaa ana i ke dala i hoolilo ia pela, a ua pili ka hewa "hana kue kanawai," a i ole ia, "hana kipe," e pili no hoi ia ia ka hewa "hana kue kanawai."

PAUKU 94. O kela me keia mea nana i koi aku a ae kekahи mea e koho me kā ike no aole i kupono ia mea e koho, a ua papa ia paha aole e koho, a i ole ia, ua koho mua iho paha ua mea nei, e pili ia ia a me ua mea nei i koho pela ka hewa "hana kue kanawai."

HOOPAI NO KA HANA KUE KANAWAI.

PAUKU 95. O na mea a pau i ahewa ia no ka hewa "kue kanawai," e hoopai ia no oia i kekahи uku hoopai aole e oi aku mamua o elima haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea no kekahи manawa i oi ole ae mamua o hookahi makahiki, a i ole ia, ma ka hoopai dala a me ka hoopaahao pu e like me ka manao o ka Aha, a mawaho ae o ia e kupono ole oia e koho ma kekahи koho balota ana no elua makahiki, a me ka noho ana ma kekahи oihana i hilinai ia, a he pomaikai malalo o ke Aupuni no ka manawa i like ka loihi, aole oia e koho ia e noho iloko o ka Ahaolelo no eha makahiki; a ina i ka manawa i hoahewa ia ai ua mea nei he oihana kana e paa ana, a he hoa paha no ka Ahaolelo, a ua koho ia paha e noho iloko o ka Ahaolelo, e hakahaka koke ua oihana la me ua noho la. Na ka Lunakanawai nana i hoahewa e hoouna aku i ke Kuhina i hoike no ia hoahewa ia ana a me ka hoopai i kau ia aku, e waiho ia aku imua o ka Ahaolelo ina e noho ana, a i ole ia, i ke kau e noho mai ana ma ia hope iho.

PAUKU 96. O kela a me keia mea holo balota i hana ole a hoolako ole i ka papa i hoakaka ia ma ka Pauku 39, a i ole ia, i ka hoike i hoohiki ia i hoakaka ia ma ka Pauku 40, a i ole ia, ina ua hana kolohe maoli ia ua papa hoike la ma kekahи ano, ina e ku ka hewa ia ia no ia mea, e hoopai ia oia e uku i kekahи hoopai aole e emi malalo o hookahi haneri dala, aole hoi e oi aku mamua o elima

haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaahao ma ka hana oolea, aole e oi aku mamua o eono mahina, a i ole ia, o ka hoopai dala a me kā hoopaahao pu e like me ka manao o ka Aha. A ina ua koho ia oia, a ua ike ia ua oi aku na lilo mamua o ka mea i ae ia ma keia kanawai, a i ole ia, hoolilo ia no kekahī mea i papa ia ma keia kanawai, e pau wale kona koho ia ana, a aole oia e kupono e koho hou ia a hala na makahiki eha.

NO KE KUE ANA I KA POE KOHO.

PAUKU 97. Na kela a me keia Luna Nana Koho Balota, a me kela a me keia mea e ku mai ana e kue i kekahī mea i hele mai e koho, ina ua ike a manao ia Luna Nana, a mea e ae paha e uku wale mai ana, aole oia he mea kupono i ke koho.

PAUKU 98. Ina ua kue ia ke koho ana o kekahī mea, na kekahī o na Luna Nana e hai aku ia ia i ke kumu o kona kue ia ana, alaila, e hoohiki aku ia ia e like me na olelo kuhikuhi i hoakaka ia ma ka Papa E i hoopili ia me keia mahope iho o ka hoohiki ia ana, na kekahī Luna Nana, a i ole ia, na ka mea i kue aku ia ia, e ninau aku i na ninau i mea e maopopo ai, ina paha ua kupono ua mea nei i manao e koho ma ke koho balota ana.

PAUKU 99. Ina e hoole ua mea nei aole oia e hoohiki a i ole ia, mahope o ka hoohiki ia ana, ua hoole i ka pane i kekahī ninau kupono (a o na Luna Nana ka poe nana e hoomaopopo i ke kupono a me ke kupono ole) e hoole ia kona koho ana.

PAUKU 100. O kela a me keia mea e hoohiki ana i ka hoohiki i hoakaka ia ma ka Pauku 98, a hai i na haina oiaio ole i kekahī ninau i ninau ia aku ia ia malalo o ia hoohiki ana, ua ku ia ia ka hewa "hoohiki wahahē" ma

ke degere elua; a ina ua koho oia ma ia koho balota ana, e lilo kona koho ana i mea ole.

NA HEWA O NA LUNA AUPUNI.

PAUKU 101. O kela a me keia Luna Aupuni i kauoha ia e keia Kanawai e hana a e hooko i kekahī mea e pili ana i kekahī o na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, i hana ole me ka manao e hana ole, a hoole e hana a hooko i ua hana nei, a i kue i kekahī o na mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, e hoopai ia e uku i kekahī hoopai aole e oi aku mamua o hookahi tausani dala, a i ole ia, ma ka hoopaaaho ma ka hana ooolea no kekahī manawa aole e oi aku mamua o ekolu makahiki, a i ole ia, o ka uku dala a me ka hoopaaaho pu e like me ka manao o ka Aha, a aole no hoi oia e kupono e noho ma kekahī oihana malalo o ke Aupuni, a aole hoi e noho iloko o ka Ahaolelo, aole no hoi e koho balota. E ili no hoi maluna ona ka uku ana i na poho o kekahī mea i poino mamuli o ia hana, a no ia hana ole ana paha ia hana.

PAUKU 102. O kela a me keia kanaka e paa ana i kekahī oihana hilinai ia, a oihana loaa paha malalo o ke Aupuni, e hana kino ana, a i ole, ma o kekahī mea okoa la, ina no ma ka uku, a uku ole paha, ma ke ano he luna hooikaika, komite hooikaika paha, kupakako a kakauolelo paha, a i ole, ma kekahī ano hana e ae paha, a kokua ana paha i ke koho ia ana o kekahī mea, koe wale no ma kona ano koho balota, a hookomo ana paha i kona balota ponoi, e hoopai ia oia ma ka uku hoopai aole e oi aku mamua o hookahi haneri dala, a i ole, ma ka hoopaaaho ma ka hana ooolea, no kekahī manawa e oi ole ana mamua o eono malama, a i ole, ma ka hoopai dala a me ka hoopaaaho pu no, aia i ka manao o ka Aha Hookolokolo he pono. A mawaho ae o ia mau hoopai i olelo ia ae la e

hoohakahaka koke ia ka noho oihana o ua kanaka la, a e pau ka loaa hou ana i ua kanaka la no na makahiki ekolu, o kekahi oihana malalo o ke Aupuni, a me ke kuleana e koho balota ai, a e noho ai paha iloko o ka Ahaolelo. Aole nae e manao ia na haawina o keia Pauku ua pili i ka Aha Kuhina, ma ke ano e papa ana ia lakou aole e hoike ma ke akea a ma ke ano malu paha, ma ka olelo waha a olelo hoakaka paha i kakau ia, i ke kahua hooponopono Aupuni a lakou i manao ai, a me ko lakou hooikaika ana paha e kokua mahope o ia mau manao.

PAUKU 103. O kela a me keia mea nana ponoia ma o kekahi mea e aku paha i hana hoohaunaele a hoala i ka haunaele, a mamuli o ia mea ua kue ia ka maluhia a keakea ia paha kekahi halawai ana o na Luna Nana i hoakaka ia ma keia Kanawai, a i ole ia, ua keakea ia ka hele ana o kekahi mea i manao e hele ma ia halawai, e like me ke Kanawai, no ka hoopaa ana i kona inoa a no ka hoopololei ana i ka papa inoa o ka poe koho, a i ole ia, ma ia ano hookahi, ua hoala i kekahi haunaele ma kekahi koho ana, a me ka poe a pau e kokua ana, ina e ku ka hewa no ia mea, e hoopai ia ma ka uku hoopai aole oi aku mamua o elua haneri dala, a i ole ia, ma ka hoopaa hao ma ka hana ooolea no kekahi manawa aole e oi aku mamua o eono mahina, a i ole ia, ma ka uku dala a me ka hoopaa hao pu e like me ka manao o ka Aha; a aole e hiki ia ia ke koho ma ke koho balota ana e hiki mai ana mahope o ia hoahewa ia ana, a aole hoi e hiki ia ia ma ia koho balota ana e lilo i mea holo balota.

PAUKU 104. Ina aole i hoakaka maopopo ia ma kekahi ano e ae, ma keia, ua haawi ia ka mana i na Lunakanawai Apana a Hoomalu e hoolohe a e hooholo i na hihiia a pau e ulu ae ana malalo o keia Kanawai.

PAUKU 105. Ma na wa a pau malalo o na haawina o keia kanawai, o na hana a pau e lawelawe ia ai e ka Luna Hoomalu o ka Papa Nana, e hiki no i ua mau hana la ke lawelawe ia e kekahī ae o na Luna Nana, ina e kaawale ana ka Luna Hoomalu no kekahī manawa pokole, a i ole, ua kaawale paha no kekahī kumu a hiki ole ke lawelawe i ua mau hana la.

PAUKU 106. E lilo keia i kanawai mai ka la 1 o Oktoba, 1888.

NA PAPA I OLELO IA MA KEIA KANAWAI.

Ka Papa A, i olelo ia ma ka Pauku 1, Mokuna 86 o ke Kanawai Hoopai Karaima. O keia mau Pauku o ke Kanawai Kivila: 771, 772, 773, 774, 778, 779, 780, 781, 782, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813.

He Kanawai i apono ia ma ka la 30 o June, 1862, e hoololi ana i ka Pauku 789 o ke Kanawai Kivila.

He Kanawai i apono ia ma ka la 17 o June, 1862, e hoololi ana i ka Pauku 796 o ke Kanawai Kivila.

He Kanawai i apono ia ma ka la 24 o June, 1868, e pili ana i ke kupono o ka poe koho balota.

Mokuna 25 o na Kanawai o 1874.

Mokuna 46 o na Kanawai o 1874.

Mokuna 7 o na Kanawai o 1876.

Mokuna 14 o na Kanawai o 1876.

Mokuna 38 o na Kanawai o 1876.

Mokuna 31 o na Kanawai o 1886.

Mokuna 66 o na Kanawai o 1886.

A me na Kanawai a me na hapa Kanawai a pau e kue ana i keia Kanawai.

Papa B, i hoakaka ia ma ka Pauku 73.

1. Palapala Hoike no ke Koho ia ana i Alii:

Owau o.....ka Makai Nui o ka Apana
 Hookolokolo Kaapuni.....(a Ilamuku o
 ke Aupuni) ke hoike aku nei au ma keia ua koho pono ia
 o.....i Alii no ka Apana Hookolokolo
 Kaapuni.....e ɣoho ma ia ano no na
 makahiki he.....ma ka la.....
 o Feberuari, 18....

Haawiia malalo o kuu lima a me kuu sila oihana i keia
 la.....o.....18....

Makai Nui o.....(a Ilamukù o ke Aupuni.)

Papa B, i hoakaka ia ma ka Pauku 70.

2. Palapala Hoike no ke Koho ia ana i Lunamakaainana.

O makou o.....me.....
me.....na Luna Nana
 Koho Balota no ka Apana.....o ka Apana
 Hookolokolo Kaapunike hoike aku
 nei ma keia, ua koho pono ia o.....i
 Lunamakaainana no ka apana i olelo ia ma ka la.....
o.....18....

Haawi ia malalo o ko makou mau lima i keia la.....
o.....18....

Papa C, i hoakaka ia ma ka Pauku 90.

Ka poe i ae ia ma ke Kanawai, hoohana ia no ka uku
 e kekahi mea holo balota. (1.) Hookahi mea kiai no

kela a me keia pahu balota, aole oi ae. (2.) Elua mau kakauolelo a me na elele no ka hana ana i ka hana ma na Keena Komite, aole e oi ae mamua o hookahi kakauolelo a me hookahi elele no kela a me keia wahi koho ma kahi apana.

Papa D, i hoakaka ia ma na Pauku 90 me 91.

Na lilo i ae ia ma ke Kanawai no ka mea holo balota.
(1) Na lilo pilikino o ka mea holo balota. (2) Na lilo o
ke pai a hoolaha ana ma na nupepa. (3) Na lilo no na
lako palapala me na pooleta. (4) Na lilo o na halawai
makaainana akea ana. (5) Uku hoolimalima a hoolako
ana i na keena komite. (6) Kela a me keia lilo aole e oi
aku mamua o kanalima dala. Eia nae, aole e ae ia ke-
kahi hoolilo ana, a ae ana e hoolilo no ia mau mea ma ke
ano kue kekahi mea i hoakaka ia ma keia Kanawai, a eia
hou no hoi, o na lilo a pau o kekahi aoao hookahi no ka
poe holo balota Alii a pau e like no ia me ka mea holo
balota Lunamakaainana hookahi, koe keia no na lilo pono
a me na lilo no kela a me keia, aole e oi ae mamua o hoo
kahihaneri dala ma kekahi apana hookahi.

Papa E, i hoakaka ia ma ka Pauku 98.

Ke ano o na olelo hoohiki i kekahī mea i kue ia kona koho ana.

Ke hoohiki paa (a hooia) nei oe e pane mai oe me ka oiaio i na ninau a pau e ninau iaaku ana ia oe e pili ana i kou kuleana e koho (i na Alii a me na Lunamakaainana e like me ka mea i ike ia) ma keia koho balota ana.

Apono ia i keia la 10 o Sepatemaba, M. H. 1888.

KALAKAUĀ REX.

Na ka Moi:

L. A. THURSTON.

Kuhina Kalajaina.



NA KANAWAI O 1888.

AOAO.

MOKUNA I.	He Kanawai e Hookaawale ai i Puu Dala no na Lilo o ke Kau Ahaolelo o ka Makahiki 1888 mailoko ae o ka Waihona o ka Lehulelu.	3
MOKUNA II.	He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Kakauolelo Mua o ka Oihana Kalaaina e kakauinoia i na Laikini.	3
MOKUNA III.	He Kanawai e hoomaopopo ai no ke Kope ana i na Kuleana i na mea kakau a i hana ia.	4
MOKUNA IV.	He Kanawai e hooponopono ana i ke Kope ana o na Hoailona, na Pepa Hoailona, a me na Hoailona Kalepa.	8
MOKUNA V.	He Kanawai e hoopau lœa ai i ka Mokuna LIII o na Kanawai Hoopai Karaima.	10
MOKUNA VI.	He Kanawai e haawi ai i na Notere o ka Lehu- lehu ka mana e Hoohiki aku i na Olelo Hoohiki.	10
MOKUNA VII.	He Kanawai e hooholo ai i mau Luna Nana Halepaahao a e hoomaopopo ai i ka lakou hana a me ko lakou mana.	11
MOKUNA VIII.	He Kanawai e hoomaopopo ai a e hoopono- pono ai i ka Oihana Makaj Kuloko o ke Aupuñi.	15
MOKUNA IX.	He Kanawai e hoakaka ana no ka hoemi ana i na wa hoopaaaho o na lawehala ma kekahi mau hihiia.	24
MOKUNA X.	He Kanawai e hoololi ana i ke Kanawai e pili ana no ka haawi ana i na Palapala Sila, i apono ia ma ka la 29 o Augate, M. H. 1884.	27

MOKUNA XI. He Kanawai e pili ana i ka Waiwai a me na pono o na wahine i mare ia. - - - - -	29
MOKUNA XII. He Kanawai e ae ana i ke kukulu ana i ka Oi- hana Lawe Puolo Liilii ma na Eke Leta. - - - - -	33
MOKUNA XIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Haawina LI, Mokuna XXVI o ke Kanawai Kivila, e pili ana i ka Luna Kakau Kope. - - - - -	34
MOKUNA XIV. He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Aupuni Hawaii e hana Aelike no ka hana ana i na Uwea Tele- garapa Moana Uila mawaena o na Mokupuni o keia Pae Aina. - - - - -	35
MOKUNA XV. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 856 o ke Kanawai Kivila, e pili ana no ka hoopaa ana i na koina. - - - - -	39
MOKUNA XVI. He Kanawai e hoakaka ana i ka manawa e la- welawe ia ai na Palapala Ae i na Pake e komo iloko o keia Aupuni. - - - - -	40
MOKUNA XVII. He Kanawai e hooponopono ai i ka hana ana o ka Poi ma ke Kulanaikauhale o Honolulu. - - - - -	41
MOKUNA XVIII.. He Kanawai e hooponopono ai i na Moolelo e malama ia e na Luna i hoomana ia e Hooiaio i na Pa- lapala. - - - - -	43
MOKUNA XIX. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka uku ia ana o na Uku Makahiki, na Lilo o na Aha Hookolokolo a me na lilo e ae o ke Aupuni a hiki i ka la 31 o Augate, M. H. 1888. - - - - -	45
MOKUNA XX. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 22 o ka Mokuna LV o na Kanawai o 1876, e pili ana i ka Au- hau Hoailona Pai. - - - - -	46
MOKUNA XXI. He Kanawai e hoomaopopo ai i kekahi mau mana Hoopaa Waiwai no ka poe hana a me ka poe na lakou na Lako Hana. - - - - -	47

AOAO.

MOKUNA XXII. He Kanawai e hoololi ai i na Pauku 1, 5, 6, 8, 15 a me 25 o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e hoo- ponopono ai i ka hana ana e pili ana i ka Poe Aie Kaa Ole ma ko Hawaii Pae Aina," i apono ia ma ka la 29 o Augate, 1884, a e pakui mai i elua mau pauku hou i ua Kanawai la e kapa ia Pauku 7A a me Pauku 15A. - - -	51
MOKUNA XXIII. He Kanawai e hooloihi aku ai i ka manawa e hana ia ai a paa a hoolako ana i ke Alahao Alanui o Honolulu. - - - - -	57
MOKUNA XXIV. He Kanawai e ae ai i ka hoohalahala ana aku i ka Poe Kiure me ka hoike ole i na Kumu. - - -	58
MOKUNA XXV. He Kanawai e pili ana i ka Oihana Koa o ke Aupuni. - - - - -	59
MOKUNA XXVI. He Kanawai e hoololi a e hoohuihui ai i ke Kanawai e pili ana i na Komisina o na Ala Liilii, a me na Pono Wai, i hoakaka ia ma ka Mokuna LXIX o na Kanawai o 1886. - - - - -	66
MOKUNA XXVII. He Kanawai e hoololi aij i ka Pauku 2 o ka Mokuna L o ke Kanawai Hoopai Karaima, e pili ana i ka Hoopaa Bela. - - - - -	72
MOKUNA XXVIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 1 o ke Kanawai i apono ia ma ka la 22 o Iune, M. H. 1868, e pili ana i ka Pepehi ana a Kuai ana i ka Bip, e like me ia i hoololi ia e ke Kanawai i apono ia ma ka la 18 o Iulai, M. H. 1874, e like no. me ia i hoololi hou ia e ke Kanawai i apono ia ma ka la 15 o Sepatemaba, M. H. 1876, a i hoololi hou ia e ke Kanawai i apono ia ma ka la 21 o Iulai, M. H. 1882. - - - - -	73
MOKUNA XXIX. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 191 o ke Kanawai Kivila, e like me ia i hoololi ia e ka Mokuna XXVI o na Kanawai o ka 1886, e pili ana i ka hoopono- pono ana i ka Oihana Wai o ke Aupuni. - - - - -	74

MOKUNA XXX. He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i kapaia he Kanawai "E papa ana i ka Lawaia me na mea Pa- hupahu, i apono ia Iune la 3, M. H. 1872.	75
MOKUNA XXXI. He Kanawai e ae ana e kukulu ia na Kula- Wae iloko o keia Aupuni, a e haawi ana i ka mana e ohi i na Uku Kula iloko o ia mau Kula.	76
MOKUNA XXXII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 6 o ka Mokuna XI o ke Kanawai Hoopai Karaima.	77
MOKUNA XXXIII. He Kanawai e papa ai i ka ohi ana i na Uku Kula iloko o kekahī mau Kula Aupuni.	78
MOKUNA XXXIV. He Kanawai e pale aku ai i ka lawe ia ana mai o na Mai ma ka Lau o ke Kope.	79
MOKUNA XXXV. He Kanawai e hoololi a e hoohui ai i ke Kan- awai e pili ana i na Pa Hoopaa Holoholona Aea, na Holoholona Aea, na Hao Kuni a me na Hoailona.	80
MOKUNA XXXVI. He Kanawai e hoololi ai, a e hooponopono ai i ke Kanawai e pili ana i ka Hookohu ana a me ka noho ana ma ka Oihana o na Luna Helu Auhau a me na Luna Ohi Auhau a me ka Helu a me ka Ohi ana i na Auhau.	89
MOKUNA XXXVII. He Kanawai e hooponopono ana no ka hooko ana, aku i kekahī mau hana i lawelawe ia mamua aku nei e na Kiaaina o kela me keia Mokupuni.	94
MOKUNA XXXVIII. He Kanawai e hooi ae ai, i na hoopaa ia ana o ka Poe Hoahu Dala iloko o ka Banako Hunahuna Hale Leta.	97
MOKUNA XXXIX. He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i ka Banako Hunahuna Hale Leta Hawaii.	99
MOKUNA XL. He Kanawai e hoonoho hou ai i Poe Komisina no na Palena Aina.	103
MOKUNA XLI. He Kanawai e hooponopono ai i ka malama ia	

- ana o na Buke Helu e ka poe i loaa ia lakou na Laikini
Kuai Kukaa me Kuai Liilii. - - - - - 103
- MOKUNA XLII. He Kanawai e hoakaka a e hoohaiki ai i ka mana o na Aha Hookolokolo a me na Lunakanawai e hoopai no ka Hoowahawaha ma kekahi mau hana. - 105
- MOKUNA XLIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 21 o ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila, a e hooponopono ai i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni," i apono ia ma ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865, e like me ia i hoololi ia e ke Kanawai i apono ia ma ka la 6 o Iulai, 1866, a i kapa ia he Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 21 o ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoopau ai i ka Mokuna X o ke Kanawai Kivila, a e hooponopono ai i ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni i aponoia ma ka la 10 o Ianuari, M. H. 1865, a e hooponopono ai i ka manawa e hoonoho ia ai na keiki ma ke Kula Hoopololei a me ke Kula hana lima paha." - 106
- MOKUNA XLIV. He Kanawai e hoopau loa ai i ka Oihana Kianaia. - - - - - 108
- MOKUNA XLV. He Kanawai e pili ana i ka Oihana Kinaiahia o Honolulu. - - - - - 109
- MOKUNA XLVI. He Kanawai e hoomaopopo ai i ka haawi ana i na Laikini e-kuai aku i na Mea Inu mailoko mai o na hua mea ulu i hoawaawa a kaulai ia i hana ia malalo o ke Kanawai i kapaia "He Kanawai e haawi ana i Laikini no ka hana ana i na mea inu mailoko mai o na hua mea ulu (huita, bale) i hoawaawa a kaulai ia, ma ka Apana o Honolulu," i apono ia ma ka la 15 o Okatoba, 1886. - 122
- MOKUNA XLVII. He Kanawai e haawi ai i ka mana i ke Kuhina Kalaiaina e hoolilo aku i na Kahu Malama Waiwai malalo o ka Palapala Kauoha o ka Moi i make aku nei,

- W. C. Lunalilo, i kekahī aina ma Kaiwiokaihu, Apana o Kona, Mokupuni o Oahu, e pili ana me ka Home Lunalilo. - - - - - 124
- MOKUNA XLVIII. He Kanawai e papa ana i na Mokumahu lawe ohua holo pili aina i oi aku na tonā i ka elua haneri me kanalima aole e lawe i na Mai Lepera, a poe e ae paha i loaa i na mai lele a mai pili e ae paha. - - - 127
- MOKUNA XLIX. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka lawe ana mai a me ke kuai ia ana o ka Alekohola no na Hana Lapau, Oihana Hana Lima Akamai a me na Hana Akeakamai. - - - - - 128
- MOKUNA L. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 22 o ke Kanawai e hoohui a e hoololi ai i ke Kanawai e pili ana i na Auahu Kuloko, i apono ia ma ka la 7 o Augate, M. H. 1882, e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna XXXVII o na Kanawai o 1886. - - - - - 129
- MOKUNA LI. He Kanawai e hoomaopopo ai no ka Hoopii ana i na Hihia e ke Aupuni a e kue ana paha i ke Aupuni Hawaii. - - - - - 131
- MOKUNA LII. He Kanawai e haawi ai i ka mana i ka Lunakanawai Kaapuni e hoopuka i na Palapala Hopu a Ninaninau no ka waiho anaaku i ka Aha maluna ae i ka poe i hoopii ia no kekahī Karaima a Mikamina paha. - - - 133
- MOKUNA LIII. He Kanawai e ae ana i na Kakauolelo o ka Aha Hookolokolo Kiekie a me na Aha Kaapuni e Auahu i na Koina. - - - - - 134
- MOKUNA LIV. He Kanawai e hoololi ai i ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e Kokua ana i ka Loaa ana me ka noho ia ana o na Apana Aina Liilii." - - - - - 135
- MOKUNA LV. He Kanawai e hooponopono ai i kē Kuai ana o na Waiwai Kalepa iloko o keia Aupuni e na Agena Kalepa Kaahēle mai na aina e mai. - - - - - 136

MOKUNA LVI. He Kanawai e pili ana i ke Alahao Alanui ma Honolulu. - - - - -	138
MOKUNA LVII. He Kanawai e kokua ai i ka Hooiaio ana i Hooko ia ana o na Palapala Kii ma na Hihia Kivila. - -	141
MOKUNA LVIII. He Kanawai e hoomaopopo ana no ka Hoo- malu ia ana o kekahi mau I'a maloko o na Kaikuono, Awa, na Kai, a me na Kahawai o ko Hawaii Paeaina. - -	142
MOKUNA LIX. He Kanawai e Hoohoihoi ai i ka Hana ia ana a me ke Kuai ia ana o ka Palao Kalo a me na mea e ae mai ke Kalo mai. - - - - -	143
MOKUNA LX. He Kanawai e hoololi ai i ka Mokuna XXVIII o ke Kanawai o 1887, e pili ana i ka hooponopono ana i hele ana mai o na Eemoku Pake. - - - - -	145
MOKUNA LXI. He Kanawai e pili ana i ka poe i lilo i mau ko- kua Mai Lepera mamuli o ko lakou makemake ponoi iho. 150	
MOKUNA LXII. He Kanawai e haawi ana i ka mana a e hoo- holo mua ana i ke kukulu ana i na Alanui Kaamahu ma ka Mokupuni o Oahu. - - - - -	151
MOKUNA LXIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 10 o ka Mokuna XLIII o na Kanawai o ke Kau o 1882. - - -	161
MOKUNA LXIV. He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Ku- hina Kalaiaina e hookuu ai i na Auhau Kuni Pooleta maluna o kekahi Nupepa i kapa ia o ka "Paredaiso o ka Pakipika." - - - - -	161
MOKUNA LXV. He Kanawai e hoohoihoi ai i ke Kanu a me ka Hana ana i ka Ramie. - - - - -	162
MOKUNA LXVI. He Kanawai e pili ana i ka nui o na Luna- kanawai o ka Aha Hookolokolo Kiekie. - - - - -	164
MOKUNA LXVII. He Kanawai e hooi ae ai i ke pale ia ana aku o ke Kuai Malu ia ana o na Waiona. - - - - -	165

- MOKUNA LXVIII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 40 o
ke Kanawai i kapa ia "He Kanawai e hoohui ai a e hoo-
loli ai i ke Kanawai e pili ana i na Auhau Kuloko, i
apono ia ma ka la 7 o Augate, 1882," a i hoololi ia e ka
Mokuna XXXVII o na Kanawai o 1886, i apono ia ma
ka la 15 o Okatoba, 1886, a e hoololi ai hoi i ka Pauku
46 o ke "Kanawai e hoohui ai a e hoololi ai i ke Kana-
wai e pili ana i na Auhau Kuloko, i apono ia ma ka la 7
o Augate, 1882," a e hoohui aku ana i Pauku hou i ua
Kanawai la, a e kapa ia "Pauku 58A." - - - - 168
- MOKUNA LXIX. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 2 o ka
Mokuna LVI o ke Kanawai Hoopai Karaima, a e hoopau
loa ai i na Pauku 3, 4 a me 5 o ia Mokuna, me na hoololi
a pau i ua Mokuna nei. - - - - 171
- MOKUNA LXX. He Kanawai e hoohaiki ai i ka Lawe ana mai
a me ke Kuai ana o ka Opiuma iloko o keia Aupuni a me
na mea i hana ia nōloko mai o ka Opiuma. - - - - 172
- MOKUNA LXXI. He Kanawai e haawi ana i ka mana i ke Ku-
hina Kalaiaina e hoolilo aku ai i na Kahu Malama Wai-
wai i kekahi Waiwai Paa ma ka Apana o Honolulu, i
wahi e hiki ai ke kukulu i mau Hale e mala'ama ia ai ma
ke ano Manawalea no na Kanaka Ilihune i hanau ma na
aina e, a hanauna paha. - - - - 175
- MOKUNA LXXII. He Kanawai e hoololi ai i ka Pauku 21 o ke
Kanawai e hoohuihui a e hoololi ai i ke Kanawai e pili
ana i na Auhau Kuloko, i apono ia ma ka la 7 o Augate,
M. H. 1882, e like me ia i hoololi ia ai e ka Mokuna
XXXVII o na Kanawai o 1886. - - - - 176
- MOKUNA LXXIII. He Kanawai e pale aku ai i ka Hoopuka ia
ana o na Pepa Dala ma ke ano he Dala e Hoolaha ia
ana. - - - - 177

- MOKUNA LXXIV. He Kanawai e kokua ai i ka Hookaawale
ia ana o na Mai Lepera. - - - - - 179
- MOKUNA LXXV. He Kanawai e hookaawale pono ana i na
Haawina Dala no na hana o ke Aupuni, no na Makahiki
Elua e pau ana ma ka la 31 o Maraki, M. H. 1890. - - 180
- MOKUNA LXXVI. He Kanawai e hoololi ai a e hoohuihui ai i
na Kanawai Koho Balota o ke Aupuni. - - - - - 197

PAPA KUHIKUHI.

AOAO.

A.

Aie kaa ole. Hoololi kanawai pili i ka poe	- - - - -	51
Aina i mahi ole ia, komohewa malaila	- - - - -	84
Aina hoolilo i na Kahu Malama Waiwai o Lunalilo	- - - - -	124
Aina no na kanaka ilihune mai na aina e mai	- - - - -	175
Auhau. Kanawai pili i ka hookohu ana o na Luna Auhau me Luna Helu	- - - - -	89
Auhau Hoailona Pai. Kanawai pili i ka	- - - - -	46
Auhau Kuloko. Hoololi Pauku 22, Mokuna 43, Kanawai 1882	- - - - -	129
Auhau Kuloko. Hoololi Pauku 40 a me 46, Mokuna 43, Kana- wai 1882	- - - - -	168
Auhau i na koina. Nawai e	- - - - -	134
Auhau o na kaa lawe ukana	- - - - -	161
Auhau kuni Pooleta no ka nupepa "Paredaiso o ka Pakipika." Hookuuia	- - - - -	161
Aupuni. Kanawai hoakaka palena o ka manawa ae i na Pake e komo iloko o ke	- - - - -	40
Aupuni, no ka hoopii kue ana i ke	- - - - -	131
Austin, W. R., hooliohi ia kona manawa e kukulu alahao ai	- - - - -	58
Austin, Wm. R., keonimaña manao kukulu alahao alanui	- - - - -	138
Agena kalepa kaahele mai na aina e mai	- - - - -	136
Ahaolelo. E hooholo i uku no na Luna Auhau o ke Aupuni	- - - - -	92
Ahaolelo 1888. Haawina Dala Uku Lilo	- - - - -	3
Aha Hookolokolo. Hoohaiki maña hoopai hoowahawaha	- - - - -	105
Aha Hookolokolo Kakau. Hiki ke hoopau ia kekahī makai hana hewa e na Lunakanawai o na	- - - - -	20

A.

Aha Hookolokolo Kakau. Hiki ke ae i ka bela ma kekahī mau hihiā	72
Aha Kiekie. Hiki i na Lunakanawai e koi no na koina	39
Aha Kiekie, he mana kona e hoopau i ka Ilamuku o ke Aupuni	16
Aha Kiekie. Hoomaopopo heluna o na Lunakanawai	164
Aha Kuhina. E kuka nō ka haawi mana lawelawe oihana uwea telegarapa moana uwila	35
Aha Kuhina, e ao i ka Moi no ka hookohu ana i Ilamuku no ke Aupuni	16
Aha Kuhina, e waiho aku i ka inoa o ke Konela i manao ia. Na ka	62
Aha Kuhina, e apono i ka hookohu o na Luna Helu me Ohi Auhau	89
Alahao palua ma na alanui o Honolulu	138
Alanui Alahao ma Honolulu. Hooliohi ia ka manawa hana	57
Alanui kaamahu ma ka mokupuni o Oahu	151
Ala Liilii me Pono Wai. Hoololi Kanawai	66
Alekokohola no na hana lapaau	128
Alihikaua Nui o na Pu'alikoa, ke Alii ka Moi	61
Amaama me na awā. Hoomalu ia na pua	142
Apana aina liilii. Hoololi kanawai 1884, pili	135
Apana koho balota	201

B.

Balota ana i na 'Lii me na Lunamakaainana	197
Banako Hunahuna Hale Leta. Kanawai hooi i ka paa o na dala	97
Banako Hunahuna Hale leta. Hoololi kanawai o 1884, Mokuna 46, e pili ana i ka	99
Banekorupa. Kanawai o 1884, hoololi ia	51
Bartholomew, J. S., keonimana lawelawe oihana uwea telega- rapa moana uwila	35
Bela. Hoololi Pauku 2 Mokuna 50 Kanawai Hoopai Karaima	72
Bia i hanā ia ma Honolulu. Laikini kuai	122

B.

Bila Haawina 1886, e like me ia ka uku ana i na lilo a hiki i		
Augate 31, 1888	- - - - -	45
Bila Haawina 1888-90	- - - - -	180
Bipi. Hoololi Kanawai pepehi me kuai ana i ka	- - - - -	73
Bona Aupuni o na dala hunahuna hale leta	- - - - -	97
Buke me na lako pai hakahaha. Na ke Kuhina Waiwai e hoo-		
lako i na Lunahelu	- - - - -	92
Buke helu o na poe kalepa. Ke ano o ka malama ana	- - - - -	103

D.

Dala gula Amerika ke ukuia no ke kumupaa me ukupanee o na		
bona dala hunahuna hale leta	- - - - -	98
Dala pepa. Papa i ka hoopuka	- - - - -	177
Dala uku no na lilo Ahaolelo 1888	- - - - -	3
Dillingham, B. F., keonimana manao kukulu alanui kaamahu	- - - - -	151

E.

Eemoku Pake. Hoololi Kanawai	- - - - -	145
------------------------------	-----------	-----

G.

Giana Pauda. Kue Kanawai ke lawaia me ke	- - - - -	75
--	-----------	----

H.

Haalele kane a wahine. Hoololi kanawai	- - - - -	171
Haawina dala o ke Aupuni, 1888-90	- - - - -	180
Hao Kuni. Na ke Kuhina Kalaiaina e malama ka buke moolelo		
hoailona	- - - - -	87
Halawai o na Luna Nana Halepaahao. E malama ia ka mo-		
olelo o na	- - - - -	12
Hana Akamai. Palapala hoike kuleana i na mea	- - - - -	4
Hana a na luna pa hoopaa holoholona aea	- - - - -	81
Hawaii, oia ka Mahele 3 o na Mokupuni malalo o ke Kanawai		
Auhau hou	- - - - -	89

H.

Hihia kue i ke Aupuni. Ke ano o ka hoomaka ana -	-	-	131
Hoailona Kalepa. Hooponopono ana i ke kope o na	-	-	8
Hoemi manawa hoopaahao. Kanawai -	-	-	24
Hooiaio Palapala. E malama buke moolelo na luna	-	-	43
Hoohoihoi kanu me hana Ramie -	-	-	162
Hookaawale ia \$25,000 no na lilo Ahaolelo 1888 -	-	-	3
Hookaawale ana i na mai lepera -	-	-	179
Hooko palapala kii ana ma na hihia kivila -	-	-	141
Hookohu i na Aliikoa. Na ke Alii ka Moi e -	-	-	60
Hookolokolo ma na mea ku i na holoholona komohewa -	-	-	86
Hoololi kanawai o ka Oihana Aopalapala o ke Aupuni -	-	-	106
Hoololi kanawai 1886, Mokuna 37 -	-	-	129
Hoololi kanawai 1884, pili i ka noho ia ana o na apana aina lilii -	-	-	135
Hoololi Mokuna 28 Kanawai 1887 -	-	-	145
Hoololi Pauku 2, Mokuna 56, Kanawai Hoopai Karaima -	-	-	171
Hoololi Pauku 10, Mokuna 43, Kanawai 1882 -	-	-	161
Hoololi Pauku 21, Mokuna 43, Kanawai 1882 -	-	-	176
Hoololi Pauku 22, Mokuna 55, Kanawai 1876 -	-	-	46
Hoololi Pauku 22, Mokuna 43, Kanawai 1882 -	-	-	129
Hoololi Pauku 40 a me 46, Mokuna 43, Kanawai 1882 -	-	-	168
Hoopaa waiwai no ka poe mea lako hana -	-	-	47
Hoowahawaha ma kekahi mau hana -	-	-	105
Holoholona Aea. Hoololi Kanawai pili -	-	-	80
Honolulu. Hooloihi ia ka manawa kukulu alahao ma -	-	-	58
Honolulu, palena kahi e hana ia ai ka Poi -	-	-	41
Honolulu Rifles, he pualikoa pualu -	-	-	60

I.

I'a i make mamuli o na mea pa'hupahu -	-	-	75
I'a o na kai. Kanawai kokua ho'omalu -	-	-	142
Jlamuku o ke Aupuni. Iaia kekahi o na hana a na Kiaaina ma			
Oahu -	-	-	94

I.

Ilamuku o ke Aupuni. E kuka ia oia no na mea e pili ana i na halepaahao	- - - - -	13
Ilamuku, oia ke alii o na makai	- - - - -	15
Ilamuku Oihana Kinaiahia o Honolulu	- - - - -	109

K.

Kaa lawe ukana. Kona auhau makahiki	- - - - -	161
Kauai me Niihau, Mahele 4 o na Mokupuni malalo o ke Kanawai Ahau hou	- - - - -	89
Kahu Malama Waiwai. Hiki i ka wahine mare e lilo i	- - - - -	30
Kahoolawe, aia oia iloko o ka Mahele 2 malalo o ke Kanawai Ahau hou	- - - - -	89
Kakauolelo Mua Oihana Kalaiaina. E kakauinoia i na laikini	- - - - -	3
Kakauolelo Mua Aha Kiekie, nana e hoomakaukau papa inoa jure o Oahu	- - - - -	96
Kakauolelo Aha Kiekie, ma kona keena e waiho ai na palapala hoopaa malalo o ke Kanawai Hooponopono Oihana Makai	- - - - -	16
Kakauolelo Aha Kiekie me Kaapuni, e malama buke mookele "Mana hoopaa a na poe hana"	- - - - -	48
Kakauolelo o na Aha Kakau, ia lakou ka malama o na buke mookele hooiaio palapala	- - - - -	43
Kakauolelo o na Aha Kakau. E auhau i na koina	- - - - -	134
Kalo. Hoohoihi hana me kuai, palaoa	- - - - -	143
Kanawai auhau kuloko 1882. Hoololia	- - - - -	129
Kanawai hou o ka Oihana Kinaiahia o Honolulu	- - - - -	109
Kanawai e pili ana i na Palapala Sila. Hoololia	- - - - -	27
Kanawai o Mei 13, 1868, e hoololi ana i ka Pauku 999 Kanawai Kivila. Hoopau ia	- - - - -	71
Kanawai 1864. Hoomaopopo kuleana i na mea hana akamai, hoopauia	- - - - -	7
Kanawai 1868, pili i ka Oihana Makai. Hoopauia	- - - - -	24
Kanawai o 1884, Mokuna 46. Hoololia	- - - - -	99
Kanawai Hoopai Karaima. Pau kā Mokuna 53 o na	- - - - -	10

K.

Kanawai Hoopai Karaima.	Hoololi Pauku 2 Mokuna 50	-	72
Kanawai Hoopai Karaima.	Hoololi Pauku 6 Mokuna 11	-	77
Kanawai Kivila, Pauku 856, pili i na koina hookolokolo.	Hoololiia	-	39
Kanawai Kivila, Pauku 1251, e pili ana i ka Luna Leta Nui.	Hoololiia	-	34
Kanawai Kivila, Pauku 1286 a me 1287.	Hoopau ia	-	32
Kanawai Kivila, Pauku 1201.	Hoopau ia	-	59
Kanawai Kivila, hoopau ia na Pauku 996, 997, 1001 a me 1002,	-	-	-
me ia i hoololi ia 1860	-	-	71
Kanawai Kivila.	Hoopau ia na Pauku 998, 999 a me 1003, me ia i hoololi ia 1878, Mokuna 19	-	71
Kanawai Kivila, Pauku 191, me ia i hoololi ia 1886, Mokuna 26.	Hoololi ia	-	74
Kanawai Kivila, Pauku 231 a i ka 248.	Hoopau ia	-	88
Kanawai Kivila.	Na kanawai koho balota i hoopauia	-	241
Kanawai Kivila, Pauku 619 me 620.	Hoopauia	-	96
Kanawai Kivila, Pauku 914.	Hoololiia	-	96
Kanawai Kivila, mai ka Pauku 257 a i ka Pauku 274, Pauku 276 a me 277.	Hoopauia	-	24
Keiki oo ole.	Aole e kuai ia ka bia ia ia	-	122
Kiaaina o na Mokupuni.	No ka hooko ana i kekahi mau hana a lakou	-	94
Kiaaina o na Mokuni o ke Aupuni.	Hoopauia	-	108
Kiure, kanawai ae hoohalahala kumu ole	-	-	58
Kiure.	Na luna hoomakaukau papa inoa	-	96
King's Own, he pualikoa pualu	-	-	60
Kipe ana ma na koho balota	-	-	231
Koina Hookolokolo.	E koi aku na Lunakanawai Aha Kiekie	-	39
Koina, na na Kakauolelo Aha Kiekie me Aha Kaapuni e auhau	-	-	134
Koho Balota.	Hoohuiia na kanawai	-	197
Kokua mai lepera.	Ae ia ka noho me ka poe mai o na	-	150
Komisina Ala Liilii me Pono Wai	-	-	66

K.

Komisina Palena Aina. Kanawai hoala hou i ka oihana - - -	103
Komisina o na Sila, he mana hoohiki kona ma na hana a pau o kona keena - - - - -	28
Komohewa ma ka aina i mahi ia a i paa i ka pa - - - - -	83
Konela, ke ano o ke koho a hookohu ana ia ia - - - - -	62
Kope. E pale i ka lawe mai i ka mai ma ka lau - - - - -	79
Kope Kuleana ana i na mea hana akamai - - - - -	4
Kope ana o na hoailona kalepa - - - - -	8
Kuai malu i na waiona. Papaia - - - - -	165
Kuai ana ma na pa hoopaa holoholona aea - - - - -	82
Kuhina Kalaiaina, a i ole na kona Kakauolelo Mua e kakauinoa na laikini - - - - -	3
Kuhina Kalaiaina. Ma kona keena e waiho ai ke Kope Kuleana i na mea hana akamai - - - - -	4
Kuhina Kalaiaina. E malama buke moolelo hoailona kalepa - -	9
Kuhina Kalaiaina. E kuka ia oia no na mea e pili ana i na halepaahao - - - - -	13
Kuhina Kalaiaina, e hoikeia iaia na loaa a ka Luna Kakau Kope - - - - -	34
Kuhina Kalaiaina. E haawi i ka mana lawelawe oihana uwaea telegarapa moana uwila - - - - -	35
Kuhina Kalaiaina. E malama buke moolelo o na wahine mare lawelawe oihana - - - - -	32
Kuhina Kalaiaina, e ae i ke kukulu ana i oihana lawe puolo liilii ma na eke leta - - - - -	33
Kuhina Kalaiaina, e kau i mau rula no kahi hana i ka Poi - -	42
Kuhina Kalaiaina, e haawi laikini pepehi bipi - - - - -	73
Kuhina Kalaiaina, e hoonoho i na Komisina Ala Liilii me Pono Wai - - - - -	67
Kuhina Kalaiaina, nana e hookohu na luna pa hoopaa holoholona aea - - - - -	80
Kuhina Kalaiaina, e malama buke moolelo hoailona hao kuni - -	87
Kuhina Kalaiaina, e hoike hapaha i na Luna Helu i ke ano o na hoolilo aina iloko o na mahele auhau - - - - -	92

K.

Kuhina Kalaiaina. Hoomana ia e hoolilo aina i na Kahu Mala-	
ma Waiwai o Lunalilo	124
Kuhina Kalaiaina. E haawi laikini kuai alekohola no na hana	
lapaau	128
Kuhina Kalaiaina. E hoomana i ke kukulu ia ana o ke alanui	
kaamahu ma Oahu	151
Kuhina Kalajaina. E hookuu i ka auhau pooleta maluna o ka	
nupepa "Paredaiso o ka Pakipika"	161
Kuhina Kalaiaina. E hoolilo aina no na kanaka ilihune mai na	
aina e mai	175
Kuhina Kalajaina. E kauoha e malama ia ke koho balota pani-	
hakahaka o na luna Oihana Kinaiahi	110
Kuhina Waiwai; e hookohu i na Luna Helu me Ohi Auhau	89
Kuhina Waiwai, e uku no i na lilo aupuni a hiki i Aug. 31, 1888	45
Kuhina Waiwai, he lunahoomalu no ka Papa Hoohalikelike no	
na mea pili auhau	93
Kuhina Waiwai, e lawelawe i ka hana a na Kiaaina a hiki i	
Aperila 1, 1889	95
Kuhina Waiwai, e hoopuka bona Aupuni no na dala hunahuna	
hale leta	97
Kuhina o ko na Aina E. Hiki e hoakea manawa ae i na Pake	
e komo iloko o ke Aupuni	40
Kuhina o ko na Aina E, e hoopuka i na rula Oihana Koa	64
Kukulu ana i na pa hoopaa holoholona aea	80
Kula Aupuni. Hoopau ka ohi uku ana mai kekahi	78
Kula Wae iloko o ke Aupuni. E kukulu ia na	76
Kupono o ka poe koho balota	206

L.

Laikini. Na ke Kakauolelo Mua Oihana Kalaiaina e kakauinoa	3
Laikini pepehi me kuai bipi ana, \$20	73
Laikini kuai alekohola no na hana lapaau	128
Laikini kuai kaahele i na waiwai kalepa	136

L.

Laikini kuai kukaa me kuai liili. Ke ano o ka malama buke helu ana	- - - - -	103
Laikini hana i na mea inu mailoko mai o na hua mea ulu i hoawaawa a kaulai ia	- - - - -	122
Lau Kope. Kanawai pale mai ma ka	- - - - -	79
Lako hana. Mana hoopaa waiwai a na poe	- - - - -	47
Lanai, aia oia iloko o ka Mahele 2 malalo o ke Kanawai Auhau hou	- - - - -	89
Lawaia ana me na mea pahupahu. Kanawai no ka	- - - - -	75
Lawehala. Kanawai hoemi manawa hoopaa hao	- - - - -	24
Leleiohoku Guards, he pualikoa pualu	- - - - -	60
Lepera. Aole e lawe ohua na mokumahu	- - - - -	127
Lepera. E noho kokua ia no na mai	- - - - -	150
Lepera. Kokua i ka hookaawale i na mai	- - - - -	179
'Lii me na Lunamakaainana. Koho ana i na	- - - - -	197
Loaa o na kuai ma na pa hoopaa holoholona aea. Ka hana ma ia mea	- - - - -	83
Loio Kuhina, iaia ka hoponopono ana o ka Oihana Makai	- - - - -	15
Loio Kuhina. Nana e hoomaka na hihia ma ka aoao o ke Aupuni	- - - - -	131
Luna Auhau. O lakou na lala o ka Papa Hoohalikelike no na mea pili auhau	- - - - -	93
Luna Buke Helu. Nana e hoopau i na bona dala hunahuna hale leta	- - - - -	99
Luna Oihana Wai, e hoolaha ma ka leta i ka poe uku wai	- - - - -	74
Luna Helu me Luna Auhau, he hookahi oihana wale no, no ia mau hana	- - - - -	89
Luna Hooiaio Palapala. Kanawai hou no na	- - - - -	43
Lunahoponopono Waiwai. Hiki i ka wahine mare e lilo i	- - - - -	30
Luna Kakau Kope. Kanawai e pili ana i ka	- - - - -	34
Luna Leta Nui. Nana e paa na bona dala hunahuna hale leta	- - - - -	98
Luna Makai. Ia lakou kekahi o na hania a na Kiaaina	- - - - -	94

L.

Luna Leta Nui, e kukulu i oihana lawe puolo liilii ma na eke leta	33
Lunakanawai. Hoohaiki ia kona mana hoopai hoowahawaha	105
Lunakanawai Aha Kiekie. E koi e hoopaaia na koina	39
Lunakanawai Aha Kiekie. Heluna o na	164
Lunakanawai Aha Kiekie me Aha Kaapuni. Na lakou e hoopaa na keiki oo ole malalo o ka Pauku 1397, Kanawai Kivila	96
Lunakanawai Kaapuni. Haawi ia ka mana iaia ma kekahi mau mea	133
Lunakanawai Hoomalu o Honluolu. Hiki iaia ke hoopau i kekahi makai hana hewa	20
Lunakula a me Kahukula Nui. Hoololi kanawai pili i na	106
Luna Nana o na. Halepaahao.	11
Lunalilo Home. Kanawai hoolilo aina pili pu me	124
Luna pa hoopaa holoholona aea. Hookohu ana i na	80
Luna Puuku Banekorupa. Hoomahuahua ia ka uku o na	57

M.

Mai ma ka lau Kope. E pale aku	79
Maui, Molokai, Lanai me Kahoolawe, Mahele 2 o no Mokupuni malalo o ke Kanawai Auhau hou	89
Makai Nui, e maláma buke moolelo hoailona hao kuni	87
Makai Kiekie. Iaia kekahi o na hana a na Kiaaina ma Oahu	94
Makai o ke Aupuni. Hooponopono oihana	15
Mana hoopaa waiwai no ka poe mea lako hana	47
Mana hoopai no ka hoowahawaha ma kekahi mau hana	105
Mana hoohiki. Ua loaa no i na Notere o ka lehulehu ka	10
Manawa hoopaaahao o na lawehala. Hoemilia	24
Moekolohe. Hoololi Kanawai no ka hoowalewale	77
Moi, Alihikaua Nui o na Pualikoa. Ke Alii ka,	61
Mokumahu lawe ohua. Aole e lawe i na ohua i loaa mai lele	127
Mokuna 11 Kanawai Hoopai Karaima. Hoololi Pauku 6	77

AOAO.

M.

Mokuna 12, Kanawai 1886.	Hoopau ia	- - - - -	59
Mokuna 21, Kanawai 1884.	Hoopau ia	- - - - -	59
Mokuna 22 Kanawai 1886.	Hoopau ia	- - - - -	65
Mokuna 26 Kanawai 1886, pili i ka Oihana Wai.	Hoololi ia	- - - - -	74
Mokuna 35, Kanawai Banekorupa 1884.	Hoololi ia	- - - - -	51
Mokuna 40, Kanawai 1884.	Hoololiia	- - - - -	27
Mokuna 44 Kanawai 1884, e pili ana i na Uku Kula.	Hoopauia	- - - - -	78
Mokuna 46 o na Kanawai 1884.	Hoololiia	- - - - -	99
Mokuna 50, Pauku 2, Kanawai Hoopai Karaima.	Hoololiia	- - - - -	72
Mokuna 53, Kanawai Hoopai Karaima.	Hoopauia	- - - - -	10
Mokuna 55, Pauku 22, Kanawai 1876.	Hoololiia	- - - - -	46
Mokuna 69 Kanawai 1886.	Hoololi ia	- - - - -	66
Moraki waiwai paa.	Aole mana o na wahine mare e hana	- - - - -	29

N.

Na lilo o ke Aupuni.	E uku ia a hiki i Augate 31, 1888	- - - - -	45
Na Koa Kiai o ka Moi, he puali kumau	- - - - -	-	59
Niihau me Kauai, Mahele 4 o na Mokupuni malalo o ke Kanawai Auhau hou	- - - - -	-	89
Notere o ka lehulehu.	He mana hoohiki ko lakou	- - - - -	10

O.

Oahu, oia ka Mahele 1 o na Mokupuni malalo o ke Kanawai Auhau hou	- - - - -	-	89
Oihana Aopalapala o ke Aupuni.	Kanawai hoololi hou o ka	- - - - -	106
Oihana Hookolokolo.	Na haawina dala 1888-90	- - - - -	182
Oihana Kalaiaina.	Na haawina dala 1888-90	- - - - -	183
Oihana Kalaiaina.	E kakauinoa ke Kakauolelo Mua i na laikini	-	3
Oihana Kiaaina o na Mokupuni o ke Aupuni.	Hoopauia	- - - - -	108
Oihana Kinaiahia o Honolulu.	Kanawai hou o ka	- - - - -	109
Oihana Koa'o ke Aupuni.	Kanawai pili	- - - - -	59
Oihana Lawe Leta, no ka lawe ana i na puolo liilii ma na eke leta	- - - - -	-	33

O.

Oihana Loio Kuhina. Na haawina dala 1888-90	- - - - -	188
Oihana Makai o ke Aupuni. Kanawai hou no ka	- - - - -	15
Oihana o ko na Aina E. Na haawina dala 1888-90	- - - - -	181
Oihana Wai. Kanawai hou no ka hoolaha a ka Luna	- - - - -	74
Oihana Waiwai. Na haawina dala 1888-90	- - - - -	186
Ohua me ka mai lepera. Papa ia ka lawe	- - - - -	127
Olelo Beritania, Hawaii a Europa paha, e malamaia ai na buke helu o ka poe kalepa	- - - - -	103
Olelo Hoohiki. He mana ko na Notere o ka lehulehu e hoohiki i na	- - - - -	10
Ona. Aole e kuai ia aku ka bia i hana ia ma Honolulu i na ka- naka ua	- - - - -	122
Opiuma. Hoohaiki i ka lawe me ke kuai	- - - - -	172

P.

Pa ku i ke Kanawai. Ke ano o na	- - - - -	85
Paahao o ke Aupuni. E hoike ia ke kulana o na hale	- - - - -	17
Pai. Hoololi ia ke Kanawai (1876) Hoailona	- - - - -	46
Pake. Kanawai hoakaka palena o ka manawa komo iloko o ke Aupuni	- - - - -	40
Pake. Hooponopono ia-ka hele ana mai o na Eemoku	- - - - -	145
Palaoa Kalo. Hoohoihoi hana me kuai	- - - - -	143
Palapala. Hoololi ia ka uku kope ana i na	- - - - -	34
Palapala. E malama ia ka moolelo o na hooiaio	- - - - -	43
Palapala Ae i na Pake e komo iloko o ke Aupuni	- - - - -	40
Palapala ae pepehi me kuai bipi ana	- - - - -	73
Palapala Hoike Kuleana i na mea hana akamai	- - - - -	4
Palapala Hoopaa o na Luna Helu a Ohi Auhau	- - - - -	91
Papa Hoohalikelike ma na mea e pili ana i ka Oihana Auhau	- - - - -	93
Palapala Kii ma na Hihia Kivila. Hooko ana i na	- - - - -	141
Palapala kuai waiwai paa. Aole mana o na wahine mare e hana	- - - - -	29
Palapala Sila. Hoololi kanawai haawi	- - - - -	27

P.

Pale aku i ka lawe mai o na mai ma ka lau kope	-	-	-	79
Palena aina. Hoala hou ia ka Oihana Komisina	-	-	-	103
Papa Ola, e kau i mau rula no kahi hana i ka Poi	-	-	-	41
Papa Ola. Na haawina dala 1888-90	-	-	-	186
Papa Ola, e kau rula pili i na kokua mai lepera	-	-	-	150
Papa Hoonaauao. Na haawina dala 1888-90	-	-	-	188
Papa Hoonaauao, hoomana ia e kukulu i mau Kula Wae	-	-	-	76
Papa Luna Nana o na Halepaahao	-	-	-	11
Pahupahu. Kue i ke Kanawai ke lawaia me na mea	-	-	-	75
Pepa Dala. Papa i ka hoopuka	-	-	-	177
Pepe hoailona kalepa. Hooponopono i ke kope ana o na	-	-	-	8
Poe aie kaa ole. Hoololi Kanawai pili i ka	-	-	-	51
Poe lako mea hana. Kanawai pili i na	-	-	-	47
Poe Kiure, kanawai ae hoohalahala kumu ole	-	-	-	58
Poi, hoike ia na palena kahi e hana ai ma Honolulu	-	-	-	42
Pooleta ia ka nupepa "Paredaiso o ka Pakipika." Aole e kau	-	-	-	161
Pono o na wahine mare. Kanawai hookaawale	-	-	-	29
Pono Wai. Hoololi Kanawai Ala Liilii me	-	-	-	66
Prince's Own, he pualikoa pualu	-	-	-	60
Puua. Ke komohewa ana o na	-	-	-	84
Puolo liilii ma na eke leta. Kukulu oihana lawe	-	-	-	33

Q.

Queen's Own, he pualikoa pualu	-	-	-	60
--------------------------------	---	---	---	----

R.

Ramie. Hoohoihoi kanu me ka hana	-	-	-	162
Rula no kahi e hana Poi ai. E kau ia na	-	-	-	42
Rula Oihana Koa. Na ke Kuhina o ko na Aina E e hoopuka a hoolaha ka	-	-	-	64
Rula Halepaahao. E waiho ia me ke Kuhina Kalaiaina na kope	-	-	-	14
Rula oihana dala hunahuna hale leta	-	-	-	101

T.

Telegarapa Moana Uwila. Kanawai pili oihana uwea	35
--	----

U.

Uku o na Luna Aupuni, e mau a hiki i Augate 31, 1888	45
Uku o na Lunakanawai Apana me Hoomalu. Na na Lunakanawai Kaapuni e apono na pepa kikoo	96
Uku Kula, e ohi ia mai na Kula Wae mai	76
Uku Kula, hoopau ka ohi ana mai kekahui Kula Aupuni	78
Uku o na Makai, me na mea hoopii malalo o Mokuna 53, Kanawai Hoopai Karaima. Hoopauia	10
Uwea Telegarapa Moana Uwila. Ae ia ke kukulu a hoomoe ana	35

W.

Waiwai Kalepa. Kanawai hooponopono laikini	136
Waiwai a me na pono o na wahine mare	29
Waiona. Pale aku i ke kuai malu	165
Waihona dala o ke Aupuni. Malaila e hoihoi ia ai na dala huanahuna hale leta	98
Waihona o ka lehulehu. E uku i na lilo Ahaolelo 1888	3
Waihona o ka Lehulehu, ilaila e hoihoi ai ka uku no ke kope ana i na palapala	34